

היכל הקודש ברסלב

הלימוד היומי

בי"ת נצחי,
שנים מקרא ואחד תרגום,
נ"ך, רמב"ם

לעתיד בעולם הבא
מזכירין אותו כל מזה שלמד
בעולם הזה
(שיחת הר"ן כח)

עַל יְהוָה
לִי מוֹד
שִׁיעוּרִים אֱלוֹ
אֲנִי נוֹתֵן
אֶת הַחֹמֶשׁ
וְאֶת הַמַּעֲשֵׂר
לְהַקְדֹּשׁ
בְּרוּךְ הוּא
(עצתו אמונה)

פרשת כי תצא תשפ"ד

היכל הקודש ברסלב

181 Huschke Road, Liberty NY 12747

היכל הקודש

כארא פארק

1415 55th Street
Brooklyn NY 11219
347.760.5924

היכל הקודש

קרית יואל

8 Premishlan Way.
Monroe NY 10950
845.243.0563

היכל הקודש

מאנסי

34 Union Rd.
Spring Valley, NY 10977
845.445.9314

היכל הקודש

כני ברק

רחוב ירושלים 2
052.760.5715

היכל הקודש

וויליאמסבורג

27 Skillman Street
Brooklyn NY 11205
718.384.1652

היכל הקודש

קרית יואל

8 Hayes Ct.
Monroe NY 10950
845.467.5299

היכל הקודש

בלומינגראוו

24 Merriewold LN S
Monroe NY 10950
845.238.0804

היכל הקודש

ירושלים

רחוב רבי נחמן מברסלב 15
054.845.6150

צו הערן די

הערליכע שיעורים
פונעם ראש ישיבה שליט"א
רופט:

קול ברסלב

212.444.9191

חיזוק פאר די אידישע שטוב

212.444.9169

ג'רפס ע"י

קון הדפסה היכל הקודש

2623 State Route 52
Liberty, NY 12754

718.387.2691

www.BreslevCenter.com

קנייניא - צידת חיות בקשת ורומנו. כל מני צידה קרוי כן, מן בשחית חילין (ס, ב) וכי משה רבינו קנינו או בליסטרי היה? התמשוך בו' - וכי אתה יכול לעשות קנייניא עם לוחין? מכלל דעתידיה ולקנייניא. וקניינו יש חרבו - בבהמות בתים, באיוב, והוא הדין עם לוחין, כמני רוח - שמתוך שיש לו הכל והמנומת הרבה יוצא ריח קשה. כמקרחא כבשמים, כמני רוחא "מקרחת" (שמות 3)

מתוך שהכניס ראשו לגן עדן, תלמים תלמים - שראים הפירות עמוקות בים כתלמים של מחרשיה. אחיו - כששתה, יאיר נתיב הים. אינו חוזר לאיתנו - מרוב המים שנתה. סוכה - היינו מלמעלה גג, וארבע פדנות מארבע רוחות. צל - היינו סיבך בלא מחרצות. ותקשרנו - היינו דבר מועד, שקשורו לחלות בנאורא כמין קמע. שמשותף - חומותי. פליגי בה - באבנים של חומות ירושלים, ממה היו אלו אבנים שעתידים להיות. כדון וכדון - כדרי זה וכדרי זה. היינו כדוד - משום וישפה הבה. ואף על פי שמקרא זה קדם לבני רבי חיאי אבתי, יש לומר שכן נתבאר ישעה, שכדרי כל המפרשים עתידה להבנות. וחוקק עשר - של רוחב בים. עשרים. והיינו אקדח - לשון קודח, שחוקק בהם. ומשמע בני אבן טובה שמואיה כאש קודחה, כמו "קודחי ישעה" (שעריה ג). אקדח - קרבונקלא' לבע, ובתרגום יונתן שמו גומרא. אביעתא דצוצילתא - בית עוף וקטן שבני האציל. אקפומית - שתי קומות. שני ממין דרשי. כשתי קומות של ארבע הראשון שמייענו עד מאה אמה, במסכת חגיגה (יב א). הריביל - כל בית שני שהיה רום מאה אמה. ולפי קומתן צריך עשרים גבהים, וקטאי רביי יוחנן דאמר רבי עשרים. לבני רבי יוסף - לחלונות העשוין לאיר, והיינו "שערך" - דקרא - לחלונות חומה. עני יובס - אודי - ר'עשן - תסים, ר'נוגה - שלש, "אש" - ארבע, "לחבה" - תמי, "כי על כל כבוד" - ש, "חופה" - שבע, ולי נראה: "כי על כל כבוד" אינו מן החשבון, אבל "יזוכיה תהיה ללל יומם" דסמך ליה לסיפה דהאי קרא הוה חשבוי, והאי "על כל כבוד" - למדמפרשיה בסמוך אתא. שעיניו צרות - שלא להחנותו מנכסיו. נבוח - חופתו של קטן מחופתו של חבירו הגדול ממנו. שבאותו הדור - שראו משה וירושע. אוי לה לאותה בושה - שבזמן מועט נתמעט הכבוד כל כך. שהרי ירושע היה בניא ומלך מנשה, ולא יכול לזרע לבבדו. בעדן גן אלהים חית - בחרים מלך צור כתיב. וכי סבור רבי לחיות כאדם הראשון שהיה בן עדן, והיו לו כל החופות הללו אודם פטדה וגו' עד זבד הרי עשה. אבל יכל אבן קדחה' לא חשיב, וכללו אחר כך מפרש: ומי כל אבן קדחה דאמרן - אודם פטדה וגו'. ואיש אבן רבי יוחנן גרוע שבכולן זבד וכו' - זבד אקרא קא מדרד לפרשיה, גרוע שבכולן זבדו מכלל דחשובין יותר מדיא. כי מדרגתית - כשברא עולמי, שאתה עתד למרוד ולעשות עבדך אלוה, ובראתי באדם נקבים שמוציאין ריעי. תוך חילול הוא ומנוקב. "ביום הבראך כוננו" - ביום שנתיי אל לבי שאתה נברא. בו ביום כוננו הנקבים באדם.

פליגי בה תרי מלאכי ברקיע - ואליהו אמר להן, כדאמר פרק "מי שהוציא אודו" (עירובין מג, א): לאו אליהו אמרינהו. חד' אמר ישפה וחד אמר שהם אמר הקב"ה כדון וכדון - רבינו הם לא גרס לה. ואת גרסי, ומפרשי דקאי אבתוב דלעיל: "הני מרביץ בפרך אבניך ויחדתך בספירים". פירושו: כדון וכדון - היינו פוך וספיר, דלעיל: "הני מרביץ בפרך אבניך ויחדתך בספירים". כמו כן נזכר בספיקא. ומפרש: מאי כדכד? רבי אבא אמר: כדון וכדון. והתם לא איירי לא מלאכי ולא אמוראי, אלא דאי קאי אפוך וספיר כדכתיב לעיל.

פליגי בה תרי מלאכי ברקיע - ואליהו אמר להן, כדאמר פרק "מי שהוציא אודו" (עירובין מג, א): לאו אליהו אמרינהו. חד' אמר ישפה וחד אמר שהם אמר הקב"ה כדון וכדון - רבינו הם לא גרס לה. ואת גרסי, ומפרשי דקאי אבתוב דלעיל: "הני מרביץ בפרך אבניך ויחדתך בספירים". פירושו: כדון וכדון - היינו פוך וספיר, דלעיל: "הני מרביץ בפרך אבניך ויחדתך בספירים". כמו כן נזכר בספיקא. ומפרש: מאי כדכד? רבי אבא אמר: כדון וכדון. והתם לא איירי לא מלאכי ולא אמוראי, אלא דאי קאי אפוך וספיר כדכתיב לעיל.

פליגי בה תרי מלאכי ברקיע - ואליהו אמר להן, כדאמר פרק "מי שהוציא אודו" (עירובין מג, א): לאו אליהו אמרינהו. חד' אמר ישפה וחד אמר שהם אמר הקב"ה כדון וכדון - רבינו הם לא גרס לה. ואת גרסי, ומפרשי דקאי אבתוב דלעיל: "הני מרביץ בפרך אבניך ויחדתך בספירים". פירושו: כדון וכדון - היינו פוך וספיר, דלעיל: "הני מרביץ בפרך אבניך ויחדתך בספירים". כמו כן נזכר בספיקא. ומפרש: מאי כדכד? רבי אבא אמר: כדון וכדון. והתם לא איירי לא מלאכי ולא אמוראי, אלא דאי קאי אפוך וספיר כדכתיב לעיל.

פליגי בה תרי מלאכי ברקיע - ואליהו אמר להן, כדאמר פרק "מי שהוציא אודו" (עירובין מג, א): לאו אליהו אמרינהו. חד' אמר ישפה וחד אמר שהם אמר הקב"ה כדון וכדון - רבינו הם לא גרס לה. ואת גרסי, ומפרשי דקאי אבתוב דלעיל: "הני מרביץ בפרך אבניך ויחדתך בספירים". פירושו: כדון וכדון - היינו פוך וספיר, דלעיל: "הני מרביץ בפרך אבניך ויחדתך בספירים". כמו כן נזכר בספיקא. ומפרש: מאי כדכד? רבי אבא אמר: כדון וכדון. והתם לא איירי לא מלאכי ולא אמוראי, אלא דאי קאי אפוך וספיר כדכתיב לעיל.

טפה

וגזרות – פירוש: גזרות שוות שבגזרות בנין שוה, שאין תוספת ומגזרת בזה ובה, כמו "הלך וטפח תלכנה" (ישעיה ג), וכמו (וימא מת, א) מדה לא מחוקק ולא גרדשה שבקראת טפחה.

קפל

– קפל חזק עמודיו שווין למגדלים ובנין גבה, כדאמר בגזרת יקרא: קפלאות של ברזל, מה עמודים קפלאות למגדלים.

ובסיסאות מלמטה והן באמצע, כך פרשית גרשות לפניהם ולאחריהם.

אחזה

– טפח רבינו יצחק בן אשר: דמסיר ריש מיד ליד. ומייתי ראיא מפרק קמא דבבא מציעא (ב, ח) דאמר: מאי לשון מסירה – בארם שמוסר דבר לחבירו. ואמר נמי לתם: מסירה מחבירו קנה, במציאה ובבבא גזר לא קנה, דאמר מטר לא למקיני משמע דבעינן מסירה מיד ליד. ואין נראה, דהא קניי הבא "אחזה בטלפה" – משמע דבעצמו אחזה. ורבינו שמואל פירש נמי "אחזה בטלפה" – במצות המזכיר, ענה, דאמר לקמן גבי מסירה כל היכא דאמר ליה "חך חוק וקני" כולי עלמא לא פליגי דקנה. ואי בעינן מסירה מיד ליד – לא היה לה למימר "חך חוק וקני", אלא "חך חוק וקני". והאי דאמר בבבא מציעא (ט, בא) כדאמר המוסר דבר לחבירו – היינו שאומר לו "חך חוק וקני". והא דאמר: במציאה ובבבא מהו מאן מטר ליה – היינו: מי יאמר לו "חך חוק וקני", דליקני באחזה בעלמא.

אף

על גב דעקרה די ורגל בדוכתה קיימא – ואם תאמר: אמאי נקט 'מלא קומתה', כיון דסגי בעקרת שתי ידים ושתי רגלים? ויש לומר: דעקרת זיזה רגליה ב' מלא קומתה".

דבאי תחמיה תלתא פריסי הווי?

דבאי תחמיה תלתא פריסי הווי? אפרמי, ותלתא פריסי הווי. ושמיא תאמר: יש צער לעלות? תלמוד לומר: "מי אלה פעב תעופנה וכיונים אל ארבתיהם". אמר רב פפא, שמע מינה: האי עיבא – תלתא פריסי מידלי. אמר רבי הנינא בר פפא: בקש הקדוש ברוך הוא לתת את ירושלים במקדה, שגאמר: "ואמר אנה אתה הלך ויאמר אלי למד את ירושלים לראות כמה רחבה וכמה ארבה". אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא: רבונו של עולם, הרבה כרכים בראת בעולמך של אומות העולם – ולא נתת מדת ארכן ומדת רחבן, וירושלים ששפך בתוכה, ומקדשך בתוכה, וצדיקים בתוכה – אתה נותן בה מדה? מיך: "ויאמר אלו רין דבר אל הנער תלך לאמר פרוזת תשב וירושלם מרב אדם ובהמה בתוכה". אמר ריש לקיש: עתיד הקדוש ברוך הוא להוסיף על ירושלם אף טפח גיגואות, אף קפל מגדלים, אף ליצוי בידניות, אף ושני שילה טוטפראות, וכל אחת ואחת הווי בצפורי בשלוחותיה. תניא, אמר רבי יוסי: אני ראיתי צפורי בשלוחותיה, והיו בה מאה ושמונים אלף שווקים של מוכרי ציפי קנדיה. "ההצלעות צלע אל צלע שלוש ושלשים פעמים" – מאי "שלוש ושלשים פעמים"? אמר רבי לוי, אמר רב פפי משום רבי יהושע דסכני: אם שלש ירושלים הן – כל אחת ואחת יש בה שלשים מדורין למעלה, אם שלשים ירושלים הן – כל אחת ואחת יש בה שלשה מדורין למעלה. איתמר: ספינה – רב אמר: פון שמשך של שווא – קנה; ושמואל אמר: לא קנה עד שימשוך את כולה. לימא כתנאי: כיצד במקסירה? אחזה בטלפה, ובשאר אבוקה שעליה, בשליף שעליה, בפרומביא שבפיה, בזוג שבצוארה – קנאה; כיצד במשיכה? קורא לה והיא באה, או שהבישה בטלף ורצתה לפניו, פון שעקרה די ורגל – קנאה;

רבי אחי ויאמר לה רבי אחא אוכרי: עד שתתלך מלא קומתה; לימא, רב דאמר כתנא קמא, ושמואל דאמר פרכי אהא?

אמר לך רב: אגא דאמרי אפילו לרבי אחא: עד פאן לא קאמר רבי אחא – אלא כבעלי חיים, דאף על גב דעקרה די ורגל בדוכתה קיימא, אבל ספינה, פון דנדה בה פורתא נדה לה כולה. ושמואל אמר: אגא דאמרי אפילו כתנא קמא: עד פאן לא קאמר תנא קמא – אלא כבעלי חיים, דיבון דמיעקרא די ורגל – אידך למיעקר קיימא, אבל ספינה, אי משך לה כולה – אין, אי לא – לא. לימא כהני תנאי: דתנאי: ספינה נקנית במשיכה, רבי נתן אומר: ספינה ואותיות נקנות במשיכה ובשטר

ונקבתי מיתה – והיינו "תופך" – הקבר שהוא חלול כמו תוף. נקרא על שמו – שיהא שמח ה'. אל תכיר – ה' שקמה, אלא ה' שקמה. לומר לפניהם – מלאכים יאמרו. שפע מינה – מדקדמי עיבא להחלאת ירושלים, דהו עיבא תלתא פריסי. מידלי – מאריעא. לומר את ירושלים – לעשותה קטנה. פרוזת תשב ירושלים – מה פרוזת הללו אלא לך שיעור תבני שיובן, אלא במה שרוצין בנין – אף ירושלים כן. אמר ריש לקיש – ירושלים דהויא תלתא פריסי, עתיד קדוש ברוך הוא להוסיף בה מגדלים באלף פעמים בחשבון קפל וגזרות באלף פעמים חשבון. טפח כל דהו גימטריאות חן. והאי דהאריך בסמינין כי האי גזנא – היינו משום דלשון הון הוא העירם בלא חשבון. וסד החשבון בתיבה מתפעלת. אלף ושני שילה – שנים ואלף פעמים חשבון. גימטריאות שילה – ליצוי – גימטריאות הוא. מוטפראות – קטנים ממדינות. הכי נתיבין: מאה שמונים אף שווקים של מוכרי ציפי קנדיה – מין מאכל. שלש וששים פעמים – פשיטה דקרא מייב בתאים. והבא יתרא דכתיב "פעמים" קדוש דמשמע: שלש ירושלים, ובכל אחת שלשים פעמים זו למעלה מזו. אי נמי "פעמים" – אשלש קאי, והיא רבתי קדוש – שלש פעמים זה על גבי זה בשלשים. אם ירושלים – דלעולם הבא גדולה מאדך כשלש ירושלים שהיתה כבר. כל אחת ואחת זה בה – בכל בית וביה, שלשים מדינות למעלה, זה על גב זה. איתמר ספינה – מאימתי תהא קניה לזוקח שלא יוכל מוכר לחזור בו. דהא נמשלתין אין מעות קנות, אלא משיכה, או רשותו. לא – טפח או חצי טפח. עד שימשוך את כולה – שיבא סוף הספינה במקום שהיה ראשה עומד, והיינו שעקרה כולה חוץ למקומה. כיצד – בהמה גסה נקנית במסירה. ורתנן בפרק ראשון דקדושין (כה, ב) בהמה כולה נקנית במסירה והדק במשיכה. וסברא בעלמא הוא, דהא אורחא דכיבי הוא אורחא דכיבי, אחזה – הלוכת. בטלפה – ברזלה. במצות המזכיר. ובשליף – אמתות, וקשור לבהמה. ואף על פי שלא אחזה במקומה – קנאה. כיצד – דקח נקנית במשיכה. די ורגל – היינו משיכה כל שהוא. רב. מלא קומתה – והיינו עקרת ארבע רגליה. בידותה, שחרי נשען על אידך די ורגל שלא במקום שהיה שם. אידך – די ורגל נמי למיעקר קיימי, וכמי שהיה עוקרת דמי. ונבא דעקרה ארבעתן – היינו עקרת כולה חוץ למקומה. אבל ספינה, דכי עקר לה משוה לא ממלא מעקר כולה ממקומה, הלכך אי משיך לה כולה – קני, לא. לימא – רב ושמואל כהני תנאי וליקמן. ואותיות – שטר חוב ומסוכרו או נתנו לחבירו כדי לקנות את השטר ואת החוב שכתבו בו – קני ליה במשיכה, שביבא ליה, שימסרו לו המוכר.

ונקבתי מיתה על אדם הראשון. מאי "ועל מקראה"? אמר רבה אמר רבי יוחנן: לא בירושלים של עולם הנה ירושלים של עולם הבא, ירושלים של עולם הנה – כל הרוצה לעלות עולה, של עולם הבא – אין עולין אלא המזופנין לה. ואמר רבה אמר רבי יוחנן: עתידין צדיקים שנקראין על שמו של הקדוש ברוך הוא, שגאמר: "כל הנקרא בשמי ולקבדו בראתיו יצרתיו אף עשיתיו". ואמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יוחנן: שלשה נקראו על שמו של הקדוש ברוך הוא, ואלו הן: צדיקים, ונשיה, וירושלים. צדיקים – הא דאמרן. משיח – דקתיב: "וזה שמו אשר יקראו ה' צדקנו" – ירושלים – דקתיב: "סבב שמונה עשר אלף ושמם העיר מיום ה' שמה" אל תקרי "שמה" אלא: שמה. אמר רבי אילעור: עתידין צדיקים שאומרים לפניו "קדוש", כדרך שאומרים לפני הקדוש ברוך הוא, שגאמר: "והנה הנשאר בצינן והבוחר בירושלם קדוש יאמר לו". ואמר רבה אמר רבי יוחנן: עתיד הקדוש ברוך הוא להנביא את ירושלים שלש פרסאות למעלה, שגאמר: "וראמה וישבה תחתיה", מאי "תחתיה" – תחתיה. ומאמי אמר רבה, אמר לי שהוא סבא: לדידי חו לי ירושלים קמיתא, ותלתא פריסי הווי. ושמיא תאמר: מי אלה פעב תעופנה וכיונים אל ארבתיהם. האי עיבא – תלתא פריסי מידלי. אמר רבי הנינא בר פפא: בקש הקדוש ברוך הוא לתת את ירושלים במקדה, שגאמר: "ואמר אנה אתה הלך ויאמר אלי למד את ירושלים לראות כמה רחבה וכמה ארבה". אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא: רבונו של עולם, הרבה כרכים בראת בעולמך של אומות העולם – ולא נתת מדת ארכן ומדת רחבן, וירושלים ששפך בתוכה, ומקדשך בתוכה, וצדיקים בתוכה – אתה נותן בה מדה? מיך: "ויאמר אלו רין דבר אל הנער תלך לאמר פרוזת תשב וירושלם מרב אדם ובהמה בתוכה". אמר ריש לקיש: עתיד הקדוש ברוך הוא להוסיף על ירושלם אף טפח גיגואות, אף קפל מגדלים, אף ליצוי בידניות, אף ושני שילה טוטפראות, וכל אחת ואחת הווי בצפורי בשלוחותיה. תניא, אמר רבי יוסי: אני ראיתי צפורי בשלוחותיה, והיו בה מאה ושמונים אלף שווקים של מוכרי ציפי קנדיה. "ההצלעות צלע אל צלע שלוש ושלשים פעמים" – מאי "שלוש ושלשים פעמים"? אמר רבי לוי, אמר רב פפי משום רבי יהושע דסכני: אם שלש ירושלים הן – כל אחת ואחת יש בה שלשים מדורין למעלה, אם שלשים ירושלים הן – כל אחת ואחת יש בה שלשה מדורין למעלה. איתמר: ספינה – רב אמר: פון שמשך של שווא – קנה; ושמואל אמר: לא קנה עד שימשוך את כולה. לימא כתנאי: כיצד במקסירה? אחזה בטלפה, ובשאר אבוקה שעליה, בשליף שעליה, בפרומביא שבפיה, בזוג שבצוארה – קנאה; כיצד במשיכה? קורא לה והיא באה, או שהבישה בטלף ורצתה לפניו, פון שעקרה די ורגל – קנאה;

רבי אחי ויאמר לה רבי אחא אוכרי: עד שתתלך מלא קומתה; לימא, רב דאמר כתנא קמא, ושמואל דאמר פרכי אהא? אמר לך רב: אגא דאמרי אפילו לרבי אחא: עד פאן לא קאמר רבי אחא – אלא כבעלי חיים, דאף על גב דעקרה די ורגל בדוכתה קיימא, אבל ספינה, פון דנדה בה פורתא נדה לה כולה. ושמואל אמר: אגא דאמרי אפילו כתנא קמא: עד פאן לא קאמר תנא קמא – אלא כבעלי חיים, דיבון דמיעקרא די ורגל – אידך למיעקר קיימא, אבל ספינה, אי משך לה כולה – אין, אי לא – לא. לימא כהני תנאי: דתנאי: ספינה נקנית במשיכה, רבי נתן אומר: ספינה ואותיות נקנות במשיכה ובשטר

בבא אוקימא ברשות הרבים אימא סיפא — ואם תאמר: דמשמע דאי מיירי בסימטא ניחא, ואמאי? כיון דידע מילתא דאבי ורבא — תקשי ליה: הכי מהניא מסייה בסימטא לפירוש רבינו יצחק? ויש לומר: דאי מיירי בסימטא — נחא, דפליגי רבי ורבנן אי מהניא מסייה בסימטא או לא, ואביי ורבא ברבנן. אבל אי מיירי ברשות הרבים — לא הוה לא כרבי ולא כרבנא, דאפילו רבי מודה דמשיכה קניא.

ואי ברשות הרבים ממאן אגרי — הינה לרבינו שמשון בן אברהם: אי בסימטא מי ממאן אגרי? ויש לומר: דאשי לאוקמה ברשות של שניהם. **הכי** קאמר (כו') אי ברשות בעלים היא לא קני עד שישבור — מה שפירש בקונטרס דרשות בעלים היינו רשות מוכר — אין נראה לרבינו שמשון בן אברהם, דלא משמע לא קנה במסירה עד שישבור את מקומה — מכלל לרבינו קני במסירה, וברשות מוכר שפיטא דלא קנה במסירה, ודוק חצר שאינה של שניהם קאמרבי אביי ורבא דקניא ארבעה ונראה לרבינו שמשון בן אברהם לפרש: דרשות בעלים לאו רשות מוכר קאמר, אלא כלומר: אי רשות שיש לה בעלים היא, כמו חצר שאינה של שניהם. וכן לרבינו יצחק **ואמר** קנה מראה מקום הוא לו — ואם תאמר: אביי דחשיב לקמן בפרק "עג פשוט" (קס"ה, א) רבן שמעון בן גמליאל (ורשבי"א) "צריך ליהוי: רשות שמעון ורבי אבא" כולוה סבירי להו דמראה מקום הוא לא אמאי לא חשיב רבי בהדיה? ויש לומר: דלא חשיב אלא השנוין במשנה, ולרבינו שמשון בן אברהם נראה: משום דאיכא למיוד, דפליגי במסירה אי קניא בסימטא או לא, **אמר** רב פפא אי מאן דמזבין שטרא כו' — אומר רבינו שמשון בן אברהם: דאין להוביא ראיא דסבר רב פפא דאין אותיות נקנות במסירה. דדלמא סבר רב פפא דצריך להוביא ראיא, ולכיה צריך לכתוב — שיהיה לו לראיה, ולא משום דאין נקנה במסירה, ומיהו, אי רב פפא אמר בצדקין לטובל

עלמא, דלרבי נמי דאותיות נקנות במסירה צריך לומר לו "קני וכל שעבודא דאית בהי", ולרביא ראיא שיהיה עובד כרבי. והניא בפרק "האיש מקדש" (קדושין מז, ב): "התקדשי לי בכשר חוב", רבי מאיר אומר: מקודשת, וחכמים אומרים: אינה מקודשת. ומפרש פלפלי ברדבי, דרבי מאיר אית ליה דרבי דאותיות נקנות במסירה, ורבנן לית להו דרבי, ואיבעית אמיא דכולי עלמא לית להו דרבי, והבא ברב פפא קא מפילגי דאמר רב פפא: האי מאן דזבין מדי להבניה צריך למכתב ליה כו'. ומולא קאמר: דכולי עלמא אית להו דרבי — שמע מינה דאין הלכה כרבי. אבל אי לא אמר למלתיה אלא אליבא דחכמי דאמרי עד שיכתוב וימסור, אבל לרבי דאמר בעבודיה" — אין ראיא שמיכל תקנין קני גמי אף על גב דלא אמר ליה, "קני וכל שעבודיה" — אין ראיא משום, דלא מצי למימר דכולי עלמא אית להו דרבי, דתי לא הוה מצי למימר דקאמפילגי ברב פפא. ומיהו, אבתי נראה לרבינו שמשון בן אברהם, שיש לדיקדק מדיקאמרי בתר הכי: דכולי עלמא אית להו דרב פפא, והבא בדשמואל קא מפילגי, ואי הלכה כרבי — הוה ליה למימר: דכולי עלמא לית להו דרב פפא, דכיון דרב פפא לא איירי אלא לרבנן ואין הלכה כמותן, אלא ודאי הלכה כרבנא דאין אותיות נקנות במסירה, ומיהו, גם זה נראה לרבינו שמשון בן אברהם לדחות, דאי הוה אמר דכולי עלמא לית להו דרב פפא — הוה משמע דרבי רב פפא אינם אמת, ודבריו רב פפא הן אמת אליבא דרבנן. **קני** אי איתו וכל שעבודיה — בפרק "מי שמע" (בבא בתרא קמו, ב) משמע דמכירת שטר לא היה אלא מדרבנן, דאמר רתם: אמר רבא אמר רב נתנן, קנות גמי שכיב מרע אינה אלא מדרבנן, ואמר רב נתנן חי? ונתנן חי? ונתנן חי? אף על גב דאמר שמואל המוכר שטר חוב לחבירו וחור ומחלו מחול, ואפילו יורש מוחל — מודה שמואל שאם נתנו ממתנת שכיב מרע שאין יכול למחול. אי אמרת בשלמא דארייחא — היינו דאין יכול למחול. אלא אי אמרת התם: אמאי אין יכול למחול? אלמא, מוכר שטר, מדיכול למחול — הוה מדרבנן, והאי דאצטריך בפרק "החוב" (בבא מציעא, ג ב) למעט שטרות מאונאה — היינו שמצא שטר לאחר יאוש ומוכרו לבעליו ביוקר,

1 עד שישפכנה או עד שישפכו את מקומה - לא קשיא: כאן ברשות הרבים, כאן בסימטא. אימא אוקימא להא בתרייהו? ברשות הרבים; אימא סיפא, וחכמים אומרים: לא קנה עד שישפכנה; ואי ברשות הרבים, ממאן אגרי? ותו, משיכה ברשות הרבים מי קניא? והא אבוי ורבא דאמרי תרייהו: מסייה קונה ברשות הרבים ובהצר שאינה של שניהם, משיכה קונה בסימטא ובהצר שהיא של שניהם, והנהכה קונה בכל מקום - מאי אית שישפכנה? נמי דקאמר, ומאי אית שישפכו את מקומה? דקאמר - הכי קאמר: עד שישפכנה מרשות הרבים לסימטא, ואם רשות בעלים היא - לא קנה עד שישפכו את מקומה. לימא, אבוי ורבא דאמרי פרבי? אמר רב אשי: אי דאמר ליה "לך חזק וקני" הכי נמי. הכא בבאי עסקינן - דאמר ליה "לך משוך וקני", מר סבר: קפדיא, ומר סבר: מראה מקום הוא לו. אמר רב פפא: האי מאן דמזבין ליה שטרא להכריה, צריך למכתב ליה: "קני הוא וכל שעבודא דביה". אמר רב אשי: אמריה לשמענתא קמיה, דרב פהנא, ואמריה ליה: מעמא דכתב ליה הכי, הא לא פתב ליה הכי - לא קני; וכי לצור על פי צלוחתו הוא צריך? אמר לי: אין לצור ולצור.

אמר

עד שיפסכה - לרשות המיוחד לו. עד שישבור - דרשותו של אדם קונה לו, כדכפא לן מ'זאם המצא תמצא בירו הגנבה". לא קשיא — הא דאמר רבי ספינה במסירה — היינו ברשות הרבים, כגון רקק מים שברשות הרבים, אלא אפשר במשיכה. דאין משיכה אלא כמשמרה לרשותו, כגון בחצר של שניהן או בסימטא, כדללקמן, וכיון דלא אפשר במשיכה במסירה — לרשותו מיוחד לו. קנה ליה במסירה. והוא דאמר נתנא קמא דרבי נתן, והיינו רבי. ספינה במשיכה — היינו בסימטא, כגון מביאת קטנים פתוחין לרשות הרבים וש בהן מים, וספינה עומדת שם. דכיון דאניו רשות הרבים, אלא אפשר במשיכה. אלא דמינן דחדין בני רשות הרבים ועיילי להחם, ויש רשות לאדם לשבת שם — הרי הוא ברשות כל מי שעומד שם, לקנות במשיכה כאלו הוא רשותו. וכיון דאפשר במשיכה — לא אורחא דסימטא במסירה, ולא מקניא במסירה. ומשום הכי קאמר: ספינה במשיכה ואותיות במסירה. דמשמע: אבל בספינה לא מקניא במסירה, דהאי כי אורחא והאי כי אורחא, ברשות הרבים במסירה וסימטא במשיכה. כן נראה בעיני. הכי רסוקן בפירוש רבינו חננאל: אימא סיפא וחכמים אומרים אל קנה רב ואי ברשות הרבים ממאן אגרי? ותו משיכה ברשות הרבים מי קני והא אביי ורבא וכו'. מאי עד שישפכנה — דקתני — ברשות הרבים לסימטא. ומאי שישבור את מקומה — הכי קאמר: אי ברשות בעלים היא לא קנה עד שישבור בה, וכן עיקר, דתרי פירכי קפריך ברישא, ולבסוף מתרץ להו תריהו, והכי קפריך: אי ברשות הרבים מיירי הך ברייתא — הכי קאמרי רבנן: עד שישבור את מקומה; מי יוכל להשכיח? ותו, דקאמר רבנן: עד שישפכנה — משיכה ברשות הרבים מי קניא בתמיה. דאמרי תריהו כו' — סברות. ניהו. פסירה — כגון בספינה ובבהמה גסה. קונה ברשות הרבים — הוה לא אפשר במשיכה. משיכה — בין בספינה בין בבהמה גסה, וכל שכן בבהמה דקה — קונה בסימטא. שהוא מקום מיוחד לעומדים שם באותה שעה, וכבוצר של שניהן דמי. וכיון דאפשר במשיכה — לא מהניא ביה מסייה כלום. דעיקר מסייה אורחא ברשות הרבים, ומשיכה אורחא ברשות שיש לו חלק בו. אבל הגנבה קונה בכל מקום — אפילו ברשות המיוחד למוכר לבדו. ומשני: מאי עד שישפכנה כו' — לא ברשות הרבים מיירי, אלא שישפכנה מרשות הרבים לסימטא. דקניא ביה משיכה. ומאי עד שישבור כו' — לאו ברשות הרבים, אלא הכי קאמר: והכיבא דברשות מוכר היא — לית להו תקנה, לאו במסירה ולא במשיכה, עד שישבור את מקומה. לימא אביי ורבא דאמרי כרבי — דאמר: ספינה נקנית במסירה ברשות הרבים, ולא כרבנן. דאילו רבנן — לית להו מסייה. קונה ברשות הרבים, דמשום הכי אמרי: לא קנה עד שישפכנה מרשות הרבים לסימטא. והכי שבקי רבנן, ואמרי ברבנא כל הויא דאמר ליה **הא ספינה ללוקח לך חזק וקני** — והיינו שביק לקחה ואחו בה. והיינו מסייה — כולי עלמא לא פליגי דקני, ודאי נקנית במסירה ברשות הרבים. רבנן כברי קפדיא — לא גמר להקנותו אלא במשיכה ולא במסירה. שאם ירצה מוכר — ויכל לחזור בו כל זמן שאמר משיכה לו לרשותו. מראה מקום — אי בעית אפילו למשכה מי שרושן — לך משוך, דהא במסירה קאמריה לך. צריך למכתב, שטר אחר. קני לך כו' — ולפרשי תא. והלכתא ברבנא דפליגי עליה דרבי, ואמרי: עד שיכתוב וימסור. וגם בא לפרש האיך יכתוב ליה ההוא שטרא. אמריה לשמענתא — תנוכתוהי בשמועה זו, ורב אשי כרבי סביא ליה, דאותיות נקנות במסירה, ולא שטר אחר. הא לא כתב ליה הכי — אלא מסר בלא שטר אחר — וקני, קני, דמשמע: וכי לצור על פי צלוחתו קני, הוה לא סברא דאמר ביה בבית חוב הכותב בו קוזבין ליה, והלכך במסירה לחוד מיקני, כרבי ואמרי לי אין לצור ולצור — ואי משום אונאה, יתר משנות ליהוי ביטול מקח. ומחזיר לו דמיה, וזה חיזור לו שטר חובו.

הכי

או לוה וקנה בלא שטר, ונתן לו דמים על מנת שיכתוב לו שטר. ואם תאמר: אמאי לא

רלב רבא בתרא. המוכר את הספינה – פרק חמישי דף עז עמוד א – מותר מהדרות "אבן ישראל" (שטיינזולץ) חסופת רש"י

הבי גרסינן: אמר אמימר הלכתא אותיות נקנות במסירה כרבי – וכן ריהטא דגמרא ומסקנא הורבא מקומות. דאותיות נקנות במסירה, ולא צריך למכתב "קני לך וכל שעבודיה", ולא שום שטר. אמר רב אשי סברא היא – דאין השטר מועיל כלום לקנות שטר אחר על ידו. אלא במסירה תליא מילתא. דאותיות – מכירת שטר חוב, מילי ניתו – דברים הוא מוכר, ולא ממוק ממש. הלכך

לא קני מדאורייתא גם שעבוד הקרקע הכתובה בו דהא קרקע נקנית בכסף ובשטר ובחוקה, ואפילו בלא מסירת שטר חוב יקנה ויש לומר: דכמו שאינו יכול להקדישה, כדמוכח בפרק "כל שעה" (ספחים לא, א) כיון שהקרקעות אינם ברשותו – כך אינו יכול להקנותן על ידו. והא דלא תרבו ענין שיוכל להקדישן במז שחוקן שיוכל להקנותן – לפי שאין הקדש כל כך צורך. ומיהו אמור רבינו

הם: ודש לדחות הדיא דמי שמת, דהכי פריך: אי אמרת בשלמא דאורייתא, משום הכי אינו יכול למחול – שאין כןאן יורש את, ויכול למקבל מתנה הוא היורש, דמתנת שכבי מרע דריש ב"ש נחלין" (בבא בתרא קמ"א, א) מקריא דירושה מ"העברתם" – יש לך העברה אחרת שזוהא כו. ולעולם מכירת שטר איכא לממכר דהוי דאורייתא. ומכל מקום צריך טעם שפיר דאמאי לא הוי קנין גמור, ויכול לומר לו הלה: לאו בעל דברים ידי את, יקנה לגמרי שלא יוכל עוד למחול, כיון דאקני ליה שעבוד הקרקעות ובשטר. אמר אמימר הלכתא אותיות נקנות במסירה – כתב רב יהודאי גאון דאין אותיות נקנות בחליפין. ולרבינו הם ולרבינו

אָמַר אַמִּימָר, הִלְכְתָּא: אוֹתוּתוֹת נִקְנוֹת בְּמִסְרָה, קְרָבִי.
אָמַר לִיהּ רַב אֲשִׁי לְאִמְיָמֵר: גְּמָרָא אִו סְבָרָא?
אָמַר לִיהּ: גְּמָרָא. אָמַר רַב אֲשִׁי: סְבָרָא נִמֵּי הוּא,
דְּאוֹתוּתוֹת מִלֵּי גֵינְהוּ, וּמְלִי בְּמִלֵּי לֹא מִיִּקְנִין. - וְלֹא?
וְהָאִמְרָ רַבָּה פְּרִי יִצְחָק אָמַר רַבִּי, שְׁנֵי שְׁמֹרוֹת הֵם:
יְכַוּ בְּשָׂרָה פְּלוּנִי וְכַתְּבוּ לוֹ אֶת הַשְּׁמֶר" - חוֹזֵר
בְּשָׂרָה וְאוּנוֹ חוֹזֵר בְּשָׂרָה, עַל לֹא מֵת שֶׁתִּכְתְּבוּ לוֹ אֶת
הַשְּׁמֶר" - חוֹזֵר הוּן בְּשָׂמֶר בֵּין בְּשָׂרָה; וְרַב חִינָא פְּרִי
אֲבִין אָמַר רַב הוּנָא, שְׁלֵשֶׁת שְׁמֹרוֹת הֵן: תְּרֵי - הָא
דְּאִמְרִין, אִידָךְ - אִם קָרַם מוֹכֵר וְכַתְּבֵי אֶת הַשְּׁמֶר.

באותה

- 1 מעשה בידים, ודיניו מסירה – הוא עיקר
- 2 קנייתו, אבל שטר אחר לא מהני, דמילי במילי
- 3 לא מיקנו, שטר לא נקנה בשטר. בני שמרות
- 4 כל חלוקן זה מזה. וכו בשדה זו לפלוני – אני
- 5 מקנה כלם בסדר זה שדה זו לצורך פלוני. והן
- 6 קנו לאותו פלוני כמו שזוהו להם. חוזר בשטר
- 7 – ואפילו שטר לא חילק דמיו – וכו שלא בא
- 8 ליד מקבל מתנה – יכול זה לעקר שליחותו
- 9 דאין עושין שטר בעל כרחו של נותן, דאם יפה
- 10 כחו במתנה בעל פה – לא ניחא ליה דתידו
- 11 מתנה בשטר. ואף על גב דאמרינן ב"יוצא
- 12 הבתים" (בבא בתרא מ, א) קני בפני שנים ואין
- 13 צריך לומר "כתבו", דסתם קנין לכתיבה עומד
- 14 – הני מילי סתמא, דמסתמא ניחא ליה למקנה
- 15 שכתבו שטר לקנות. אבל חילק דמיו – וכו
- 16 שכבר וכו, וכןן לו לאדם שלא בפניו. על מתן שכתבו כו' – הכי קאמר: לא יזהר עד
- 17 שיבא השטר לידו. אם קרם מוכר כו' – מי שצריך למעות ורוצה למכור מנכסיו לחבירו,
- 18 ופעמים שהוא מוצא סופר, וכותב שטר מכירה כדי שיהא מוזמן ליתנו ללווק כל שעה
- 19 שירצה למכור.

באותה

יצחק נראה דגרס: "אין אותיות נקנות במסירה", כרבנן. דהכי הלכתא. ומיהו יראה משום פרק "זה בורר" (סנהדרין לא, א) דאמר: הדיא איתתא דנפק שטר מתותי ידה, אמרה: ידיענא בהאי שטרא דפרעיה הוא. הימנא רב נחמן. אמר ליה רבא: מנאן – כרבי, דאמר אותיות נקנות במסירה? אמר ליה: לאו, משום דאי בעיא קלתיה. ואי הלכתא כרבי – מאי פריך רבא? רב נחמן גמי. אמאי לא מהדר ליה הדיא איתתא משום דאותיות נקנות במסירה? ועוד, דקאמר הני: איכא דאמרי לא הימנא רב נחמן, אמר ליה רבא: והא אי

בעיא קלתיה? אמר ליה: כיון דאתחוק בני דינא, אי בעיא קלתי – לא אמרינן. והשתא, אי הלכתא כרבי, אמאי לא פריך רבא: כמאן דלא כרבי? ורב נחמן גמי אמאי לא הימנא? נהי דאי בעיא קלתי לא אמרינן, כיון דאתחוק, מכל מקום להימנא משום דאותיות נקנות במסירה אלא משמע דאין הלכה כרבי. והא דאמר ב"מי שמת" (בבא בתרא קנ"א, א): אמיה דרב עמרם חסדיא הוה לא מלוגא דשטרי, אמרה: ליה עירובא ברב. אתא לקמיה דרב נחמן, אמר ליה: הא לא משך. משמע דאין משך קנה – ה"ו מילי מתנת שכבי מרע, שאינו יכול לתבוא, דרביי שכבי מרע ככתובים דמו. והוי סבורים דמשיבא מידא בעי, כיון דבשלמא בעי מסירה ושטר, ולא דמי לשאר מילי דשכבי מרע. ו"ב"ב"ב" (כתובות פ"ה, א) גבי הדיא איתתא דאפקדו בבה מלוגא דשטרי, משמע דאי תפסיתו מדיחיס – קניא, ואף על גב דליכא כתיבה אומר רבינו יצחק: הדיא לא היתה רוצה לקנות המלוג, אלא התם רצתה לדחוק היתומים שפירעו לה, על ידי שתבעה השטרות בידה, שלא יוכלו לגבות החוב. והא דאמר ב"מי שפוט" (בבא בתרא קע"ג, א) אותיות נקנות במסירה, אביי אמר: צריך להפריש ראייה, רבא אמר: אין צריך להפריש ראייה. לא שמוס דסבר רבא דאותיות נקנות במסירה בפרק "האשה שלום" (יבמות קט"ו, ב), גבי האי דמייחא רבא איתא דלא חיישין לתרי יצחק, ומרביי רבא בר אבוב בהנהי שטרי דמחאה דכתב כוהו נאני בר חבי וחבי בר נאני, אף על גב דשכיחי טובא במחאה. ואביי דאמר הני: למאי נישוח לה? אי משום נפילה – מיוחדו הידרי, ואי משום פקדון, כיון דשמייה כשמייה – לא מפקדי גביה. מאי אמרת? דלמא מסר ליה – אותיות נקנות במסירה. ומתהם יש להביא ראייה דרבא סבר אין נקנה, מדמייחא מתהם לא חיישין לתרי יצחק. ואי סבר נפלה – היכי מייחא נפלה? הא התם ליכא למיחש למידי, בדקאמר אביי דלנפלה ופקדון לא חיישין, הא רבא אית רבי ב"גט פטוט" (אין צריך להביא ראייה, היינו משום דלא חיישין לנפלה). אלא ראייה אין נקנה, ולהכי מייחא רבי היכי דלא חיישין דלמא מסר ליה – הכי נמי לא חיישין לתרי יצחק. אלא לדחות דהכי מייחא: אי אתא דחיישין לתרי יצחק, אף על גב דלא החוקן. דאי בחוקוק – פשיטא דחיישין, כדמוכח התם גבי הני שטרי – הוה לן למיחש לנפלה ופקדון, דשכיחי נאני בר חבי טובא במחאה. ומדקאמר: מאי אמרת דלמא מסר ליה – משמע דמכח אן ידיק רבא. ואם תאמר: וכיון דסבר רבא דאין נקנה, אם כן הא דרייק רבא ברש"י "כל הגט" (גיטין כ"ד, ב) הא קטנה מצוי מגיש, זאת אמרת: שני יוסף בן שמעון הדיים בעיד אחת מוציאין שטר חוב על אחרים. והכי דייק? דלמא לעולם אין מוציאין, דחיישין דלמא מסר ליה לקנות, ואין אותיות נקנות במסירה. אבל בגט ליכא למיחש, כי כלמא היתם סבורה, ולא שייך שום קנין במסירתה לחבורה ויש לומר: גרסינן התם "רבה", מדאריי רבא בתר הכי, ואפילו אי גיס רבא – לרבינו שמשון בן אברם דשפיר דייק, רבי היכי דקטנה מצוי מגרשה ולא חיישין לפקדון ולשמא מסרה לה לצור על פי גלוחתה – הכי נמי שני יוסף בן שמעון מוציאין, ולא חיישין למיחש ואין חומר בשדה – ואם תאמר: שני שאין מויק לו כלום, בין במחנה בין במכר, נכתוב לו ממה נפשך, שלא יוכל לכפור לו כיון דאין מפסיק בכתיבה אפילו במכר. וליכא למימר שאינו רוצה שיתרוך ממשעבדי, דאפילו בלא שטר גובה מנכסים משועבדים, כדאמר ב"חוקת הבתים" (בבא בתרא מ"א, ב): המוכר שדוהו בעדים – גובה מנכסים משועבדים ויש לומר: דמפסיק, לפי שעל ידי שטר יצא קול שמכר או נתן, ולא ילוח לו כל כך ברצון, לפי שאין לו כל כך קרקעות, ואף על פי שהלוקח דאי יכול לחזור בו, דמצי אמר: אדעתא דלא תכתוב לי שטרא לא זבני – מכל מקום מוכר יכול לחזור בו בשטר, ואם לא ירצה הלוקח ליקח בלא שטר – יניח. ורבינו הם מפרשי: דבשטר מתנה דוקא מייחא, דלא ניחא ליה דליפשו שטר עילוייה, דהעולם לא ידעו שהוא שטר מתנה, אלא שיכור שהוא שטר חוב או שטר מכר, ושיעבוד קרקעותיה, ולא יקנו ברצון ממנו לפי שיראים שיתרוף מתן, אבל בשטר מכר – אין יכול לחזור בו, דמסתמא אדעתא דכתיב ליה שטרא ובין ליה. וקשה: דלקמן ב"גט פטוט" (קס"ה, ב) (תנן): מי שבא ואמר אבד שטר חובי, אף על פי שאמר עדים כתבנו והתגמנו – אין כותבין ונותנין אפילו בלא אחריות, דחיישין שמא פרע לו ורוצה לגבות שנית. אבל בשטר מקח וממכר – כותבין, חוץ מאחריות שבו. והשתא ליכא למיחש דלמא טריף הדר טריף, ומשום דאיתא שטרא לא חיישין שמא לא ידעו העולם ששתי פעמים נכתב על שדה אחת, ויסברו שמכר שדה אחרת, או שהוא שטר חוב.

נקנה

נִקְנָה השטר בכל מקום שהוא — ואם תאמר: ודחי מוכח מחבא דמילי במילי מיקני? הא הכא אלא קני שיעובד השטר, ובלאו הכי שעבד בכסיו, דמוכר שרדו בעדים גובה מנכסים ומשעבדים, ואין שיעובד אלא לקנות שטר עצמו ויש לומר: דמשמע ליה בכל ענין, בין שהחוק בעדים, בין בלא עדים, שלא שטרעברו בכסיו, ובכל ענין קתני: נקנה השטר בכל מקום שהוא. אבל אכתי קשה: דהיכי מוכח

מחבא דמיקני מילי במילי דהכא לא חזינו? 1
 דמיקני אלא לענין שטר מוכר הכתוב בשם מוכר 2
 ללוקה, ובהואי דאי מתינה מסירה בלא כתיבה 3
 לכולי עלמא. אבל מוכר או נתן שטר שיש לו 4
 על אחרים — לעולם לא מקני במילי, במסירה 5
 לוהיה, עד שיכתוב ונראה לפרש דהכי פריך: 6
 הוא אגב מילי ניקנה, וקנין גרע הוא. דאילו 7
 הכי מקני בלא מסירה, וקנין גרע שיעבוד שטר 8
 הכתוב בשמו — אם כן אפילו בשטר שאינו 9
 כתוב בשמו תועיל מסירה בלא כתיבה. כיון 10
 דשעבד כל כך קל לקנות ומשני: אגב שאני: 11
 דאין אגב קנין גרע, דאלימ קנין אגב במסירה 12
 גמורה, דהא אפילו דבר דאין נקנה בחליפין נקנה 13
 אגב קרקע, וחשיב במסירה ומשיכה הגבהה. 14
 ורבינו שמואל מפרש: והשתא לא אסיק 15
 אדעתיה קנין אגב, וסלקא דעתין דקני בגמ 16
 שנתרצה לו. וקשה: דאם כן אמאי איצטריך 17
 למימר: כיון שהחוק בקרקע נקנה כ"ז כיון 18
 שאינו קונה על ידי כך ויש לומר: סלקא דעתין 19
 דלא נתרצה לו עד שהחוק, ומכל מקום מילי 20
 ניתנו, כיון דקני על ידי מה שנתרצה. 21
רב פפא הוא ליה תריסר אלפי זוזי — לפי פריים 22
 דגרסי ב"הגות" (בבא קמא קד, ב). "דוהה 23
 מסיק", קשה: דהיכי קניננה ניהויליה? ואגב נמי, דהכי 24
 כתבין הרשאה אמלוה? הא אמר ברפ"ק "מי 25
 שמו" (בבא בתרא קב, א), מנתח שכ"ב מרע 26
 שכתב בה קנין — ארבעה אחרי ריבשי כ"ו, הרי 27
 היא מנתח ש"כ שכ"ב שטר ע"ש אמר הלאותא 28
 לפלוני — הלאותא לפלוני. משמע דבראי לא מצו 29
 למיקני הלאות אפילו בקנין, דרתם בקנין איירי 30
 וליכא למימר דהתם מילי הלאות מטבע, שאינו 31
 נקנה בחליפין — דאם כן תחנם נקט הלאות, דוהה 32
 ליה למימר "מטבעותי לפלוני". ועוד, דאמרין 33
 דהתם (קמח, א) למימרא דסבר רב תנמן מילתא 34
 דאיתא בבראי אמר ש"כ"ב מרע, דליתא כ"ו 35
 ודאמר רב תנמן: שכ"ב שטר שאמר הלאות 36
 לפלוני כ"ו. ומשני: הואיל וירש יורשה, אי נמי 37
 בבעמד שלשתן, הוה ליה למימר: דאיתא בבראי, אפילו בהלאות מטבע אגב קרקע ואומר 38
 רבינו תם: דהקנת חבמיני לענין הרשאה שיוכל לעשות שליח אפילו בהרשאת מלוה, 39
 דאף גב דאין יכול להקנותה. 40

באותה ששנינו — שמותר לעשות כן, אף על גב דמיחוי כשיקרא. דאין כאן הפסד לשום אדם, אלא למוכר עצמו, שאם יאבד השטר וימצאו לוקח שכתב בשמו — טיטון שלקחו מזה המוכר. ואי הוא לא חישי להכי — האן לא חישינן בשבילו. כיון שהחייק זה — הלוקה, בקרקע. מסקנא דמילתיה דאמוראי הוא, ולא מן המשנה. נקנה השטר — שנכתב קודם המכירה, לזה הלוקה, בכל מקום שהוא. שרירי דעתו של מוכר להקנות השטר ללוקה, וקני ליה לשטר אגב קרקע, כדון ב"ב מטלטלין — דהנמנרין עם קרקע, גופיהו בחוקה קרקע אגב אילו עבד משיכה מטלטלין ונפיקו, ודברמפרש. וזו היא ששנינו ב"ב — בקדושין (כו, א) נפקא לן מקראי: שאין להם אחריות — מטלטלין ושטר. שיש להם אחריות — מקרקעי. בבבב בשבד ובחוקה — בחספה שקבל מן הקרקע, או שהחויק בה, נקנין גם מטלטלין. וקא סלקא דעתין השתא דהשטר במילי בעלמא מיקני, שנתרצה המוכר להקנות ללוקה, ואף על פי שלא בא השטר לידו לדוק — קני ליה. כל שכן לעיל, דהשטר שכתב מיקני. דאילו הכא — אפילו במילי גרידי קני ליה בלא שטר, וכל שכן דמיקני במילי החבובים בשטר. ומשני: מאי דקני שטר אגב ארעא שאני — דכיון שהחויק בקרקע, קני ליה לשטר אגב ארעא. דמקראי נפקא לן בקדושין, ולאוי היינו מילי, אלא מעשה גדול הוא, במשיכה הממון עצמו. דאף בפסעי ב"ב — בפרק "החוב"ב, והתם מפרש שדמא בחליפין — בבבא סדרה. אגב אסיפא — סף ביתו, מקרקע, כדי שיביאם לו. והיני דרשאה, ואילו לא מקניננה ניהויליה — לא חזו יחיבי ליה, דלא לחיבבו באונסא דארזא, כדאמר בבבא קמא. נפק ליה אפייה — מרוב שמתח מעותיו שהביא, עדי תווח — מקום. במסכת נדה (לג, ב), וכך שמו. ולאשמועינן אתא דמשום קנין זה מסרו לו המעות, דכיון דנפק לאפיה — שמועינן דהביאי המעות, הליכא — במשמרים — והמנהיגים הספינה. המריצופין — שקין גדולים, שבחן משמין הפרקמטיא אטר בספינה. עיסיפא דבגוה — פרקמטיא שבה. **משנה** רבינו — הפרדות — המושכות בקרין, כיון שפרדות אודוקין בו מיירי, כדמפרש בגמרא. דרך פרדות לקרין, וצמד לבקר, וכלים לתמור. צמד — הוא העזל וכלי העגלה קטנה, העגלה עצמה, המתרחקת את הוורדים יחד. לא מברא — הצמד — דברי הכל היא. אלא דפליגי רבי

פאותה ששנינו: פותבין שטר למוכר אף על פי שאין לוקח עמו; כיון שהחויק זה בקרקע — נקנה שטר בכל מקום שהוא; וזו היא ששנינו: נכסים שאין להן אחריות נקנין עם נכסים שאין להן אחריות — ואגב שאני, דהא מומבע דלא ינקני בחליפין ואגב ארעא ינקני. כי הא דרב פפא הוה ליה תריסר אלפי זוזי בי חזוא, אקניננה ניהויליה לרב שמואל בר אהא אגב אסיפא דביתיה, פי אתא, נפק לאפיה עד תווח. "אבל לא מוכר לא את העבדים ולא את המריצופין ולא את האנתיקין" וכו'. מאי אנתיקין? אמר רב פפא: עיסקא דבגוה. משנה מוכר את הקרון — לא מוכר את הפרדות, מוכר את הפרדות — לא מוכר את הקרון. מוכר את הצמד — לא מוכר את הבקר, מוכר את הבקר — לא מוכר את הצמד. רבי יהודה אומר: הדמים מודיעין; פיצד? אמר לו: "מכור לם צימרא דקמא תמיז, וזו"י, דהכי ר' שאין הצמד במאיתא זו, וחסמיא אמרין: אין הדמים ראיה. גמרא תמיז רב תחליפא בר מערבא קמיה דרבי אבהו: מוכר את הקרון — מוכר את הפרדות. — והא אגב "לא מוכר" תני — אמר ליה: איסמיה? — אמר ליה: לא, תיתרבם מתיניתך באודוקין בו. "מוכר את הצמד — לא מוכר את הבקר" וכו'. היכי דמי? אילימא דקרין לצימרא צימרא, ולבקר בקר — פשיטא, צימרא זבין ליה, בקר לא זבין ליה ואלא דקרין ליה נמי לבקר צימרא — פוליה זבין ליה — לא צריכא, באתרא דקרין ליה לצימרא צימרא, ולבקר — בקר, ואיכא נמי דקרין לבקר צימרא; רבי יהודה סבר: הדמים מודיעין, ורפנן סברי: אין הדמים ראיה. — ואי אין הדמים ראיה, ביטול מקח וכו'

יהודה ורבנן פירוש דרך מילתא, דלרבי יהודה זימנן מוכר זימנן לא מוכר, ולרבנן לעולם לא מוכר. אין הדמים ראיה — אלא במתנה ביטול ליתן לו המותר. אי נמי זימנן מקח טעות, כדאמרין בגמרא — וחיזרו לו מעותיו ויטול צמדו. **גמרא** אסיפא — מקמי מתניתין. תרתים מתניתא כשאודוקין בו — שקשורין ביהד בשעת המכירה, הלוך הכל מוכר. ומתניתין בשאין אודוקין, היכי דמי — דמפליגי רבי יהודה ורבנן. אילימא דקרין ליה — באחתה העיר לצימרא צימרא — העול קרין הואו באתה העיר צמד, ולא השוורים, ולבקר כיון בקר — ולא צמד. הכי נרשינן: צמד זבין ליה בקר לא זבין ליה — לא אמאי קאמר רבי יהודה דרמיס מודיעין שמכר את הבקר? הולך בקר אינו בכלל צמד כלל, דנימא לשון ש"כ הוא, וקרא עם לבקר צמד ואפילו בשאודוקין בו נמי לא קני. דהא לא מברא אפילו בשאודוקין בין אודוקין לשאודוקין, ובין קרון ופרדות. ולקמיה בשמיתין נמי אמרין דמתניתין מילי מילי קתני. הכי נרשינן: ואלא דקרין ליה נמי לבקר צמד כולה זבין ליה — דכי האי גונא גרסינן גבי המוכר בית לחבירו בבירה גדולה, בפרק "המוכר את הבית" (בבא בתרא סא, ב). כולה זבין ליה — ואמאי אמרי רבנן אין הדמים ראיה? הא ודאי, כיון דכולי עלמא קרין גם לבקר צמד, וגם הדמים מודיעין — עליה דמוכר רמיא לגלויי דלא בקר קא מוזבין אלא העזל לבדו, ומדלא פירש — אמרין שמכר הכל הכי נרשינן: לא צריכא באתרא דאיכא דקרין ליה לצמד צמד ולבקר דקרין ליה לבקר צמד — והשתא מספקא לן בהאי בריא מתי מניחו הוא, אם קרא לבקר צמד אם לאו. וכי יהודה סבר הדמים מודיעין — שהוא מן הקרין לבקר צמד, ובקר מוכר ע"ש העמד. ורבנן סברי — לא קרין לבקר בקר, ולא קרין ליה צמד — לא אמרין הדמים מודיעין, דדלמא האי מיניחו הוא, ולא מוכר את הבקר. ידי לוקח על התחנותה, דאוקי ממונא בחוקת מריה, ולא אמרין דמיס מודיעין. אבל היכא דכל בני העיר קרין לבקר צמד, כיון שפושטא לן דהאי גמרא רגיל לקרות גם לבקר צמד, וגם דמיס הרבה יש — כולה זבין ליה. ואי אין הדמים ראיה — כלומר, נתי נמי אין הדמים ראיה, ומכר את הצמד לא מוכר את הבקר, דמשמע אבל הצמד מוכר, ואמאי? ליהוי ביטול מקח, שיטל המקח וחיזרו לו דמיו ויטול צמדו, כדון כן אגאנה אתי משנותה, דבטל המקח, בפרק "חוב"ב" (בבא מציעא מט, ב) ובשורת מוצגמם אמרין קנה ממוזיא רחיה, ובפחות הויא מחילה.

בבא בתרא. המובר את הפסיקה – פרק חמישי דף עח עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזולץ)" רש"י

וכי נרטינן וכי תימא ביטול מוקח לרבנן לית להו – כלומר, דאנאה ודאי אית להו, דמן הותרה היא. דבתיב 'לא תנוח' (ויקרא כה). אבל ביטול מוקח לית להו, אלא סבירא להו: יותר משתות כשותר עצמה דמי, וקנה, ומחזור אנאה. והתנן – בפרק "הזהב": רבי יהודה אומר: המוכר כפר תורה בהמה ומרגלים אף להם דין אונאה ואמרו לו בו' – ואמרנן

בגמרא: עד כמה לא הוי אונאה? אמר אממור: עד כדי זמניה. היינו, יתר משתול לא הוי אונאה אליבא דרבי יהודה, היינו, יתר מחזיר. אונאה לא מחילה ליה, ועבדי איניש דובן ליהו בזוקר. ומדקאמרי ליה: לא אמרו דאין לחן אונאה אלא אילו הוניתן כבשנתנו, עבדים ושרות וקרקעות, וטעמא ליה חתם מקרא, אבל לכל מילי – אית להו דין אונאה וביטול מקח. כך פירשו רבותינו. ולא נהירא, דהא לא שמענין להו מחכא דאית להו ביטול מקח ביתר משתות, אלא שמע מינה דאיכא אונאה, וצריך לחזורי הדמים ונראה בעיני לפרש כן ואי אין הדמים ראייה לקנות בקר עם הצמד, אמאי מתקיימת מצות הצמד לגמרי, שלא לחזיר לו זה הצמד? הלא לזוקח מאונאתו? שכן משמע לשון הבלשום: מכר את הצמד לא מכר את הבקר, אבל מצות הצמד – מכירה מעליתא היא. ואמאי לא מבעיא דאנאה היה לו לחזורי אילו נתנאה משתות, אלא אפילו ביטול מקח ליהו מן הרין, דהא נתנאה יתר משתות טובא וכי תימא רבן לית להו אף החזרת אונאה בשתות ולא ביטול מקח ביתר משתות, אלא בכל ענין קנה, ולא לחזיר לו כלום, שאין ליה לכופו בבית דין לכך אם אינו רוצה לראות את שמים – והתנן, אמרו לה: לא אמרו אלא את אלו, אבל שאר דברים יש לחן אונאה, וצריך לחזורי. ואמאי אמרנן במתניתין? אין הדמים ראיה, ודמשמע שהמכירה תחמיק לגמרי, לא יחזיר לו מוכר לזוקח מעתהו כלום? והאי דקאמר גמרא 'וכי תימא ביטול מוקח לית להו' – לא דוקא, דהוי דין דאנאה מאונאת שותת פריך. אלא משום דהדין וליהוי ביטול מקח, דברותא פריך, משום דכי קאמר בני: וכי תימא ביטול מוקח בו, ומשני: מאי אין הדמים – היינו ביטול מקח, שאין הדמים ראייה לקנות את הבקר ולהחמיק המכר. אלא לא מכר את הבקר, ויבטל ממנו משתות אונאה יתר משתות. בכדי שהדעת מועה – וסבור בלבו שכך שוה, כגון שוה חמשה, שבטעה או שושה בעגמחה. והלכך בטל מקח, דמעק טעות אחרא, אבל בכדי שאין

דעת טעות – במתניתין, דצמנן ששוה פרסה אין קנינן אותו במנה או מאתים. ומסתברא בתירוק אחרון, וקמא שנייא דהיקא הוא. אימור פתנה בו' – יש לו מרד דמתנה בעלמא הוא דיהבי ליה. **משנה** בלוי – בגמרא מפרש להו. רבי יהודה אומר בו' – כולה מיפרשא בגמרא. חמורך זו – כמות שהיא, עם כלים שעליה. חמורך היא – כלומר, אם זו היא חמורך – מוכר אותה לך, ודיחתי במוכר את החמור סתם. וסבירא ליה לרבי יהודה דאין כליו מכורין, אפילו בעודן עליה. **גמרא** מחלוקת – והנא קמא ונחום המדי – בכלים העשויין למשוך החמור, כגון שק ודיסקא עשויין ליטול בתוכו משאוי ולתת על החמור. וכלמקנן, וגם הוא ממין משאוי, שהדשה יושבת במשאוי, סתם חמור לרכיבת אנשיה, אלא **ר' תנא** כבד – חמור לרכיבת אדם חמור ובלוי – לא חתני, המוכר את החמור סתם – לא מכר אותם כלים העשויין למשאוי, אלא אותם כלים העשויין לרכיבה, כגון אוכף ומרדעת. ונחום המדי סבר: חמור למשאוי עומד, וקנה כולו, גם האוכף ומרדעת, דלטעמא משאוי על גבן עשויין. אוכף ומרדעת – בין לרכיבה בין למשאוי. אלא איתא דלמא – לא מניי לא רבנן וכל נחום המדי אלא על כרחן באוכף ובמרדעת פליגי, והא ברייתא רבנן דהיא. **לא הוא** חיי בו' – ורבנן היא ולא נחום המדי. דלנחום מידיקא קני נמי שק ודיסקא ובומני. ואמאי קני שם בעודן עליו? – הא שם הוי מוכרין, אלא סתם מכר לו את החמור – לא קנה את האוכף ומרדעת. מחלוקת – ואפילו חיי באוכף חמור, ובעל כרחן בעודן עליו מיירי, דהא חתני 'וכל מה שעליו' – ואפילו היה רישא דאין מוכרין בכלל החמור על דאמר ליה בהדיא 'וכל מה שעליו', בדתקני סיפא. אי אמרת בשלמא בעודן עליו מחלוקת **הא** מני רבנן אי דאמר ליה 'עליו', ולא שעתו בלוי אף על פי שערך בלוי – לא מני – אל נחום וכל רבנן, דהא בעודן עליו מיירי, ואפילו לא מכר ממנו מ' את האמר ליה בהדיא 'וכל מה שעליו', וכי חייב דפריך מסיפא – הוה ליה לפרוכי מרישא, דקתני בהדיא: לא מכר. אלא משום דיעקר פריכה ממה דקתני 'וכל מה שעליו', דמשמע: בעודן עליו – משום הכי אלימא פרוכי מינה דסיפא. **הא** שעת רבי יהודה אומר: פעמים מכורין בו' – ורבי יהודה בעודן עליו מיירי, דהא קתני: "חמורך זו" – כליו מכורין. דמשום דאמר 'זו', דמשמע: כמו שהיא טעמה – משום הכי כליו מכורים. ואמאי קתנא דאמר קמא קאי, דשמעיניה דמפליגי בעודן עליו, למר מכר ולמר לא מכר, ואתא איהו למימרי: פעמים מכורין בו', ולהבדיל ביניהם אלא

וכי תימא, ביטול מוקח לרבנן לית להו, וְלֹא? וְהַתְּנָה, רְבִי יְהוּדָה אומר: המוכר ספר תורה, בהמה ומרגלות אין לתן אונאה; אמרו לו: לא אמרו אלא את אלו מאי? אין דמים ראיה? נמי דקתני – דהווי ביטול מקח. ואיפשיית אימא: פי אמור רבנן אונאה וביטול מקח – בכדי שהדעת מועה, אבל בכדי שאין הדעת מועה, לא, אימור פתנה יהב ליה. **משנה** המוכר את החמור – לא מכר פלוני; נחום המדי אומר: מוכר פלוני, רבי יהודה אומר: פעמים מכורין פלוגין אינן מכורין. פיציד? הנה חמור וכליו עליו, ואמר לו: 'מכור לי חמורך זה' – הרי פלוני מכורין, 'חמורך הוא' – אין פלוני מכורין. **גמרא** אמר עוקא: מחלוקת – בשק ודיסקא וכוּמני, דתנא קמא סבר: סתם חמור לרכוב קאי, ונחום המדי סבר: סתם חמור למשאוי קאי; אבל אוכף ומרדעת, קרקללי ותיבב – דברי הכל מכורין. מיתבי: חמור וכליו אני מוכר לך" – הרי זה מכר את האוכף ואת המרדעת ואת הקרקללי ואת התיבב, אבל לא מכר שק ודיסקא וכוּמני. ובזמן שאמר לו: "הוא וכל מה שעליו" – הרי פולן מכורין; מעמא דאמר ליה "חמור וכליו" הוא דקני אוכף ומרדעת, הא לא אמר ליה הכי – לא – הוא הדין דאף

על גב דלא אמר ליה "חמור וכליו" – נמי אוכף ומרדעת מכורין, והא קא משמע לן, דאף על גב דאמר ליה "חמור וכליו", שק ודיסקא וכוּמני לא קני. מאי? "וכוּמני"? אמר רב פפא בר שמואל: מוכרבתא דגנשי, איפשייא להו: בעודן עליו מחלוקת, אבל בשאינן עליו – מודה להו נחום המדי, או דלמא בשאינן עליו מחלוקת, אבל בעודן עליו – מודו ליה רבנן לנחום? הא שמע: ובזמן שאמר לו: "הוא וכל מה שעליו" – הרי פולן מכורין; אי אמרת בשלמא: בעודן עליו מחלוקת, הא מני – רבנן היא, אלא אי אמרת: בשאינן עידן עליו מחלוקת, אבל בעודן עליו דברי הכל מכורין, הא מני? – לעולם בשאינן עידן עליו מחלוקת, ורבנן היא, ואימא: ובזמן שאמר לו: "הוא וכל מה שאראוי להיות עליו". הא שמע, רבי יהודה אומר: פעמים מכורין, מאי לאו, אפוא דקאמר תנא קמא קאי רבי יהודה? לא, רבי יהודה מלבי

דעת טעות – במתניתין, דצמנן ששוה פרסה אין קנינן אותו במנה או מאתים. ומסתברא בתירוק אחרון, וקמא שנייא דהיקא הוא. אימור פתנה בו' – יש לו מרד דמתנה בעלמא הוא דיהבי ליה. **משנה** בלוי – בגמרא מפרש להו. רבי יהודה אומר בו' – כולה מיפרשא בגמרא. חמורך זו – כמות שהיא, עם כלים שעליה. חמורך היא – כלומר, אם זו היא חמורך – מוכר אותה לך, ודיחתי במוכר את החמור סתם. וסבירא ליה לרבי יהודה דאין כליו מכורין, אפילו בעודן עליה. **גמרא** מחלוקת – והנא קמא ונחום המדי – בכלים העשויין למשוך החמור, כגון שק ודיסקא עשויין ליטול בתוכו משאוי ולתת על החמור. וכלמקנן, וגם הוא ממין משאוי, שהדשה יושבת במשאוי, סתם חמור לרכיבת אנשיה, אלא **ר' תנא** כבד – חמור לרכיבת אדם חמור ובלוי – לא חתני, המוכר את החמור סתם – לא מכר אותם כלים העשויין למשאוי, אלא אותם כלים העשויין לרכיבה, כגון אוכף ומרדעת. ונחום המדי סבר: חמור למשאוי עומד, וקנה כולו, גם האוכף ומרדעת, דלטעמא משאוי על גבן עשויין. אוכף ומרדעת – בין לרכיבה בין למשאוי. אלא איתא דלמא – לא מניי לא רבנן וכל נחום המדי אלא על כרחן באוכף ובמרדעת פליגי, והא ברייתא רבנן דהיא. **לא הוא** חיי בו' – ורבנן היא ולא נחום המדי. דלנחום מידיקא קני נמי שק ודיסקא ובומני. ואמאי קני שם בעודן עליו? – הא שם הוי מוכרין, אלא סתם מכר לו את החמור – לא קנה את האוכף ומרדעת. מחלוקת – ואפילו חיי באוכף חמור, ובעל כרחן בעודן עליו מיירי, דהא חתני 'וכל מה שעליו' – ואפילו היה רישא דאין מוכרין בכלל החמור על דאמר ליה בהדיא 'וכל מה שעליו', בדתקני סיפא. אי אמרת בשלמא בעודן עליו מחלוקת **הא** מני רבנן אי דאמר ליה 'עליו', ולא שעתו בלוי אף על פי שערך בלוי – לא מני – אל נחום וכל רבנן, דהא בעודן עליו מיירי, ואפילו לא מכר ממנו מ' את האמר ליה בהדיא 'וכל מה שעליו', וכי חייב דפריך מסיפא – הוה ליה לפרוכי מרישא, דקתני בהדיא: לא מכר. אלא משום דיעקר פריכה ממה דקתני 'וכל מה שעליו', דמשמע: בעודן עליו – משום הכי אלימא פרוכי מינה דסיפא. **הא** שעת רבי יהודה אומר: פעמים מכורין בו' – ורבי יהודה בעודן עליו מיירי, דהא קתני: "חמורך זו" – כליו מכורין. דמשום דאמר 'זו', דמשמע: כמו שהיא טעמה – משום הכי כליו מכורים. ואמאי קתנא דאמר קמא קאי, דשמעיניה דמפליגי בעודן עליו, למר מכר ולמר לא מכר, ואתא איהו למימרי: פעמים מכורין בו', ולהבדיל ביניהם אלא

מילתא אחריתי קאמר - אינהו איירו בשאין ערוך עליו, אבל בערוך עליו - דברי הכל מוכר. ואתא רבי יהודה לאפלוגי אדוקאי דידהו, דאפילו בערוך עליו פעמים שאין מכורין. ואמר רב פפא עיסקא - דאית בה מיקרא אתניקא, אבל עיסקא דרוח' לספינה - לא מקריא אתניקא. הלכך, על כרוח' בערוך עליו מיירי. ואי נמי, כל פרקמטיאות מיקרא אתניקא, מיהו, תמנינין לא איצטריך למיתני דלא מכר אלא עיסקא דבגהו, אבל עיסקא דלבראי מניה - מימר בעיז בתמיה. מילי מילי קתני - חדא בערוך עליו וחדא בשאין ערוך עליו. שהכל הלך אחר מנהגו של עולם, ש' דבר שהוא בכלל הכירו בערוך עליו, וש' דבר שאין בכללו אפילו בערוך עליו. כולוה סבירא לנו ב' - ולא משום דכולוהו סבירא לנו כי הדריב, הוהי דאחי לית ליה

כולוהו סבירא להו - לאו ממש אמרו דבר 1
אחד, דאין בדרהים שוין, אלא כלומר 2
בשיטה אחת הו. וכי האי גונגא איתא ביבמות 3
פרק (שלישי) (דף ג') וערוך לדחות: פרק חמישי דף 4
נא, ב: הכולוהו סבירא מאמר קונה קנין גמור. 5
מועלצין

תתרום מתינתך באדוקים בו; מכלל דמתניתין בשאין אדוקים בו, ומדרשיתן בשאין ערוך עליו, סיפא נמי בשאין ערוך עליו - אדרבה, אימא רישא? אבל לא את העבדים את אר התאנתין, ואמרין, מאי אנתיקי? אמר רב פפא: עסקא דנגינה; ומרשיא פערין עליו, סיפא נמי בערוך עליו אלא, תנא מילי מילי קתני. [סימן:] וגם [מן] אמר אבין: רבי אליעזר ורבן שמעון בן גמליאל רבי מאיר ורבי נתן וסוקמבוס ונחום המדיר, פוליהו סבירא להו: כי מביין איניש מיהו, איהו וכל תשמשתיה מביין, רבי אליעזר - דתנן, רבי אליעזר אומר: המוכר את בית הכדר - מכר את הקורה. רבן שמעון בן גמליאל - דתנן, רבן שמעון בן גמליאל אומר: המוכר את העזר - מכר את הפגטר. רבי מאיר - דתנא, רבי מאיר אומר: מכר את הפרס - מכר תשמשי הפרס. רבי נתן וסוקמבוס - ביצית דרוגית. נחום המדיר - הא דאמרן. רבי יהודה אומר: פעמים מכורין" וכו'. מאי שנא "המוכר זו", ומאי שנא "המוכר הוא"? אמר רבא: "המוכר זו" - ידע דתמרא דידיה הוא, והאי דקא אמר ליה "זו", משום פלוי קאמר ליה; "המוכר הוא" - דלא ידע דתמרא דידיה הוא, והכי קאמר ליה: המוכר הוא, שתמכרנה ליה? **משנתה המוכר את החמור - מכר את הספה. מכר את הפרה - לא מכר את פנה. מכר אשפה - מכר ובלה. מכר פור - מכר מיקויה. מכר פורת - מכר דבורים. מכר שוקד - מכר יונים. **גמרא** היכי דמיו? אי דאמר ליה היא ובנה - אפילו פרה ובנה נמי, אי דלא אמר ליה היא ובנה - אפילו חמור נמי לא אמר רב פפא, דאמר ליה: חמור מניקה ופרה מניקה אני מוכר לך; בשלמא פרה, איפא למימר לחלקה בעי לה, אלא חמור מאי קאמר ליה? שמע מניקה: היא ובנה קאמר ליה. ואמאי קרי ליה סיח? שמהלף אחר סיחה נאה. אמר רבי שמואל בר נחמן אמר רבי יוחנן, מאי דכתיב: "על פי יאמרו המשלים" וגו'? "המשלים" - אלו המשולים ביצרים; "בואו השבון" - בואו ונחשב להשבונו של עולם, הפסד מצוה פגגד שברה, ושכר עבירה פגגד הפסדה; "תפנה ותסוגו" - אם אתה עושה כן, תפנה בעולם הזה ותסוגו לעולם הבא; "עיר סיוחן" - אם משים אדם עצמו פעור זה שמהלף אחר סיחה נאה, מה פתיב אחריו? "כי אש יצאה מהשבון" וגו' - תצא אש ממהשבין ותאכל את שאינן מהשבין; "ולתהלך מקרית סיוחן" - מקרית צדיקים בשקראו סיוחין; "אכלה ער מואב" - זה המהלף אחר יצרו פעור זה שמהלף אחר סיחה נאה; "פעלי במות ארנן" - אלו גפי הרוח. דאמר מר: כל אדם שיש בו גפות הרוח נופל פניהם; ו"נורים" - אמר רשעי: אין רם; "אגב השבון" - אנשים השבונגו של עולם; "ער דיבן" - אמר הקדוש ברוך הוא: המתן עד שבא דין; ו"נשים**

ליה מניקה - לאו לספינה בנה קאתי, אלא לחלבה קאמר, דאי לא ליהיז ליחלב - ליהיז מקח טעות. הלכך מסתמא אין בנה מוכר, עד שפירש. אמר רבא לחלבה דאי דאמר ליה "מניקה" - שיש לה ולך קאמר, ועם הולד מוכרה לו, וכמנא דפרשי בהדיא היא ובנה דמי. שמהלך אחי סיחה נאה - בקריאה בנחה וברמייה חולץ למכור שתיאם חפץ, אבל זקן צורן מרדע. אמר שמואל בר נחמן ב' - משום דמיירי לקמה בסיח נקט לה. מאי דכתיב על כן יאמרו המשלים וגו' - פשטיה דקרא מיירי שבשנחלם סיוחן במלך מואב הראשון ויחא את כל ארצו מידו, תנבא בלעם החבירי שינצח סיוחן למואב. ומיהו, פרישה תיניהו. אמר רבא: דמה צריך ליכתוב זה? אם להשמיעו דעמון מואב שיהיה בסיוחן - הרי כבר כתיב "והוא נלחם במלך מואב הראשון" אין צריך יותר הלכך לדרשה כתבה משה רבינו. משה ואהרן בני ישראל - צדיקים. דכתיב: "ומשל ברוחו ומלכד עיר" (משל טו), צדיק מושל ליהוה אלהים. (שמואל ב ב). הפסד מצוה - שמתבטל מריחה בשביל השבט המצוה, או נתן עסקא ומחטר ממנו. כנגד שברה המרובה לעתיד. ושכר עבירה - משל ללחשבת בעבידה עכשוו, כנגד הפסדה - שפסידי יותר לעתיד. אם אתה עושה כן - לחשוב הפסד כנגד שכר. בעיר זה - שמתפתה ביצרו ודבריה המינים, ואינו מושל ביצרו. **תצא אש כן המשבים** - הוצדיקים, ותאכל את שאינם מחשבנים. כדאמרין בפרקיין לעיל (עה, א): וכל אחד נכוח מחופשו של חבירו, חופשו של קטן מחופשו של חבירו הגדול ממנו. **שנקראו סיוחין** - אילנות, דכתיב (תהלים צב): "צדיק תכמר יפרח כארו בלבנן יטעה". וכתיב: "הוא עמוד פי החדיסים" (וכריח א) ואמר רבי יוחנן (סנהדרין צג, א) גאי הדיסאי אילן הוצדיקים. דכתיב: "יהי אומן את הדיסה". וכתיב: (שיר השירים ז) "אמירתו אעלה בתמרו" וגו', ואמור רבנן (סנהדרין צג, א): גאי אמרתי אעלה בתמרו ולא עלתה בירי אלא סנן, ומני - גנהה מישראל ועוריה. "תחת אחד השיחים" (בראשית כ) מתרגמין: תחת חזן מן אילניא, וכתיב נמי: "וכל שיח השדה טרם" (שם ב). ומתרגמין: וכל אילני קללא. **ער מואב** - כעיר שמהלך אחר תאוותו, ואכלה נמי האי גסי הרוח, המגביהן דעתן כגמנו, ארנו הללו. **בעלי בנות** - בעלי גסות, דאמר מר: כל המגויס דעתו בו, בפרק קמא דעבדהו (יהו, ב) אמר רש לקיש כל המתלוצץ נופל בגינתם, שנאמר "וד ידיר לך עברו ההיתיר נופל בגינתם, שנאמר "וד ידיר לך שמו עושה עברת זדון", ואין עברה אלא גינתם, שנאמר "יום

עברו היום הזהו". אבד השבנו של עולם - כלומר, לית דין ולית דיין.

עד נופח - כלומר אם שמונח מעצמו, כדכתיב "ותאכלוהו אש לא נופח" (איוב כ).
שתיאיב נשמתו - כמו "הדאבון נפש" (ברעים כח) "ולאדיב ואתו נפשך" (שמואל א. ב).
עד עקב - קודמתו ברין הוא מאי דבעי למיעבד לרשעים לעולם הבא, דאילו בעולם
הזה דרכם צלחה בן לטרדם לעולם הבא. "עד" דרש ליה: עד עשבה, רמזיבא" דרש

מועלין - בו - פירש בקונטרס: שיש מעילה במה שהניח חפציו בבור. ואין נראה לרבינו
חב. דאמר ב"השולח" (גיטין טז, א) ובפרק קמא דסנהדרין (טו, א) הדמקדיש
עבדו אין מועלין בשירו, משום דאתקש לקרקעות. אלאמא דאין מעילה במחובר, ואמר נמי
בפרק י"ז דהטאת" (מעילה יג, א) הדא שקלעלין במשה הקדש - מעל. ואמר: שמע מינה
אבק מעלי לה. ומעלה דאוקא אבק שנתלש כבר,
אבל מתמת השדה - לא מעל, כיון שהיא מחובר.
ואומר רבינו תם: ושייכא מעילה בבור - כגון
שעקר חותם מן הבור ותנתה ממנה.

ואין מועלין במה שנתנו - דלא אמרינן
שיקנה חצר הקדש כמו שקונה חצר
הדיסט. ודחזר משום די איתרבאי, ולא מצויה די
להקדש.

דברי רבי יהודה - ולא גיסינן, שאינו בסדר
המשנה במסכת מעילה (יג, א). והא
דקתני רבי בביריתא "נראין דברי רבי יהודה" -
יודע היה רבי דברי יהודה היא.

בשלמא נראין - מכלל דרבי יוסי פליג עליה
הוא דקאמר נראין - מכלל דרבי יוסי פליג עליה
בבור ושובך, ורבי יוסי לא פליג אלא בשדה ואילן.
דודאי נראין דברי רבי יהודה בבור ושובך -
ניחא, דמצי לפרש שאף רבי יוסי לא נחלק אלא
בשדה ואילן, אבל נראין דברי רבי יוסי בשדה
ואילן - ואפשר לקיים, אם לא אמר "נראין".
הבי קאמר נראין דברי רבי יהודה -
ואינטרין רבי לאשמעינן, דלא נימא
לדבריו דרבי יהודה קאמר ליה.
ואי

עד נפח" - **עד שתבא אש שאינה צריכה נופח; "עד**
מירבא" - עד שתאיב נשמתו, ואמרו לה: עד דעבד
מאי דבעי. אמר רב יהודה אמר רב: כל הפורש
מדבריו תורה - אש אוכלתו, שנאמר: "ונתתי את"
פני בהם מוקאש וצאו והאש תאכלם". כי אתא רב
דימי אמר רבי יונתן: כל הפורש עצמו מדברי תורה
- נופל בגיהנם, שנאמר: "אדם תועה מדרך השלם
בקהל רפאים ינוח", ואין רפאים אלא גיהנם, שנאמר:
"ולא ידע פי רפאים שם בעמקי שאל קראיה". מבר
אשפה - מבר ובלה"ו. וכו'. תנן תחת: כל הראוי
למזבח ולא לזבד הבית, לזבד הבית ולא למזבח,
לא למזבח והן לזבד הבית - מועלין והן זבמה
שבתוקן; כיצד? הקדיש בור מלאה מים, אשפות
מלאות זבל, שוקד מלא יונים, שדה מלאה עשבים,
אילן נשוי פירות - מועלין והן זבמה שבתוקן; אבל
הקדיש בור ואחר כך נתמלא מים, אשפה ואחר כך
נתמלאה זבל, שוקד ואחר כך נתמלא יונים, אילן
ואחר כך נשא פירות, שדה ואחר כך נתמלאה
עשבים - מועלין והן ואין מועלין במה שבתוקן,
דברי רבי יהודה; רבי יוסי אומר: הקדיש את השדה ואת האילן - מועלין והן ובגידוליהם,
מפני שהן גידולי הקדש. תניא, אמר רבי: נראין דברי רבי יהודה עבור ושובך, ודברי רבי
יוסי בשדה ואילן. האי מאי? בשלמא נראין דברי רבי יהודה עבור ושובך - מקלל דפליג
אשדה ואילן, אלא נראין דברי רבי יוסי בשדה ואילן - מקלל דפליג עבור ושובך? והא
רבי יוסי שדה ואילן קאמר וכי תימא, לדבריו דרבי יהודה קאמר - והתניא, אמר רבי יוסי:
אין אני רואה דבריו של רבי יהודה בשדה ואילן, מפני שהן גידולי הקדש; בשדה ואילן
הוא דאינו רואה, הא עבור ושובך רואה - הכי קאמרי: נראין דברי רבי יהודה לרבי
יוסי עבור ושובך, שאף רבי יוסי לא נחלק עליו אלא בשדה ואילן, אבל עבור ושובך מודי
ליה. תנו רבנן: הקדישין וריגין ואחר כך נתמלאו - מועלין והן ואין מועלין במה שבתוקן;
רבי אלעזר ברבי שמעון אומר: אף מועלין במה שבתוקן. אמר רבה: מחלוקת - בשדה
ואילן, דתנא קמא סבר לה פרבי יהודה, ורבי אלעזר ברבי שמעון סבר לה פרבי יוסי, אבל
בבור ושובך - דברי הכל מועלין והן ואין מועלין במה שבתוקן. אמר רבי אבוי, ואלא
הא דתניא: הקדישין מלאין - מועלין והן זבמה שבתוקן, ורבי אלעזר ברבי שמעון מחללי;

יהוה מיה דבעי, ובלשון קצר, מהאש יצאו -
התורה פירשו, דכתיב (ירמיהו כג) "הלא בה
דברי כאש", וכתיב (ברעים ג') "מימיני אש דת
למי" (ופסוק הוא בירמיהו). רפאים בעמקי שאל
- כפול לשון הוא. תנן הנה - במסכת מעילה
פרק שלישי. כל הראוי למזבח ולא לזבד הבית
- כגון שור וכשב ועז תמימים. והמתפיס
תמימים לזבד הבית עובר בעשה, וכן תורים
ובני יונה סולת ולבנה ויין ושמן, כל דבר הניח
ראוי למזבח, ואינו ראוי לכבשן בבגין. לזבד
הבית ולא למזבח - כגון זחב וכסף ואבנים
יקרות. וכיצא בהן. לא ליה ליה - כגון
חלב, גבינה, מוריס, אשפה, עשבים, וכיוצא
בהן. וכל הני דקתני - ראשון ראשון חשוב,
וקדשי מזבח חשובי מקדשי בוד הבית, וקדשי
בדק הבית חשובי מקדשי דמים. שאין ראוי גופן
לא למזבח ולא לזבד הבית, אלא לימכר וליקח
בדמיהן צרכי מזבח או בדק הבית, הכל כמו
קתני, דלא מביעא הך קמאי דתמריה, דמועלין
במה שבתוקן, אלא אפילו הך החבאי - מועלין
נמי במה שבתוקן. בור מלא מים - כשהקדיש
לא הוהיר אלא את הבור. מים - ראוין לזבד
הבית לעשות טיט. ולא למזבח, דמים מכונסין
פסולין לניטור דמים, וגם אין מודיהן בשר
הקרבנות אלא מאמת המים שבעורה. אשפות
מלאות זבל - לא למזבח ולא לזבד הבית.
שובך מלא יונים - לא למזבח ולא לזבד
הבית, ולא לחו לשקען בבגין. והשובך עצמו לא
הקודש אלא לדמיו, דאם עשוקן, אורו ממקומו
לינתו בבגין - והו דפסי גדול, שהשובך נמכר
ביוקר. ועוד, כל הני דקתני למזבח ולא לזבד
הבית - אמה שבתוקן קאי. והכי קאמר: לא
מביעא אי הוה מה שבתוקן קדשי מזבח -
קדשי, אלא אי הוה נמי קדשי בוד הבית -
קדשי. אילן מלא פירות - לא למזבח ולא
לזבד הבית, דלמנן לא חוה, ולקרבן נמי לחוה,
כדכתיב "כל שאור וכל דבש של הקטירה"
(ויקרא ג.) וכבורים לבחן הן, כתרומה. שיה
מלאה עשבים - עשבים לא חוה לא למזבח ולא
לזבד הבית. מועלין בהן - אם נתנה מן שדה
פרוטה, כגון הצניע חפציו בבור, או הוריד שם
הבית מים של קרבו, וכן את תלה חפציו באילן, או נתן יונים בשובך, הניח וכלו מניקוס אשפתו. ובפס שבתוקן - אם נתנה מנוף, שאכל מן הפירות ומן הזיתים ומן המים. בדנפאק
לן מוסבכת מעילה בפרק "הזנתה מן הקדש" (יח, ב) בדמיובר לקרקע יש מעילה אם נתנה, אף על פי שלא פנה, ולתלוש לא היא מעילה עד שיפנה. מן מועלין במה שבתוקן -
דסברא ליה לרבי יהודה אין מעילה בנדולין, דמושם גרמא דקריים ליה קרקע הקדש ליגדל - אין לנו נשמה הקדש, ומכל מקום אין ממון דהקדש מותר בוד, נראין דברי רבי
יהודה - במקדיש בור ושובך וריקנא ואחר כך נתמלאו, דאין מועלין במה שבתוקן. בשלמא - מאי דאמר רבי: נראין ל דברי רבי יהודה בבור ושובך, דמשמע: אבל בשדה ואילן אין
נראין לו אלא דברי רבי יוסי - שפיר קאמר, דהא חזוין דפליגי רבי יהודה אדרבי יוסי בשדה ואילן, אלא האי דקאמר: נראין ל דברי רבי יוסי בשדה ואילן, דמשמע: אבל בבור ושובך
אין נראין לו - מכלל דפליגי בבור ושובך? והאי רבי יוסי בשדה ואילן קאמר - כהדיא, ומכל ושובך מודי ליה. והכי הוה למימר: הלכך כרבי יוסי, אה רואה אין דברי רבי
יוסי, ומיהו, נמיא דקתני נראין דברי רבי יהודה בבור ושובך - איכא לאקשויה נמי, דהא משמע: מכלל דפליגי עליה רבי יוסי בבור ושובך. וכיון דפירש לא כהדיא שפיר, דך
פריכא גופא לא אקשי פרכיבי מירשא. הכי קאמר בו - כלומר, האי "דבריו רבי יוסי" דקאמר רבי, לא א"נראין" קליה רבי יוסי. אלא כן מפרש אותה: שדברי רבי
יוסי בשדה ואילן, אבל בבור ושובך מודי ליה. ורבי לפרוש תא, דבבור ושובך לא פליגי, ולדא תימא רבי יוסי בבור ושובך נמי פליג, וסבירא ליה כרבי אלעזר ברבי שמעון לקמן
בשמעתין, דאמר: מועלין במה שבתוקן היבא הקדישין בור ושובך וריקנא ואחר כך נתמלאו, ולדבריו דרבי יהודה קאמר: לדידי מועלין נמי בבור ושובך, דאדם מקנה רבי שלא בא
לעולם קנה לו רשות הקדש, אלא לדידך - אודי לי מודא בשדה ואילן, דמועלין בגידוליה הבאין לאור מיקן, משום דקניקייה מהקדש. וקאמר רבי יהודה: רבי אלעזר ברבי שמעון לרבי
דבבור ושובך מודי, דלא אלים שדה לקנות מן שרונה בני הדיסט. דאילו בהדיסט איתרבאי, רשות מיואם המצא מניא בידו" (שמות כב), אבל לא בהקדש. הקדישין וריקנא -
לקמן מפרש אי בבור ושובך אי בשדה ואילן. דברי הכל בו' - כרבי יהודה ורבי יוסי, דלא פליגי בהו נמי לעיל. אמר ליה אבוי - לרבה רבו הקשה. הלכך גריסטן לקמן: אלא אמר
רבה, כלומר, חור בו ופירש כן, ולא גריסטן "אלא אי איתמר הכי איתמר". הקדישין מלאין - סיפא דרך ברייתא דהקדישין וריקנא היא. כדקתני. ורבי אלעזר מחללי - החליפן שיטתו
דלעיל ליה דהקדישין וריקנא - מועלין במה שבתוקן, והא קאמר: מועלין במה שבתוקן, ומושם דמילתא דתימא היא, דכל שכן הבא חוה ליה למימר מועלין במה שבתוקן, הלכך
קתני: מחללי.

ואי בשדה ואילן אמאי מחליף – הא כולי עלמא מודו דמכר אילן מכר פירותיו דבבור ושובר דאי היא פלוגתא אם מכר מה שבתוכו, כדאמר לקמן. **אבל** בשדה ואילן דברי הכל מועלין בו ובמה שבתוכו – הוה מצי למימר: דברי הכל מועלין בו ולא במה שבתוכו, כלאמר אדמך אינו מעילה בגידוליו, ומידין היינו

בבור ושובר ושהה ואילן בהקדישן דאין ותמלאנו, לפי מה שפירש רבינו יצחק בסמוך דאין בידו להקדיש דבר שלא בא לעולם, אם לא שוכה כפי יקדושו פירות האילן והשהה אם יבואו אל לשותו. אבל לא נחיא ליה למימר דפליגי אלא בבור ושובר דוקא. דומיא דסיפא. **אימור** – כדמוענין ליה דרבי מאיר כגון פירות דקל כי – תימה: מהכיבא שמעינן לרבי מאיר דאמר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם – היינו מדרגתו: האומר לאשה "הרי את מקדשת לי לאחר שאשתחרר" וכן דאמר רבי מאיר מקדשת, כדאמר ב"האשה רבה" (ביבמות צג ב.) וההוא לא עביד דאתא, דמי ודע דישחררו רבין ומפרש רבינו שמואל: דמידיי שהבטיחו רבו לשחררו, כדאמר סוף פרק "ורבינו יהודה און בן נון לה, א) דשמעה מיב מרה. ורבינו יהודה און בן נון מפרש: דכל גהו עבידי דאתא, כגון חצינו עבד חצינו בן חורין. ונפחה נמי – חצייה שפחה חצייה בת חורין נתנה בו מנהרה הפקר, שפוכה את רבה לעשותה בן חורין, כדאמרין ב"הבא על יבמתו" (שם סו, א.) ו"לאחר שמות בעלך ואחותך" – בנוסטיק, ו"שיחלוץ לך יבמתך" – מצינת חליצה קודמת למצות יבום. אי נמי, בחולצה פ"א מתייבמת. וקשה: דאמר רבנן "אף על פי" (כתובות נה ב.) המותר, רבי מאיר אומר: הקדש. ומפרש בגמרא קדושו לאחר מיתה קאמר, דאמר רבי מאיר: הקדש דבר שלא בא לעולם, אף על גב דלא עביד דאתו שומר הדיא קודם בעל.

אפשר לאוקמי בגוססת – שהרי עושה מלאכה, כדתנן: הדי עושה ואוכלת יש לומר: בחולצה הקנה. ודריב רבינו אליעזר מפליגא אומר: דכיון שהתנו בעולם, אלא שאינו רואי לקנין, כמו כל הך – חשוב כמו עבידי דאתו, ומותר קדושו אף על פי שאינו בעולם, ולא עביד דאתו שתמות אחשת קודם, כולל מקום, כיון שהמותר מיהו עבידי דאתי – חשוב הואו כאלו בעולם כבר. ואם היה בעולם לא הוי בעינן שהיא זה עביד דאתי שתמות היא לפני הבעל. ואם תאמר, היא דפרחיב הכא: מי יימר דאתו – הא לא בעינן ועביד דאתו דבדר שיטתו בעולם, והמים הן בעולם ודי לומר: האי לא חשיב בעולם, כיון דלינתוהו קמן. עוד יש לומר: דפירות דקל וכו' וכלוהו לדיכא בור אלא: מי יימר" אחו – חשיב עביד דאתו. ובפרק "המקדש" (בבא מציעא נב ב.) לא חשיב כפל עבידי דאתי – משום דאיכא טובא "מי יימר", כדאמר התם: מי יימר ומייגבא, ואם תמציי לומר מייגבא מי יימר דמשנתה נגבא, ואם תמציי לומר דמשנתה כפל דלמא מודה ומיטסר. אבל קשה מהך דהכא, אף על גב דליכא אלא חד "מי יימר" – לא חשיב ליניו שובר ולא הבור עבידי דאתו מייגבא, לאו על דאיכא לרבינו יצחק: אמאי לא חשיב להו עבידי דאתו כמו פירות דקל, שהרי אורחא דמילתא הוא שממילא שובר יוניס, וכן הבור ממילא נמי כשהתעמים ויודין, שלא היו שותים ככל ארץ ישראל אלא מי גשמים ויוניס קשה, ומשמע: אי הוא עבידי דאתו היה נחיא ליה – אחרי תקשי ליה, ודיאן נמי עדידי קדושים, אפילו אדם מקדשן דרבינו יהודה היה נחיא ליה – אחרי מבח חצרו של הקדש אינם קדושים, דאין חצרו להקדיש, כדפרישית לעיל. ומכח מה שמקדיש

נמי אינו קדושים – והדיאן יכול להקדיש דבר שלעולם לא יבא בשרשות ולא יזכה בו לעולם ונראה לרבינו יצחק, דהכי פירושו: מי יימר דאתו לרשותו שיזכה בהן, ודאי לא יבואו לעולם לרשותו, ואמאי מועלין במה שבתוכו? והלא אין כח בידו להקדישן כיון שאו לרשותו ומשני: בבאין דרך חצרו לבור, ודרך שובכו לשובך. שוכה בהן תחלה, לפיכך יש כח בידו להקדישן. ורבינו משמש בן אבהה פירש: דאי עבידי דאתי – נחיא דמצי להקדישן, ומצינו לפרש: כגון שהקדיש בור ושובר על מנת שיש בו בבור ושובר לזכות במים וביונים לצורך הקדש. **ויוניס** – הבאים דרך שובכו לשובך – תימה לרבינו משמש בן אברהם: דאיך יכול להקדישן הקדש גמור שימעלו בהן? והלא אינו זוכה בהן וזכיה גמורה, דקיימא לן ב"היניקין" (גיטין נט א) וצריך להיות: בבא מציעא קב, א) דאין בהן גול אלא ממני דרבי שלום ואומר רבינו יצחק: דבביצים ואפרוחים וזכין מן התורה. **ורבי** – מושב רבינו מאיר דאמר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם – תימה: והלא חשיב רבי שמוענין בפרק "המזכיר" (בבא מציעא פ"א ב.) דאמר אביי: רבי אילעון בן יעקב ורבי מאיר רבי אדם מקנה דבר שלא בא לעולם. ופרקי נמי: רבי יהודה הנשיא רבי רבי יהודה הנשיא – משום דהוה גמרי, מרבי יהודה הנשיא – משום דהוה רבא באותה ברייתא גופא שהחזיר רבי מאיר, ומרבי עקיבא פריך – משום שהיה רבו של רבי אילעון בן יעקב, ומסתמא רבי אילעון בן יעקב מרבי עקיבא רבו שמעא ליה, דאמר רבינו רבא (א) רבי רבי מאיר, ורבי מאיר רבי אילעון בן יעקב, ורבי אליעזר בן יעקב) רבי עקיבא.

ואי בשדה ואילן – פליגי לעיל גבי הקדושן ריקנין, והוא הדין בסיפא – אמאי מחליף? כל שכן הבא דמועלין במה שבתוכו, דאיכא תרתו: יגדלו יקדשו, וגם הקדוש ככל ביהו, דלא גרע ממוכר אלא אי בבור ושובר מוקמת לה – איכא אפוא משום מהחלוקת במלאקן וריקנין, כדמפרש לקמן, אבל בשדה ואילן ליכא למיתב טעמא אמאי מחליף. הכי רש"י: **אילא אמר** רבה מחלוקת ב" – מחלוקת דמלאקן וריקנין בבור ושובר, כדמפרש ואיל. אבל בשדה ואילן, כ"כ מלאקן בן ריקנין – דברי הכל מועלין בהן ובמה שבתוכו, כרבי יוסי דנימוק עמו. **פלוגתא דרבי מאיר ורבנן** – גבי האומר לאשה "הרי את מקדשת לי על מנת שאתגירי, על מנת שתתגירי" כ"ו, בהרבה מקומות. אימור דאית ליה לרבי מאיר כגון פירות דקל – שהמזכיר פירות דקל לחבירו, אף על פי שדעיין לא באו לעולם – אינו יכול לחזור בו משבוואו לעולם, דהא ודאי עבידי דאתא, ובדאי דהיינו על מנת שאתגירי, ודעתיה לא אינויגרי, וכי האי גונא נמי מפרשינן "לעל מנת שאשתחרר", "לעל מנת שתשתחרר" – כ"ו – שהבטיחו רבו לשחררו, ומידי, רבי מאיר לא איירי בפירות דקל אלא רב הונא דקאי וכוהיה במסכת ביבמות בפרק "האשה רבה" (צג ב.) דאמר רב נחמן רב יצחק: רב הונא כרבי, ורב כרבי יבאי, ורבי ינאי כרבי חיאי. ורבי חיאי כרבי אמאי, וכולהו סביירא ליה אדם מקנה דבר שלא בא לעולם. רב הונא מיי – הדיא – דאיתמר המזכיר פירות דקל לחבירו, אמר רב הונא: עד שלא באו לעולם – יכול לחזור בו, משבאו לעולם – אינו יכול לחזור בו. הני פי יימר דאתו – אם לא יבאי מיסו שפוחין לה הבור, או יבאי יוניס לשובך, הבאים דרך חצירו – שהבור עשוי במקום מדרון, דממילא אתו לבור. דרך שובכו – הסמוך לוה, ודאי עבידי דאתו יוניס תגולדין שומר ריקן זה. ודוקא שובכו, אבל שובר של אחרים – יכולין הן לעכב שלא יבואו לכאן (ולא דמי לפירות דקל). בשם רבינו יודן ומנחום כבוד. **מכר** כל האבוב – בשילוח "המזכיר את הבור", דאמר: המקדשת אתה לא הקדיש אלא חרוב המורכב בו – ודמפרש בגמרא סבירא דבר רעה מקדיש, דהיינו דין גבה מדין חרובים כ"ו, ותלכך, כי יחייב דמפרשי המזכיר בור סתם לא מכר את מימיו, כדמפרש בסמוך, ודלא כמתניתין דאמר: מכר בור מכר מימיו – אף דין גבה כ"ו, ומידי, חיכא דאין בו מים בשעת הקדש – קדיש המים הבאין לאחר מכאן, דאדם מקנה דבר שלא בא לעולם, ודעתו היה להקדישן. דבדבר אזהרה בו עדיין ליכא למימר עין רעה. אבל כשהבור מלא מים, חלומים הבור שלו הן, והוא הקדש הבור – איכא למימר דהמים שייך לעצמו. ורבנן דפליגי עליה סבירא להו דבעין יפה מקדיש, אי נמי, סבירא להו כרבי נתן דאמר: מכר בור מכר מימיו, ולא גרע הקדש מהדיט. **מתניתין יחידאה היא** – רבי נתן אמר, לא אבל רב פליגי עליה. מידיה, הלכתא כמתניתין, כדאמר ביבמות (נב ב.) דסתם מתניתין כברייתא – הלכתא כסתם דמתניתין, ואף על גב דקאמר: יחידאה היא – לאו למימר דלא סבירא לן כותיה, אלא לאשמעינן דרבי אליעזר רביבי שמוענין ליה כרבנן. אבל כשאמורא אומר דבר מדרעו לפסוק ולכתב, היתר או איסור או דין, ומקשי ליה ממתניתין, ומשני: יחידאה היא – לא סבירא לן כי הדיא משנה, דאמורא סמיכין, ובמאן דהיינו האמורא: לית הלכתא כמתניתין דמי. משנה

שובך של אחרים – יכולין הן לעכב שלא יבואו לכאן (ולא דמי לפירות דקל). בשם רבינו יודן ומנחום כבוד. **מכר** כל האבוב – בשילוח "המזכיר את הבור", דאמר: המקדשת אתה לא הקדיש אלא חרוב המורכב בו – ודמפרש בגמרא סבירא דבר רעה מקדיש, דהיינו דין גבה מדין חרובים כ"ו, ותלכך, כי יחייב דמפרשי המזכיר בור סתם לא מכר את מימיו, כדמפרש בסמוך, ודלא כמתניתין דאמר: מכר בור מכר מימיו – אף דין גבה כ"ו, ומידי, חיכא דאין בו מים בשעת הקדש – קדיש המים הבאין לאחר מכאן, דאדם מקנה דבר שלא בא לעולם, ודעתו היה להקדישן. דבדבר אזהרה בו עדיין ליכא למימר עין רעה. אבל כשהבור מלא מים, חלומים הבור שלו הן, והוא הקדש הבור – איכא למימר דהמים שייך לעצמו. ורבנן דפליגי עליה סבירא להו דבעין יפה מקדיש, אי נמי, סבירא להו כרבי נתן דאמר: מכר בור מכר מימיו, ולא גרע הקדש מהדיט. **מתניתין יחידאה היא** – רבי נתן אמר, לא אבל רב פליגי עליה. מידיה, הלכתא כמתניתין, כדאמר ביבמות (נב ב.) דסתם מתניתין כברייתא – הלכתא כסתם דמתניתין, ואף על גב דקאמר: יחידאה היא – לאו למימר דלא סבירא לן כותיה, אלא לאשמעינן דרבי אליעזר רביבי שמוענין ליה כרבנן. אבל כשאמורא אומר דבר מדרעו לפסוק ולכתב, היתר או איסור או דין, ומקשי ליה ממתניתין, ומשני: יחידאה היא – לא סבירא לן כי הדיא משנה, דאמורא סמיכין, ובמאן דהיינו האמורא: לית הלכתא כמתניתין דמי. משנה

משנה הלוקח פירות שובך - כגון שאמרו לו בנין: מכור לי פירות שנה זו מה שלדו בכל חדש. אבל האמהות לא קנה. ודרך הימים לעשות שני ולדות בכל חדש, וזכר ונקבה, חוץ מחדש אדר שאין יולדין. והנהו ולדות גם הם לסוף שני חדשים עושים ולדות בכל חדש, ולכן שני ולדות קרוין בריכה. פספיה - הלוקח. בריכה

- 1 ראשונה מניח לפרוח עם האם, שאותן לא
- 2 מכר. שכן דרך המוכרין פירות שובך לעכב
- 3 בריכה ראשונה הלוות צוות אמהות הותקיים
- 4 השובר, כן יברחו האמהות. והוא שובב לא
- 5 מכר, הלכך מסתמא גם בריכה ראשונה של
- 6 שנה זו עיכב עם השובר, דזו היא קיום השובר.
- 7 ובגמרא מפרש דגם פירות הראשונים דהתיא
- 8 בריכה ראשונה שפיר האמהות, להיות תלוי
- 9 עם בריכה ראשונה של תברח, דהא אמהה לא
- 10 מצטוותא. ומכנין שחברא בריכה ראשונה -
- 11 תברח גם האם, ומתא פספדי שובכו. כן דעת
- 12 לפרשה בגמרא. פירות כורית - כל שנה
- 13 אחת, הדורים הנולדים מן הכורית. נוטל שלשה
- 14 נחלים - שלש תחברות הנולדות ראשונה
- 15 בשלשה זמנים, משה עומדת ימים או עשרה ימים
- 16 זה אחר זה. שכן דרך הכורית בתחלת ימות
- 17 הקיץ יוצא מן הכורית נחל של דבורים ילדות
- 18 שלדו האמהות, ויתבטב על ענף האילן. ומביא
- 19 כורית חדש, ומכניס לתוכו. וכן לסוף תשעה
- 20 או ששנה ימים יוצא נחל של דבורים אחר,
- 21 ומביא כורית אחרת ריקנית, ומכניס לתוכו. וכן
- 22 השלישי, וקרוין כל *סריציל. ושם מלכות זו

משנה הלוקח פירות שובך מהכירו - **מפרים בריכה ראשונה; פירות פוקרת - נוטל שלשה נחלים ומסרם; חלות דבש - מניח שתי חלות; ויתים לקיץ - מניח שתי גרופיות. גמרא והתניא: בריכה ראשונה ושניה אמר רב פהנא, לא קשיא: הא לה, הא לאמה. - מאי שניא אמה? דמיצטוותא אפרתא ואזנא דשבקין לה - איהו נמי תצטוותא אמה ואזנא דשבקין לה - אמה אפרתא מיצטוותא, ברתא אמה לא מיצטוותא. "פירות פוקרת - נוטל שלשה נחלים ומסרם". במה מסרין? אמר רב יהודה אמר שמואל: בהרדל. אמרי במערבא משמיה דרבי יוסי בר הנינא: לא הרדל מרסקן, אלא מתוך שפיקן חר, החורות ואוכלות את דובשן. רבי יוחנן אמר: נוטל שלשה נחלים בסריוס. במתניתא תנא: נוטל שלשה נחלים קזה אחר זה, מפאן ואיקף - נוטל אחת ומניח אחת. "חלות דבש - מניח שתי חלות" וכו'. אמר רב פהנא: דבש בפוקרת אינו יוצא מדי מאכל לעולם. אלא מה מחשבה. מיתובי: דבש בפוקרת - אינו לא אוכל ולא משקה אמר אביי: לא צריכא אלא לאותן שתי חלות. רבא אמר: דרבי אליעזר היא; דתנן:**

הא באמה והא כברתא - כלומר, משנה וברייתא חד הוא, ומפריח בריכה ראשונה דמתניתין - היינו בריכה ראשונה של כל אם ואם. והא כברתא - כלומר, כל אם ואם, בין בנות בין אמהות. וברייתא נמי הכי קאמר: מפריח בריכה ראשונה ושניה - היינו ראשונה לבריכה שהפריח, והיא שניה לאמה - לבריכה הראשונה שבבילה מפריח אלו.

הוא הדין שניה ושלישית ורביעית, אלא דאטו כי רובלא לחשיבי לילול. **דבש** כבורתו אינו יוצא מידי מאכל לעולם - פירוש הקונטרס: עד שיקצוהו מבושין בדרים פפירוש ואין נראה לרבינו יצחק, דאין לך דבר ראוי לאכלה שיעיל בו שום דבר, עד שיפסל מאכילת כלב. **אינו** יוצא מידי מאכל לעולם - תימה לרבינו יצחק: דבמסכת מבשין (פירוש פ"ח משנה ז') חשיב דבש בהדי שבעה משקים ואומר רבינו יצחק: הדיינו אחרי שהתפרש מן השעה, אבל כבורתו שהוא עם השעה - יש עליו תורת אוכל, ולא תורת משקה.

הוא הדין שניה ושלישית ורביעית, אלא דאטו כי רובלא לחשיבי לילול. **דבש** כבורתו אינו יוצא מידי מאכל לעולם - פירוש הקונטרס: עד שיקצוהו מבושין בדרים פפירוש ואין נראה לרבינו יצחק, דאין לך דבר ראוי לאכלה שיעיל בו שום דבר, עד שיפסל מאכילת כלב. **אינו** יוצא מידי מאכל לעולם - תימה לרבינו יצחק: דבמסכת מבשין (פירוש פ"ח משנה ז') חשיב דבש בהדי שבעה משקים ואומר רבינו יצחק: הדיינו אחרי שהתפרש מן השעה, אבל כבורתו שהוא עם השעה - יש עליו תורת אוכל, ולא תורת משקה.

שבע השמנה פעמים מליכות יו, ובמלכות זו רבן עשין שלש פעמים. והשלישי גרוע מכולן, דאחרון אחרון גרוע. הלכך די בשלשה נחלין הראשונים, שהן חשוכין - כלומר, מבאין ואיקף גירום להם המוכר שיתסרו מאליו, ולא יעשו עוד פירות. כדי שיהו נטורין ויסקוין לעשות דבש, ולכן זמן ששתיים דבש - אין עושין ולדות. והדבש - מוכר הוא, שכן דרך הכורית לאחר שיצאו כל הנחלין עשה דבש. ושם שהורגין אותו ולוקחין הדבש, ושם שמרין אותו לכורית ריקנית. ומסרם - בגמרא מפרש. חלות דבש - הכורית לאחר ששעתה פירות יוצאו הנחלין. לוקחין את הדבש. והוא עשוי חלות חלות, ושם בו עשר חלות או עשרים זה כצד זה משנהו דבש מעורב יחד. והמוכר בחלות כוריתו ולא מכר את הכורית - רוצה הוא להכניסה בימות הגשמים לעשועי לשנה הבאה לעשות פירות, והלכך מסתמא שפיר שתי חלות הולפתרסן בן הדבורים בימות הגשמים. נריפתי, נעפים, וחורו וזבזבו, דארמרין בריאשת ברב י"טע כרס", ולא היה לו לטעל לא יחור אחד, ולא גרופות אחת, ומזכיר היה דלז אבן רב באב רב כהנא: הכניס עמו ומורות למעיות, ויחורים לתאנים, וגרופות לזיתים. **גמרא** והתניא - הלוקח פירות שובך מפריח בריכה ראשונה ושניה. ולא סלקא דעתין דשתי בריכות הללו מן האמהות, כגון בריכה ראשונה של ניסן וריכה שניה של אייר. והלכך קשיא למתניתין, דלא משיירא אלא בריכה ראשונה של אמהות לבדה, אבל כל מה שלדו האמהות עד - הכל מכור. הכי ניסין פפירוש בתי גמאל טרימי: לא קשיא לה לא אמה - האי שניה - דלא משיירא אלא בריכה ראשונה. ומאי שניא אמה? דמיצטוותא אפרתא ואזנא דשבקין לה - אמה אמה. משיירין לה אלא בריכה ראשונה מנחה להיות לה לצוותא. ובאה משיירין להשמיטתה מיהיא בריכה ראשונה של אבן משיירין גם ממנה בריכה ראשונה, ומאי דלא פירש במתניתין פירש בברייתא. והאי דקרי לפירות בריכה ראשונה "שניה" - משום דשנייה הם לאמהות של אמן, בני בניים שניים הם לוקים. ובין מתניתין ובין ברייתא מוכרח פירות שובכו סתם מיירי. והמשנה הברייתא מבכירה אחת מיירי ובשוכר אחי, ממו שפירשתי, אלא שהברייתא פירשה יותר מן המשנה, דמתניתין לא איירי בבני בריכה ראשונה אם פריח גם מהם או שיהיו בני בריכה ראשונה. ויש לשנות דמוקי לה בשני שובכין או בשתי מכירות. ואין בזה ממש, ושיתא השמועה אינה מתחשבת בכל לילה. **ופריך גמרא: לאמה מאי מעטא** - די בכריכה ראשונה, כדקנינן מתניתין: מריחא רבא וראובנא, ולא תני שתי בריכות: פשיטא דמטו מצטוותא אברתא, כלומר אבריה ראשונה דשבקין לה, ואזנא הוא חובר בן זוגה. כל פירש רבינו תנאל, ולא חזו צריך הגמרא להוכיח דבר זה, אלא משום דלא תקשי: מה לנו לצוותא דברתא? הלא יש לה בן זוג דמצטוותא בהדיה. הלכך פירש לך דלכל היתור שני מיני צוות שני מתניתין, כן זוגה ונביא. **איני נבי** - בריכה ראשונה, תצטוות אמה ובאן זוגה, שדרי ש לה שני מיני צוות, ולמה אנו מצטוין להניח לה בריכה ראשונה כדי שלא תברח היא ומתוך כך תברח גם חלותה? **אמה אברתא** - לבד מצטוותא, שרדמי האם על הבת. אבל ברתא, הדיינו בריכה ראשונה - לא מצטוותא אמה לבד ואין זוגה, אלא מן שן לה בניים. הלכך מניחין גם לבריכה ראשונה בניים, דהשתא אלא חבורת טובא: אמה ובן זוגה, ובריכה ראשונה, ובריכה של בריכה ראשונה = בת הבת. דכיון דאיכא שלש חבורות - אפילו בני בריכה ראשונה לא ערק, דמצטוותי אאמם ואם אמש. ואין להניח להם בניים לצטוותי בהדיה, דהשתא האם מצטוותא אברתא = בריכה ראשונה, ובריכה ראשונה מצטוותא מיני אברתא = בריכה שניה לאם, שדרי ראשונה לה. והדיא מצטוותא אמה ואם אמה, דהוה לזו חבורת טובא. כל נריית בניי שיתא שיתא שמועה זו. וש לשנות רבות ואי אפשר לליבן. **במה מסרין** - דלשון סירוס זכרות משמע פטושה של משנה. **חרידל** - והוא חרידל קלמתי. **כדמפרש לקמיה**, לא חרידל מסרין אלא - גרזא בעלמא קערים להו. **כדמפרש** חד - חד, חד. **ואוכלות את דובשן** - ומתוך שחלפות סבילות מפריח וריכה, וחרותו ועושות דבש. ורבינו תנאל פירש: אוכלות דבש שבקבי החלות וחרותו ומגלות בנקבים, ואיכא למימר דלשנה הבאה יולדו אותן הדבורים, ויהיו של מוכר. ורבי יוחנן - לא אסירוס של זכרות מיירי כלל. אלא האי סירוס שלשן דילוג הוא, כמו 'קראה סירוסין' במסכת מגילה ירושלמית, והכי קאמר מה מתניתין: נוטל שלשה נחלין על ידי דילוג, ראשון שלשה חמישי, והמוכר יטול השאר. שיהיה לשנין מן השובכין ומן הכחושין, שכן דרך סתם מוכרי כורית. **במתניתא תנא** - והכי הלכתא. דברייתא עיקר, וגם לשון המשנה דקנינן: מוסרס - כל משמע, שתחלה נוטל שלשה נחלין רצופין אחדים, זה נוטל אחד - והלוקחין נוטל אחד, ומניח אחד לצורך המוכר. **דבש** - אפילו בבורתו, אינו יוצא מידי מאכל, ואף על פי שיש עת שהדבורים אוכלין דובשן, אפילו הכי אינו יוצא מידי מאכל עד שיקצוהו בפירוש למאכל דבורים. אי נמי, דוקא בבורתו הוי אוכל, אבל אם בו מבורתו הוי משקה מסתמא, אלא אם כן חיטב עליו לאכלה, כדחגיגה בהדיא ברייתא דמסכת סדרות. **אבל אוכל** - לטמא בבכירה, ולא ששקף - לטמא ברביעית. מיהו, לעצמו מקבל אוכל טומאה בכל שהוא, כדמפרש חבורת כהנים "מכל האוכל אשר יאכל" (ויקרא א). אבל האי דבש בבורתו - אין לו תורת אוכל כלל, אפילו לקבל טומאה. **שתי חלות** - שני נחלין לימות הגשמים לפינסת הדבורים. ומפרש שהתוספת שתי חלות היצטוותו בפירוש רבינו תנאל. **רבא אמר רבי אליעזר היא** - כלל, אפילו דבש

הר"ן ואינו הכי חשב עליו כו' - אינו מגיה בהריתא. אלא הכי קאמר: דבש בכורותו אינו לא מאכל ולא משקה - לענין זה, שאם חישב לאכילה שיהא מטמא טומאת אובלים. **בגנים** ובגנפים מן הפקק ולמעלה - ואם תאמר: בלא קנייה נמי של מן הפקק ולמעלה מתנאי ידועשו, כדבר במזבז ב"ב פ"ד ס"ג "מורבד" (בבא קמא פ"א, ו) וש' לומר: דלא פירכא היא כלל, דאין לו רשות לחתוך בתנא.

- 1 אלא בשביל טעמיה. ודוקא מן החדש שאינו עושה
- 2 פירות, וממקום שאינו עושה פירות. וממקום שאין
- 3 רואה את התנאי, כדאמר ר' יהושע, ועוד, וכמה
- 4 פקקים יש בגנפים וקנים, והכא מן החתחתן ההתם
- 5 מן העליון, **לא** מקשי קשי לה ולא עליו מעלי
- 6 לה - לאו דוקא, דאם כן גבי שביעית אמאי
- 7 אסור? דלא אמר בעבדה זדה (ג.ו.) ואוקמי אילתא
- 8 - שרי, אברוי אילנא - אסור. אלא: לאו דרמי
- 9 מקשי קשיא ולא עליו מעלי לה.
- 10 **מזה** ארז אינו עושה פירות - ואם תאמר: דהא
- 11 אמר רבנא קמא עבדה זדה (רד, נ.) אלא: נמי
- 12 איצטרופל - פריא דארזא ורש' לומר: דהתם
- 13 בשאר מיני ארזים, שעושין פירות, והכא בהדיא
- 14 שאין עושין פירות. **שיטה** תורתא - דהא
- 15 דאמר בפרק קמא עבדה זדה (שם) תורתא אילתא
- 16 אין לו עיקר - לאו היינו תורתא דהכא, אלא
- 17 מן אחר. אבל האי שהוא מן ארז - ש' לו עיקר.
- 18 ערמונים

למשקין - מטמא טומאת משקין; **בשלימא לאביי** ניהא, **אלא לרבא קשיא** - אמר לך רבא, **הר"ן** הכי: **חישב עליו לאכילה** - אינו מטמא טומאת אובלין, **למשקין** - אינו מטמא טומאת משקין. **תניא פותיה דרב פהנא: דבש בכורותו** - מטמא טומאת אובלין **שלא במחשבה**. **ויתים לקוין** - מניח שתי גרופיות". **תנו רבנן: הלווקח אילן מחבירו לקוין** - מגביה מן הפרקע ספח וקוצין, בתולת השקמה - שלשה ספחים, סדן השקמה - שני ספחים, בקנים ובגנפים - מן הפקק ולמעלה, **בדקלים ובארזים** - חופר ומקשר, לפי שאין גזען מחליף, ובתולת השקמה שלשה ספחים בעיניו? **ורמינהי: אין קוצצין בתולת השקמה בשביעית, מפני שהיא עבודה; רבי יהודה אומר: כדרבא אסור, אלא מגביה עשרה ספחים וקוצין, או גזמם מעם הארץ; מעם הארץ הוא דקשי, הא ארד מעלי לה** - אמר אבוי: שלשה ספחים מעלי לה, **מפני ואילך** - לא מקשי קשי לה ולא עליו מעלי לה; **גבי שביעית עבדינו מידי דודאי קשי לה, גבי מקח וממכר עבדינו מידי דודאי מעלי לה**. "בדקלים ובארזים חופר ומקשר, לפי שאין גזען מחליף". **וארו אין גזעו מחליף? והא דריש רבי תיאי בר יוליני, מאי דכתיב: "צדיק בתהמר יפרח כהרו בלבנון ישגה?"** אם נאמר תמר למה נאמר ארו, ואם נאמר ארו, למה נאמר תמר? אילו נאמר ארו ולא נאמר תמר, הייתי אומר: מה ארו אין עושה פירות, אף צדיק אין עושה פירות, לכך נאמר תמר; **ואם נאמר תמר ולא נאמר ארו, הייתי אומר: מה תמר אין גזעו מחליף, אף צדיק אין גזעו מחליף, לכן נאמר ארו אלא תייתי במאי עסקינו** - משאר מיני ארזים, כדרבא בר רב הונא. **דאמר רבא בר רב הונא, אמרי רבי: עשירה מיני ארזים הן, שאנאמר: "האין במדברך ארו שמה ותרם ועץ שמן אשים" וגו'; ארו - ארזא, שיטה - תרניתא, תרם - אסא, עץ שמן - אפרסקא, ברית, תרדה - שאנא, ותאשר - שורבינא. - הגי שבעה הוי פי אתא רב דימי אמר, הוסיפו עליהן: אלונים, אלמונים, אלונים - אלונים - בומגו, אלמונים - בלומי, אלמונים**

מקשי קשי - כל כך, ולא עליו מעלי. אלא מספקא לך, משום דוימנין קשי ווימנין מעלי. הלכך גבי שביעית - שאסור לזמור אילן כולו כשיבריאי. עבדינו מידי דודאי קשי, דפשיטא לן בהי דלא שביחי ביומרו זה, משום דספק איסור דאריתא לחומרא. אבל גבי מקח וממכר - דעת המורה לארזו תימיר לעצמו כדאי אפילו דאי. **אם נאמר תמר** - שעושה פירות ואין גזעו מחליף, למה נאמר ארו? שגזעו מחליף ואין עושה פירות. קשו קראי אהרדי, קשו קראי אהרדי, דעת המורה לארזו תימיר מכל וכל. **אין צדיק אין עושה פירות** - שאוכל צדקתיו בעולם הזה ואין לו לעולם הבא. אי נמי, שאין מאכילין אותו פרי מעלליו. **לכך נאמר תמר, כדכתיב נמי קרא אחרתא:** "אמר צדיק כי טוב כי פרי מעלליו יאכלו" (ישעיהו ג). **אין נועו מחליף** - אם נקצץ, אף צדיק אין נועו מחליף - אם מת, שלא יולד בן כמותו. אי נמי, אם יפול לא יקום. **לכך נאמר ארו** - כדכתיב "כי שבע יפול צדיק וקם" (משל כד). **איוז** = קרצא בלעז. **תורתא** = פ"ו. כל שמות הללו הם היו בקיאים בתם. **אפרסקא** = שק, שממנו עושין חומץ, כן נראה בעיני. **ברית** = ימייהו"ש. **שאנא** - איבא דאמרו: שף ואם כן אפרסמא דוא, שממנו יוצא שמן אפרסמן. **שורבינא** - לא איתפרש; ומקשינו: הני שבעה הוו. הוסיפו עליהן - חכמים, על אותן שבאותו פסוק. **אלונים** - בוטמי, כדמרתגאנו "חתח האלה" - בוטמא (בראשית לה). **בלומי** - קיישינ'א, שטעון גלזין'.

דתנו כוורת דבורים כו' - כבר פירשתי בפרק "המוכר את הבית". הרי היא בקרקע - והלכך, אפילו אם חישב עליה - לא הוי מאכל לקבל טומאה. כדנפקא לן מ"עית דרבש". **הכי גרסינן: דבש שוב מן הכורות אינו לא אוכל ולא משקה בשלימא לאביי** ניהא **אלא לרבא קשיא** - ולא גרסינן; בשלימא לאביי אף על גב דוב מוקצה הוא.

דתנו: פורת דבורים - רבי אליעזר אומר: **הרי היא בקרקע, וכותבין עליה פרוזבול, ואינה מקבלת טומאה במקומה, והרודה ממנה בשבת** - חיוב הפטאת; **וחכמים אומרים: אין פותבין עליה פרוזבול, ואינה בקרקע, ומקבלת טומאה במקומה, והרודה ממנה בשבת** - פטור. **אמר רבי אלעזר: אינו מטמא דרבי אליעזר דכתיב: "ויטבל אותה ביערת הדבש", וכי מה ענין יער אצל דבש? אלא לומר לך: מה יער - התולש ממנו בשבת חיוב הפטאת. מיתבי: דבש הזב מפורתו** - מטמא טומאת אובלין. **מיתבי: דבש הזב מפורתו** - אינו לא אוכל ולא משקה; **בשלימא לאביי ניהא, אלא לרבא קשיא אמר רב זביד: כגון שזב על גבי כלי מאוס, רב אחא בר יעקב אומר: כגון שזב על גבי קשקשין, מיתבי: דבש בכורותו** - אינו לא אוכל ולא משקה, **חישב עליו לאכילה** - מטמא טומאת אובלין, **למשקין** - מטמא טומאת משקין; **בשלימא לאביי ניהא, אלא לרבא קשיא** - אמר לך רבא, **הר"ן** הכי: **חישב עליו לאכילה** - אינו מטמא טומאת אובלין, **למשקין** - אינו מטמא טומאת משקין. **תניא פותיה דרב פהנא: דבש בכורותו** - מטמא טומאת אובלין **שלא במחשבה**. **ויתים לקוין** - מניח שתי גרופיות". **תנו רבנן: הלווקח אילן מחבירו לקוין** - מגביה מן הפרקע ספח וקוצין, בתולת השקמה - שלשה ספחים, סדן השקמה - שני ספחים, בקנים ובגנפים - מן הפקק ולמעלה, **בדקלים ובארזים** - חופר ומקשר, לפי שאין גזען מחליף, ובתולת השקמה שלשה ספחים בעיניו? **ורמינהי: אין קוצצין בתולת השקמה בשביעית, מפני שהיא עבודה; רבי יהודה אומר: כדרבא אסור, אלא מגביה עשרה ספחים וקוצין, או גזמם מעם הארץ; מעם הארץ הוא דקשי, הא ארד מעלי לה** - אמר אבוי: שלשה ספחים מעלי לה, **מפני ואילך** - לא מקשי קשי לה ולא עליו מעלי לה; **גבי מקח וממכר עבדינו מידי דודאי מעלי לה**. "בדקלים ובארזים חופר ומקשר, לפי שאין גזען מחליף". **וארו אין גזעו מחליף? והא דריש רבי תיאי בר יוליני, מאי דכתיב: "צדיק בתהמר יפרח כהרו בלבנון ישגה?"** אם נאמר תמר למה נאמר ארו, ואם נאמר ארו, למה נאמר תמר? אילו נאמר ארו ולא נאמר תמר, הייתי אומר: מה ארו אין עושה פירות, אף צדיק אין עושה פירות, לכך נאמר תמר; **ואם נאמר תמר ולא נאמר ארו, הייתי אומר: מה תמר אין גזעו מחליף, אף צדיק אין גזעו מחליף, לכן נאמר ארו אלא תייתי במאי עסקינו** - משאר מיני ארזים, כדרבא בר רב הונא. **דאמר רבא בר רב הונא, אמרי רבי: עשירה מיני ארזים הן, שאנאמר: "האין במדברך ארו שמה ותרם ועץ שמן אשים" וגו'; ארו - ארזא, שיטה - תרניתא, תרם - אסא, עץ שמן - אפרסקא, ברית, תרדה - שאנא, ותאשר - שורבינא. - הגי שבעה הוי פי אתא רב דימי אמר, הוסיפו עליהן: אלונים, אלמונים, אלונים - אלונים - בומגו, אלמונים - בלומי, אלמונים**

מקשי קשי - כל כך, ולא עליו מעלי. אלא מספקא לך, משום דוימנין קשי ווימנין מעלי. הלכך גבי שביעית - שאסור לזמור אילן כולו כשיבריאי. עבדינו מידי דודאי קשי, דפשיטא לן בהי דלא שביחי ביומרו זה, משום דספק איסור דאריתא לחומרא. אבל גבי מקח וממכר - דעת המורה לארזו תימיר לעצמו כדאי אפילו דאי. **אם נאמר תמר** - שעושה פירות ואין גזעו מחליף, למה נאמר ארו? שגזעו מחליף ואין עושה פירות. קשו קראי אהרדי, קשו קראי אהרדי, דעת המורה לארזו תימיר מכל וכל. **אין צדיק אין עושה פירות** - שאוכל צדקתיו בעולם הזה ואין לו לעולם הבא. אי נמי, שאין מאכילין אותו פרי מעלליו. **לכך נאמר תמר, כדכתיב נמי קרא אחרתא:** "אמר צדיק כי טוב כי פרי מעלליו יאכלו" (ישעיהו ג). **אין נועו מחליף** - אם נקצץ, אף צדיק אין נועו מחליף - אם מת, שלא יולד בן כמותו. אי נמי, אם יפול לא יקום. **לכך נאמר ארו** - כדכתיב "כי שבע יפול צדיק וקם" (משל כד). **איוז** = קרצא בלעז. **תורתא** = פ"ו. כל שמות הללו הם היו בקיאים בתם. **אפרסקא** = שק, שממנו עושין חומץ, כן נראה בעיני. **ברית** = ימייהו"ש. **שאנא** - איבא דאמרו: שף ואם כן אפרסמא דוא, שממנו יוצא שמן אפרסמן. **שורבינא** - לא איתפרש; ומקשינו: הני שבעה הוו. הוסיפו עליהן - חכמים, על אותן שבאותו פסוק. **אלונים** - בוטמי, כדמרתגאנו "חתח האלה" - בוטמא (בראשית לה). **בלומי** - קיישינ'א, שטעון גלזין'.

בפיטא – אילן שגדל בים ויקר הרבה, וקרוי קורייל. עיי – אילן שגדילין בו ביישו, וקרוין לדריה. ורובלי – קישטונייה. **משנה** הקנהה שני אילנות – סתמנו לא קנה קרקע שבבינו כלל, ואפילו מקום האילן. הרי הוא כמי שקנאן לפירותיו, שבשייבש יעקרו וילך. קנה קרקע – דחביבו של שדה האילן. הגדילו – ודריהו הנעפים הרבה. לא ישפח –

לא יקצוץ אותו בעל הקרקע, אף על פי שהצל רע לבית השלוחן. דביון דאין לו שדה לבעל האילנות, שאר שעבר לו קרקע לצורך האילנות לא חזרי, בשל מנתן כן לקחן. נעז – בגמרא מפרש. שלו – של בעל האילן, דמנוף אילנות קאתו. של בעל הקרקע – דביון דמתחת לקרקע יוצא – ממקרקע גדל. אם מתו – בישה. אין לו קרקע – לטעמא קרינא אחר הקרקע. קנה קרקע – דחשיבי שדה האילן, ובגמרא מפרש כמה יש לו קרקע, והיאך נטועים, דמנעטפי. הגדילו – חוץ לקנה שלוחן. ישפח – המזכיר. דביון דאין נטועין בשל מוכר כי אם בקרקע של לוקח, והמוכר לא שבעד לו קרקע שלו – אינו מניחן לכנס בשלו, נאמרה שמקנה לו. **גמרא** תנן התם – במסכת בכורים. ואינו קורא – לפי שלא קנה קרקע, ולא קרינא אחר. פרי האדמה אשר נתתה ליה (דברים כו). ולקמיה פריך: אם כן למתה מביאי? מביאי קורא. ורבי מאיר לטעמיה, דסביאי ליה קנה קרקע. אבל באילן אחד מודה. מתיבי – להביאי בכורים בלוקח פירות שבאילן, ואותה שביכירי תחלה קושר בה גמי לידע שבמכרתה היא. והאי דקתני הקנהה שני אילנות – משום דבר נקט להו, דאילו רבי מאיר, אפילו באילן אחד, קנה לו קרקע, מביאי וקורא. משנה יתיבא – הך דבכורים. אלא שמע מינה מתיבי היה רבי מאיר ב"ו – והכי קאמר. אפילו אם כסדיכים כן הוא. דשני אילנות אין לתך קרקע – אפילו הכי מביאי וקורא. דלא

הישינון לקרקע גבי מקרא בכורים. והבית אשר תביא מארצך – אבל לוקח פירות לא מביאי ולא קורא. והבית אדמתך – אדשת בכורי אדמתך תביא. לפעושי אדמת פ"ו – שאם יש לו לגוי קרקע בארץ ישראל, ולקח ממנה פירות – על אפיניס מביא מזה בכורים. ונראה בעיני דהא גרסין והבית "אדמתך" שני עמינים חביב "אדשת בכורי אדמתך" בספר "אלה שמות" ואלה השטפים, וביכי תשא. וקמשני: חד למעוטי אדמת גוי, וחד למעוטי אדמת גר. שהרי הגר עצמו מן המוכינין ולא קרוין הוא. כדתנן במסכת בכורים (פרק ראשון משנה ד) שאין יכול לומר "אשר נשבע לאבותינו לתת לנו", ואתא האי קרא למעוטי, דהקנהה מפרות קרקע שלו לא מביאי ולא קורא. תיובתא – וכל התך לדעיל מידרשי בספר, ובמסכת בכורים בפרק קמא.

ולפי קשהו לו אדוך "אדמתך" למה לי, מוגה הספרים: הוא כתיבי תרי אדמתך? חד למעוטי אדמת גר. וחד למעוטי אדמת גר. ובתנן דחק עצמו, דחד "אדמתך" גרסינן בפרק קמא דבכורים: הנוטע בתוך שלו בהרץ לתוך של חבריו או לתוך של רבים – הרי זה אינו מביאי. משום דתביב "אדמתך" – עד שיהו כל הגידולים מאדמתך. ויראק ליה פירות מביאי וקורא לרבי מאיר, ולא מברין בשל חבריו. דביון דקנה מחבריו – חשיב "אדמתך". ועוד, ליה לן למעוטי לוקח מוגר, כיון דגר עצמו בר הבאה הוא, כדתנן (שם פרק ראשון משנה ד): אלו מביאים ולא קרוין, הגר מביאי ואינו קורא. לפי שאינו יכול לומר "אשר נשבע לאבותינו לתת לנו". ומכאן הויתא משנה לא היה מניח רבינו הם לרבים לרבר ברכת החינוך, לפי שאינו יכול לומר "שהחלת אלהים ארץ טובה", וקתני נמי (שם) כשהיה מתפלל בינו לבין עצמו אמר "אלהי אבות ישראל, וכשהוא מתפלל בבית הכנסת אומר "אלהי אבותיכם", אלא היתה אמו מישראל אומר "אלהי אבותינו", ולפיכך יצחק שביב מאמר לו "לאבותינו", ולא קיימא לן כהדיא משנה. אלא כרבי יהודה הפליג עלה. כדראיתא בירושלמי (בכורים פרק ראשון) דאמר, תני שב רבי יהודה: זה עצמו מביאי וקורא, מאי טעמא – דאמר קרא (בראשית יז) "כי אב המון גוים נתתיך", לשעבר היה בא לארם, מכאן ואילך לכל גוים. רבי יהושע פ"ו לוי אמר: הלכה כרבי יהודה. עובדא אחא קומי רבי אבהו, ואורי כרבי יהודה. והא דאמר בפרק בתרא דמכות (ט, א): דין ארביא גר, דבעי למימר "אשר נשבע לאבותינו" ולא מצי אמר – אחי שפיח כרבי יהודה, וסמך "אלת לנו" דסיפיה דרבי יהודה בירושלמי מביאי וקורא – ודאק גר מביי קני חותן משה, דמצי אמר "אלת לנו", שנטלו חלק בארץ, כדכתיב (יהידה השוב האשר את שייב וגו' והטבנו לך) (במדבר י) דנתנו רבי יהודה בירושלמי דרירה, כדאמר בספרי. והכי נמי ביהוה בתוספתא דבכורים: הרי היה אומר כל הגרים מביאים אינכם קרוין, ויבני קנין חותן משה מביאים וקרוים. ורבינו תם אומר: דהדיא בירושלמי משבשתא היא, דהדיכי מצי למימר גר קורא אפילו מביי קני? "ארמי אובד אבי" דדיינו יעקב, "יורד מצרימה" "ירעו אותנו" ו"יציאנו" והדיא בתוספתא מביי באמו מישראל, דמצי אמר "לאבותינו", וכן "לרת לנו" א"י הוא מביי קני. ופליג אמנתיה דמסכת בכורים דקתני מישראל מביאי וקורא. ולרבינו ר' יצחק נראה: דמנתניח ממי איירי בבי קני, ולא פליג. משום דאמר מישראל לא מהני ליה למימר "לרת לנו", דהא אמו עצמה אינה קורא, כדתנן במתניתין (בכורים פרק ראשון משנה ד): האשה והחילת והעבד ותוטמוס ואגרונוינס אין קרוין. דלא נטלו חלק בארץ. דממעט לו בספרי ממיאש לפי פקודי" (במדבר כו) אף על פי שחלה חלק על ידי ירושה. כל שכן לא קרא דלי דלא עדיף מנאמו. **ההוא** למעוטי אדמת גוי – תימה לרבינו שמשון בן אברהם: אמאי איצטרך? הא לרבי מאיר יש קנין לגוי בארץ ישראל להפקיע מיד מעשה, דתנן (עבודה

עַרְמוּנִים – מכאן מוכיח רבינו עם דערמונים אין זה שורקין קשטוניים, דהא בפרק "לולב הגזול" (סוכה לב. ב.) אמר: "ענף עץ עבות" – שענפי חופין את ענף, ואיהו (זה) היו אמרו זה הדס. פריך: ואימא ותימא? בעינן "עבות" ולכבא. ואימא דולבא ואי עמונ שהוא דולבא היינו קשטוניים – מאי פריך? הלא אינו "עץ עבות". **מביאי** מרקנתא משנה יתיבא – ואם תאמר: הוא דהנא בסיפא במסכת בכורים (פרק ראשון משנה יא) הקנה שלשה אילנות בתוך של חבריו – מאי איתא וקורא. רבי מאיר אומר: תיבני שניב. שבמי איצטרך ההיא משנה? כיון דלרבינו קנהה קרקע – אם כן פשיטא דמביאי וקורא וכו' תימא. אידי דנקט רבי מאיר שנים מביאי וקורא נקט נמי שלשה לרבינו דמביאי וקורא – מכל מקום איצטרך ות דברי רבי מאיר בסיפא, דקתני: רבי מאיר אומר אפילו שנים מביאי וקורא? וכו' תימא: אידי דהנא הבא מנתה רבינו רבי מאיר – דאם כן מאי קניא ליה רבא בעינן יתיבא? דלמא איתיה דהנא רבנא נתן גמי רבי מאיר, דלרבינו איצטרך לאשמעוין דמביאי ואינו קורא. דלקמנ עבי מאי טעמא דרבנן בשרי אילנות ועוד תימא לרבינו שמשון בן אברהם: דאי מתיבי רבי מאיר בלוקח פירות מן השוק, בסיפא דקאמר רבי מאיר אפילו שנים – הוה ליה לממרה: אפילו לאק פירות מן השוק **ההוא** למעוטי חוצה לארץ – וכו' תיבני נמי דהיי"ד בפרק "הוציא הגז" (חולין קל"א) "ארצך" – למעוטי חוצה לארץ. ותימא: אמאי איצטרך למעוטי? הא אמר בסוף פרק קמא דקדושת (לו, ב.) כל מצוה שהיא בתוסף בארץ – אינה נוהגת אלא בארץ ושם פושטיה: משום דבכורים איתקש לבשר חלב, דכתיב (שמות כב) "ראשית בכורי אדמתך וגו' לא תבשל גדי חלבך אמור", ובמכילתא בהדיא מקיש לזה, וסלקא דעתך שישו נהנין אף בחוצה לארץ כמו בשר

בפיטא. איפא דאָמרי: ערונים, ערמונים, אלמוגים; ערונים – ערי, ערמונים – דולבי, אלמוגים – בפיטא. משנה הקנהה שני אילנות בתוך שדה חבריו – הרי זה לא קנה קרקע; רבי מאיר אומר: קנה קרקע. הגדילו – לא ישפח. והעולה מן הגזע – שלו, ומן השרשים – של בעל הקרקע, ואם מתו – אין לו קרקע. קנה שלשה – קנה בקרקע. הגדילו – ישפח. והעולה מן הגזע ומן השרשים – שלו, ואם מתו – יש לו קרקע. **גמרא** תנן התם: הקנה שני אילנות בתוך של חבריו – מביאי ואינו קורא, רבי מאיר אומר: מביאי וקורא. אמר רב יהודה אמר שמואל: מדיקתני משנה יתיבא; מקדי' תנא ליה דיש לו קרקע, פשיטא דמביאי וקורא אלא שמע מינה: מתיבי היה רבי מאיר אף בלוקח פירות מן השוק. – והא קתני: "אשר תביא מארצך" – ההוא למעוטי חוצה לארץ. – והא קתני: "אדמתך" – למעוטי אדמת גוי. – והקתני: "אשר נתתה לוי" – דיתבת לוי וזו חבני בהו. מתיבי רבא: הקנהה אילן אחד בתוך של חבריו – מביאי ואינו קורא, לפי שלא קנה קרקע, דברי רבי מאיר תיובתא. אמר לו רבי שמעון בן אלקיים לרבי אלעזר: מאי

דלמא דבגר כמו דוכתי דש קנין. מידה, אמר רבינו שמשון בן אברהם: דהדיא דעבודה וזה (בא, א) כי לומר אפילו כמאן דאין קנין, ושם מפורש.

ודלמא לאו כבורים ניתו וקא מעיליל חולין לעורה - בכל מקום שיש בעין הקרבה, כי

הבא, שיש הגושה או תנופה למואן דאמר. וכן בפרק 'הרועי' (חולין ק, ל) גבי חה ושוק, דקאמר: אי מאמרי - 'לפני ה' כתיב, ואי מגואי - קא מעיליל חולין בעורה, וש בתה תנופה. אבל דבר שאין עושין בו הקרבה בכל בעורה וכל בעורה כולל מן לא קא ללבש כח בגדי חול וכל

- 1 בעורה, וגם ישראל לא יכנס בעורה ועוד. דקאמר
- 2 ב'הקומץ רבה' (מנחות גא, ב) 'אבלה' -
- 3 שיאכלו עמה חולין תרומה כדי שתהא נאכלת
- 4 על השבת. **א"ל** מעשר ראשון, ושל ישראל הוא -
- 5 ואף על גב דרמאי אינו מחייב ליתנו מספק, משום
- 6 דמצי אמר: אייתי ראייה ללא מתוקן הוא, ושקול.
- 7 אומר רבינו שמעון בן אברהם: ללא דמי, הדבא
- 8 אין בוקר מחוקק יותר מן הלוי. ושל ישראל הוא
- 9 נפשך אינם, דאם כבורים הם - דכחן הם, ואם
- 10 לאו כבורים ניתו - דא מן מעשר ראשון הוא.
- 11 והוי דלוי. ועוד: דמאי, דלא הוי אלא ספקא
- 12 דרבנן - אף צריך לקיים מצות נתינה.
- 13 **דמקריש** להו - תימה: דבפרק 'התודה'
- 14 (מנחות ג, ב) חזי תודה שנתערבה בתמורה,
- 15 דמנאי: דלמא לא תודה היא, והוי לחם חולין
- 16 בעורה - ואמאי לא פריך: דלקריש ליה על תנאי:
- 17 שאם אינה תודה - יקדש הלחם לברק הבית, או
- 18 לדימי נכסים ויש לומר: דבני תודה, כיון שעשה
- 19 ארבעים חלות מארבעה מינים - ומחא מילתא
- 20 טובא שלשם תודה מביאים, להכי, פלוגיא הקריש
- 21 על תנאי - חשיבי חולין בעורה, כיון שאין דרך
- 22 לעשות משאר הקדש מה שעשה מזה. אבל הבא,
- 23 בכורים כי מקדש להו לדימי - לא מיהו חולין
- 24 בעורה, אלא משאר הקדש שדרך פלוגיא הקריש
- 25 בעורה. כדאמר (תמיד כט, א) מדות פרק שלישי
- 26 משנה ח): גפן של זה הבית שם, שכל מי
- 27 שמתגרד בגריר מביא תולדה הם, שאינו עושה
- 28 בכורים, אלא הגושה אצל המזבח לרבנן. ואפילו
- 29 לרבי אליעזר כן יעקב דמצריך תנופה - אין
- 30 ואפילו בכלל התוספתא אין הוכחה לכך, אלא
- 31 היו קוראין בתורה. והיא ואינו שיש בנהן פירות כלום. **תרומה**
- 32 ללוי דרבי רבי עקיבא - ודלא כפירוש הקונטרס. פירש פלפלי בתר דקסיניהו עורא. אלא
- 33 מאורייתא פלפלי: כדאמר ב'יש מתורות' (נבמות ב, פ) דמפק טעמא מקראי. והוי לרבי
- 34 עקיבא דוקא ללוי, ולרבי אליעזר אף לכהן, אבל בתר קאסא - הוי לרבי עקיבא אף לכהן.
- 35 ולרבי אליעזר בן עזריה דוקא לכהן, ודחו מצי לשנויי הבא אפילו כרבי עקיבא ובהר כנסא,
- 36 אי יגמי, שיפריש עליה ממקום אתר על תנאי, שאם אינן בכורים - היו פירות הללו מעשר,
- 37 ואם הם בכורים - היא מעשר של אלו בצפונם או בדרומם. ומערש עני שלחם היב ללוי
- 38 עני, ואם מעשר עני - יעלה ויכיל בירושלים. ובהך מתקן שניי זריע לשנויי אליבא דרבי
- 39 מאי דמאי טעמא אפילו אתר מביא ואינו קורא: לדלדייה לביא ליימור כרבי אליעזר בן
- 40 עזריה, ובהדיא פליג עליה ב'יש מתורות' (שם) (ל) והואי לביבא רב - עיקר מילתא
- 41 בפרק 'המנחות הנכנסים' (מנחות ק, ב) גבי 'דורי עלי ששים ואחד' כדפירש הקונטרס, ואם
- 42 תאמר: ומאי פריך החכם? וכי לא כלל מלא דורי? התקן: אם אלא בלל כשר. נדי וליבליה כשר
- 43 מעבא, מכל מקום ליתרצה למה מצוה לבלל טובו בשני כלים, דיכול להיות כי בשני כלים
- 44 אחד בן שני כלים ממש, כיון דבדר רתם. ודיבאי ודיבאי עילוי שני בעולם
- 45 להביא בכלי אחוד? תנן התם (קב, ד) דאם הביא בשני כלים פסול ואומר רבינו יצחק: דרך
- 46 דאם שרש אחר קאי: אף שדרש וראו: מנהגם אדם מנחה ששים עשרון ומביא בכלי אחד,
- 47 ואם אמר 'דורי עלי ששים ואחד' - כלומר מנחה' - והשתא צריך ליהביא בכלי
- 48 אחד. דכיון דאמר 'מנחה' - לקרבן גזול קא מכוין.

דעבד להו כרבי יוסי בר חנינא - פירושו: שלא עשה לקחה והבאת כאחד. ואם תאמר: ודמי חוקי לומר דעבד כרבי יוסי בר חנינא? למה דעבד מנהגיך, שיערם

לגמרי ביד שליח, כדתנן במסכת בכורים (פרק ראשון משנה ז) דשליח מביא ואינו קורא, ויש לומר: דהיינו קאמר רבי מאיר מביא ואינו קורא, משמע שדמיא אלו בעצמו, ולא שמשגרום ביד שליח. **בצרון** ושגרון ביד שליח ומה שליח בדרך

מאי טעמא דרבי מאיר באילין אחד - כיון דאינו קורא, משום דכתיב 'אשר תביא מארצך', למה מביאין את המנחה נמי ממעט ליה קרא **מספקא** להו - אי קנה קרקע מן הדין או לא. והאי דאמר לך קנה קרקע - היינו משום דיד המוכר על העליונה. דמספקא לא למפקין מיניה. **דלמא לאו כבורים** - כדתנן אין שייך איסור הכנסת חולין לעורה, ודרשנין וכו' בספרי: 'כי ירחק ממך החולין

- 1 **מאי טעמא דרבי מאיר באילין אחד, ומאי טעמא**
- 2 **דרבנן בשני אילנות? אמר לו: דבר שהראשונים לא**
- 3 **אמרו בו טעם, ותשאלני בבית המדרש? כיון לבישני?**
- 4 **אמר רבה: מאי קושיא? דלמא רבי מאיר באילין**
- 5 **אחד ספקין מספקא ליה, ורבנן בשני אילנות ספקין**
- 6 **מספקא להו - ומי מספקא ליה? והא קתני: לפי**
- 7 **שלא קנה קרקע, דרבי רבי מאיר - אימא: שפמו לא**
- 8 **קנה קרקע. - וליחוש דלמא לאו ביפורים ניתו,**
- 9 **וקא מעיליל חולין לעורה - דמקדיש להו. - והא**
- 10 **בעי מיכילנהו - דפריך להו. - ודלמא לאו בפירות**
- 11 **ניתו, וקא מפקע להו מתרומה ומעשר - דמפריש**
- 12 **להו. בשלמא תרומה גדולה היוב עלי לכהן, מעשר**
- 13 **שני גמי היוב ליה לכהן, מעשר עני גמי היוב ליה**
- 14 **לכהן עני, אלא מעשר ראשון דלוי ויהי, למאן**
- 15 **היוב ליה? - דהייב ליה לכהן, כרבי אלעזר בן**
- 16 **עזריה; דתניא: תרומה גדולה לכהן, מעשר ראשון**
- 17 **ללוי, דרבי רבי עקיבא; רבי אלעזר בן עזריה**
- 18 **אומר: מעשר ראשון אף לכהן. - ודלמא בפירות**
- 19 **ניתו ובעו קרייה - קרייה לא מעקבת. - ולא?**
- 20 **והאמר רבי ירמיה: כל הראוי לביעה - אין ביעה**
- 21 **מעקבת בו, ושאינו ראוי לביעה - ביעה מעקבת**
- 22 **בו - דעבדו להו כרבי יוסי בר חנינא, דאמר:**
- 23 **בצרון ושגרון ביד שליח, ומת שליח בדרך - מכי**
- 24 **ואינו קורא; מאי טעמא? דכתיב: 'ולקחת והבאת',**

עד כבלי אחד, ואחד כבלי אחד. ומפרישין טעמא מגורא: משום דרשמיס בלללי בידו יפה בלוג שמן, אבל ששים ואחד אי אפשר להבלל. ופריכין: וכי לא בלל ממי מאי הוי? והתנן אם לא בלל כשר ומשני, אמר רבי ירמיה: כל הראוי לביעה, כגון ששים עשרון, אם לא בלל כשר. אבל ששים ואחד, שכן ראוי לביעה - ביעה מעקבת בו, כלומר, מה שאי אפשר להבלל מעקבת בו. דכתיב דתני 'ויכתיב עליה שמן', וזהו מצות לביעה. דכתיב 'בללה' - שמע מינה שצוה הקב"ה להביא מנחה שכולל קדים בתוך בליליה. ושהוא מביא ששים ואחד - מנחה קבו' לא צוה להביא, והוי הוא כמביא מנחה מן הקטניות, ואינה כלום. שכל דבר שצוה הקב"ה להביא - שיש עיוב בעיקר הבאתו להביא באותו ענין שצוה הכתוב, ולא בענין אחר. אבל מצות האמורות באותו המצוה, כגון תנופה בקרבן, כליליה במנחה, - יש מעקבין, אם גילה הכתוב לשנות עליו ולעכב, וכן שאר מעקבין, ובכורים נמי - דחזו לקרייה בעינן, ואף על גב דאיכא מביאי בכורים שמביאי ולא קורין, מנסכת בכורים (פרק ראשון משנה ד) - דתי מילין בוגו גר, דמקריא כי מייחי על מנת שלא לקרות מייחי להו, וכגון מהתג עול תחובה דמביא ואינו קורא, כדנפקא לא מקראי כסיפרי, אבל הך בכורים, דמייחי להו מספקא - שמת טעונן קרייה מן התורה, דשמא קנה קרקע, והלכך חזו לקרייה בעינן, בצרון ושגרון ביד שליח - או שמת שליח בדרך, שהשליח עצמו בצרן ומת בחצי הדרך, ומינה שליח אתר תחתיו עד לירושלים, שהשליח הבעלים עצמם ששים ואילך. **מכא ואינו קורא** - אין הבעלים קורין, כדמפרש טעמא. ו'ולקחת והבאת' - דכתיב: 'ולקחת מראשית כל פרי האדמה אשר תביא', והאי 'ולקחת' קרא יתירא הוא, דמצי למיכתב 'והבאת מארצך', ודרשנין ביה: מי שלוקח, היינו בוצר - הוא מביא, ובענין הבעירה והבאת כולה עד לירושלים אלא אחד. הלכך, דיכא בצרן איהו והשליח הביאי - לא הויא לקחה והגור הבאת. אבל היכא בצרן שליח והביא, דיכא דמית בדרך - לא הויא לקחה והגור הבאת. אבל היכא בצרן שליח והביא, לירושלים - או קורין הבעלים, דשלוחו של אדם כמותו ויכול לקרות 'דנה הבאת' וגו', ומינה, שליח עצמו לא רבי קרייה הוא, כדתנן במסכת בכורים, שאין יכול לומר 'אשר

נתתה לי ה'". והכא נמי - בצרון ושגרון על ידי שליח, דפטר להו מקרייה. והא ליכא למופיק דמנחה נמי יפטר - שהיי בקרקע עשית, כדתנן במסכת בכורים.

הָא בִּיצַד בְּשַׁעָה שְׁהוּא חָל בַּחוּל יוֹם תְּרוּעָה בְּשַׁעָה שְׁהוּא חָל בְּשַׁבַּת זְכוּרֵן תְּרוּעָה מְזַכְרִין אֲבָל לֹא תוֹקְעִין. ר' זְעִירָה מִפְּקֵד לְחִבְרֵיָא עוּלוּן וְשִׁמְעִין קְלִיָה דְרַבִּי לְוִי דְרַשׁ. דְּלִית אִיפְשָׁר דְּהוּא מִפִּיק פְּרָשְׁתִּיה דְּלָא אוּלְפָן. וְעַל וְאָמַר קוּמִיהוּן כְּתוּב אֶחָד אוּמַר יוֹם תְּרוּעָה וְכְתוּב אֶחָד אוּמַר זְכוּרֵן תְּרוּעָה הָא בִּיצַד בְּשַׁעָה שְׁהוּא חָל בַּחוּל יוֹם תְּרוּעָה בְּשַׁעָה שְׁהוּא חָל בְּשַׁבַּת זְכוּרֵן תְּרוּעָה מְזַכְרִין אֲבָל לֹא תוֹקְעִין. מַעֲתָה אַף בִּמְקוּדֵשׁ לֹא יִדְחָה תִּנְנָא בְּאֶחָד לְחֻדְשׁ. מַעֲתָה אֶפְלוּ בְּמָקוּם שְׁהוּן יוֹדְעִין שְׁהוּא בְּאֶחָד לְחֻדְשׁ יִדְחָה. תְּנִי רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחָאי וְהִקְרַבְתֶּם בְּמָקוּם שְׁהַקְרַבְנוֹת קָרְבִין. אָמְרִין חִבְרֵיָא קוּמִי ר' יוֹנָה וְהִקְתִּיב וְהַעֲבַרְתָּ שׁוֹפָר תְּרוּעָה בְּחֻדְשׁ הַשְּׁבִיעִי וְגו' אָמַר לוֹן זו אֶת מַעֲבִיר בְּאַרְצְכֶם הָא אֲחֵרֵת לֹא. אָמְרִין לִיה אוּ נֹאמַר זו אֶתֶם מַעֲבִירִין בְּאַרְצְכֶם הָא אֲחֵרֵת בֵּין בְּאַרְץ בֵּין בְּחוּץ לְאַרְץ. אָמַר רַבִּי יוֹנָה אֵילוּ הָוָה כְּתִיב תַּעֲבִירוּ שׁוֹפָר בְּאַרְצְכֶם הִיִּיתִי אוּמַר כָּאֵן מַעֲט וּבְמָקוּם אֲחֵר רִיבָה אֲלָא בְּכָל אַרְצְכֶם כָּאֵן רִיבָה וּבְמָקוּם אֲחֵר מַעֲט:

הלכה ב מתני' ועוד זאת היתה ירושלם יתרה על יבנה שפל עיר שהיא רואה ושומעת וקרובה ויכולה לבוא תוקעין בה וביבנה לא היו תוקעין אלא בבית דין בלבד:

גמ' וכן שיהו כל הדרכים האלו בה. רואה ואינו שומעה כגון ירושלם מלמעלה ועיר מלמטה ושומעת ואינו רואה הנהר מפסיק. רואה ושומעת ואינה יכולה לבא

[דף י"ט ע"א]

חוץ לתחום רואה ושומעת וקרובה ואינה יכולה לבוא הנחל מפסיק. ר' יונה פעי היתה יכולה לבוא בערויבין היום מה דאת אמר בירושלם שפל עיר שהיא רואה ושומעת וקרובה ויכולה לבוא תוקעין בה ואמר אף ביבנה כן. ירושלם דבר תורה והעירות הסמוכות לה דבר תורה ורפן יחנן כן זבאי מתקין על דבר תורה ויבנה מדבריהן והעירות הסמוכות לה מדבריהן ורפן יחנן כן זבאי מתקין על דבריהן ויש תקנה אחר התקנה. רבי סימון בשם רבי יהושע כן לוי יצאו בית דין ממקום ולא היו תוקעין רבי יוסה בעא קומי רבי סימון אפלו מבית לבית אפלו ממירקלון לקימון אמר ליה בי רבי עד כאן שמעתי:

הלכה ג משנה בראשונה היה הלולב ניטל במקדש שבעה ובמדינה יום אחד משחרב בית המקדש התקין ריב"ז שיהא לולב ניטל במדינה שבעה זכר למקדש ושיהא יום הנף כולו אסור:

גמ' כתיב: "ושמחתם לפני ה' אלהיכם שבעת ימים" (ויקרא כג, מ), אית תנני תני בשמחת שלמים הכתוב מדבר אית תנני תני בשמחת הלולב הכתוב מדבר מאן דאמר בשמחת שלמים הכתוב מדבר

ביום הראשון דבר תורה ושאר כל הימים דבר תורה ורבן יוחנן בן זבאי מתקין על דבר תורה מאז דאמר בשמחת תולוב הכתוב מדבר ביום הראשון דבר תורה ושאר כל הימים מדבריהן ורבן יוחנן בן זבאי מתקין על דבריהן ויש תקנה אחר תקנה. חבריא בעון קומי ר' יונה כמה דאת אמר תפון: "והקרבתם אשה לה' שבעת ימים" (ויקרא כג, ח). אין שבעה בלא שבת ודכותה: ושמחתם לפני ה' אלהיכם שבעת ימים אין שבעה בלא שבת. אמר לון שניא היא דכתיב ולקחתם לכם ביום הראשון חלק הראשון מהם. מעתה במקדש ידחה ובגבולין לא ידחה אמר ר' יונה אילו היה פתוח ולקחתם לפני ה' אלהיכם הייתי אומר כאן ריבה ובמקום אחר מעט. אלא ולקחתם לכם מפל מקום ושמחתם לפני ה' אלהיכם שבעת ימים בירושלם:

הלכה ד מתני' בראשונה היו מקבלין עדות החדש כל היום פעם אחת נשתהו העדים מלבוא וקלקלו הלויים בשיר התקינו שלא יהו מקבלין אלא עד המנחה באו מן המנחה ולמעלן נהגין אותו היום קדש ולמחר קדש משחרב בית המקדש התקין רבי יוחנן בן זבאי שיהו מקבלין עדות החדש כל היום:

[דף י"ט ע"ב]

גמ' אמר ר' שמואל בר נחמן מפני מעשה שארע פעם אחת נפלה הכרה בעיר ובאו סרקיים ונמלוס ונתקלקלו הלויים בשיר. אמר רבי אחא בר פפא קומי ר' זעירא חבריא בעון קומי ר' שמואל בר נחמן בשם מן ר' אמר לה. אמר לון דכוותכו דאית לכו רב רבין סגין בשם רבי יהושע בן לוי אמרו לו ורבי לא מייתי לה טעם דהלכה. דתני שירז של ה' היו אומרים הרנינו לאלהים עוזנו ובראש השנה היו אומרים הסירותי מסבל שכמו. הל יום טוב להיות בחמישי בשחרית היו אומרים הרנינו לאלהים עוזנו ובמנחה היו אומרים הסירותי מסבל שכמו אם באו מן המנחה ולמפן אומרים הרנינו לאלהים עוזנו נמצאו אומרים שיר וכופלין אותו. רבי אדא דקיסרין בשם רבי יוחנן סבר עבר רובו של יום בקדושה. אמר רבי תייה בר בא רבי יוחנן מפסד לאילין דכנישא דכיפרא סבין מטול ומיעול עד דו איממא ואתון מדברין זמנו ועיבורו:

הלכה ה מתני' אמר ר' יהושע בן קרחה ועוד זו התקין רבי יוחנן בן זבאי שאפילו ראש בית דין בכל מקום שלא יהו העדים הולכין אלא למקום הועד:

גמ' ביני מתניתין למקום הועד של חדש:

הלכה ז' מתני' סדר ברכות אומר אבות וגבורות וקדשת השם וכולל מלכיות עמו ואינו תוקע קדשת היום ותוקע זכרונות ותוקע שופרות ותוקע ואומר עבודה והודיה וברכת כהנים דברי רבי יוחנן בן נורי:

גמ' ביהודה נהגו כרבי עקיבא ובגליל כרבי יוחנן בן נורי, עבר ועשה ביהודה בגליל ובגליל ביהודה יצא.

[דף כ' ע"א]

וכשקדשו את השנה באושא ביום הראשון עבר ר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה ואמר כדברי ר' יוחנן בן נורי אמר רבן שמעון בן גמליאל לא היינו נוהגין בן ביבנה. ביום שני עבר ר' חנניה בנו של רבי יוסי הגלילי ואמר כדברי רבי עקיבא אמר רבי שמעון בן גמליאל כן היינו נוהגין ביבנה. ר' אבהו בשם ר' לעזר בכל מקום עבר והזכיר אדיר המלוכה לא יצא מן האל הקדוש של ראש השנה ובלבד במוקף ואתי'א כר' יוחנן בן נורי רבי שמעון בן גמליאל אומר אומר קדשת היום עם זכרונות ואתי'א כרבי עקיבא. (ואמר) רבי שמעון בן גמליאל מה מצאנו בכל מקום אומרה אמצעית אף כאן אומרה אמצעית ר' אומר מה מצאנו מפל מקום אומרה רביעית אף כאן אומרה רביעית. ר' יעקב בר אהא רבי זעירא חנין בר בא בשם ר' אבהו בר רב הונא צריף לומר האל הקדוש ומרבה לסלות. ר' בא בשם אבהו בר רב הונא וכו' ירושלים בנביא הוא אומר אלהי דוד מצמיח ישועה. יום טוב של ראש השנה שחל להיות בשבת אית תניי פותח ביום טוב וחותר בשבת ואית תניי פותח ביום טוב וחותר בשבת ביום טוב רבי אומר פותח בשבת וחותר ביום טוב בינתיים ר' יודה בר פזי בשם רבי יהושע בן לוי הלכה כרבי:

הלכה ז' מתני' אומר לו רבי עקיבא אם אינו תוקע למלכיות למה הוא מזכיר אלא אומר אבות וגבורות וקדשת השם וכולל מלכיות עם קדשת היום ותוקע זכרונות ותוקע שופרות ותוקע ואומר עבודה והודיה וברכת כהנים אין פותחין מ' מלכיות מ' זכרונות מ' שופרות ר' יוחנן בן נורי אומר אם אמרן שלשה שלשה יצא אין מזכירין מלכות זכרון שופר של פרענות מתחיל בתורה ומשלים בנביא ר' יוסי אומר אם השלים בתורה יצא:

גמ' אין פותחין מעשרה מלכיות בנגד י' קילוסין שאמר דוד תלוייה תללו אל בקדשו תללוהו ברכיע עזו וגו' עד כל הנשמה תהלל יהוה. מ' זכרונות בנגד י' יהוים שאמר ישעיה רחצו תזכו הסירו וגו' למדו

היטב דרשו משפט וגו' מה פתיב בתריה לכו נא ונזכחה יאמר ה' וגו'. מי שופרות כנגד ז' כבשים
 פר ואיל ושעיר. אלהות עולין לו לשם מלכויות דברי ר' יהודה ר' יוסי אומר אינן עולין לו. אלהות
 ומלכויות עולין לו משם שנים דברי ר' יוסי ר' יהודה אומר אינן עולין. זמרו אלהים זמרו זמרו למלכנו
 זמרו עולין לו משם שנים דברי רבי יהודה ר' יוסה אומר אינן עולין. רבי זעירא בעי

[דף כ' ע"ב]

ביה ובדבתריה פליגינן או ביה לגרמיה פליגינן מן מה דתני הלכה מודין במלך אלהים על גוים שהוא
 אחד הדין אמרה ב' ודברתיה פליגינן. "שאו שערים ראשיכם והנשאו פתחי עולם" (תהלים כד, ז) וגו'
 שאו שערים ראשיכם ושאו פתחי עולם הראשון משם א' והשני משם ב' דברי ר' יהודה ר' יוסי אומר
 הראשון משם ב' והשני משם ג' ר' יוחנן בן נורי אומר אם אמרן ג' יצא. הוינן סברין מימר שלשה
 מכל אחד ואחד ואפלו שלשה מכלן יצא. אין מזכירין זכרון ומלכות ושופר של פרענות
 זכרון דכתיב: "אותם זכר" וגו' מלכות – דכתיב: "חי אני נאם ה' אלהים אם לא ביד הנוקה" וגו'
 (יהזקאל כ, לג). שופר דכתיב "כי קול שופר שמעת נפשי תרועת מלחמה" (ירמיה ד, יט): מתחיל
 בתורה ומשלים בנביא. מה לשעבר הא בתחילה לא אומר רבי יוחנן כיני מתניתא ר' יוסה אומר צריך
 להשלים בתורה:

הלכה ח מתני' העובר לפני התבה ביום טוב של ראש השנה השני מתקיע ובשעת החלל הראשון
 מקרא את החלל:

גמ' ר' יעקב בר אחא בשם ר' יוחנן מפני מעשה שארע פעם אחת תקעו בראשונה והיו השונאים
 סבורין שפוא עליהם הם הולכין ועמדו עליהן והרגום. מיגו דאינון חמי לון קראיי שמע ומצליין וקוראין
 באורייתא מצליי ותקעין אינון אמרין בנימוסין אינון עסיקין. ואמר אף בחלל בן. לית כל עפוא תפון.
 ואמר אף בתקיעה בן לית כל עפוא תפון. אומר רבי יונה, כתיב (ישעיה נה, ב): "ואותי יום יום ידרשון"
 – זו תקיעה וערבא. רבי יהושע בן לוי בשם ר' אלכסנדרו שמע לה מן הדין (תהלים יז, א): "שמעה
 ה' צדק" – זו קריאת שמע. "תקשיבה רנתי" –

[דף כ"א ע"א]

זו רנן תורה. "האזינה תפלת" – זו תפלה. "בלא שפתי מרמה" – זו מוסף מה כתיב בתריה?
 "מלפניך משפטי יצא". אומר רבי אחא בר פפא קומי ר' זעירא: שנייא היא שמוצות היום במוסף. אומר
 רבי תחליפה קיסרייא קרייא אומר בן יום תרועה ועשיתם. ר' לעזר בי ר' יוסה בשם ר' יוסי בר קצרתא

בכל הקרבנות פתיב והקרבנתם וכאן פתיב ועשיתם אמר להן הקדוש ברוך הוא מפנין שנכנסתם לדין לפני בראש השנה ויצאתם בשלום מעלה אני עליכם פאלו נבראתם בריה חדשה ר' מירשייא בשם ר' אידי בכל הקרבנות פתיב הטא ובעצרת אין פתיב הטא אמר להן הקדוש ברוך הוא מפנין שקבלתם עליכם על תורה מעלה אני עליכם פאלו לא הטאתם מימיהם:

הלכה ט מתני' שופר של ראש השנה אין מעבירין עליו את התחום ואין מפקחין עליו את הגל ולא עולין באילן ולא רוכבין על גבי בהמה ולא שטיין על פני המים ואין חותכין אותו לא בדבר שהוא משום שבות ולא בדבר שהוא משום לא תעשה אבל אם רצה ליתן לתוכו וין או מים יתן אין מעבדין את התינוקות מלתקע אבל מתעסקין בהם עד שילמודו והמתעסק לא יצא והשומע מן המתעסק לא יצא:

גמ' פני מתניתין אמור משום שבות ובלא תעשה. אמר ר' לעזר מתניתא בגדול ביום טוב של ראש השנה שחל להיות בשבת ותני בן מתלמידין מלתקע בשבת אין מעבדין את התינוקות מלתקע ביום טוב:

הלכה י מתני' סדר תקיעות שלשה של שלשה ושעור תקיעה כדי שלשה תרועות שיעור תרועה כדי שלשה יבכות תקע בראשונה ומשך בשנייה בשתיים אין בידו אלא אחת מי שברך ואחר כך נתמנה לו שופר תוקע ומריע ותוקע תוקע ומריע ותוקע שלש פעמים בשם ששליח צבור תיב כך כל יחיד ויחיד תיב רבן גמליאל אומר שליח צבור מוציא את הרבים ידי חובתן:

[דף כ"א ע"ב]

גמ' אמרן בנפיקה אחת. אשפחת תני אמר בנפיקה אחת יצא והא תנינן סדר תקיעות שלשה של שלשה שלא יפחות. רבי ועיריה רבי אבא בר עילאי בשם רב צריד להריע מתוך פשיטה ר' בא בשם אבא בר רב חונה אינו צריד להריע מתוך פשיטה איזו היא הרעה רבי חנניא ורבי מנא חד אמר אהן מרימוטה והורגת אמר תלת דיקון. רבי חנניה חיש להדא דר' מנא ולהדא דידן. ותיידא אמרה דא תקע בראשונה ומשך בשנייה בשתיים אין בידו אלא אחת רבי אבא בר זמניא בשם רבי ועיריה אפלו אחת אין בידו. למה ראשה גבי סופה מצטרף וסופה גבי ראשה מצטרף לא ראשה אית לה סוף ולא סופא אית לה ראש. במקום אחד תוקעין ובמקום אחד מברכין אית תניי תני הולך לו אצל התוקע אית תניי תני אצל המברך מאן דאמר הולך לו אצל התוקע בשאיין ביום כדי לתקוע מאן דאמר הולך לו אצל המברך בשויש ביום כדי לתקוע נישמענה מן הדא דאמר רבי יעקב בר אידי בשם רבי יהושע

בְּזוֹ לַיּוֹם בְּמָקוֹם אֶחָד תּוֹקְעִין וּבְמָקוֹם אֶחָד מְכַרְכִּין הוֹלֵךְ לוֹ אֵצֶל תּוֹקֵעַ וְאֵינוֹ הוֹלֵךְ לוֹ אֵצֶל מְכַרֵּךְ. וְהַיִּידָא אָמְרָה דָּא יוֹם טוֹב שֶׁל רֵאשִׁי הַשָּׁנָה שְׁחַל לְהֵיוֹת בְּשֵׁבֶת בְּמָקוֹם אֶחָד תּוֹקְעִין וּבְמָקוֹם אֶחָד מְכַרְכִּין הוֹלֵךְ לוֹ אֵצֶל מְכַרֵּךְ וְאֵינוֹ הוֹלֵךְ לוֹ אֵצֶל תּוֹקֵעַ לְמַעַן שֶׁחַל לְהֵיוֹת בְּשֵׁבֶת לְתוֹקֵעַ וְאֵינוֹ חַבֵּל יוֹדְעִין לְתוֹקֵעַ וְאֵינוֹ חַבֵּל יוֹדְעִין לְכַרֵּךְ דְּכָר אַחֵר אָדָם מוֹצִיא יָדָיו חֲבִירוֹ בַּתְּקִיעָה וְאֵינוֹ אָדָם מוֹצִיא יָדָיו חֲבִירוֹ בְּכַרְכָּה. יוֹם טוֹב שֶׁל רֵאשִׁי הַשָּׁנָה שְׁחַל לְהֵיוֹת בְּשֵׁבֶת לֹא פָּמִי שָׂאִין בְּיוֹם כְּדִי לְתוֹקֵעַ וְאֵת אֶמֶר הוֹלֵךְ לוֹ אֵצֶל מְכַרֵּךְ. הֵדָא אָמְרָה פְּלִיגוּן. רַבִּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר שְׁלִיחַ הַצִּפּוֹר מוֹצִיא אֶת הָרָבִים וְדִי חוֹבְתָן ר' הוֹנָה רַבָּה דְּצְפוּרִין בְּשֵׁם ר' יוֹחָנָן הַלֵּכָה כְּרַבֵּן גַּמְלִיאֵל בְּאֵילָיוֹן תְּקִיעַתָּה. רַבִּי זְעִירָה וְרַב חֲסֵדָא הוּוּן יְתִיבִין תַּפְּזוֹן בַּתְּקִיעָתָא מִן דְּצִלְיוֹן אֵת צִלְוֵתָא כְּמִי רַב חֲסֵדָא בְּעֵי מְצִלְיִיתָא. אָמַר לִיהוּ ר' זְעִירָא: לֹא כְּכָר צִלְיָנָן? אָמַר לִיהוּ: מְצִלְיָנָא וְחִזְרָא וּמְצִלְיָ

[דף כ"ב ע"א]

דְּנַחֲתוֹן מְעַרְבִיִּים וְאֶמְרִין תַּפְּזוֹן בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן הַלֵּכָה כְּרַבֵּן גַּמְלִיאֵל בְּאֵילָיוֹן תְּקִיעַתָּה וְאֵנָּה דְּלֹא פְּוִינִית. אֲלוֹ פְּוִינִית נֶפֶק וְדִי חוֹבְתוֹ. אָמַר רַבִּי זְעִירָא וְיֵאֵית כֹּל תַּנְזִיָּא תַנְזִי לֹה בְּשֵׁם רַבֵּן גַּמְלִיאֵל וְרַבִּי הוֹשִׁיעִיה תַנְזִי לֹה בְּשֵׁם חֲכָמִים. רַבִּי אֲדָא דְקִיסְרִין בְּשֵׁם רַבִּי יְהוּדָה וְהוּא שְׁיֵהָא שָׁם מְרֵאשׁ הַתְּפִלָּה אָמַר רַבִּי תַנְחוּם כְּרַבִּי יְרֵמְיָה מְתַנְיָתָא אָמְרָה כֵּן סֵדֵר בְּרִכּוֹת אוֹמֵר אֲבוֹת וּגְבוּרוֹת וּקְדוּשַׁת הַשָּׁם:

תם ונשלם, מסכת ראשי השנה, שבה לאל עליון

הֲדָרוּ עֲלֵךְ מִסְכַּת רֵאשִׁי הַשָּׁנָה, וְהֲדָרוּ עֲלֵךְ מִסְכַּת רֵאשִׁי הַשָּׁנָה, וְדַעְתָּה עֲלֵךְ. לֹא נִתְנַשֵּׂי מִנָּךְ מִסְכַּת רֵאשִׁי הַשָּׁנָה, וְלֹא תִתְנַשֵּׂי מִנּוֹן. לֹא בְּעֵלְמָא הֲדִין וְלֹא בְּעֵלְמָא דְאַתִּי: (ג' פְּעֻמִּים)

יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יי אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שֶׁתְּהֵא תוֹרְתָךְ אֲמֻנָתָנוּ בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְתֵהָא עִמָּנוּ לְעוֹלָם הַבָּא. הַיּוֹנֵא בַר פְּפָא, רַמִּי בַר פְּפָא, נַחְמֵנוּ בַר פְּפָא, אֲבָא מְרִי בַר פְּפָא, רַבְרַם בַר פְּפָא, רַבִּישׁ בַר פְּפָא, סוּרְהַב בַר פְּפָא, אֲדָא בַר פְּפָא, דְּרִי בַר פְּפָא:

הַעֲרֵב נָא יי אֱלֹהֵינוּ אֵת דְּבָרֵי תוֹרְתָךְ כְּפִינוּ וּבְמִפְּיֹת עַמֶּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל, וְנִהְיֶה כְּלָנוּ אֶנְחָנוּ וְנִצְאָצְאֵינוּ וְנִצְאָצְאֵי עַמֶּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל כְּלָנוּ יוֹדְעֵי שְׁמֶךָ וְלִמְדֵי תוֹרְתָךְ:

מֵאִיבֵי תַחֲכָמֵינוּ מִזְּוֹתָךְ, כִּי לְעוֹלָם הִיא לִי: יְהִי לִבִּי תָמִים כְּהִקְוֶה, לְמַעַן לֹא אֲבוּשׁ: לְעוֹלָם לֹא אֲשַׁפַח כְּסוּדְדִי, כִּי כִס חַיִּיתִנִּי: בְּרוּךְ אַתָּה יי, לְמִדְּבִי הַקּוֹי: אֲמֹן אֲמֹן אֲמֹן סְלַה יְעִד:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לְפָנֶיךָ יי אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שֶׁשִּׁמְתָה חֲלָקֵנוּ מִיוֹשְׁבֵי בֵּית הַמִּדְרָשׁ, וְלֹא שִׁמְתָה חֲלָקֵנוּ מִיוֹשְׁבֵי קְרִנּוֹת. שָׂאֵנוּ מְשִׁימִים וְהֵם מְשִׁימִים, אֲנוּ מְשִׁימִים לְדַבְרֵי תוֹרָה וְהֵם מְשִׁימִים לְדַבְרֵים בְּטִלִּים. אֲנוּ עֹמְלִים וְהֵם עֹמְלִים, אֲנוּ עֹמְלִים וּמְקַבְּלִים שִׁכְרָא וְהֵם עֹמְלִים וְאֵינָם מְקַבְּלִים שִׁכְרָא. אֲנוּ רָצִים וְהֵם רָצִים, אֲנוּ רָצִים לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא, וְהֵם רָצִים לְבָאָר שְׁחַת, שְׁנֵאמַר אֱלֹהִים תּוֹרִידִים לְבָאָר שְׁחַת, אֲנִישֵׁי דְמִים וּמְקָרָה לֹא יִחַצּוּ יְמֵיהֶם, וְאֵנִי אֲבִטָּח בָּךְ.

יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יי אֱלֹהֵי, שֶׁשָּׂם שְׁעוֹרֵי לְסִיִּים מִסְכַּת רֵאשִׁי הַשָּׁנָה, כֵּן תַּעֲזֹרֵנִי לְהַתְּחִיל מִסְכָּתוֹת וּסְפָרִים אַחֵרִים וְלְסִיִּים, לְלַמּוֹד וְלְלַמֵּד לְשִׁמּוֹר וְלַעֲשׂוֹת וְלִקְוֵם אֵת כֹּל דְּבָרֵי תְלִמוּד תוֹרְתָךְ בְּאַהֲבָה, וְזָכוֹת כֹּל הַתְּנָאִים וְאֲמוּרָאִים וְתַלְמוּדֵי חֲכָמִים, נְעִמּוּד לִי וְלְזוּרְעֵי, שְׁלֵא תִמוּשׁ הַתּוֹרָה מִכִּי וּמִפִּי זְרַעֵי וְזוּרְעֵי עַד עוֹלָם. וְתַתְּקַנְם בִּי, בַּהַתְּחַלְקָה תַנְחָה אֲתָךְ, בְּשִׁכְבְּךָ תִּשְׁמַר עֲלֶיךָ, וְהַקִּיבּוֹת הִיא תְּשִׁיחָךְ: כִּי בִי יִרְבּוּ יְמֵיךָ, וְיוֹסִיפוּ לָךְ שְׁנוֹת חַיִּים: אוֹרְךָ יְמִים בְּיָמֶיךָ, בְּשִׂמְחָה עֲשֵׂר וּקְבוּדָא: יי עֵן לְעַמּוֹ יִתֵּן, יי וְיִבְרַךְ אֶת עַמּוֹ בְּשָׂלוֹם:

פרק ראשון

[דף א' ע"א]

הלכה א' מתני' – שבעת ימים קודם ליום הפיפורים מפרישין כהן גדול מביתו ללישבת פרהדדיון ומתקנין לו כהן אחר תהתיו שפוא יארע בו פסול ר' יהודה אומר אף אשה אחרת מתקנין לו שפוא תמות אשתו שנאמר וכפר בעדו ובכעד ביתו היא אשתו אמרו לו חכמים אם בן אין לדבר סוף:

גמרא – ר' בא בשם ר' יוחנן שמע לה מן הדא (ויקרא ה, לד): "כאשר עשה ביום הזה" – אלו שבעת ימי המילואים. "צוה ה'" – לדורות. "לעשת" – זה שעיר של יום הכפורים או אינו אלא שעיר של ראש חדש? אמר רבי בא: "לכפר עליכם" – כפרה שהיא כזו. מה זו כפרת אהרן עצמו, כפרת בנים עצמו, אף זו כפרת אהרן עצמו כפרת בנים עצמו. ר' יונה בשם בר קפרא שמע לה מן הדא: "כאשר עשה ביום הזה" – אלו שבעת ימי המילואים. "צוה ה'" – זו שריפת הפרה. נאמר כאן "צוה ה'", ונאמר להלן "ואת חקת התורה אשר צוה ה' לאמר", "לעשת" – זה שעיר של יום הכפורים, או אינו אלא שעיר של ראש חדש, כהיא דאמר ר' בא: "לכפר עליכם" – כפרה שהיא כזו, מה זו כפרה שאינה כשירה אלא ככהן גדול, אף זו כפרה שאינה אלא ככהן גדול, מה בין כהן השורף את הפרה לכהן גדול ביום הכפורים? שזה אפרשתו בטהרה ואין אחיו הכהנים נוגעין בו, וזה אפרשתו בקדושה ואחיו הכהנים נוגעין בו, על דעתיה דר' יוחנן דו יליף לה מן הדין קרייא, שמע לה היא כפרה, סילסול היא כפרה, ניהא

[דף א' ע"ב]

על דעתיה דבר קפרא דלא יליף לה מן קרייא למה כהן נוגעין וכאן אין נוגעין אמר רבי הויה בר אדא שלא יטמאו אותו אחיו הכהנים ולא כהן אינו טמא מחמת תזויתו אמר רבי בון אף בר קפרא אית ליה משום מעלה הוא כפרה סלסול הוא כפרה רבי שמעון בן לקיש בעא קומי רבי יוחנן אי מה איל המילואים מערב אף שעיר של יום הכפורים מערב והוא מקבל מיניה מן מה דמר ר' מנא ותמיה אגני היד רבי שמעון בן לקיש מתיב קומי ר' יוחנן והוא מקבל מיניה ויתביניה לא מצאנו דבר מערב למד מדבר שאינו מערב ודבר שאינו מערב למד מדבר שהיא מערב ומלק והקטיר מה מליקה בראש המזבח אף הקטרה בראש המזבח מליקה מערבת אין הקטרה מערבת תמיד תמיד נאמר תמיד בחביתין ונאמר תמיד בלחם הפנים מה תמיד האמור בחביתין שנים עשר אף תמיד האמור בלחם

הַפְּנִימִים שְׁנַיִם עָשָׂר לָהֶם הַפְּנִימִים מְעַכְבֵּב אֵינִי הַכִּיתִינִי מְעַכְבֵּת לְקִיחָה לְקִיחָה לְקִיחָה נְאֻמָּר לְקִיחָה בְּמִצְרַיִם וְנְאֻמָּר לְקִיחָה בְּלוּלָב מִה לְקִיחָה הָאֻמּוֹר בְּמִצְרַיִם אֲגוּדָה אַף לְקִיחָה הָאֻמּוֹר בְּלוּלָב אֲגוּדָה לְוִלָּב מְעַכְבֵּב

[דף ב' ע"א]

מִצְרַיִם אֵינָהּ מְעַכְבֵּת הָרִי מִצְאָנוּ דָּבָר מְעַכְבֵּב לְמַד מְדַבֵּר שְׂאִינוּ מְעַכְבֵּב וְדָבָר שְׂאִינוּ מְעַכְבֵּב לְמַד מְדַבֵּר מְעַכְבֵּב הָאֵר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לְקִישׁ מְקַשֵּׁי לָהּ מִן הַזֶּה מֵיִתִּי לָהּ רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לְקִישׁ פְּתָדָא דְתַנִּי רַבִּי וְשְׁמַעְיָאל "בְּזֹאת יָבֵא אַהֲרֹן אֶל תְּקַדֵּשׁ" בְּאֻמּוֹר בְּעַנְיִין מִה אֻמּוֹר בְּעַנְיִין מִפְּרִישֵׁין אוֹתוֹ כֹּל שִׁבְעָה וְעוֹבֵד כֹּל שִׁבְעָה וּמְחַנְכִּין אוֹתוֹ כֹּל שִׁבְעָה אֵף זֶה מִפְּרִישֵׁין אוֹתוֹ כֹּל שִׁבְעָה וְעוֹבֵד כֹּל שִׁבְעָה וּמְחַנְכִּין אוֹתוֹ כֹּל שִׁבְעָה וְכִי אֻמּוֹר הוּא בְּעַנְיִין אֵלָּא מַכִּיּוֹן שְׁמִיתַת בְּנֵי אַהֲרֹן אֻמּוֹרָה בְּעַנְיִין וְלֹא מֵתוּ אֵלָּא בְּפִילּוּאִין כְּמוֹ שְׁהוּא אֻמּוֹר בְּעַנְיִין וְלִית סוֹפִיָּה דְרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לְקִישׁ מִיִּשְׁמַעֲיָנָה מִן הַדִּין קָרִיא אֵלָּא כְּאִינֵשׁ דְּשִׁמְעָה מִיָּלָה וּמְקַשֵּׁי עָלָה אָמַר רַבִּי יוֹסֵה בִּי רַבִּי בּוֹן טַעְמָא דְרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לְקִישׁ "וַיִּשְׁכַּח כְּבוֹד ה' עַל הַר סִינַי" (שְׁמוֹת כד, מז), מִה מוֹשֶׁה לֹא נִכְנַס לַפְּנִי וְלַפְּנִים עַד שֶׁנִּתְקַדֵּשׁ בְּעַנְיִן כֹּל שִׁבְעָה אֵף אַהֲרֹן לֹא נִכְנַס לַפְּנִי וְלַפְּנִים עַד שֶׁנִּתְרַבָּה בְּשִׁמּוֹן הַמּוֹשְׁחָה כֹּל שִׁבְעָה עַל דַּעֲתִיָּה דְרַבִּי יוֹחָנָן לְפָהּ מִיתַת בְּנֵי אַהֲרֹן אֻמּוֹרָה בְּעַנְיִין וְלֹא מֵתוּ אֵלָּא בְּפִילּוּאִים אָמַר רַבִּי הִיִּיָּה בַּר בָּא בְּנֵי אַהֲרֹן בְּאַחַד בְּנִיָּסָן מֵתוּ וְלְפָהּ הוּא מְזַבֵּיר מִיתַתָּן בְּיוֹם הַכִּיפּוּרִים לְלַמּוּדָּה שְׁכַשְׁם שְׂיֹום הַכִּיפּוּרִים מְכַפֵּר עַל יִשְׂרָאֵל כֶּה מִיתַתָּן שֶׁל צִדִּיקִים מְכַפֵּרֵת עַל יִשְׂרָאֵל אָמַר רַבִּי בָּא בַר בִּינָה לְפָהּ סְמוּךְ הַכְּתוּב מִיתַת מְרִים לְפָרֶשֶׁת פָּרָה לְלַמּוּדָּה שְׁכַשְׁם שְׁאֵפֶר פָּרָה מְכַפֵּרֵת עַל יִשְׂרָאֵל כֶּה מִיתַתָּן שֶׁל צִדִּיקִים מְכַפֵּרֵת עַל יִשְׂרָאֵל אָמַר רַבִּי יוֹדֵן בִּי ר' שְׁלוֹם לְפָהּ סְמוּךְ הַכְּתוּב מִיתַת אַהֲרֹן לְשִׁיבּוֹר הַלּוּחֹת לְלַמּוּדָּה שְׁמִיתַתָּן שֶׁל צִדִּיקִים קָשָׁה לַפְּנֵי תְּקֹדֵשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּשִׁיבּוֹר לּוּחֹת כְּתִיב "וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל נִסְעוּ מִבְּאֵרֶת בְּנֵי יַעֲקֹב מוֹסְרָה שֵׁם מֵת אַהֲרֹן" (דְּבָרִים י, ו), וְכִי בְּמוֹסְרָה מֵת אַהֲרֹן וְהֵלֵא בְּהַר הַהָר מֵת תְּדָא הוּא דְכְּתִיב "וַיַּעַל אַהֲרֹן חֶבְלֵן אֶל הַר הַהָר עַל פִּי ה' וַיָּמַת שָׁם" (בְּמִדְבָר לֵג, לח), אֵלָּא מַכִּיּוֹן שְׁמִיתַת אַהֲרֹן נִסְתַּלְקוּ עַנְיֵי הַכְּבוֹד וּבְקִשּׁוֹ הַכְּנַעֲנִים לְהַתְּנָרוֹת בְּסֵם תְּדָא הוּא דְכְּתִיב "וַיִּשְׁמַע הַכְּנַעֲנִי מִלֶּדָה עָרַד יֹשֵׁב הַנֶּגֶב כִּי בָא יִשְׂרָאֵל דֶּרֶךְ הָאֲתָרִים וַיִּלְחַם בְּיִשְׂרָאֵל" (בְּמִדְבָר כא, א), מַהוּ דֶּרֶךְ הָאֲתָרִים כִּי מֵת

[דף ב' ע"ב]

הַתִּיר הַגְּדוֹל שְׁהִיָּה תָר לָהֶם אֶת הַדֶּרֶךְ וּבָאוּ וְנִתְנַגְרוּ בְּהֵם וּבְקִשּׁוֹ יִשְׂרָאֵל לְחֹזֵר לְמִצְרַיִם וְנִסְעוּ לְאַחֲרֵיהֶן שְׁמוֹנָה מִסְּעוֹת וְרִץ אַחֲרָיו שְׁכָמוֹ שֶׁל לָוִי וְהִרְגוּ מִמּוֹנֵה שְׁמוֹנָה מִשְׁפָּחוֹת אֵף הֵם הִרְגוּ מִמּוֹנֵה אַרְבַּע לַעֲמֻרָמִי לְיִצְחָרִי לְחִבְרוֹנִי לְעֻזִּיאֵלִי אֵימְתִי הֲזֹרוּ בִּימֵי דוֹד תְּדָא הוּא דְכְּתִיב "וַיִּפְרַח בְּיָמָיו צִדִּיק וְרַב שְׁלוֹם עַד בְּלֵי יָרְחוֹ" (תְּהִלִּים עב, ז), אָמַרוּ, מִי גָרַם לָנוּ לְדַמִּים תְּלָלוּ אָמְרוּ עַל שְׁלֵא עֲשִׂינוּ חֶסֶד

עם אותו הצדיק וישובו וקשרו הספידו ונגמלו לצדיק חסד והעלה עליהן המקום כאלו מת שם ונקבר שם ונגמלו לצדיק חסד רבי יוסי בר חנינה אמר עשירית האיפה ומכנסים מערבין מה טעמא זה וזה עשייה. אמר רבי חנינה: "ועשית לאהרן ולבניו ככה" (שמות כט, לה) – כל האמור בפרשה מערב ואתייה ביי דמר ר' שמואל בר נחמן בשם רבי יונתן זה הדבר וזה הדבר אפלו קריית הפרשה מערכת אמר רבי יוחנן כל המעבב לדורות מעבב כן וכל שאין מעבב לדורות אינו מעבב כן מה אית לה סמיכה ושירי דמים שאינן מערבין לדורות מערבין כן אמר רבי חנינה ציין ומצנפת של אהרן קדם לאבניטן של בניו יהודה בר' אומר "והגרת אתם אבנט אהרן ובניו" (שמות כט, ט). אמר רבי אידי הדא דאת אמר למצוה אבל לצווי "ויקרב משח את אהרן ואת בניו וירחץ אתם במים" (ויקרא ח, ו) ואתר כן "וינתן עליו את הכתנת" ואתר כן "ויקרב משח את אהרן ואת בניו ויילבשם כתנת". אמר רבי לעזר בי ר' יוסי פלשט הוא לן שבחלוק לכן שימש משח בכהונה גדולה אמר רבי תנחום בר יודן ונתני לה כל שבעת ימי המילואים היה משח משמש בכהונה גדולה ולא שרתה שכינה על ידיו וכיון שלבש אהרן בגדי כהונה גדולה ושימש שרתה שכינה על ידיו מה טעמא "כי היום ה' נראה אליכם", רבי יוסי בר חנינה בעי

[דף ג' ע"א]

עשירית האיפה היא קריבה חצייה קריבה או שלימה קרבה מן מה דכתיב (ויקרא ט) ויבא משה ואהרן אל אהל מועד מלמד שלא בא עמו אלא ללמדו על מעשה הקטורת הדא אמרה חציים קרבה אין תימר שלימה קרבה ניתני על מעשה קטרת ועל עשירית האיפה א"ר תנחום בר יודן ולא בעבודת שבפניו אנן קיימין כבר לימדו עבודות שבחוי מילואים מה היו קרבן יחיד או קרבן ציבור מן מה דכתיב (ויקרא ח) ויסמכו אהרן ובניו את ידיהם על ראש האיל הדא אמרה קרבן יחיד והתני קרבן ציבור א"ר אידי נתנדבו ציבור ומסרום להם מילואים מאיכן למדו מן הקרבנות או ממעשה בראשית אין תימר מן הקרבנות הלילה הולך אחר היום אין תימר ממעשה בראשית היום הולך אחר הלילה אין תימר מן הקרבנות לילה אחרון אין לו יום אין תימר ממעשה בראשית יום ראשון אין לו לילה תמן תנינן אלו מושכין ואלו מניחין וטפחו של זה בצד טפחו של זה שנאמר (שמות כה) לפני תמיד מתניתין דרבי מאיר מדר' יוחנן מודה ר"מ שאם פירקו את הישנה בשחרית וסידרו את החדשה בין הערבים אף זו היתה תמיד רבי יוסה אומר אף אילו נוטלין ואילו מניחין אף זו היתה תמיד אמר ר"י משיבת אהרן ובניו למד רבי יוסי כמה דתימר בשיבת אהרן ובניו צריך שימסור

[דף ג' ע"ב]

ללילה ולילה ליום הכא צריך שימסר יום ללילה ולילה ליום רבי חייה בר יוסה אמר מפיון שפסר יום ללילה דייו מה אמר ר' חייה בר יוסה בישבת אהרן ובניו מה אין תפון שכתוב בו תמיד את אמר מפיון שפסר יום ללילה דייו כאן שאין כתוב בו תמיד לא כל שכן אשפחת אמר על דעתיה דר' יוחנן היה שם שבע עמידות וששה פירוקין על דעתיה דר' חייה בר יוסה היה שם ארבע עשרה עמידות ושלוש עשרה פירוקין תני כל שבעת ימי הפילואים היה משה מושח את המשכן ומעמידו ומפרקו וסודר עליו את העבודות וביום השמיני העמידו ולא פרקו ר' יוסה בי ר' יודה אמר אף ביום השמיני העמידו ומשחו ופרקו אמר רבי זעירא זאת אומרת שהקמת הלילה פסולה לעבודת היום אשפחת אמר על דעתיה דר' יוחנן כר' יוסי בר ר' יודה היה שם

[דף ד' ע"א]

ארבע עשרה עמידות ושלוש עשרה פירוקין על דעתיה דרבי חייה בר יוסה כר' יוסי בי רבי יודה היה שם עשרים ואחת עמידות ועשרים פירוקין מפיון לפירוקין אמר רבי זעירא ויהי ביום פלות משה להקים את המשכן ביום שפלו הקמותיו. רבי שמעון בן לקיש אמר באשר עשה ביום הזה צוה ה' וגו' ולא כבד בתניתה חדא בשם ר' יוחנן וחדא בשם רבי שמעון בן לקיש בשמיני אית תניי תני נמשח ואית תניי תני לא נמשח אית תניי תני נתפרק אית תניי תני לא נתפרק אמר רבי חגין פשט הוא לן מאן דאמר נמשח נתפרק ומאן דאמר לא נמשח לא נתפרק מאן דאמר נמשח ניהא דכתיב וימשחם ומאן דאמר לא נמשח מה מקיים וימשחם מעלה אני עליכם כאילו שהוא מהוסר משיחה ומשחתם אותו מאן דאמר נתפרק ניהא דכתיב שבעת ימים וכפרו את המזבחה מאן דאמר לא נתפרק מה מקיים שבעת ימים וכפרו על המזבחה כפרה שהיא בדם כהדא דתני על זה ועל זה היו מוין עליו מפל החטאות שהיו שם כדי שיכנסו הפנים תחת הדם דברי ר' יהודה ר' יוסי אומר תהתה דם ותחת שמן המשחה פירש בן בתירה שפא יבא על אשתו נידה וידחה כל שבעה וישראל חשודין על הנידות ביי דתנינן תפון היה משמש עם הפהורה אמרה לו נטמאתי פירש מיד חייב שיציאתו הננייה לו כביאתו אשפחת אמר מאן דאמר רבי יוחנן צריכה לבן בתירה מאן דאמר בן בתירה צריכה לר' יוחנן אילו אמר רבי יוחנן ולא אמרה בן בתירה הוינן אמרין ושמש מטתו וישן לו בלשבת פלהדרין הוי צורכה להיא דאמר בן בתירה אילו אמר בן בתירה ולא אמר רבי יוחנן הוינן אמרין ופרוש מטתו וישן לו

מִסְכַּת אֶהְלוֹת פֶּרֶק רַבִּיעִי

א. רבי יוסי אומר: מלא תרוד רקב מטמא במגע ובמשא ובאהל. רבי שמעון אומר: שלש טמאות פורשות מן המת, שתיים בכל אחת, והשלישית אין בהן. ואלו הן: גולל, ודופק, ועצם כשעורה, מלא תרוד רקב. גולל ודופק - מטמאין במגע ובאור, ואין מטמאין במשא. והיכן הוא משאן עם אחד מהן? עצם כשעורה מטמא במגע ובאור, ואין מטמא באהל. והיכן הוא אהל עם אחד מהם? מלא תרוד רקב. מלא תרוד רקב מטמא במשא ובאהל, ואין מטמא במגע. וכן היה רבי שמעון אומר: כזית מן המת שחלקו, אפלו לעשרה - מטמא במשא ובאהל, ואין מטמא במגע.

ב. אמר רבי יהודה: ששה דברים היה רבי עקיבא מטמא וחזר בו. מעשה שהביאו קפות של עצמות לבית הכנסת של טורסיים והניחום באור בית הכנסת, נכנס תודוס הרופא וכל הרופאים עמו, ואמרו: אין כאן שדרה ממת אחד, ולא גלגלת ממת אחד. אמרו: הואיל ויש כאן מטמאים ויש כאן מטהרין, נעמד למנין. התחילו מרבי עקיבא, וטהר. אמרו לו: הואיל ואתה הוא שהייתה מטמא - טהרת, יהו טהורין. אמר רבי שמעון: ועד יום מיתתו של רבי עקיבא היה מטמא, ואם משמת חזר בו, איני יודע.

ג. חלב המת שהיה שלם והתיכו - טמא. היה מפרד והתיכו - טהור. שאין חבורי אדם חבור. אתרג שנפרץ ותחבו ככוש - אינו חבור, שאין חבורי אדם חבור. קולית המת שעשאו יד לסכין - הרי זה אינו חבור, שאין חבורי אדם חבור. כזית מן המת שנחלק לשנים - טמא, ואינו חושש שמא חסר. רביעית דם שנחלקה לשנים - טהורה, ואינו חושש שמא חסרה. אתרג שנחלק לשנים - טהור, ואינו חושש שמא חסר. מנחה שבלולה חמשה כהנים - כשרה, ואינו חושש שמא חסרה. פנה מכלי

לכלי - כשרה. רבי שמעון בן גמליאל אומר: אם הפליג - הרי זו פסולה. כזית מן המת וכזית נצל, ומלא תרוד רקב שיש בו עפר כל שהוא - טמא. רבי שמעון מטהר, מפני שבטל.

ד. רביעית דם שנבלעה בכסות, כיצד משערין אותה? מביאין מים במדה ומכבסה בהן, ומביאין מים אחרים ונותן לתוכה רביעית דם, אם היה מראן שוה - הרי זו טמאה. אם לאו - טהורה. רבי יוסי אומר: זקנים הראשונים היו אומרים: מקטפרס¹ ולפנים - הבית טמא, מקטפרס ולחוץ - הבית טהור. חזרו לומר: קטפרס, בין מבפנים בין מבחוץ - הבית טהור. המת מבחוץ ושערו מבפנים, אף על פי שאין באהל אלא כל שהוא, הבית מאהיל עליו - טמא. העצם שיש עליו כשני חצאי זיתים, אחד תחוב בידי אדם ואחד תחוב בידי שמים, הכניס את התחוב בידי אדם לפני הבית - טמא, מפני שחבורו מצטרף עמו. הכניס את התחוב בידי שמים לפני הבית - טהור, מפני שאין חבורו מצטרף עמו. שני עצמות ועליהם כשני חצאי זיתים, והכניס ראשיהן לפניו. יהודה בן נקוסא אומר משום רבי יעקב: אפלו שניהן תחובין בידי שמים - טהור, שאין שני עצמות מצטרפין לכשני חצאי זיתים. אבד כזית מן המת בתוך הבית, ובקשו ולא מצאו - הבית טהור, לכשימצא - הבית מטמא למפרע.

ה. כל משקה המת - טהורין חוץ מדמו, וכל מראה דמים במת - הרי אלו טמאין.

ו. ואיזו היא דם תבוסה? פרוש רבי אליעזר בן יהודה: הרוג שייצא ממנו רביעית דם בחייו ובמותו, ספק בחייו יצא, ספק במותו יצא, ספק בחייו ובמותו - זה הוא דם

¹ קטפרס - מקום משפיע אשר לא ינוח בו הדבר אכל יתגלגל וירד (מדרוזן, רמב"ם).

תבוסה. וחכמים אומרים: ברשות היחיד – ספקו טמא. ברשות הרבים – ספקו טהור, אלא איזהו דם תבוסה? הרוג שיצא הימנו רביעית דם בחייו ובמותו, ועדין לא פסק, ספק רבו בחייו ומעוטו במותו, ספק מעוטו בחייו, ורבו במותו, זהו דם תבוסה. רבי יהודה אומר: הרוג שהיה מטל במטה ודמו מנטף לגומא – טמא, מפני שטפה של מיתה מערכת בו. וחכמים מטהרין, מפני שראשון ראשון נפסק. רבי שמעון אומר: צלוב שדמו שותת, ונמצאת תחתיו רביעית דם – טמא. אבל מת שדמו מנטף ונמצא תחתיו רביעית דם – טהור. ורבי יהודה מטהר, שאני אומר טפה האחרונה של מיתה עמדה לה על גבי העץ. כשתמצא לומר, שלשה רביעיות הן. כיצד? לקה מכת מות ומפרפר, ויצא הימנו רביעית דם ועקרונה בחזקת שהוא חי, והניחונה למקום אחר, ויצא הימנו רביעית דם, ראשונה דם חיים, ושניה דם תבוסה, שלישית דם המיתה. ומה בין דם המיתה לדם התבוסה? אלא שדם המיתה – הנזיר מגלח עליו, וחיבין עליו על טמאת מקדש וקדשיו. ודם התבוסה אין הנזיר מגלח עליו, ואין חיבין על טמאת מקדש וקדשיו.

ד, אמר רבי אליעזר: בראשונה היו זקנים חלוקין, מקצתן אומרים: רביעית דם, ורבע עצמות. ומקצתן אומרים חצי קב עצמות וחצי לוג דם. בית דין שאחריהן אמרו: רביעית דם ורבע עצמות לתרומות ולקדשים. חצי קב עצמות וחצי לג דם לנזיר ולמקדש. אמר רבי אליעזר: כשהלכתי לערדסקיאי, מצאתי את רבי מאיר ואת רבי יהודה בן פתורא, שהיו יושבין ודנין בהלכה. יהודה בן פתורא אומר: רביעית דם אין הנזיר מגלח עליו, ואין חיבין על טמאת מקדש וקדשיו. אמר לו רבי מאיר: אל תהי זו קלה מן השרץ, מה שרץ הקל שאין הנזיר מגלח עליו – חיבין עליו על טמאת מקדש וקדשיו, רביעית דם חמורה, אינו דין שיהיו חיבין

עליה על טמאת מקדש וקדשיו? שתק יהודה בן פתורא. נמתי לו: רבי מאיר! אל תבוז לי, בקי היה לך מיהושע בן ממל? גם לי: הן! ובעל מלאכות היה. נמתי לי, בלשון הזה אמר לי משם רבי יהושע, כל טמאה מן המת שהנזיר מגלח עליה – חיבין על טמאת מקדש וקדשיו, וכל מן המת שאין הנזיר מגלח עליה – אין חיבין על טמאת מקדש וקדשיו.

מִסְכַּת אֵהְלוֹת פָּרָק חֲמִישִׁי

א. רבי ישמעאל אומר משם רבי נתן: אהל מת שהוא פחות מארבעה טפחים – פתחו במלואו וגגו טהור. רבי שמעון בן אלעזר אומר משם רבי מאיר: מת שהוא יתיר מארבעה טפחים – פתחו במלואו. רבי יוסי אומר: השדרה והגלגלת כמת. אחרים אומרים משם רבי נתן: כל השמאות הפורשות מן המת – כמת. ופתחו – ארבעה טפחים.

ב. ביב שהיא קמור תחת הבית. יש בו ארבעה טפחים ויש ביציאתו ארבעה טפחים. ונפל בתוכו – הבית טהור. נפל בבית – מה שבתוכו טהור. יש בו ארבעה טפחים ואין ביציאתו ארבעה טפחים, נפל בתוכו – הבית טמא. נפל בבית – מה שבתוכו טהור. אין בו ארבעה טפחים, ואין ביציאתו ארבעה טפחים. נפל בתוכו – הבית טמא. נפל בבית – מה שבתוכו טהור. רחב מבפנים וצר מבחוץ, טמאה ברחב – הבית טמא. טמאה בצר – הבית נדון מחצה על מחצה. טמאה בבית בין ברחב בין בצר – הבית טמא. ושבצר נדון מחצה על מחצה. רחב מבחוץ וצר מבפנים, טמאה ברחב – הבית טהור, ובצר – הבית טמא. טמאה בבית הפלים שברחב – טהורין, ושבצר – טמאין. מודה רבי יהודה בשקיפין ובסלעין, שאף על פי שאינן כאהל, אבל חשובין כאהל.

ג. מגדל שהוא עומד, בין בחצר בין באויר – טמאה בתוכו, פלים שבפניו – טהורין.

ז. אָמַר רַבִּי יוֹסִי: בָּא רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אֲצֵל אַבָּא חֲלַפְתָּא, אָמַר לוֹ: מַה אַתָּה אוֹמֵר בְּעֵינֵי שָׁל תַּנּוּר וְנִסְר נִתּוּן עַל גְּבִיהַ? אָמַר לוֹ: טָמֵא. בְּקַעַה טָמֵאָה אֶת הַנִּסְר, נִטְמָא הַנִּסְר וְטָמֵא אֶת הַתַּנּוּר, אָמַר לוֹ: אַף אֲנִי אוֹמֵר כֵּן, אֵלֹא שֶׁעֲקִיבָה מִטְהַר. עֵינֵי שָׁל תַּנּוּר שֵׁישׁ בֵּה גְבִיהַ טַפַּח וְאֵין בֵּה רַחֵב טַפַּח, יֵשׁ בֵּה רַחֵב טַפַּח וְאֵין בֵּה גְבִיהַ טַפַּח - טְהוּרָה.

ח. אַרְבֵּה שְׁבִין בֵּית לְעֻלְיָה וְקִדְרָה נְתוּנָה עֲלֶיהָ, וְנִקְוָה בְּכוּנִס מִשְׁקָה, רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: מִצְלַת. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵינָה מִצְלַת. נִפְתְּחָה בְּמוֹצֵיא זֵיתִים - מִצְלַת עַד פְּחוֹת מִטַּפַּח.

ט. קָנָה שְׁחֲתָכָה לְמִי חֲטָאת וְאִפְר חֲטָאת - מִצְלַת עַל הַחֲטָאת וְאֵינָה מִצְלַת עַל הַתְּרוּמָה, שְׁתַּמְצָא אוֹמֵר טְהוּר לְחֲטָאת מְצִיל לְעֲצָמוֹ. כִּיצַד? הִיוּ שֵׁם שְׁנֵי כָּלִים, אֶחָד טְהוּר לְחֲטָאת וְאֶחָד טְהוּר לְתְרוּמָה. נִמְצָא, טְהוּר לְחֲטָאת מְצִיל לְעֲצָמוֹ, וְטְהוּר לְתְרוּמָה מְצִיל לְעֲצָמוֹ.

י. לָגִין שֶׁהוּא מְלֵא מִשְׁקִין טְהוּרִין, וּפְנֵן לְלָגִין אַחַר, וְיֵשׁ שֵׁם מִשְׁקִין - שְׁנֵינֵין טָמְאִין. הָאִשָּׁה שֶׁלְּשָׁה בְּעֶרְבָה וְיָדֶיהָ עֲסוּקוֹת בְּבִצָק, כָּל זְמַן שֶׁמְגַבְּהֶת זֹו וּמִנַּחֶת זֹו, מְגַבְּהֶת זֹו וּמִנַּחֶת זֹו - הַבִּצָק טְהוּר. מִשְׁכָּה יָדֶיהָ הֵימְנוּ וְהַחֲזִירְתוּ - טָמֵא הַבִּצָק. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: בּוֹשְׁנוּ מִדְּבָרֵיכֶם בֵּית שְׁמַאי, אֶפְשָׁר אִשָּׁה וְעֶרְבָה טָמְאִין טָמֵאת שְׁבָעָה, וְהַבִּצָק טְהוּר? לָגִין טָמְאִין טָמֵאת שְׁבָעָה וּמִשְׁקִין טְהוּרִין, אַחַר שְׁעָמַד, אָמַר לְפָנָיו תַּלְמִיד אֶחָד מִתַּלְמִידֵי בֵּית שְׁמַאי: רַבִּי! אוֹמֵר לְפָנֶיךָ טַעַם שְׁבִית שְׁמַאי אוֹמְרִים בּוֹ? אָמַר לוֹ: אָמור! אָמַר לוֹ: כְּלָיו שֶׁל עִם הָאֶרֶץ, מֵהוּ, טָמֵא אוֹ טְהוּר? אָמַר לוֹ: טָמֵא. אָמַר לוֹ: כְּלֵי טָמֵא חוּצָץ אוֹ אֵינוֹ חוּצָץ? אָמַר לוֹ: אֵינוֹ חוּצָץ. אָמַר לוֹ: זֶהוּ טַעְמָא שֶׁל בֵּית שְׁמַאי. אָמַר לוֹ: וְהֵלֹוא טְהַרְתֶּם אוֹכְלִים וּמִשְׁקִין שְׁבָתוֹכוֹ! אָמַר לוֹ: לְכַשְׁטְהַרְנוּ. אוֹכְלִין וּמִשְׁקִין שְׁבָתוֹכוֹ לְעֲצָמוֹ טְהַרְנוּ, אֲבָל לְטְהַר

טָמֵאָה שְׁבָעָבוֹ כָּלִים שְׁבָתוֹכוֹ - טְהוּרִין. וְרַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: מְחַצָּה עַל מְחַצָּה. הִיָּה עוֹמֵד בְּתוֹךְ הַבֵּית וְטָמֵאָה בְּתוֹכוֹ - הַבֵּית טָמֵא, טָמֵאָה בְּבֵית - מֵה שְׁבָתוֹכוֹ טְהוּר, שְׁדָרְךָ הַטָּמֵאָה לְצֵאת וְאֵין דְּרָכָה לְכַנֵּס. כָּלִים שְׁבִינוּ לְבֵין הָאֶרֶץ, וְשְׁבִינוּ לְבֵין הַכְּתֵל, וְשְׁבִינוּ לְבֵין הַקּוֹרוֹת, אִם יֵשׁ שָׁם פּוֹתַח טַפַּח - טָמְאִין. וְאִם לֹא - טְהוּרִין. טָמֵאָה שָׁם - הַבֵּית טָמֵא, שְׁבַכְתָּל מֵאֲחֵרֵיו וְשְׁבַמְעוּזִיבָה מֵעַל גְּבִיו - נְדוּנִין מְחַצָּה עַל מְחַצָּה.

ד. טָמֵאָה תַּחַת רַגְלוֹ אוֹ עַל גַּב רַגְלוֹ, וְהִיא רוֹצֶצֶת, טָמֵאָה בּוֹקְעַת וְעוֹלָה בּוֹקְעַת וְיוֹרֶדֶת. לְמַה זֶה דּוּמָה? לְעַמּוּד שֶׁהוּא עוֹמֵד בְּתוֹךְ הַבֵּית וְטָמֵאָה תַּחְתּוֹ, וְהִיא רוֹצֶצֶת, טָמֵאָה בּוֹקְעַת וְעוֹלָה בּוֹקְעַת וְיוֹרֶדֶת. הִיָּה מְטֵל עַל מְתַנּוּי וּמְגָף, וְטָמֵאָה תַּחְתּוֹ, כְּנֶגֶד עָבּוֹ וְהִיא רוֹצֶצֶת, אוֹ עַל גַּב דְּלָתוֹת וְהִיא רוֹצֶצֶת - טָמֵאָה בּוֹקְעַת וְעוֹלָה בּוֹקְעַת וְיוֹרֶדֶת. כָּלִים שְׁבַטְרַקְסָאוֹת מִכָּאן וּמִכָּאן - טְהוּרִין.

ה, הִיָּה עוֹמֵד בְּתוֹךְ הַפֶּתַח וְנִפְתַּח לְחוּץ, טָמֵאָה בְּתוֹכוֹ - הַבֵּית טְהוּר. טָמֵאָה בְּבֵית - מֵה שְׁבָתוֹכוֹ טָמֵא, שְׁדָרְךָ הַטָּמֵאָה לְצֵאת וְאֵין דְּרָכָה לְכַנֵּס. אָמַר רַבִּי יוֹסִי: כֵּן הִלְכָה, יָפָה כַח הַכְּלִי לְהַצִּיל מִכַּח צְמִיד פְּתִיל, אוֹ מִכַּח אֵהָלִים. אִם מְצִיל הוּא מִכַּח צְמִיד פְּתִיל בְּגוֹלָל, קַל וְחֵמֵר עַל יָדֵי אֵהָלִים.

ו. הִיָּתָה מוֹכְנֵי שְׁלוֹ מְשׁוּכָה לְאַחֲרֵיו שֶׁל אֲצִבְעוֹת, וְטָמֵאָה שָׁם, כְּנֶגֶד הַקּוֹרוֹת - הַבֵּית טְהוּר, כָּלִים שְׁכַנְגָד הַזֵּית, רַבִּי מִטְמֵא וְחֲכָמִים מְטְהֵרִין, שְׁאֵנִי רוֹאֶה אֶת הַקּוֹרוֹת כְּאִלוֹ הֵן יוֹרְדוֹת וְסוֹתְמוֹת. דְּבַר אַחַר: אֵין טָמֵאָה נִכְנָסֶת לְאֵהָל, וְאֵינָה יוֹצֵאָה הֵימְנוּ, אֵלֹא בְּפוֹתַח טַפַּח. אָמַר רַבִּי: רוֹאֶה אֲנִי דְּבָרֵיהֶם מִדְּבָרֵי. כָּלִים שְׁכַנְגָד הַזֵּוֹית, רַבִּי מִטְמֵא וְחֲכָמִים מְטְהֵרִין. בְּמַה דְּבָרִים אָמורִים? בְּפְרוּצָה, אֲבָל בְּמַגְפָּת - הָרִי הוּא כְּקֹבֵר סְתוּם, וּמִטְמֵא מִכָּל סְבִיבָהָ.

אומר: מצלת. וחכמים אומרים: אינה מצלת. כּתל שמקצתו משמש לבית ומקצתו משמש לגנה, היתה נתונה בצד המשמש לבית - מצלת מצד המשמש בית המשמש לגנה - אינה מצלת.

ד. קורה שהיתה נתונה מכתל לכתל וקדרה בה, אם אין בין פיה לקורה פותח טפח - הרי זו מצלת; דברי רבי עקיבא, וחכמים אומרים: אינה מצלת, עד שיהא אפוצה בארץ, ובקורה פחות מפותח טפח. אם יש בין פיה לקורה פותח טפח - אינה מצלת. היתה אפוצה בארץ ובקורה, אם אין בין פיה לקורה פותח טפח - הרי זו מצלת. אם יש בין פיה לקורה פותח טפח - אינה מצלת. היתה פיה למעלה מדבק לקורה - הרי זו מצלת. היתה משוכה הימנו בפותח טפח - אינה מצלת. פחות מטפח, אבא שאול אומר: בזו היא מחלקת שרבי עקיבא אומר: מצלת. וחכמים אומרים: אינה מצלת. היתה ראש אחד נתון על כותלו של הבית, וראשה אחד נתון על כותלו של גנה. היתה בצד המשמש לבית - מצלת. בצד המשמש לגנה - אינה מצלת. אבא שאול אומר: אף בזו היא מחלקת.

מסכת אהלות פרק שביעי

א. ארבעה שהיו נושאים את הנדבך, ואין במוטות כעבי המרדע, טמאה תחתיו - כלים שעל גביו טמאין. טמאה על גביו - כלים שתחתיו טמאין. רבי אליעזר מטהר. וכן היה רבי אליעזר אומר: כזית מן המת כפי הערב, האהיל על גבי הנדבך - אדם וכלים שתחתיו טהורין. האהיל על גבי תנור וכירים החדשים - טהורין. נתון על גבי ארבעה כלים טהורים, ואין בהן פותח טפח, טמאה תחתיו - כלים שעל גביו טמאין. טמאה על גביו - כלים שתחתיו טמאין, רבי אליעזר מטהר. ואם יש בהן פותח טפח, טמאה תחתיה - כלים שעל גביו טמאין. טמאה שעל גביו - כלים שתחתיו טמאין. נתון על גבי ארבע כסיות

את הכלי שטהרנו לך ולו. מיד הלך רבי יהושע, ונשתטח על קברי בית שמאי. ואמר: נעניתי לכם עצמות בית שמאי, אם סתומות שלכם כך, מפרשות שלכם על אחת כמה וכמה! אמרו: כל ימי השחרו שינו מפני תעניתו.

מסכת אהלות פרק שישי

א. רבי יהודה אומר משם רבי יהושע: כשם שהכלים מצילין עם אהלין שיש להן דופנות, כך מצילין עם אהלים שאין להן דופנות. אחד כלי חרס ואחד כלי עץ - טהורים. במה דברים אמורים? בכלי שיש בו טפח על טפח, אבל בכלי שאין בו טפח על טפח - אינו מציל. במה דברים אמורים? בזמן שהוא אפוצ² טפח אחד מבחוץ, ומבפנים משני צדדים, אבל אם היה אפוצ כחצי טפח מכאן וכחצי טפח מכאן - הרי זה אינו מציל.

ב. קדרה שהיא נתונה בצד דופנו של אהל מבחוץ, טמאה תחתיה ורוצצת - טמאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת. היתה גבוהה מן הארץ טפח, טמאה תחתיה - תחתיה טמא, תוכה וגבה טהור, מפני שהיא מצלת עם דופנו של אהל. בתוכה או על גבה - הכל טמא.

ג. היתה כפיישה³, טמאה תחתיו והיא ורוצצת - טמאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת. היתה גבוהה מן הארץ טפח, וטמאה תחתיה - תחתיה טמא, תוכה וגבה - טהור, מפני שהיא נדונית כשפועי אהלין. בתוכה או על גבה - כנגדו עד הרקיע טמא. היתה נתונה על גבי שתי יתדות מבחוץ, משוכה הימנו בפותח טפח - אינה מצלת בפחות מטפח. רבי עקיבא

² איזו היא אפוצה? כל שאין לה טפח ממוקום

אחד (משנה אהלות ט, ג).

³ כלי המחזיק ארבעים סאה.

בְּן בְּטִיחַ, נָטַל הַיָּמָנוּ מִבְּפָנִים, וְהוֹסִיף עָלָיו מִבְּחוּץ, וְנִמְצְאָת טְמֵאָה מִחֻצָּיו הַכֹּתֵל וְלִפְנֵים - הַבַּיִת טְמֵא, נָטַל הַיָּמָנוּ מִבְּחוּץ, וְהוֹסִיף עָלָיו מִבְּפָנִים, וְנִמְצְאָת טְמֵאָה מִחֻצֵי כֹתֵל וְלִחוּץ - הַבַּיִת טְהוֹר:

ה. הָיָה טְמֵא נָטַל הַיָּמָנוּ מִבְּחוּץ, וְהוֹסִיף עָלָיו מִבְּפָנִים, וְנִמְצְאָת טְמֵאָה מִחֻצֵי כֹתֵל וְלִחוּץ - הַבַּיִת טְהוֹר. הָיָה אֶחָד סֹלַע וְאֶחָד בְּנֵי, שֶׁל בְּנֵי - נִדוֹן מִחֻצָּה עַל מִחֻצָּה, וְשֶׁל סֹלַע - נִדוֹן כְּקִלְפַת הַשּׁוֹם. חֻצָּיו שֶׁל סֹלַע וְחֻצָּיו שֶׁל בְּנֵי, חֻצָּיו שֶׁל סֹלַע נִדוֹן קְלִפַת הַשּׁוֹם, וְחֻצָּיו שֶׁל בְּנֵי נִדוֹן מִחֻצָּה עַל מִחֻצָּה. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: טְמֵאָה מִחֻצֵי הַכֹּתֵל וְלִחוּץ - הַבַּיִת טְהוֹר. הָעוֹמֵד מִלְּמַעְלָה כְּנֶגֶד הַטְּמֵאָה - טְהוֹר, שְׂאִין הַטְּמֵאָה מִעֲבֵרַת אֶת הַקְּרוֹרוֹת, וְאֵף עַל פִּי שְׂאִין הַקְּרוֹרוֹת לְאוֹתָהּ הַרוּחַ. רַבִּי מֵאִיר וְרַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמְרִים: מִחֻצָּיו וְלִחוּץ - טְמֵאָה בּוֹקֵעַת וְעוֹלָה בּוֹקֵעַת וְיֹרֶדֶת. טְמֵאָה שֶׁהִיא נִתּוּנָה עַל גְּבִי הַכֹּתֵל, בֵּין מִחֻצָּיו וְלִפְנֵים, בֵּין מִחֻצָּיו וְלִחוּץ - הַבַּיִת טְהוֹר:

ו. כֹּתֵל שְׁבִין שָׁנֵי בְּתִים, וְטְמֵאָה בְּתוֹכוֹ, הַבַּיִת הַקְּרוֹב לְטְמֵאָה - טְמֵא, וְהַקְּרוֹב לְטְהֵרָה - טְהוֹר, מִחֻצָּה עַל מִחֻצָּה - שְׁנֵיהֶן טְמֵאִין. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: שׁוֹרְפִין עֲלֵיהֶן אֶת הַתְּרוּמָה, וְאִין חִיבִין עֲלֵיהֶן עַל טְמֵאָת מִקְדָּשׁ וְקִדְשֵׁיו:

ז. מַעְזִיבָה שֶׁהִיא לְאוֹרֵי הָעוֹלָם, וְטְמֵאָה בְּתוֹכָהּ, מִחֻצָּהּ וּלְמַטָּה - הַבַּיִת טְמֵא. וְהָעוֹמֵד מִלְּמַעְלָה כְּנֶגֶד הַטְּמֵאָה - טְהוֹר. מִחֻצָּהּ וּלְמַעְלָה - הַבַּיִת טְהוֹר. וְהָעוֹמֵד מִלְּמַעְלָה כְּנֶגֶד הַטְּמֵאָה - טְמֵא. מִחֻצָּה עַל מִחֻצָּה - הַבַּיִת טְמֵא, וְהָעוֹמֵד מִלְּמַעְלָה כְּנֶגֶד הַטְּמֵאָה, רַבִּי מֵאִיר מְטַמֵּא וְרַבִּי שְׁמַעוֹן מְטַהֵר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כֹּל הַכֹּתֵל תִּשְׁמִישׁ לְבַיִת. וְכֵן הָיָה רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כֹּל מַעְזִיבָה תִּשְׁמִישׁ לְעֻלָּהּ. מוֹדִים חֻכְמִים לְרַבִּי יְהוּדָה, בְּשֵׁתֵי מַעְרוֹת זו עַל גֵּב זו, וְטְמֵאָה בַּתְּחִתּוֹנָה, תְּחִתּוֹנָה וְקִרְקַע טְמֵאָה, עֲלִיוֹנָה וְקִרְקַע טְהוֹרָה. טְמֵאָה בְּעֲלִיוֹנָה,

הַנְּתוּנוֹת עַל גְּבִי אַרְבַּע אַבְנִים וְאִין בְּהֵן גְּבִיהַ טַפַּח, טְמֵאָה תְּחִתּוֹ - כְּלִים שֶׁעַל גְּבִי טְמֵאִין. טְמֵאָה עַל גְּבִי - כְּלִים שֶׁתְּחִתּוֹ טְמֵאִין, וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַהֵר. אִם יֵשׁ בְּהֵן גְּבִיהַ טַפַּח, וְטְמֵאָה תְּחִתּוֹ - כְּלִים שֶׁעַל גְּבִי טְמֵאִין, טְמֵאָה עַל גְּבִי - כְּלִים שֶׁתְּחִתּוֹ טְמֵאִין. וְאִם רֵאשִׁי כּוֹסוֹת נִרְאִין - בֵּין כֶּף וּבֵין כֶּף טְמֵאִין:

ב. נִסֵּר, שְׂרָאשׁוּ אֶחָד נִתּוּן עַל גְּבִי הָאָבֶן וְרָאשׁוּ אֶחָד נִתּוּן עַל גְּבִי הַסַּפְסָל, רוֹאִין אוֹתוֹ, שְׂאִם הַנִּסֵּר, שְׂאִם יִנְטַל הַסַּפְסָל וְיִכּוֹל לְעֹמֵד בְּפָנָי עֲצָמוֹ - מְצִיל. וְאִם לֹא - אִינוֹ מְצִיל. רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: רוֹאִין אֶת הַנִּסֵּר, שְׂאִם יוֹרֵד וְיוֹשֵׁב, וְיֵשׁ תְּחִתּוֹ רְבוּעַ טַפַּח עַל טַפַּח וְעַל רוּם טַפַּח - הָרִי זֶה מְצִיל, מְפָנֵי שֶׁהוּא נִדוֹן כְּשִׁפּוּעֵי אֶהְלִין. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מִשֵּׁם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: אֵף עַל פִּי שְׁנִפְתָּחָה הַדֶּלֶת - הַבַּיִת טְהוֹר, לְפִי שֶׁלֹּא נִטְמָא הַמִּפְתָּח:

ג. בַּיִת שֶׁחֻצָּו בְּקִנְקִינֵי טְהוֹרוֹת, וּפְיָהֶן כְּלִפֵי הַטְּהֵרָה - מְצִילוֹת. כְּלִפֵי הַטְּמֵאָה - אִין מְצִילוֹת. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יְהוּדָה אוֹמֵר מִשֵּׁם רַבִּי שְׁמַעוֹן: אֵף כְּלִפֵי הַטְּמֵאָה מְצִילוֹת, עַד שֶׁיִּהְיֶה פְּתִיחַ טַפַּח. טַחֵן בְּטִיט, בֵּין מִבְּפָנִים וּבֵין מִבְּחוּץ, אִם יִכּוֹל הַטִּיחַ לְעֹמֵד בְּפָנָי עֲצָמוֹ - מְצִיל, וְאִם לֹא - אִין מְצִיל:

ד. כֹּתֵל שֶׁנִּסְדַּק בֵּין שְׁתֵּי וּבֵין עָרֵב, וְעִשׂוּי כְּמִין מִשְׁפָּךְ, רָחֵב מִבְּפָנִים וְצָר מִבְּחוּץ, טְמֵאָה בְּרָחֵב - הַבַּיִת טְמֵא, וּבְצָר - נִדוֹן מִחֻצָּה עַל מִחֻצָּה. רָחֵב מִבְּחוּץ וְצָר מִבְּפָנִים, טְמֵאָה בְּרָחֵב - הַבַּיִת טְהוֹר, וּבְצָר - נִדוֹן מִחֻצָּה עַל מִחֻצָּה. נִסְדַּק כְּמִין שְׁתֵּי, וּמְפֹלֵשׁ לְכָאן וּלְכָאן, רָחֵב מִלְּמַטָּה וְצָר מִלְּמַעְלָה, וְטְמֵאָה בֵּין בְּרָחֵב וּבֵין בְּצָר - הַבַּיִת טְמֵא. נִסְדַּק כְּמִין עָרֵב, וּמְפֹלֵשׁ לְכָאן וּלְכָאן, רָחֵב מִצַּד אֶחָד וְצָר מִצַּד אֶחָד, טְמֵאָה בְּרָחֵב - הַבַּיִת טְמֵא, וּבְצָר - נִדוֹן מִחֻצָּה עַל מִחֻצָּה. וְכַמָּה יֵהָא הַסְּדָק הַזֶּה? טַפַּח. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מִלֵּא אֲגִרּוּפוֹ שֶׁל

עליונה וקרקע טמאה, תחתונה וקרקע טהורה. טמאה ביניהן - עליונה טמאה ותחתונה טהורה, ונגו של עליונה טהורה. וכן הנה רבי יהודה אומר: כהל שבין שני כוכין ובין שתי מערות, עד ששה טפחים - נדון מחצה על מחצה, יתר מכאן - נדון כקלפת השום:

ז. קדרה שהיא נתונה בצד דופנה של מערה - אינה מצלת. בצד שקיפה של מערה - הרי זו מצלת. היתה נתונה בחלון שבין שני בתים, וטמאה באחת מהן - הרי זו טהורה, מפני שהיא נצלת עם דופנו של שני. היתה טמאה בחלון שביניהם, ויש במקומה טפח על טפח ברום טפח, אם אין בין פיה לשקוף פותח טפח - הרי זו מצלת. אם יש בין פיה לשקוף פותח טפח - אינה מצלת:

ט. קלל של חטאת שהוא נתון בחלון, ויש במקומו טפח על טפח ברום טפח, אם אין בין פיו לשקוף פותח טפח - הרי זה מציל, ואם לאו - אין מציל; דברי רבי אליעזר. ורבי יהושע אומר: לעולם אינו מציל, עד שיהא לפנים הימנו חלל בפותח טפח:

י. עמוד שהוא עומד בתוך הבית, וטמאה תחתיו, והיא רוצצת - טמאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת. ואם יש במקום הטמאה טפח על טפח ברום טפח - הרי הוא כקבר סתום, ומטמא כל סביביו. כלים שתחת הפרח - טהורין. ורבי יוחנן בן נורי מטמא:

יא. תבה שעשאה פרדסקיא, אף על פי שמשתמש בה - טהורה. היתה טמאה ועשאה פרדסקין - טמאה עד שיקבענה במסמר. פרדסקין שהוא פתוח לבית מגף, וטמאה בתוכו, והבית טמא, טמאה בבית - מה שבתוכו טהור, מפני שדרך הטמאה לצאת ואין דרכה לכנס. טמאה בקרקע או בכתל שלמטה הימנו - טמאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת, ורואין את הפרדסקין כאלו הוא אטם, ונדון מחצה על

מחצה להביא את הטמאה אל הבית. שלשה פרדסקין זה על גבי זה, וטמאה תחתיהן, או ביניהם או על גביהן - טמאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת, ורואין את הפרדסקין כאלו הן אטומין, ונדונים מחצה על מחצה להביא את הטמאה אל הבית. רבי יהודה אומר משם רבי יהושע: סמך להן סכות טהורות לאכול בהן פסחים:

מִסְכַּת אֵהָלוֹת פֶּרֶק שְׁמִינִי

יא. כזית מן המת תחת הרדד או על גביו - טמאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת. טמאה בתוכו, הנוגע בו מתוכו - טמא טמאת שבעה, מאחריו - טמא טמאת ערב. טמאה מאחריו, הנוגע בו מאחריו - טמא טמאת שבעה, ומתוכו - טמא טמאת ערב, והנכנס לתוכו - טהור. כחצי זית מתוכו וכחצי זית מאחריו, הנוגע בו בין מתוכו ובין מאחריו - טמא טמאת ערב, והאהל עצמו - טמא טמאת שבעה. אמר רבי נתן: אם מציל הוא על ידי אחרים, קל וחומר שמציל הוא על ידי עצמו:

ב. אהל שהיה נטוי על גבי ארבעה שפודין של מתכת, רבי יעקב אומר: אינו מציל, מפני שדבר טמא מעמידו. ורבי יוסי אומר: מציל. נטוי על גבי קנים דוקרנין, רבי יוסי אומר: מציל, ורבי שמעון אומר: אינו מציל, עד שיהא נטוי כנטית האהל:

ג. סדין שתפרו ונתנו על גבי עריסה, אם אין בינו לבין הארץ פותח טפח - הרי זה מציל. במה דברים אמורים? בזמן שאם תנטל עריסה וסדין נופל, אף על פי שתפרו, ואף על פי שאינן מסולקין מן הארץ אלא כל שהוא - הרי זה אינו מציל. ואם היתה מחצלת של אהל, אף על פי שלא תפרה, ולא חשב עליה, ואין בינה לארץ פותח טפח - הרי זו מצלת. ואם יש בינה לבין הארץ פותח טפח - אינה מצלת:

מִסְכַּת אֵהְלוֹת פָּרָק תְּשִׁיעִי

א. רבי אליעזר אומר: נזיר, והמת תחת כרסו של גמל - אין הנזיר מגלח עליו, ואין חייבים עליו על טמאת מקדש וקדשיו:

ב. טמאה שהיא נתונה בכהל, מחצה על מחצה. וכן עדר בהמה חיה ועוף. וכן בעלי חיים שהיו מהלכין זה אחר זה, ואפלו ראשו של זה בין רגליו של זה, וראשו של זה בין רגליו של זה - אין הנזיר מגלח עליהן, ואין חייבין עליהן על טמאת מקדש וקדשיו:

ג. נדחק ברחים שהעובד כוכבים בתוכה ושהנדה בתוכה, בגדיו - טמאין מדרס. איזו היא הרחים? כל שעוקרין אותה ודוחפים אותה ממקומה, ולענין טמא מת - בגדיו נכנסים בפותח טפח:

ד. ואלו הן סככות: אילן המסך על הארץ. רבי יהודה אומר: רואין את התחתונות כאלו הן עולות למעלה, ואת העליונות כאלו הן יורדות למטה, ואם היו נוגעות זו בזו בפותח טפח - מביאות וחוצצות. ואלו הן פרעות: פרע היוצא מן הגדר. היו נתונות על גבי הגדר, רבי יהודה אומר: רואין אותן כאלו אבנים פבושות עליהן. התריפו, רואין אותן כאלו הן שפודין של מתכת. ואם היו מבדלות זו מזו, אם יכולות לקבל את המעזיבה רכה; דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: מעזיבה בינונית. רבי יהודה אומר: אם מכניס את החוט לצד זה ויצא לצד אחר ונוגע, אף על פי שאין מכניס - הרי זה מביא:

ה. רבי יוסי אומר: חבילי המטה וסריגי חלונות, חוצצים את הבית ואת העליה, שלא תעבור השמאה לצד השני. היו נתונים על גבי המת באויר, המאהיל כנגד הנקב - טמא, ושלא כנגד הנקב - טהור, מפני שהשמאה יוצאה באיזו דרך שנכנסה. רבי יהודה אומר: אם יכולין לקבל מעזיבה הבינונית - חוצצין. היו נתונים בתוך הבית

ד. המת בבית ולו פתחים הרבה, בלן נעולין - בלן טמאין. נפתח אחד מהן - אף על פי שלא חשב עליו - טהר את בלן. היו בו חלונות הרבה ובלן מגופות - בלן טהורות. נפתחו, בלן טמאות ולא הצילו על פתחים. פתח קטן בתוך פתח גדול, המאהיל על גבי שניהן - טמא. חשב להוציאו בקטן - טהר הקטן את הגדול. היו שניהן מתאימין, המאהיל על גבי שניהם - טמא. חשב להוציאו באחד מהן - הרי חבירו טהור. היה לו פתח אחד לצפון ופתח אחד לדרום, וחשב להוציאו בצפון, אחר כך באו אחיו או קרוביו ואמרו אין מוציאין אותו אלא בדרומו - טהר דרומי את הצפוני, ובלבד שלא יצרים, ואם יצרים - הרי אלו טמאין:

ד. בתים הפתוחין לאכסדרה, והמת באחד מהן, אם היה דרכו של מת לצאת בחצר - בית שער והבתים טהורין. אם לאו, בית שער - טמא, והבתים - טהורים.

ה. החדר שלפנים מן הבית מגף, ונכנסה טמאה לפנימי דרך החלון, החיצון טהור מפני ששמאה יוצאה באיזו דרך שנכנסה. רבי יהודה אומר: הפותח בתחלה, בית שמאי אומרים: כשיפתח ארבעה טפחים, ובית הלל אומרים: כשיתחיל. הפותח - סתום, בית שמאי אומרים: כשיתחיל, ובית הלל אומרים: כשיחשב:

ח. אין לנפלין פתיחת הקבר עד שיעגילו ראש כפיקה של שתי; דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: כפיקה של ערב. רבי אליעזר ברבי צדוק אומר: משיעשו טפפות. אמר רבי יוסי: אני אומר דבר אחד, והם אמרו דבר אחד. אני אומר: השמאה דרכה לצאת ואין דרכה לכנס, והם אמרו לי: אין להולד טמאה עד שיצא לאויר העולם:

- הרי אלו חוצצין, שאני רואה את הקורות כאלו הן יורדות וסותמות. רבי יוסי אומר: תבה שהיא מלאה כלים, וזרקה על גבי כזית מן המת - טמאין, שאלו היתה נתונה על גבי המת באויר - טהורין:

ו. נסר שצף על פני המים, וטמאה בצד זה, כלים שבצד זה - טהורין. רבי יעקב אומר: רואין את הנסר שאם ירד וישב, ויש תחתיו רבוע טפח על טפח על רום טפח, טמאה בצד זה, כלים שבצד זה - טמאים: שלשה בתים זה לפנים מזה, כחצי זית בפנימי או באמצעי, וכחצי זית בחיצון, החיצון - טמא, הפנימי והאמצעי - טהורין. כחצי זית בפנימי או כחצי זית באמצעי, הפנימי - טהור, והחיצון והאמצעי - טמאין. אמר רבי יהודה: אני אומר דבר אחד, והם אמרו דבר אחד. אני אומר להן: מודה רבי אליעזר לרבי יהושע בשתי חביות שהן פתוחות לבית - שהבית טמא, על מה נחלקו? על שני חדרים של בית, שרבי אליעזר מטהר, ורבי יהושע מטמא. והם אמרו לי: מודה רבי יהושע לרבי אליעזר בשני חדרים הפתוחין לתוך הבית, שהבית - טהור. על מה נחלקו? על שתי חביות, שרבי אליעזר מטהר, ורבי יהושע מטמא:

מסכת אהלוח פרק עשירי

א. כורת פחותה שבתוך הבית וכפישא נתונה על פיה, רבי יהודה אומר: מצלת. וחכמים אומרים: אינה מצלת. שרבי יהודה אומר: כשם שהנסר מצלת, כך כפישא מצלת. היתה מטא על צדה בפותי טפח, הכל מודים שאינה מצלת:

יב. עמוד של קדרות שהוא עומד בתוך הבית מן הארץ ועד הקורות, שוליה של זו על פיה של זו, ושוליה של זו על פיה של זו, אם אין בין קדרות העליונות לקורות פותי טפח, ובין שולי הקדרות לארץ פותי טפח, טמאה בתוכו - הבית טמא, טמאה בבית, מה שבתוכו - טהור, שדרך הטמאה לצאת ואין דרך הטמאה לכנס. אם יש בין

פי העליונה לקורות פותי טפח, ובין שולי הקדרות לארץ פותי טפח, טמאה בתוכו - הבית טמא, טמאה בבית - מה שבתוכן טמא. היתה אחת טמאה ונתונה באמצע, ויש במקומה טפח על טפח ברום טפח, טמאה בתוכה - הבית טמא. טמאה בבית, מה שבתוכן - טמא:

ג. פיטוס שהוא עומד בתוך הבית מן הארץ ועד הקורות, אם אין בין פיו לקורות פותי טפח, ובין שוליו לארץ פותי טפח, טמאה בתוכו - הבית טמא. טמאה בבית, מה שבתוכו טהור, שדרך הטמאה לצאת ואין דרכה לכנס. אם יש בין פיו לקורות פותי טפח, ובין שוליו לארץ פותי טפח, טמאה בתוכו - הבית טמא, טמאה בבית - מה שבתוכו טמא. היה פיו צר, ואין בין הוגנו לקורות פותי טפח - אינו מציל, עד שיהיה באוגנו פותי טפח. היה שוליו חדין, ואין בין שוליו לארץ פותי טפח - אינו מציל, עד שיהיה בשוליו פותי טפח. היתה כורת פחותה פקוקה בקש, אפלו גבוהה מן הארץ אמה - הרי זו מצלת:

ד. כורת פחותה שהיא עומדת בתוך הפתח - סותמת את כל הפתח. אם אין בין פיה לשקוף פותי טפח, ובין שוליה לארץ פותי טפח, טמאה בתוכה - הבית טהור, טמאה בבית - מה שבתוכה טמא, שדרך הטמאה לצאת ואין דרכה לכנס. אם יש בין פיה לשקוף פותי טפח וטמאה בתוכה - הבית טמא. טמאה בבית - מה שבתוכו טמא. אם יש בין דפנותיה לפצימין פותי טפח, ובין שוליה לארץ פותי טפח, טמאה בתוכה - הבית טהור, טמאה בבית - מה שבתוכה טהור:

ה. שתי כורות שהן עומדות בתוך הפתח, וסותמות את כל הפתח, שוליה של זו על פיה של זו, אם אין בין העליונה לשקוף פותי טפח, ובין התחתונה לארץ פותי טפח, טמאה בתוכם - הבית טהור, טמאה בבית - מה שבתוכם טמא, וכלים שביניהן

- טמאין. אם יש בין דופנותיהן לפצימין פותי טפח, וביניהן לארץ פותי טפח, טמאה בתוכם - הבית טהור, טמאה בבית - מה שבתוכם טהור. טמאה בתוך אחד מהם, היא - טמאה, והבית וחברתה - טהורין. וכן פיה של זו על גב שוליה של זו, וכן שוליה של זו על גבי פיה של זו. ואיזהו מחלחלת? כל שיש לה טפח מארבע רוחותיה ומשני רוחות זו כנגד זו. איזו היא אפוצה? כל שאין לה טפח מרוח אחת. מודה רבי אליעזר ורבי שמעון בטמאה תחת הפקוק - טמאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת:

ו. היתה יושבת על שוליה באויר, טמאה בתוכה, הנוגע בה מכל מקום - טמא; דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: אינו מטמא אלא כנגד כסויו בלבד, היתה כפויה על פיה, הנוגע בה מכל מקום - טמא:

ז. ארוץ שהוא חקוק בסלע ומכסה, הנוגע בה מכל מקום - טהור, ואינו מטמא אלא כנגד כסויו בלבד. למה זה דומה? לבור גדול מלא מתים ואבן גדולה נתונה על פיה, שאינו טמא אלא כנגד חללה בלבד. היתה בנויה בכותלה של נפש, אם היתה נראית כל שהיא לתוך הנפש, הנכנס לתוכה - טמא, ואם לאו - אינו טמא אלא כנגד כסויה בלבד. בנה נפש על גבה, הרי היא כקבר סתום ומטמאה מכל סביביה. העשויה כמין דלוסקות, הנוגע בה מכל מקום - טהור, הנוגע בשוה שלה, רבי אליעזר מטמא. ורבי יהושע אומר: מטפח ולמטה - טהור. מטפח ולמעלה - טמא, מטפח ולמטה - טהור, שאין מעלין עולין גבוה מן הארץ פחות מטפח:

ח. חבית שהיא יושבת על שוליה באויר, וכזית מן המת נתון תחתיה כנגד קורקוריתה - טמאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת, והחבית - טמאה. כזית מן המת, מקצתו נתונה תחת דופנה, ומקצתו נתון תחת קורקוריתה, כנגד קורקוריתה - הכל

טמא, כנגד דופנה כל שכנגד הטמאה בין מלמעלה בין מלמטה - טמאה, וכל שאינו כנגד הטמאה, בין מלמעלה בין מלמטה - טהור. ואם יש בדופנה פותי טפח, הכל טמא. שני חצאי זיתים, אחד נתון תחת דופנה, ואחד נתון תחת קורקוריתה, אפלו כנגד הטמאה בין מלמעלה בין מלמטה - טהור. היתה זה שנתון תחת דופנה משוף תחת קורקוריתה - כאלו פלו תחת קורקוריתה. היתה זה שנתנו תחת קורקוריתה משוף תחת דופנה - כאלו פלו תחת דופנה. בתוכה תחת דופנה, ואין בדופנה ואוגנה פותי טפח, כל שכנגד הטמאה, בין מלמעלה ובין מלמטה - טמא, וכל שאינו כנגד הטמאה, בין מלמעלה ובין מלמטה - טהור. ואם יש בדופנה ואוגנה פותי טפח - הכל טמא. היתה מלאה אוכלין ומשקין ומקפת צמיד פתיל, ונתונה על גבי המת באויר, פלים שלמעלה ושלמטה הימנה - טמאין, והאוכלין והמשקין שבתוכה - טהורין, היתה מטה על צדה באויר - הרי ככורת לכל דבר:

פִּי־תִצָּא לַמִּלְחָמָה עַל־אִיבֶיהָ וְנִתְּנָוּ יְ-הוָה אֶ-לֶיהָ בַּיָּד וְשָׁבִיתָ שָׁבוּי:
אָרִי תִפּוֹק לְאַגְמָא קַרְבָּא עַל בְּעָלֵי דְכַבְּדָ וְיִמְסְרֵנּוּן יְיָ אֱלֹהֶךָ בַּיָּדָךְ וְתִשְׁבִּי שָׁבוּיִךְ:

פי תצא למלחמה – במלחמת הרשות הכתוב מדבר; שבמלחמת ארץ ישראל אין לומר ושביית שבי, שהרי כבר נאמר "לא תסיהן כל נשמה". ושביית שבי – לרבות פנענים שבתוכה, ואף על פי שהן משבע אמות.

וְרֵאִיתָ בַּשְּׁבוּיָה אִשֶּׁת יִפֶּת־תּוֹאֵר וְחִשְׁקָתָ בָּהּ וְלִקְחָתָ לְךָ לְאִשָּׁה:
וְתִחְזִי בַשְּׁבוּיָה אֶתְמָא שְׁפִירַת רֵיו וְתִתְרַעֲי בֵּה וְתִסְבֵּה לָךְ לְאִתּוּ:

אשת – אפלו אשת איש. ולקחת לך לאשה – לא דברה תורה אלא כנגד יצר הרע, שאם אין הקדוש ברוך הוא מתיירה, ישאנה באסור; אבל אם ישאה, סופו להיות שונאה, שנאמר אחריו: "כי תהיין לאיש" וגומר, וסופו להוליד ממנה "בן סורר ומורה". לך נסמכו פרשיות הללו.

וְהִבֵּאתָה אֶל־תּוֹךְ בֵּיתָךְ וְגִלְתָה אֶת־רַאשָׁהּ וְעָשִׂתָה אֶת־צַפְרָנְיָהּ:
וְתַעֲלֶנָּה לְגוֹ בֵּיתָךְ וְתַגְלַח יֵת רִישָׁהּ וְתִרְבִּי יֵת טוֹפְרָהּ־אֶ:

ועשיתה את צפרניה – תגדלם, כדי שתתנוול.

וְהִסִּירָהּ אֶת־שִׁמְלַת שְׁבוּיָהּ מֵעַלֶיהָ וְיָשְׁבָהּ בְּבֵיתָךְ וּבִכְתָּהּ אֶת־אִבֶּיהָ וְאֶת־אִמָּהּ יֵרַח יָמִים וְאַחַר כֵּן תָּבוֹא אֵלֶיהָ וּבַעֲלָתָהּ וְהִיתָה לְךָ לְאִשָּׁה:
וְתַעֲדִי יֵת פְּסוּת שְׁבוּיָהּ מִנָּה וְתַמִּיב בְּבֵיתָךְ וְתִבְכִּי יֵת אָבוּהָ וְיֵת אִמָּהּ יֵרַח יוֹמִין וּבְתֵר כֵּן תִּיעוֹל לְיֵתָהּ וְתַבְעֲלֶנָּה וְתִהִי לְךָ לְאִתּוּ:

והסירה את שמלת שביה – לפי שהם נאים, שגוים – בנותיהם מתקשטות במלחמה, בשביל להזנות אחרים עמהם. וישבה בביתך – בבית שמשתמש בו: נכנס ונתקל בה, יוצא ונתקל בה; רואה בבכייתה, רואה בגווילה, כדי שתתגנה עליו. ובכתה את אביה – כל כך למה? כדי שתהא בת ישראל שמחה וזו עצבה; בת ישראל מתקשטת וזו מתנוגלת.

וְהָיָה אִם־לֹא תִפְצָתָ בָּהּ וְשִׁלַּחְתָּהּ לְנַפְשָׁהּ וּמָכַר לֹא־תִמְכְּרָנָהּ בַּכֶּסֶף לֹא־תִתְעַמְרָהּ בָּהּ תַּחַת אֲשֶׁר עֲנִיתָהּ:
וְהִי אִם לֹא תתְעַמְרָהּ בֵּהּ וְתִפְצָתָ בֵּהּ וְתִפְטְרָנָהּ לְנַפְשָׁהּ וְזָבְנָהּ לֹא תִזְבְּנָנָהּ בְּכֶסֶף לֹא תִתְגַּר בֵּהּ חֶלֶף דְּעֲנִיתָהּ:

והיה אם לא תפצת בה – הכתוב מבשרך שסופך לשנאתה. לא תתעמר בה – לא תשתמש בה. בלשון פרסי קורין לעבדות ושמוש – עמאר. מיסודו של רבי משה הדרשן למדתי כן.

פִּי־תִהְיֶינָה לְאִישׁ שְׁתֵּי נָשִׁים הָאֵחָת אַהוּבָה וְהָאֵחָת שְׁנוּאָה וְיִלְדוּ־לָוּ בָנִים הָאֵהוּבָה וְהַשְּׁנוּאָה וְהָיָה הַבֵּן הַבְּכֹר לְשִׁנְיָאָה:
אָרִי יִהְיוּן לְגַבְרַת תְּרַמִּין גְּשִׁין חֲדָא רַחוּמָתָא וְחֲדָא שְׁנוּאָתָא וְיִלְיָדוּן לִיָּה בְּנִין רַחוּמָתָא וְשְׁנוּאָתָא וְיִהִי בְּרָא בּוּכְרָא לְשִׁנְיָאָתָא:

והיה ביום הנחילו את־בָּנוּי אֶת־אֲשֶׁר־יִהְיֶה לוֹ לֹא יוּכַל לְבַכֵּר אֶת־בְּוִן־הָאֵהוּבָה עַל־פְּנֵי בְּוִן־הַשְּׁנוּאָה הַבְּכֹר:

פִּי אֶת־הַבְּכֹר בְּוִן־הַשְּׁנוּאָה נִפְיָר לְתַת לוֹ פִּי שְׁנַיִם בְּכָל אֲשֶׁר־יִמְצָא לוֹ פִּי־הוּא רַאשִׁית אֲנֹו לוֹ מִשְׁפָּט הַבְּכָרָה:
אָרִי יֵת בּוּכְרָא בְּרַ שְׁנוּאָתָא יִפְרִישׁ לְמַתָּן לִיָּה תְרִין חוּלְקִין בְּכָל דִּישְׁתַּכַּח לִיָּה אָרִי הוּא רִישׁ תּוּקְפִיָּה לִיָּה חֲזִיָּא בְּכִירוּתָא:

פי שנים – כנגד שני אחים. בכל אשר ימצא לו – מפאן שאין הבכור נוטל פי שנים בראוי לבא לאחר מיתת האב, כבמחזק.

פִּי־יִהְיֶה לְאִישׁ בֶּן סוֹרֵר וּמוֹרֵה אִינְנּוּ שְׁמַע בְּקוֹל אָבִיו וּבְקוֹל אִמּוֹ וְיִסְרוּ אֹתוֹ וְלֹא יִשְׁמַע אֲלֵיהֶם:
אָרִי יִהִי לְגַבְרַת בְּרַ סָטִי וּמוֹרֹד לִיתּוּהִי מְקַבִּיל לְמִימַר אָבוּהִי וּלְמִימַר אִמִּיהָ וּמִלְפִין יִתִּיה וְלֹא מְקַבִּיל מִנָּהוּן:

סורר – סר מן הדרך. ומורה – מסרב בדברי אביו, לשון "ממרים". ויסרו אותו – מתרין בו בפני שלשה ומלקין אותו. בן סורר ומורה אינו חייב עד שיגנב ויאכל תרטימר בשר וישתה חצי לג יין, שנאמר: "זולל וסובא", ונאמר: "אל תהי בסובאי יין בזוללי בשר למו". ובן סורר ומורה נהרג על שם סופו: הגיעה תורה לסוף דעתו, סוף שמכלה ממון אביו, ומבקש למודו ואינו מוצא, ועומד בפרשת דרכים ומלסטם הבירות. אמרה תורה: ימות ויכאי ואל ימות חייב.

וּתְפָשׂוּ בּוֹ אֲבִיו וְאִמּוֹ וְהוֹצִיאוּ אֹתוֹ אֶל-זִקְנֵי עִירוֹ וְאֶל-שָׁעַר מְקוֹמוֹ:
וַיִּחְזְדוּ בֵּיהּ אָבוּהִי וְאִמִּיהּ וַיִּפְקְדוּ יְתִיבָהּ לַקָּדָם סָבִי קִרְתִּיָה וְלִתְרַע בֵּית דִּין אֲתָרִיָה:

וְאִמְרוּ אֶל-זִקְנֵי עִירוֹ בְּגִנּוּ זֶה סוֹרֵר וּמִרְהָ אֵינְנוּ שׁוֹמְעֵי בְּקִלְנוּ זֹלָל וְסָבָא:
וַיִּמְרוּן לְסָבִי קִרְתִּיָה בְּרִנָּא דִּין סָטִי וּמְרוּד לִיתוּהִי מְקַבִּיל לְמִימְרָנָא זְלִיל בְּשַׁר וְסָבִי חָמַר:

וְרָגְמָהּוּ כָּל-אֲנָשֵׁי עִירוֹ בְּאֲבָנִים וּמָת וּבַעֲרַתְהּ חָרַע מִקְרָבָהּ וְכָל-יִשְׂרָאֵל יִשְׁמְעוּ וַיִּרְאוּ:
וַיְרָגְמוּנִיהָ כָּל אֲנָשֵׁי קִרְתִּיָה בְּאֲבָנִיא וַיָּמוּת וּתְפִלֵּי עֶבֶיד דְּבִישׁ מִבִּינָהּ וְכָל יִשְׂרָאֵל יִשְׁמְעוּן וַיִּזְחֲלוּן:

וְכָל יִשְׂרָאֵל יִשְׁמְעוּ וַיִּרְאוּ – מִכָּאן שְׁצָרִיף הַכְרֻזָה בְּבֵית דִּין: פְּלוּנִי נִסְקַל עַל שְׁהִיָה בֶן סוֹרֵר וּמִרְהָ.

שְׁנֵי פְרָשַׁת הַלֵּנַת הַתְּלוּי

וְכִי-יְהִיָה בְּאִישׁ חֲטָא מִשְׁפָּט-מִנָּת וְהוֹמַת וְתִלִּית אֹתוֹ עַל-עֵץ:
וְאָרִי יְהִי בְּגֹבַר חוֹבַת דִּין דְּקָטוּל וַיִּתְקַטֵּיל וְתִצְלוּב יְתִיבָה עַל צְלִיבָא:

וְכִי יְהִיָה בְּאִישׁ חֲטָא מִשְׁפָּט מִנָּת – סְמִיכוֹת הַפְּרָשׁוֹת מַגִּיד, שְׁאֵם חֲסִים עָלָיו אָבִיו וְאִמּוֹ, סוּף שְׁיִצֵּא לְמַרְבוֹת רְעָה וַיַּעֲבֵר עֲבֻרוֹת, וַיִּתְחַסֵּב מִיָּתֵהּ בְּבֵית דִּין. וְתִלִּית אֹתוֹ עַל עֵץ – רַבּוּתֵינוּ אִמְרוּ: כָּל הַנְּסַקְלִין נְתִלִין, שְׁנִצְאָמַר: כִּי קִלְלַת אֱ-לֹהִים תְּלוּי, וְהַמְּכַרְף אֵת הַשֵּׁם בְּסַקִּילָה.

לֹא-תִלִין נְבִלְתוֹ עַל-הָעֵץ כִּי-קָבֹר תִּקְבְּרוּנוּ בַּיּוֹם הַהוּא כִּי-קִלְלַת אֱ-לֹהִים תְּלוּי וְלֹא תִטְמָא אֶת-אֲדָמְתְּךָ אֲשֶׁר י-הִנֵּה אֱ-לֹהֵיךָ נָתַן לְךָ נַחֲלָה:
לֹא תְבִית נְבִילְתִיָה עַל צְלִיבָא אָרִי מְקַבֵּר תִּקְבְּרוּנִיהּ בְּיוֹמָא הַהוּא אָרִי עַל דְּחַב קָדָם יִי אֲצַטְלִיב וְלֹא תִסְאִיב יַת אַרְעָךָ דִּי אֱלֹהֵיךָ יְהִיב לְךָ אַחְסָנָא:

כִּי קִלְלַת אֱ-לֹהִים תְּלוּי – וְזוּלוֹ שֶׁל מְלַךְ הוּא, שְׁאֵדָם עֲשׂוּי בְּדַמוֹת דְּיוֹקְנוֹ, וַיִּשְׂרָאֵל הֵם בְּנָיו. מְשַׁל לְשׁוֹנֵי אַחִים תְּאוּמִים, שְׁהִיוּ דוּמִים זֶה לְזֶה: אַחַד נַעֲשֶׂה מְלַךְ, וְאֶחָד נִתְפָּס לְלִסְטִיוֹת וְנִתְלָה. כָּל הַרוֹאֵה אֹתוֹ אוֹמְרִי: הַמְּלַךְ תְּלוּי. כָּל קִלְלָה שְׁבַמְקַרָא – לְשׁוֹן הַקַּל וְזוּלוֹ, כְּמוֹ: "וְהוּא קִלְלָנִי קִלְלָה נְמַרְצַת".

לֹא-תִרְאֶהָ אֶת-שׁוֹר אֲחִיךָ אוֹ אֶת-שִׁירֹ נְדָחִים לֹא תַחֲזִי יַת תּוֹרָא דְאַחוּךָ אוֹ יַת אֲמָרִיָה דְטָעֵן וְהִתְעַלְמַת מֵהֶם הַשָּׁב תִּשְׁיָבָם לְאַחִיךָ:
וְתַכְבוּשׁ מִזְהוֹן אֲתָבָא תְּתִיבּוּן לְאַחוּךָ:

וְהִתְעַלְמַת – כּוֹבֵשׁ עֵין כְּאֵלוֹ אֵינוֹ רוֹאֶה. לֹא תִרְאֶה וְהִתְעַלְמַת, לֹא תִרְאֶה אֹתוֹ שֶׁתְּתַעַלֵּם מִמֶּנּוּ, זֶהוּ פְּשׁוּטוֹ. וְרַבּוּתֵינוּ אִמְרוּ: פְּעָמִים שְׁאִתָּה מִתְעַלֵּם וְכוּלָהּ

וְאִם-לֹא קָרוֹב אֲחִיךָ אֵלֶיךָ וְלֹא יִדְעָתוּ וְאִסְפְּתוּ אֶל-תּוֹךְ בֵּיתְךָ וְהִנֵּה עִמָּךְ עַד דְּרִישׁ אֲחִיךָ אֹתוֹ וְהִשְׁבַּתוּ לוֹ:
וְאִם לֹא קָרִיב אֲחוּךָ לוֹתְךָ וְלֹא יִדְעַת לִיָהּ וְתַכְנֵשׁנִיהּ לְגוֹ בֵּיתְךָ וְהִנֵּה עִמָּךְ עַד דְּרִישׁ אֲחִיךָ אֹתוֹ וְהִשְׁבַּתוּ לָהּ:

עַד דְּרִישׁ אֲחִיךָ – וְכִי תַעֲלֶה עַל דְּעַמְתָּהּ שְׁתִּינְהוּ לוֹ קָדָם שְׁיִדְרָשׁהּ? אֵלָּא דְרָשׁהּ שְׁלֵא יְהִי רַמְאִי. וְהִשְׁבַּתוּ לוֹ – שְׁתַּהֲא בּוֹ הַשְּׁבָה, שְׁלֵא יֵאָכֵל בְּבֵיתְךָ כְּדִי דְמִיו וְתִתְבַעֵם מִמֶּנּוּ. מִכָּאן אִמְרוּ: כָּל דְּבַר שְׁעוּשָׁה וְאוֹכֵל, נַעֲשֶׂה וְיֵאָכֵל; וְשְׁאִינוּ עוּשָׁה וְאוֹכֵל, יִמְכַר.

וְכִן תַעֲשֶׂה לְחַמְרוֹ וְכִן תַעֲשֶׂה לְשִׁמְלָתוֹ וְכִן תַעֲשֶׂה לְכֹסְפוֹתֶיהָ וְכִן תַעֲבִיד לְכֹסְפוֹתֶיהָ וְכִן תַעֲבִיד לְכָל אֲבִידָתָא דְאַחוּךָ דְתִיבַד מִנִּיהּ וְתִשְׁפַּחְנָהּ לִית לְךָ וְתוּכַל לְהִתְעַלֵּם:
וְכִן תַעֲשֶׂה לְחַמְרוֹ וְכִן תַעֲשֶׂה לְשִׁמְלָתוֹ וְכִן תַעֲשֶׂה לְכֹסְפוֹתֶיהָ וְכִן תַעֲבִיד לְכֹסְפוֹתֶיהָ וְכִן תַעֲבִיד לְכָל אֲבִידָתָא דְאַחוּךָ דְתִיבַד מִנִּיהּ וְתִשְׁפַּחְנָהּ לִית לְךָ וְתוּכַל לְהִתְעַלֵּם:

לֹא תוּכַל לְהִתְעַלֵּם – לְכַבֵּשׁ עֵינְךָ כְּאֵלוֹ אֵינְךָ רוֹאֵה אֹתוֹ.

לֹא-תִרְאֶהָ אֶת-חַמּוֹר אֲחִיךָ אוֹ שׁוֹרוֹ נִפְלִים בְּדָרְךָ וְהִתְעַלְמַת מֵהֶם הִקָּם תִּקְוִים עִמּוֹ:
לֹא תַחֲזִי יַת חַמְרָא דְאַחוּךָ אוֹ תוֹרִיָה רְמֵן בְּאוֹרְתָא וְתַכְבוּשׁ מִזְהוֹן אֲקַמָּא תִקְוִים עִמִּיהּ:

הִקָּם תִּקְוִים – זֹו טַעֲנִיָה, לְהַטְעִין מִשְׁאוּי שְׁנַפֵּל מְעִלִיו. עִמּוֹ – עִם בְּעִלְיוֹ; אֲבָל אִם הִלְךְ וַיִּשָּׁב לוֹ וְאָמַר לוֹ, הוֹאִיל וְעִלְיָךְ מִצְוָה, אִם רִצִּיתָ לְטַעֵן – טַעֵן, פְּטוֹר.

לֹא-יְהִיָה כְּלִי-גֹבַר עַל-אִשָּׁה וְלֹא-יִלְבַּשׁ גֹּבַר שִׁמְלַת אִשָּׁה כִּי תוֹעֲבַת י-הִנֵּה אֱ-לֹהֵיךָ כֹּל-עֲשֶׂה אֱלֹהֵי:
לֹא יְהִי כְּלִי גֹבַר עַל אִשָּׁה – שְׁתַּהֲא דוּמָה לְאִישׁ כְּדִי שְׁתַּלְךְ בֵּין הָאֲנָשִׁים, שְׁאִין זֹו אֵלָּא לְשֵׁם נְאוּף. וְלֹא יִלְבַּשׁ גֹּבַר שִׁמְלַת אִשָּׁה – לִילְךָ לִישַׁב בֵּין הַנְּשִׁים. דְּבַר אַחַר, שְׁלֵא יִסִּיר שְׁעַר הָעֵרְוָה וְשְׁעַר שֶׁל בֵּית הַשְּׁחִי. כִּי תוֹעֲבַת – לֹא אִסְרָה תוֹרָה אֵלָּא לְבוּשׁ הַמְּבִיא לִידֵי תוֹעֲבָה.

פִּי יִקְרָא קוֹדֶשׁ וְלִפְנֵיהֶם בְּדָרֶךְ בְּכָל-עֵץ | אוּ עַל-הָאָרֶץ אֲפֹרֹתִים אוּ בִיצִים וְהָאֵם רִבְצָת עַל-הָאֲפֹרֹתִים אוּ עַל-הַבִּיצִים לֹא-תִקַּח הָאֵם עַל-הַבָּנִים:

אֲרִי תִעַרְעַר קִנְיָ דַעֲפָרָא קְדָמָךְ בְּאוֹרְחָא בְּכָל אֵילָן אוּ עַל אֲרֻעָא אֲפֹרוֹתִין אוּ בִיעִין וְאִמָּא רַבִּיעָא עַל אֲפֹרוֹתִין אוּ עַל בִּיעִין לָא תִסַּב אִמָּא עַל בָּנֵיהּ:

פי יקרא – פֶּרֶט לְמִזְמֵן. לֹא תִקַּח הָאֵם – בְּעוֹדָה עַל בְּנֵיהּ.

שָׁלַח תְּשַׁלַּח אֶת-הָאֵם וְאֶת-הַבָּנִים תִּקַּח-לָךְ לְמַעַן יֵיטֵב לָךְ וְהֶאֱרַכְתָּ יָמִים:

שָׁלַחַת תְּשַׁלַּח ית אִמָּא וְיַת בָּנֵיהּ תִּסַּב לָךְ בְּדִיל דְיֵיטֵב לָךְ וְתוֹרִיךְ יוֹמִין:

לְמַעַן יֵיטֵב לָךְ וְגוֹמֵר – אִם מִצְוָה קִלְיָ שְׂאִין בַּהּ חֶסְרוֹן כִּיס אֲמָרָה תוֹרָה: לְמַעַן יֵיטֵב לָךְ וְהֶאֱרַכְתָּ יָמִים, קַל וְחֹמֵר לְמַתָּן שְׂכָרְךָ שֶׁל מִצְוֹת תְּמוֹרוֹת.

שְׁלִישִׁי

פְּרֻשַׁת מַעֲקָה

פִּי תִבְנֶה בַּיִת חֲדָשׁ וְעָשִׂיתָ מַעֲקָה לְגַגְיָ וְלֹא-תֵשִׂים דְּמִים בְּבֵיתְךָ כִּי-יִפֹּל הַנֶּפֶל מִמֶּנּוּ:

אֲרִי תִבְנִי בֵיתָא חֲדָתָא וְתַעֲבִיד תִּיקָא לְאַגְרָךְ וְלֹא תֵשִׂי חוֹבַת קַטוּל בְּבֵיתְךָ אֲרִי יִפּוּל דְנֶפֶל מִנֵּיהּ:

פִּי תִבְנֶה בַּיִת חֲדָשׁ – אִם קִימַתְּ מִצְוֹת שְׁלוֹם הַקּוֹן, סוּפָךְ לְבָנוֹת בַּיִת חֲדָשׁ וְתִקַּמְּתָם מִצְוֹת מַעֲקָה, שְׂמִצְוָה גּוֹרְרַת מִצְוָה, וְתִגִּיעַ לְכַרְם וְשָׂדֶה וְלִבְגָדִים נְאִים. לְכַךְ נִסְמְכוּ פְרָשִׁיּוֹת הַלְלוּ. מַעֲקָה – גָּדָר סָבִיב לְגַג. וְאוֹנְקְלוֹס תַּרְגָּם "תִּיקָא", כְּגוֹן תִּיקָא, שְׂמִשְׁמַר מַה שְׂבָתוֹכוֹ. כִּי יִפֹּל הַנֶּפֶל – רָאוּי זֶה לְפַל; וְאִף עַל פִּי כֵן לֹא תִתְגַּלְגַּל מִיַּתְמוֹ עַל יָדְךָ, שְׂמִגְלָגְלִין זְכוּת עַל יְדֵי זַכָּאי, וְחוֹבָה עַל יְדֵי חַיִּב.

לֹא-תִזְרַע כְּרָמְךָ כְּרָמֵי פְלִאִים פְּרֻת־תְּקַדֵּשׁ הַמְּלֵאָה הַזֶּרַע אֲשֶׁר תִּזְרַע וְתִבּוֹאֵת הַכֶּרֶם:

לֹא תִזְרַע כְּרָמְךָ עִירוֹבִין דְלִמָּא תִסְתַּאֲב דְמַעַת זִרְעָא דַתִּזְרַע וְעַלְלַת כְּרָמָא:

כְּרָמִים – חֻטָּה וְשִׁעוּרָה וְסַרְצָן בְּמַפְלַת יָד. פֶּן תִּקְדַּשׁ – כְּתַרְגוּמוֹ: "תִּסְתַּאֲב". כָּל דְכָר הַנֶּתְעָב עַל הָאָדָם, בֵּין לְשִׁבְחָה, כְּגוֹן הַקְּדוּשָׁה, בֵּין לְגַנְיָה, כְּגוֹן אִסוּר, נוֹפֵל בּוֹ לְשׁוֹן קְדוּשָׁה, כְּמוֹ: "אַל תַּגִּישׁ בִּי כִי קְדוּשָׁתִיךָ". הַמְּלֵאָה – זֶה מְלוּי וְתוֹסַפֶּת שֶׁהִזְרַע מוֹסִיף.

לֹא-תִתְרַשׁ בְּשׁוֹר-וּבַחֲמֹר יִתְדוּ:

לֹא תִרְדִּי בְתוֹרָא וּבַחֲמֹרָא כַתְּדָא:

לֹא תִתְרַשׁ בְּשׁוֹר וּבַחֲמֹר – הוּא הַדִּין לְכָל שְׁנֵי מִיָּנִים שְׂבָעוּלָם; וְהוּא הַדִּין לְהַנְהִיגֵם יַסַּד קְשׁוּרִים זוּגִים בְּהוֹלְכַת שׁוּם מִשָּׂא.

לֹא תִלְבַּשׁ שְׂעֻטָּנְךָ אֶמֶר וּפְשָׁתֶיךָ יִתְדוּ:

לֹא תִלְבַּשׁ שְׂעֻטָּנִינָא עִמָּר וְכַתָּן מַחוּפֵר כַּתְּדָא:

שְׂעֻטָּנְךָ – לְשׁוֹן עֲרוּב. וְרַבּוּתֵינוּ פְרָשׁוּ, שׁוּעַ טוּוּי וְנוּז.

גְּדִילִים תַּעֲשֶׂה-לָךְ עַל-אַרְבַּע כַּנּוֹפוֹת כַּסוּתְךָ אֲשֶׁר תִּכְסֶּה-בָּהּ:

כְּרוּסְפָדִין תַּעֲבִיד לָךְ עַל אַרְבַּע כַּנּוֹפֵי כַסוּתְךָ דַתְתַּכְּפִי בַּהּ:

גְּדִילִים תַּעֲשֶׂה לָךְ – אִף מִן הַכְּלָאִים, לְכַךְ סִמְכֵן הַכְּתוּב.

כִּי-יִבְקַח אִישׁ אִשָּׁה וּבָא אֵלֶיהָ וּשְׂנֵאָהּ:

אֲרִי יִסַּב גָּבַר אֶתְתָּא וַיִּיעוֹל לְוַתָּה וַיִּשְׁנֵינָהּ:

וּבָא אֵלֶיהָ וּשְׂנֵאָהּ – סוּפוֹ וְשֵׁם לָהּ עַלִּילַת דְּכָרִים. עֲבָרָה גּוֹרְרַת עֲבָרָה: עֲבַר עַל "לֹא תִשְׁנֵא", סוּפוֹ לְבֹא לִידֵי לְשׁוֹן הָרַע.

וְשֵׁם לָהּ עַלִּילַת דְּכָרִים וְהוֹצֵא עָלֶיהָ שֵׁם רָע וְאָמַר אֶת-הָאִשָּׁה הַזֹּאת לְקַחְתִּי וְאֶקְרַב אֵלֶיהָ וְלֹא-מִצְאָתִי לָהּ בְּתוֹלָיִם:

וַיִּשְׁוִי לָהּ תַּסְקוּפִי מִלִּין וַיִּפְּיֵק עָלֶיהָ שׁוּם בִּישׁ וַיִּימַר יַת אֶתְתָּא הַדָּא נְסִיבִית וְעַלִּית לְוַתָּה וְלֹא אֲשַׁפְחִית לָהּ בְּתוֹלָיִן:

אֶת הָאִשָּׁה הַזֹּאת – מִכָּאֵן שְׂאִין אוֹמֵר דְכָר אֵלָא בְּכַנִּי בַעַל דִּין.

וְלָקַח אָבִי הַנּוֹעֵר וְאִמָּהּ וְהוֹצִיאוּ אֶת-בְּתוּלֵי הַנּוֹעֵר אֶל-זִקְנֵי הָעִיר הַשְּׂעָרָה:

וַיִּסַּב אָבוּהָא דְעוּלִימָתָא וְאִמָּהּ וַיִּפְקוּן יַת בְּתוּלֵי עוּלִימָתָא לְקָדָם סָבִי קַרְתָּא וְלַתְרַע בַּיִת דִּין אֶתְרָא:

אָבִי הַנּוֹעֵר וְאִמָּהּ – מִי שְׂגָדְלוּ גְדוּלִים הָרַעִים יִתְבּוּזוּ עָלֶיהָ.

וְאָמַר אָבִי הַנּוֹעֵר אֶל-הַזְּקֵנִים אֶת-בְּתִי נָתַתִּי לְאִישׁ הַזֶּה לְאִשָּׁה וַיִּשְׂנֵאָהּ:

וַיִּימַר אָבוּהָא דְעוּלִימָתָא לְסַבִּיא יַת בְּרַתִּי יְהִבִית לְגוּבְרָא הַדִּין לְאִתּוּ וּשְׂנֵאָהּ:

וְאָמַר אָבִי הַנּוֹעֵר – מְלַמֵּד שְׂאִין רְשׁוּת לְאִשָּׁה לְדַבֵּר בְּכַנִּי הָאִישׁ.

וְהָא הוּא שׁוֹי תַסְקוּפִי מְלִין לְמִימַר לָא אֲשַׁכַּחִית לְבַרְתָּךְ בְּתוּלִין וְאֵלִין בְּתוּלֵי בְרַתִּי וְיַפְרָסוּן שׁוֹשְׁפָא קַדָּם סְבִי קַרְתָּא:

וְהִנֵּה-הוּא שָׁם עַל־לֵילַת דְּבָרִים לֹא-מִצְאָתִי לְבַרְתָּךְ בְּתוּלִים וְאֵלֶּה בְּתוּלֵי בְתִי וּפְרָשׁוּ הַשְּׂמֵלָה לִפְנֵי זַקְנֵי הָעִיר:

וּפְרָשׁוּ הַשְּׂמֵלָה – הָרִי זֶה מְשַׁל, מִתְסוּרִין הַדְּבָרִים כְּשִׂמְלָה.

וְיַדְבְּרוּן סְבִי קַרְתָּא הִיא יֵת גּוּבְרָא וְיִלְקוּן יִתְיָה:

וְלָקַחְתוּ זַקְנֵי הָעִיר-הַהִיא אֶת-הָאִישׁ וְיַסְרוּ אֹתוֹ:

וְיַסְרוּ אֹתוֹ – מִלְקוֹת.

וְיַגְבוּן מַגִּיבָה מֵאָה סְלַעִין דְּכֶסֶף וְיִתְגּוֹן לְאֲבוּהָ דְעוּלִימָתָא אַרִי אֲפִיק שׁוּם בִּישׁ עַל בְּתוּלְתָא בַת יִשְׂרָאֵל וְלִיהָ תְהִי לְאִתּוּ לִית לִיהָ רְשׁוֹ לְמַפְטָרָה כָּל יוֹמוֹהִי:

וְעַנְשׁוּ אֹתוֹ מֵאָה כֶּסֶף וְנִתְנוּ לְאָבִי הַנְּעֻרָה כִּי הוֹצִיא שֵׁם רָע עַל בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל וְלֹו-תִהְיֶה לְאִשָּׁה לֹא-יִוָּכַל לְשַׁלְחָה כָּל-יָמָיו:

וְאִם קוֹשְׁטָא הָוָה פְּתַגְמָא הַדִּין לָא אֲשַׁתְּכַחוּ בְּתוּלִין לְעוּלִימָתָא:

וְאִם-אֲמַת הָיָה הַדְּבַר הַזֶּה לֹא-נִמְצְאוּ בְּתוּלִים לְנַעֲרָה:

וְאִם אֲמַת הָיָה הַדְּבַר – בְּעַדִּים וְהַתְרָאָה, שְׁזַנְתָּה לְאַסַר אַרוּסִין.

וְיַפְקוּן יֵת עוּלִימָתָא לְתַרְע בֵּית אֲבוּהָ וְיִרְגְמוּנָה אַנְשֵׁי קַרְתָּה בְּאֲבָנִיָא וְתַמּוֹת אַרִי עֲבַדַת קַלְנָא בְּיִשְׂרָאֵל לְזַנָּא בֵּית אֲבוּהָ וְתַפְלִי עֲבִיד דְּבִישׁ מִבִּינְךָ:

וְהוֹצִיאוּ אֶת-הַנְּעֹרָה אֶל-פֶּתַח בֵּית-אֲבִיהָ וְסָקְלוּהָ אַנְשֵׁי עִירָה בְּאֲבָנִים וְמָתָה כִּי-עָשְׂתָה נְבִלָה בְּיִשְׂרָאֵל לְזַנּוֹת בֵּית אֲבִיהָ וּבַעֲרַת הָרַע מִקַּרְבְּךָ:

אֶל פֶּתַח בֵּית אֲבִיהָ – רָאוּ גְדוּלִים שְׁגַדְלָתָם. אַנְשֵׁי עִירָה – בְּמַעֲמַד כָּל אַנְשֵׁי עִירָה. לְזַנּוֹת בֵּית אֲבִיהָ – כְּמוֹ "כְּבֵית אֲבִיהָ".

אַרִי יִשְׁתַּכַּח גְּבַר שְׁכִיב עִם אִתְתָּא אִתְּ גְּבַר וְיִתְקַטְלוּן אַף תְּרוּיְהוּן גּוּבְרָא דְשְׁכִיב עִם אִתְתָּא וְאִתְתָּא וְתַפְלִי עֲבִיד דְּבִישׁ מִיִּשְׂרָאֵל:

כִּי-יִמְצָא אִישׁ שֹׁכֵב | עִם-אִשָּׁה בְּעַלְת-בָּעַל וּמָתוּ גַם-שְׁנֵיהֶם הָאִישׁ הַשֹּׁכֵב עִם-הָאִשָּׁה וְהָאִשָּׁה וּבַעֲרַת הָרַע מִיִּשְׂרָאֵל:

וּמָתוּ גַם שְׁנֵיהֶם – לְהוֹצִיא מַעֲשֵׂה חַדוּדִים, שְׁאִין הָאִשָּׁה נִהְגִּית מֵהֶם. גַּם – לְרַבּוֹת הַפְּאִים אַחֲרֵיהֶם. דְּבַר אַחַר: גַּם שְׁנֵיהֶם, לְרַבּוֹת אֶת הַנֶּלֶד; שְׁאִם הָיְתָה מַעֲבַרְתָּ, אִין מִמְתִּיבִין לָהּ עַד שְׁמַלְדָּה.

אַרִי תְהִי עוּלִימָתָא בְּתוּלְתָא דְמֵאֲרֶסָא לְגַבְרָא וְיִשְׁכַּחנָה גּוּבְרָא בְּקַרְתָּא וְיִשְׁכּוּב עִמָּה:

כִּי יִהְיֶה נַעֲרָה בְּתוּלָה מֵאֲרֻשָּׁה לְאִישׁ וּמִצְאָהָ אִישׁ בְּעִיר וְשֹׁכֵב עִמָּה:

וּמִצְאָהָ אִישׁ בְּעִיר – לְפִיכָךְ שֹׁכֵב עִמָּה; פְּרָצָה קוֹרְאָה לְגַנְבָּה. הָא אֵלֶּיךָ יִשְׁכַּח בְּבִיתָהּ, לֹא אַרְעָה לָהּ.

וּמִפְקוּן יֵת תְּרוּיְהוּן לְתַרְע קַרְתָּא הִיא וְתַרְגְּמוּן יִתְהוּן בְּאֲבָנִיָא וְיַמּוֹתוּן יֵת עוּלִימָתָא עַל עֵיסַק דְלֹא צְנוּחַת בְּקַרְתָּא וְיֵת גּוּבְרָא עַל עֵיסַק דְעַנֵּי יֵת אִתְתָּא חֲבַרְיָה וְתַפְלִי עֲבִיד דְּבִישׁ מִבִּינְךָ:

וְהוֹצִאתֶם אֶת-שְׁנֵיהֶם אֶל-שַׁעַר | הָעִיר הַהוּא וְסָקְלַתֶם אֹתָם בְּאֲבָנִים וְמָתוּ אֶת-הַנְּעֹרָה עַל-דְּבַר אֲשֶׁר לֹא-צִעֲקָה בְּעִיר וְאֶת-הָאִישׁ עַל-דְּבַר אֲשֶׁר-עָנָה אֶת-אִשְׁתּוֹ רַעְהוּ וּבַעֲרַת הָרַע מִקַּרְבְּךָ:

וְאִם בְּתַקְלָא יִשְׁכַּח גּוּבְרָא יֵת עוּלִימָתָא דְמֵאֲרֶסָא וְיַתְקִיף בַּהּ גּוּבְרָא וְיִשְׁכּוּב עִמָּה וְיִתְקַטֵּיל גּוּבְרָא דְשְׁכִיב עִמָּה בְּלַחֲדוּזָהִי:

וְאִם-בְּשׂוּדָה יִמְצָא הָאִישׁ אֶת-הַנְּעֹרָה הַמֵּאֲרֻשָּׁה וְהִתְזַיְקָהָ הָאִישׁ וְשֹׁכֵב עִמָּה וּמָת הָאִישׁ אֲשֶׁר-שֹׁכֵב עִמָּה לְבָדוֹ:

וְעוּלִימָתָא לָא תַעֲבִיד מַדְעַם לִית לְעוּלִימָתָא חוּבַת דִּין דְקַטוּל אַרִי כְּמָא דִיקוּם גּוּבְרָא עַל חֲבַרְיָה וְיַקְטִלְנָהּ נֶפֶשׁ כֹּן פְּתַגְמָא הַדִּין:

וְלַנְעֹרָה לֹא-תַעֲשֶׂה דְבַר אִין לְנַעֲרָה חֲטָא מוֹת כִּי כְּאֲשֶׁר יִקוּם אִישׁ עַל-רַעְהוּ וּרְצַחְוּוּ נֶפֶשׁ כֹּן הַדְּבַר הַזֶּה:

כִּי כְּאֲשֶׁר יִקוּם וְגוֹמַר – לְפִי פְּשׁוּטוֹ זֶהוּ מִשְׁמַעוֹ, כִּי אֲנוּסָה הִיא וּבְחֻזְקָה עֲמַד עָלֶיהָ, כְּאֵדָם הַעוֹמֵד עַל חֲבַרוֹ לְהַרְגוֹ. וְרַבּוּתֵינוּ דְרָשׁוּ בוֹ: הָרִי זֶה כְּאֵל לְלַמֵּד וְנִמְצָא לְמַד וְכוּלָּהּ:

פי בשדה מצאה צעקה הנער המארשה ואין מושיע לה:
ארי בחקלא אשכחא צומת עולימתא דמארסא ולית דפריק לה:

פי-ימצא איש נער בתולה אשר לא-ארשה ותפשה ושכב עמה ונמצאו:
ארי ישכח גבר עולימתא בתולתא דלא מארסא ויחדנה וישכוב עמה וישתכחון:

ונתן האישה השכב עמה לאבי הנער חמשים כסף ולו-תהנה לאשה תחת אשר ענה לא-יוכל שלחה פלי-ימיו:
וינתן גוברא דשכיב עמה לאבוהא דעולימתא חמשיין סלעין דכסף וליה תהי לאתו חלה דענייה לית ליה רשו למפטרך כל יומיהי:

לא-יקח איש את-אשת אביו ולא יגלה כנה אביו:
לא יסב גבר ית אמת אבוהי ולא יגלי כנפא דאבוהי:

לא יקח – אין לו בה לקוחין, ואין קדושין תופסין בה. ולא יגלה כנה אביו – שומרת יכם של אביו הראויה לאביו. ונהרי כפר מזקר עליה משום "ערות אחי אביו"? אלא לעבר על זו בשני לאוין; ולסמך לה "לא יבא ממזר", ללמד שאין ממזר אלא מסיבי פרתות; וקל וחמר מסיבי מיתות בית דין, שאין בעריות מיתת בית דין שאין בה פרת.

לא-יבא פצוע-דפאוכרות שפכה בקהל י-הנה:
לא ידפי דפסיק ודמתבל למיעל בקהל דיני:
פצוע דכה – שנפצעו או שנדכאו ביצים שלו. וכרות שפכה – שנכרת הגיד, ושוב אינו יורה קלוס זרע אלא שופך ושומת, ואינו מוליד.

לא-יבא ממזר בקהל י-הנה גם דור עשירי לא-יבא לו בקהל י-הנה:
לא יבא ממזר בקהל ה' – לא ישא ישראלית.
לא ידפי ממזירא למיעל בקהל דיני אף דרא עשיראה לא ידפי ליה למיעל בקהל דיני:

לא-יבא עמוני ומואבי בקהל י-הנה גם דור עשירי לא-יבא להם בקהל י-הנה עד-עולם:
לא יבא עמוני – לא ישא ישראלית.
לא ידפון עמונאי ומואבאי למיעל בקהל דיני אף דרא עשיראה לא ידפי להון למיעל בקהל דיני עד עלמא:

על-דבר אשר לא-קדמו אתכם בלחם ובמים בדרך בצאתכם ממצרים ואשר שחר עליך את-בלעם בן-בעור מפתור ארם נהרים לקללך:
על עיסק דלא ערעו יתכון בלחמא ובמיא באורחא במפקכון ממצרים ודאגר עלך ית בלעם בר בעור מפתור ארם דעל פרת לקלטותך:

על דבר – על העצה שיעצו אתכם להחטיאכם. בדרך – כשהייתם בטרורף.

ולא-אבה י-הנה א-להיך לשמע אל-בלעם ויחפף י-הנה א-להיך לך את-הקללה לברכה פי אהבה י-הנה א-להיך:
ולא אבא יי אלהך לקבלא מן בלעם ויחפף יי אלהך לך ית לוטיו לברכו ארי ריחמך יי אלהך:

לא-תדרש שלמם וטבתם פלימיך לעולם:
לא תתבע שלמהון וטבתהון כל יומך לעלם:
לא תדרש שלמם – מפלל שנאמר: "עמך ישב בקרבך", יכול אף זה פן? תלמוד לומר: לא תדרש שלמם.

רביעי

לא-תמעב אדמי פי אחיך הוא לא-תמעב מצרי פי-גר הנית בארצו:
לא תרחיק אדומאה ארי אחוך הוא לא תרחיק מצראה ארי דייר הויחא בארעיה:

לא תמעב אדמי – לגמרי, ואף על פי שראוי לך לתעבו, שצא בחרב לקראתך. לא תמעב מצרי – מפל וכל, אף על פי שזרקו זכוריכם לזאור. מה טעם? שהיו לכם אכסניא בשעת הדחק; לפיכך –

בנים אשר-יולדו להם דור שלישי יבא להם בקהל י-הנה:
בניו דיתילדון להון דרא תליתאה ידפי להון למיעל בקהל דיני:

בנים אשר יולדו להם דור שלישי וגומר – ושאר האמות מתרים מיד. הא למדת, שהמחטיא לאדם קשה לו מן ההורגו; ושהורגו – הורגו בעולם הזה, והמחטיאו – מוציאו מן העולם הזה ומן העולם הבא. לפיכך אדם, שקדמם בתרב, לא נתעב, וכן מצרים שטבעום; ואלו שהחטיאום, נתעבו.

פיי-תצא מתנה על-איביך ונשמרת מפל דבר רע:
ארי תפוק משריתא על בעלי דבבך ותסתמר מפל מדעם ביש:

פי תצא וגומר ונשמרת – ששששן מקטרג בשעת הסכנה.

פיי-הנה בה איש אשר לא-יהנה טהור מקרה-ליילה ויצא אל-מחויץ למחנה לא יבא אל-תוף המחנה:
ארי יהי בה גבר דלא יהי דכי מקרי ליליא ויפוק למברא למשריתא לא ייעול לגו משריתא:

מקרה לילה – דבר הכתוב בהנה. ויצא אל מחויץ למחנה – זו מצנות עשה. לא יבא אל תוף המחנה – זו מצנות לא מעשה. ואסור לפנס למחנה לילה, וכל שכן למחנה שכינה.

והנה לפנות-ערב ירחץ במים וכבא השמש יבא אל-תוף המחנה:
ויהי למפני רמשא יסחי במיא וכמיעל שמשא ייעול לגו משריתא:

והנה לפנות ערב – סמוך להערב שמשו יטבל; שאינו טהור בלא הערב השמש.

ויב תהנה לה מחויץ למחנה ויצאת שמה חויץ:
ואתר מתוקן יהי לה מברא למשריתא ותפוק תמן לברא:

ויב תהנה לה – פתרגומו, כמו "איש על ידו". מחויץ למחנה – חויץ לעגן.

ויב תהנה לה על-אזנה והנה בשבתך חויץ ותפרתה בה ושבת וכסית את-צאתך:
וספתא תהי לה על זינך ויהי במתבך בברא ותחפר בה ותתוב ותכסי ית מפקתך:

על אזנה – לבד משאר פלי תשמישה. אזנה – כמו פלי זין. ולא יראה בה – הקדוש ברוך הוא ערות דבר.

פיי-הנה א-להיך מתהלך בקרב מחנהך להצילך ולתת איביך לפניך והנה מתניף קדוש ולא-יראה בה ערות דבר ושב מאתריך:
ארי יי אלהך שכינתיה מהלכא בגו משריתך לשינבותך ולממסר שנאך קדמך ותהי משריתך קדישא ולא יתחזי בה עבירת פתגם ויתוב מימריה מלאיטבא לה:

לא-תסגיר עבד אלא-דגניו אשר-ינצל אליך מעם אדגיו:
לא תמסר עבד עממין ליד רבוניה דישתיזב לותך מן קדם רבוניה:

לא תסגיר עבד – פתרגומו. דבר אחר, אפלו עבד פנעני של ישראל שברח מחוצה לארץ לארץ ישראל.

עמך ישב בקרבך במקום אשר-יבחר באחד ושעריה בטוב לו לא תוננו:
עמך יתיב בינך באתרא דיתרעי בתדא מן קרוך בדייטב ליה לא תוניניה:

לא-תהנה קדשה מבנות ישראל ולא-יהנה קדש מבני ישראל:
לא תהי אתתא מבנת ישראל לגבר עבד ולא יסב גוברא מבני ישראל אתא אמא:

לא תהנה קדשה – מפקרת, מקדשת ומזמנת לזנות. ולא יהנה קדש – מזמן למשכב זכור. ואונקלוס תרגם: "לא תהי אתתא מבנת ישראל לגבר עבד", שאף זו מפקרת לבעילת זנות היא, מאחר שאין קדושין תופסין לו בה; ושערי הקשו לתמור, שנאמר: "שבו לכם פה עם החמור", עם הדומה לתמור. "ולא יסב גברא מבני ישראל אתתא אמא", שאף הוא נעשה קדש על ידה; שכל בעילותיו בעילות זנות, שאין קדושין תופסין לו בה.

לא-תביא אתנו זונה ומחיר פלב בית-הנה א-להיך לכל-גדר פי תועבת-הנה א-להיך גם-שניהם:
לא תעיל אגר זניתא וחולפן פלפא לבית מקדשא דיי אלהך לכל גדר ארי מרסק קדם יי אלהך אף תרוניהון:

אתנו זונה – נתן לה טלה באתונה, פסול להקרב. ומחיר פלב – החליף שה בכלב. גם שניהם – לרבות שנוייהם, כגון חטים ועשאן סלת.

לא-תשיף לאחיה גשף כסף גשף אכל גשף פל-דבר אשר ישף:
לא תרבי לאחויך רבית כסף רבית עבור רבית פל מדעם דמתרבי:

לא תשיף – אזהרה ללנה שלא יתן רבית למלנה. ואחר כך אזהרה למלנה, "את כסףך לא תמן לו בגשף".

לְנִכְרֵי תַשִּׁיף וּלְאַחֲרֵיךָ לֹא תַשִּׁיף לְמַעַן יִבְרַכְךָ י-הוָה א-לֹהֶיךָ בְּכָל מַשְׁלַח יָדְךָ עַל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר-אַתָּה בֹא-שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ:

לְבַר עַמְּמִין תִּרְבִּי וּלְאַחֲרֵיךָ לֹא תִרְבִּי בְּדִיל דִּיבְרַכְנֶךָ יי אֱלֹהֶיךָ בְּכָל אוֹשְׁטוֹת יָדְךָ עַל אֶרֶץ אֲדָתָּה עַל לִיל לְתַמְּן לְמִירְתָּהּ:

לְנִכְרֵי תַשִּׁיף – וְלֹא לְאַחֲרֵיךָ; לֹא הֵבֵא מְכַלל עֲשֵׂה, עֲשֵׂה. לְעַבְרָא עֲלִיּוֹ בְּשָׁנֵי לְאוּיִן וְעֲשֵׂה.

כִּי-תֵדַר נִדְרְךָ לִי-הוָה א-לֹהֶיךָ לֹא תֵאָחֵז לְשִׁלְמוֹ כִּי-דָרַשׁ יְדָרְשָׁנוּ י-הוָה א-לֹהֶיךָ מִעַמְּךָ וְהִנֵּה בְּךָ חֶטְא:

אֲרִי תֵדַר נִדְרְךָ יי אֱלֹהֶיךָ לֹא תֵאָחֵז לְשִׁלְמוֹתֶיהָ אֲרִי מִתְּבַע וְתִבְעֵנִי יי אֱלֹהֶיךָ מִנֶּךָ וַיְהִי בְךָ חוֹבָא:

לֹא תֵאָחֵז לְשִׁלְמוֹ – שְׁלֹשָׁה רְגָלִים; וּלְמִדּוּהוּ רַבּוּתֵינוּ מִן הַמִּקְרָא.

וְכִי תִחְדַּל לְנִדְרְךָ לֹא-יִהְיֶה בְּךָ חֶטְא:

וְאֲרִי תִתְּמַנַּע מִלְמַדְרָא לֹא יְהִי בְךָ חוֹבָא:

מוֹצֵא שְׁפָתֶיךָ תִשְׁמַר וְעַשִּׂיתָ כְּאֲשֶׁר נִדְרַתָּ לִי-הוָה א-לֹהֶיךָ נִדְבָה אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ בְּפִיךָ:

אֲפָקוֹת שְׁפּוֹתֶיךָ תִטַּר וְתַעֲבִיד כְּמֵא דְנִדְרַתָּ קְדָם יי אֱלֹהֶיךָ נִדְבָתָא דְמַלְלִיתָא בְּפוּמֶךָ:

מוֹצֵא שְׁפָתֶיךָ תִשְׁמַר – לְתַמְּן עֲשֵׂה עַל לֹא תַעֲשֵׂה.

חֲמִישִׁי פְּרִשְׁתָּ פּוֹעֵל

כִּי תִבֵּא בְכָרִם רַעְךָ וְאָכַלְתָּ עֲנָבִים כְּנַפְשֶׁךָ שְׁבַעְךָ וְאֶל-פְּלִיךָ לֹא תִתֵּן:

אֲרִי תִתְּגַר בְּכַרְמָא דְחַבְרָךָ וְתִיכּוֹל עֲנָבִין כְּנַפְשֶׁךָ שְׁבַעְךָ וְלִמְנֶךָ לֹא תִתֵּן:

כִּי תִבֵּא בְכָרִם רַעְךָ – בְּפוֹעֵל הַכְּתוּב מְדַבֵּר. כְּנַפְשֶׁךָ – כְּמֵה שְׁתַּרְצָה. שְׁבַעְךָ – וְלֹא אֲכִילָה גְסָה. וְאֶל פְּלִיךָ לֹא תִתֵּן – מִכָּאן שְׁלֵא דְבִרָה תּוֹרָה אֱלֵא בְּשַׁעַת הַבְּצִיר, בְּזִמְנָא שְׁאַתָּה נּוֹתֵן לְכִלְיוֹ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת; אֲבָל אִם בָּא לְעֵדֶר וּלְקַשְׁקֶשׁ, אֵינּוּ אוֹכֵל.

כִּי תִבֵּא בְקִמַּת רַעְךָ וְקִטְפַתָּ מְלִילַת בִּידְךָ וְתִרְמַשׁ לָא תִנִּיף עַל קִמַּת רַעְךָ:

אֲרִי תִתְּגַר בְּקִמַּתָּ דְחַבְרָךָ וְתִקְטוּף דְמַלְיָן בִּידְךָ וּמַגְלָא לֹא תִרִים עַל קִמַּתָּ דְחַבְרָךָ:

כִּי תִבֵּא בְקִמַּת רַעְךָ – אִף זֹו בְּפוֹעֵל הַכְּתוּב מְדַבֵּר.

כִּי-יִנְקַח אִישׁ אִשָּׁה וּבַעֲלָהּ וְהָיָה אִם-לֹא תִמְצָא-תָן בְּעֵינָיו כִּי-יִמְצָא בָּהּ עֲרוֹת דְּבָר וְכָתַב לָהּ סֵפֶר פְּרִיתָהּ וְנָתַן בְּיָדָהּ וְשִׁלְחָהּ מִבֵּיתוֹ:

אֲרִי יִסַּב גְּבַר אֶתְתָּא וַיִּבְעֵלְנָה וַיְהִי אִם לֹא תִשְׁפַח רַחֲמִין בְּעֵינֵיהִי אֲרִי אִשְׁפַּח בָּהּ עֲבִירַת פְּתָגָם וַיִּכְתּוֹב לָהּ גִּט פְּטוּרִין וַיִּתֵּן בְּיָדָהּ וַיִּפְטְרֶנָּה מִבֵּיתָהּ:

כִּי יִמְצָא בָּהּ עֲרוֹת דְּבָר – מִצְוָה עֲלִיּוֹ לְגַרְשָׁהּ, שְׁלֵא תִמְצָא חַן בְּעֵינָיו.

וַיִּצְאָה מִבֵּיתוֹ וְהִלְכָה וְהָיְתָה לְאִישׁ-אַחֵר:

וְתַפּוּק מִבֵּיתָהּ וְתִתְּהָ וְתִתְּהָ לְגַבַּר אַחֲרוֹן:

לְאִישׁ אַחֵר – אִין זָה בְּן זוגוֹ שֶׁל רֵאשׁוֹן; הוּא הוֹצִיא רִשְׁעָה מִתּוֹךְ בֵּיתוֹ, וְזָה הַכְּנִיסָהּ.

וּשְׂנֵאָהּ הָאִישׁ הָאֲחֵרוֹן וְכָתַב לָהּ סֵפֶר פְּרִיתָהּ וְנָתַן בְּיָדָהּ וְשִׁלְחָהּ מִבֵּיתוֹ אוֹ כִּי יָמוּת הָאִישׁ הָאֲחֵרוֹן אֲשֶׁר-לְקַחְתָּהּ לֹו לְאִשָּׁה:

וַיִּשְׂנֵאָהּ הָאִישׁ הָאֲחֵרוֹן – הַכְּתוּב מְבַשְּׂרוֹ שְׂסוּפוֹ לְשׂוֹנְאָתָהּ. וְאִם לֹא – קוֹבְרָתוֹ, שְׂנֵאָמַר: אוֹ כִּי יָמוּת.

לֹא-יִוָּכַל בַּעֲלָהּ הָרֵאשׁוֹן אֲשֶׁר-שִׁלְחָהּ לְשׁוֹב לְקַחְתָּהּ לְהָיוֹת לֹו לְאִשָּׁה אַחֲרֵי אֲשֶׁר הִטְמֵאָהּ כִּי-תוֹעֵבָה הוּא לְפָנָי י-הוָה וְלֹא תִחַטֵּיא אֶת-הָאָרֶץ אֲשֶׁר י-הוָה א-לֹהֶיךָ נָתַן לְךָ נַחֲלָה:

לִית לִיָּה רִשׁוֹ לְבַעֲלָהּ קְדַמָּה דְּפִטְרָהּ לְמַתָּב לְמַסְבָּה לְמַהֲוִי לִיָּה לְאִתּוֹ בְּתַר דְּאַסְתָּאבַת אֲרִי מְרַחֲקָא הִיא קְדָם יי וְלֹא תִחַטֵּיב יָת אֶרֶץ דִּי אֱלֹהֶיךָ יְהִיב לְךָ אַחְסָנָא:

אַחֲרֵי אֲשֶׁר הִטְמֵאָהּ – לְרַבּוּת סוּטָה שְׂנֵאָמַר.

פִּי־נִקְחָ אִישׁ אִשׁוֹ חֲדָשָׁה לֹא יֵצֵא בְּצַבָּא וְלֹא־יַעֲבֹר עָלָיו לְכָל־דְּבָר נָקִי יִהְיֶה לְבֵיתוֹ שָׁנָה אַחַת וְשִׂמְחָ אֶת־אִשְׁתּוֹ אֲשֶׁר־לָקַח:
אָרִי יֹסֵב גָּבֵר אֶתְמָא חֲדָמָא לֹא יִפּוֹק בְּחִילָא וְלֹא יַעֲבֹר עָלָיו לְכָל פִּתְגָם פְּנֵי יְהִי לְבֵיתִיהָ שְׂמָא חֲדָא וַיִּחַדֵּי יָת אֶתְתִּיהָ דְנָסִיב:

אִשָּׁה חֲדָשָׁה – שֶׁהִיא חֲדָשָׁה לוֹ, וְאִפְלוּ אֶלְמָנָה, פֶּרֶט לְמַחְזִיר גְּרוּשָׁתוֹ. וְלֹא יַעֲבֹר עָלָיו – דְּבַר הַצָּבָא. לְכָל דְּבָר – שֶׁהוּא צָרָךְ הַצָּבָא, לֹא לְסַפֵּק מַיִם וּמְזוֹן וְלֹא לְמַסְן דְּרָכִים. אֲבָל הַחֻזְרִים מֵעוֹרְכֵי הַמְּלַחְמָה עַל פִּי פֶהָן, כַּגּוֹן בְּנֵה בַּיִת וְלֹא חֲנֻכוֹ, אוֹ אֲרֵשׁ אִשָּׁה וְלֹא לְקַחָהּ, מְסַפִּיקוּן מַיִם וּמְזוֹן וַיִּמְתַּקְּנוּ אֶת הַדְּרָכִים. יִהְיֶה לְבֵיתוֹ – אִף בְּשִׁבִיל בַּיִת, אִם בְּנֵה בַּיִת וְחֲנֻכוֹ וְאִם נָטַע כֶּרֶם וְחָלְלוֹ, אֵינּוּ זֶה מִבֵּיתוֹ בְּשִׁבִיל צְרִכֵי הַמְּלַחְמָה. לְבֵיתוֹ – זֶה בַּיִתוֹ. יִהְיֶה – לְרִבּוֹת אֶת כְּרָמוֹ. וְשִׂמְחָ – וְשִׂמְחָ אֶת אִשְׁתּוֹ, וְתַרְגּוּמוֹ: "וַיִּחַדֵּי יָת אֶתְתִּיהָ". וְהַמְתַּרְגֵּם 'וַיִּחַדֵּי עִם אֶתְתִּיהָ' טוֹעֵה הוּא, שְׂאִין זֶה תַּרְגּוּם שֶׁל 'וְשִׂמְחָ' אֶלָּא שֶׁל 'וְשִׂמְחָ'.

לֹא־יִתְחַבֵּל רַחֲמִים וְרִכָּב פִּי־נַפְשׁ הוּא חֲבָל:
לֹא תִסֵּב מִשְׁפּוֹנָא רַחֲמָא וְרִכְבִּיהָ אָרִי בַּהוֹן מִתְעַבִּיד מְזוֹן לְכָל נַפְשׁ:

לֹא יִחַבֵּל – אִם בָּא לְמַשְׁכְּנוֹ עַל חוּבוֹ בְּבַיִת דִּין, לֹא יִמְשַׁכְּנֵנוּ בְּדְכָרִים שְׁעוֹשִׂים בְּהֵן אֲכָל נַפְשׁ. רַחֲמִים – הִיא הַתְּחַתּוּנָה. וְרִכָּב – הִיא הַעֲלִיוּנָה.

פִּי־יִמְצָא אִישׁ גִּבָּב גַּפְשׁ מֵאֲחִיו מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהִתְעַמְרֵבוּ וּמָכְרוּ וּמֵת הַגִּבָּב הַהוּא וּבַעֲרַתְּ הָרַע מִקְרָבָה:
אָרִי יִשְׁתַּכַּח גָּבֵר גִּבָּב נַפְשָׁא מֵאֲחֵיהּ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּתְגַּר בֵּיהּ וַיִּזְבְּנֵיהּ וַיִּתְקַטִּיל גִּבָּבָא הַהוּא וַתְּפִלֵי עַבִּיד דְּבִישׁ מִבִּינָה:

פִּי יִמְצָא – בְּעֵדִים וְהִתְרָאָה. וְכֵן כָּל "יִמְצָא" שֶׁבַתּוֹרָה. וְהִתְעַמְרֵבוּ – אֵינּוּ חֲבִב עַד שֶׁיִּשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ.

הַשְּׂמֵר בְּנִגְעֵי־הַצָּרְעָת לִשְׂמֵר מְאֹד וְלַעֲשׂוֹת כָּכָל אֲשֶׁר־יִוְרוּ אֶתְכֶם הַכְּהֹנִים הַלְוִיִּם כַּאֲשֶׁר צִוִּיתֶם תִּשְׁמְרוּ לַעֲשׂוֹת:
אֶסְתַּמֵּר בְּמִכְתָּשׁ סִגִּירוֹ לְמַטַּר לְחֲדָא וְלִמְעַבַּד כָּכָל דִּי־לְפִוּן יִתְכּוֹן כְּהִנְיָא לִינְאִי כְּמָא דְּפַקִּידְתַּנוּן תְּטַרוּן לְמַעַבַּד:

הַשְּׂמֵר בְּנִגְעֵי הַצָּרְעָת – שֶׁלֹּא תִתְלַשׁ סִימְנֵי טְמֵאָה, וְלֹא תִקַּח אֶת הַבְּהֵרָת. כָּכָל אֲשֶׁר יִוְרוּ אֶתְכֶם – אִם לְהַסְגִיר, אִם לְהַחֲלִיט, אִם לְטַהֵר.

זְכוֹר אֶת אֲשֶׁר־עָשִׂה יְיָ־הֲנִיחֵה אֶל־לִהְיֶה לְמַרְיָם בְּצַדִּיק בְּצִאתְכֶם מִמִּצְרַיִם:
הוּי דְּכִיר יָת דְּעַבַּד יְיָ אֱלֹהֶךָ לְמַרְיָם בְּאוֹרְתָא בְּמַפְקָכוֹן מִמִּצְרַיִם:

זְכוֹר אֶת אֲשֶׁר עָשָׂה וְגוֹמֵר לְמַרְיָם – אִם בָּאתָ לְהַזְהִיר שֶׁלֹּא תִלְקַח בְּצַרְעָת, אֶל תִּסְפֹּר לְשׁוֹן הָרַע. זְכוֹר הַעֲשׂוֹי לְמַרְיָם שֶׁדְּבָרָה בְּאַחִיהָ וְלִקְתָּהּ בְּנִגְעִים.

פִּי־תִשָּׂה בְּרַעַף מִשָּׂאת מְאוּמָה לֹא־תִבָּא אֶל־בֵּיתוֹ לַעֲכָט עֲבָטוֹ:
אָרִי תְרִשִׁי בְּתַבְרָךְ רִשׁוֹת מְדַעַם לֹא תִיעוֹל לְבֵיתִיהָ לְמַסֵּב מִשְׁפּוֹנִיהָ:

פִּי תִשָּׂה בְּרַעַף – " תַּחֲבוּב בְּתַבְרָךְ". מִשָּׂאת מְאוּמָה – חוּב שֶׁל כְּלוּם.

בַּחֻץ תַּעֲמִד וְהָאִישׁ אֲשֶׁר אֶתְהָ נִשָּׂה בּוֹ יוֹצִיא אֶלֶיךָ אֶת־הַעֲבוֹט הַחוּצָה:
בְּבָרָא תִקּוּם וְגוֹבְרָא דְאַתְּ רִשִׁי בֵּיהּ יִפִּיק לָךְ יָת מִשְׁפּוֹנָא לְבָרָא:

וְאִם־אִישׁ עָנִי הוּא לֹא תִשְׁכַּב בְּעַבְטוֹ:
וְאִם גָּבֵר מְסַפִּין הוּא לֹא תִשְׁכּוּב בְּמִשְׁפּוֹנִיהָ:

לֹא תִשְׁכַּב בְּעַבְטוֹ – לֹא תִשְׁכַּב וְעַבְטוֹ אֶצְלָךְ.

הַשֵּׁב תְּנִיב לּוֹ אֶת־הַעֲבוֹט כְּבוֹא הַשְּׂמֵשׁ וְשָׁכַב בְּשִׁלְמָתוֹ וּבְרַכָּךְ וְלָךְ תִּתְּנָה צְדָקָה לְפָנֵי יְיָ־הֲנִיחֵה אֶל־לִהְיֶה:
אַתְבָּא תְתִיב לִיָּה יָת מִשְׁפּוֹנָא כְּמִיעַל שְׂמִשָּׁא וַיִּשְׁכּוּב בְּכִסּוּתִיהָ וַיְבָרְכֵךְ וְלָךְ תִּתֵּי זְכוּ קָדָם יְיָ אֱלֹהֶךָ:

כְּבוֹא הַשְּׂמֵשׁ – אִם כְּסוּת לִילָה הוּא. וְאִם כְּסוּת יוֹם – הַחֲזִירָהוּ בְּכַקְר, וּכְבָר כְּתוּב ב'וְאֵלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים': "עַד בֹּא הַשְּׂמֵשׁ תִּשְׁכְּבוּ לוֹ"; כָּל הַיּוֹם תִּשְׁכְּבוּ לוֹ, וּכְבֹּא הַשְּׂמֵשׁ תִּתְּנֵנוּ. וּבְרַכָּךְ – וְאִם אֵינּוּ מְבָרְכֵךְ, מְכָל מְקוּם וְלָךְ תִּתְּנֵה צְדָקָה.

לֹא תַעֲשֶׂה שְׂכִיר עָנִי וְאֶבְיוֹן מֵאֲחֵיךָ אוֹ מִגֵּרְךָ אֲשֶׁר בְּאַרְצְךָ בְּשַׁעֲרֶיהָ:
לֹא תַעֲשֶׂה שְׂכִיר עָנִי וְאֶבְיוֹן מֵאֲחֵיךָ אוֹ מִגֵּרְךָ אֲשֶׁר בְּאַרְצְךָ בְּשַׁעֲרֶיהָ:
דְּבַאֲרֶעךָ בְּקִרְנֶךָ:

לא תַעֲשֶׂה שְׂכִיר – והלא כָּבֵר כְּתוּב? אֵלָּא לַעֲבֹר עַל הָאֶבְיוֹן בְּשָׁנֵי לְאוּיוֹ: 'לא תַעֲשֶׂה שְׂכִיר שֶׁהוּא עָנִי וְאֶבְיוֹן'; וְעַל הַעֲשִׂיר כָּבֵר הַזֶּה: "לא תַעֲשֶׂה שְׂכִיר עָנִי וְאֶבְיוֹן – הַמֵּאֵב לְכָל דְּבַר. מִגֵּרְךָ – זֶה גֵר צָדֵק. בְּשַׁעֲרֶיהָ – זֶה גֵר תּוֹשֵׁב הָאוֹכֵל גְּבוּלוֹת. אֲשֶׁר בְּאַרְצְךָ – לְרִבּוֹת שְׂכִיר בְּהֵמָה וְכִלִּים.

בְּיוֹמוֹ תִתֵּן שְׂכָרוֹ וְלֹא-תָבוֹא עָלָיו הַשְּׂמֶשׁ כִּי עָנִי הוּא וְאֵלָיו הוּא נֹשֵׂא אֶת-נַפְשׁוֹ וְלֹא-יִקְרָא עָלָיו אֶל-יְ-הוָה וְהָיָה בְךָ חֲטָא:
בְּיוֹמֵיהָ תִתֵּן אֶגְרֵיהָ וְלֹא תִיעוֹל עָלוּהִי שְׂמֵשָׁא אָרִי עָנִי הוּא וְלִיהָ הוּא מָסֵר יָת נַפְשִׁיהָ וְלֹא יִקְרִי עָלָהּ קָדָם יְיָ וְיִהְיֶה בְךָ חוֹבָא:

וְאֵלָיו הוּא נֹשֵׂא אֶת נַפְשׁוֹ – אֵל הַשְּׂכֵר הַזֶּה הוּא נֹשֵׂא אֶת נַפְשׁוֹ לְמוֹת, עֲלָה בַכָּשׁ וְנִתְלָה בְּאֵילָן. וְהָיָה בְךָ חֲטָא – מִכָּל מְקוֹם, אֵלָּא שְׂמֵמֵהֶרִין לְפָרַע עַל יְדֵי הַקּוּרָא.

לֹא-יִוָּמְתוּ אָבוֹת עַל-בָּנִים וּבָנִים לֹא-יִוָּמְתוּ עַל-אָבוֹת אִישׁ בְּחֲטָאוֹ יוֹמְתוֹ:
לֹא יָמוּתוּן אָבֵהוּן עַל פּוֹם בְּנֵיהֶן וּבְנֵיהֶן לֹא יָמוּתוּן עַל פּוֹם אָבֵהוּן אֲנָשׁ בְּחוּבֵיהֶן יָמוּתוּן:

לא יוֹמְתוּ אָבוֹת עַל בָּנִים – בְּעֻדוֹת בָּנִים. וְאִם תֹּאמַר: בְּעוֹן בָּנִים? כָּבֵר נֹאמַר: אִישׁ בְּחֲטָאוֹ יוֹמְתוֹ. אֲבָל מִי שְׂאִינוֹ אִישׁ – מִת בְּעוֹן אָבִיו, וְהַקְטִינִים מֵתִים בְּעוֹן אָבוֹתָם בִּידֵי שְׂמֵימִם.

לֹא תִטֶּה מִשְׁפַּט גֵּר יָתוֹם וְלֹא תִחַבֵּל בְּגַד אֶלְמָנָה:
לֹא תִצְלִי דִין גֵּיּוֹר יִיתֵם וְלֹא תִסַּב מִשְׁפוֹנָא כְּסוֹת אֶרְמְלָא:

לא תִטֶּה מִשְׁפַּט גֵּר יָתוֹם – וְעַל הַעֲשִׂיר כָּבֵר הַזֶּה: "לא תִטֶּה מִשְׁפַּט"; וְשִׁנָּה בְּעָנִי, לַעֲבֹר עָלָיו בְּשָׁנֵי לְאוּיוֹ. לְפִי שְׁנַקֵּל לְהַטּוֹת מִשְׁפַּט עָנִי יוֹתֵר מִשָּׁל עֲשִׂיר, לְכַף הַזִּהְרִי וְשִׁנָּה עָלָיו. וְלֹא תִחַבֵּל – שְׁלֵא בִשְׁעַת הַלְוָאָה.

וְזָכַרְתָּ כִּי עֶבֶד הָיִיתָ בְּמִצְרַיִם וַיַּפְדֶּךָ יְ-הוָה אֱ-לֹהֶיךָ מִיָּד אֲנָכִי מִצְוֶה לַעֲשׂוֹת אֶת-הַדְּבָר הַזֶּה:
וְזָכַר אָרִי עֶבְדָּא הַוִּיתָא בְּמִצְרַיִם וּפְרָקָהּ יְיָ אֱלֹהֶיהָ מִתַּמָּן עַל כֵּן אֲנָא מְפָקִיד לָהּ לְמַעַבְדַּד יָת פְּתַגְמָא הַדִּין:

וְזָכַרְתָּ – עַל מְנַת כֵּן פְּדִיתִיךָ, לְשִׁמֵּר חֻקוֹתַי, אֲפִלוּ יֵשׁ חֶסְרוֹן כִּיס בְּדְבָר.

כִּי תִקְצֹר קִצְרוֹ קִצְרוֹ בְּשַׁדָּה וְשָׂכַחְתָּ עֲמֹר בְּשַׁדָּה לֹא תִשׁוּב לְקַחְתּוֹ לַגֵּר לִיתוֹם וְלֹא-לְמָנָה יִהְיֶה לְמַעַן יִבְרַכְךָ יְ-הוָה אֱ-לֹהֶיךָ בְּכָל מַעֲשֵׂה יְדֶיךָ:
אָרִי תִחַצִּיד חֲצִידָה בְּשַׁדָּה וְתִתְנַשֵּׂי עוֹמְרָא בְּחִקְלָא לֹא תִתּוּב לְמַסְבִּיהָ לְגִיּוֹרָא לִנְתַמָּא וְלֹא-רְמַלְתָּא יְהִי בְּדִיל דִּיבְרַכְנָהּ יְיָ אֱלֹהֶיהָ בְּכָל עוֹבְדֵי יָדָהּ:

וְשָׂכַחְתָּ עֲמֹר – וְלֹא גְדִישׁ. מִכָּאן אָמְרוּ: עֲמֹר שֵׁישׁ בּוֹ סְאִתִּים וְשִׁכְחוּ, אִינוֹ שָׂכַחַהּ. בְּשַׁדָּה – לְרִבּוֹת שָׂכַחַת קָמָה, שִׁשְׁכַח מְקַצְתָּהּ מִלְקָצָר. לֹא תִשׁוּב לְקַחְתּוֹ – מִכָּאן אָמְרוּ: שְׁלֹא-חֲרִיו שָׂכַחַהּ, שְׁלֹא-כִּי אִינוֹ שָׂכַחַהּ, שְׂאִינוֹ בְּכָל תְּשׁוּבָה. לְמַעַן יִבְרַכְךָ – וְאִם עַל פִּי שְׂבָאָת לִידּוֹ שְׁלֵא בְּמִתְפֹּנֵן; קַל וְחֹמֶר לַעֲשׂוֹה בְּמִתְפֹּנֵן. אָמַר מַעֲתָה, נִפְלָה סְלַע מִיָּדוֹ וּמִצָּאָה עָנִי וְנִתְפַּרְגַּס בָּהּ, הֲרִי הוּא מִתְבַּרַךְ עָלֶיהָ.

כִּי תִחַבֵּט זִיתְךָ לֹא תִפְאֵר אַחֲרֶיהָ לַגֵּר לִיתוֹם וְלֹא-לְמָנָה יִהְיֶה:
אָרִי תִחַבּוּט זִיתְךָ לֹא תִפְלִי בְּתַרְךָ לְגִיּוֹרָא לִנְתַמָּא וְלֹא-רְמַלְתָּא יְהִי:

לא תִפְאֵר – לא תִטַּל תִּפְאֲרָתוֹ מִמֶּנּוּ. מִכָּאן שְׂמִינִיחִין פָּאָה לְאֵילָן. אַחֲרֶיהָ – זוֹ שְׂכַחַהּ.

כִּי תִבְצֹר פְּרֹמֶךָ לֹא תַעֲזוּל אַחֲרֶיהָ לַגֵּר לִיתוֹם וְלֹא-לְמָנָה יִהְיֶה:
אָרִי תִקְטוּף פְּרֹמֶךָ לֹא תַעֲלִיל בְּתַרְךָ לְגִיּוֹרָא לִנְתַמָּא וְלֹא-רְמַלְתָּא יְהִי:

לא תַעֲזוּל – אִם מִצָּאָת בּוֹ עוֹלְלוֹת, לא תִקְטוּנָהּ. וְאִיזוֹ הִיא עוֹלְלוֹת? כָּל שְׂאִין לָהּ לֹא כְּתוּב וְלֹא נָטַף. יֵשׁ לָהּ אֲחֵד מֵהֶם, הֲרִי הִיא לְכַעַל הַבַּיִת. וְרִאִיתִי בְּגִמְרָא יְרוּשְׁלַמִּית, אִיזוֹ הִיא כְּתוּב? פְּסִיגִין זֶה עַל גַּב זֶה. נָטַף, אֵלּוֹ הַתְּלוּיוֹת בְּשַׁדְרָה וְיוֹרְדוֹת.

וְזָכַרְתָּ כִּי-עֶבֶד הָיִיתָ בְּאַרְץ מִצְרַיִם עַל-יְדֵי אֲנָכִי מִצְוֶה לַעֲשׂוֹת אֶת-הַדְּבָר הַזֶּה:
וְזָכַר אָרִי עֶבְדָּא הַוִּיתָא בְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם עַל כֵּן אֲנָא מְפָקִיד לָהּ לְמַעַבְדַּד יָת פְּתַגְמָא הַדִּין:

פִּי־יְהִיגָה רִיב בֵּין אַנְשִׁים וְנָגְשׁוּ אֶל־הַמְשַׁפֵּט וְשִׁפְטוֹם וְהַצְדִּיקוּ אֶת־הַצְדִּיק וְהַרְשִׁיעוּ אֶת־הַרְשָׁע:
אָרִי יְהִי דִין בֵּין גּוֹבְרָא וַיִּתְקַרְבוּן לְדִינָא וַיִּדְיִנוּנוּן וַיִּזְכְּלוּן יֵת זַכָּא וַיַּחֲיִיבוּן יֵת חַיִּיבָא:
הַרְשָׁע:

פִּי יְהִיגָה רִיב – סוּפֵם לְהִיּוֹת נְגָשִׁים אֶל הַמְשַׁפֵּט. אָמַר מַעֲתָה, אֵין שְׁלוֹם יוֹצֵא מִתּוֹךְ מְרִיבָה; מִי גָרַם לְלוֹט לִפְרֹשׁ מִן הַצְדִּיק? הַגִּי אוֹמֵר, זֹו מְרִיבָה. וְהַרְשִׁיעוּ אֶת הַרְשָׁע – יְכוּל כָּל הַמַּתְחַיְבִין בְּדִין לֹוֹקִין? תְּלַמּוּד לֹוֹמֵר: וְהִיגָה אִם בֵּן הַכּוֹת הַרְשָׁע; פְּעָמִים לֹוֹקָה, וּפְעָמִים אֵינֹו לֹוֹקָה. וּמִי הוּא הַלֹוֹקָה? לַמַּד מִן הַעֲנָנִין: "לֹא תַחֲסוּם שׁוֹר בְּדִישׁוּ"; לֹאוּ שְׁלֹא נִתְקַן לַעֲשֶׂה.

וְהִיגָה אִם־בֵּן הַכּוֹת הַרְשָׁע וְהַפִּילֹו הַשִּׁפְטֹו וְהַקְּהוּ לְפָנָיו וַיְהִי אִם בַּר חַיִּיב לְאַלְקָאָה חַיִּיבָא וַיִּרְמִיגָה דִּינָא כְּדִי רַשְׁעָתוֹ בְּמַסְפָּר:
וַיִּלְקִיגָה קְדָמוּהִי כְּמַסַּת חוֹבָתִיהָ בְּמִנְיָן:

וְהַפִּילֹו הַשִּׁפְטֹו – מְלַמֵּד שְׁאֵין מְלַקִּין אוֹתוֹ לֹא עוֹמֵד וְלֹא יוֹשֵׁב, אֲלֵא מְשֶׁה. לְפָנָיו כְּדִי רַשְׁעָתוֹ – וְלֹאֲחֲרָיו כְּדִי שְׁתִּים; מִכָּאן אָמְרוּ: מְלַקִּין אוֹתוֹ שְׁתֵּי יָדוֹת מִלְּאֲחֲרָיו וְשְׁלִישׁ מִלְּפָנָיו. בְּמַסְפָּר – וְאֵינֹו נִקּוּד 'בְּמַסְפָּר'; לַמַּד שֶׁהוּא דְבוּק, לֹוֹמֵר: בְּמַסְפָּר אַרְבָּעִים וְלֹא אַרְבָּעִים שְׁלָמִים, אֲלֵא מִנְיָן שֶׁהוּא סוֹכֵם וּמְשָׁלִים לְאַרְבָּעִים, וְהֵם אַרְבָּעִים חֲסַר אַחַת.

אַרְבָּעִים נִבְנוּ לֹא יוֹסִיף פְּוִי־יוֹסִיף לְהַכְתּוֹ עַל־אֱלֹה מִכָּה אַרְבָּעִין יִלְקִיגָה לֹא יוֹסִיף דְלָמָא יוֹסִיף לְאַלְקִיּוֹתִיהָ עַל רַבָּה וְנִקְלָה אַחֲרֶיהָ לְעִיגָה:
אֵלִין מַחָא רַבָּא וַיִּיקַל אַחֲוֹךְ לְעִיגָה:

לֹא יוֹסִיף – מִכָּאן אֲזַנְהֵרָה לְמַכָּה אֶת חֲבֵרוֹ. וְנִקְלָה אַחֲרֶיהָ – כָּל הַיּוֹם קוֹרְאוּ רַשְׁעִי; וּמְשַׁלְקָה, קְרִאוּ אַחֲרֶיהָ.

לֹא־תַחֲסֹם שׁוֹר בְּדִישׁוֹ:
לֹא תִיחֹוד פּוּם תּוֹרָא בְּדִישׁוּיָהּ:

לֹא תַחֲסֹם שׁוֹר בְּדִישׁוֹ – דְּבַר הַכְּתוּב בַּהֲנַח, וְהוּא הַדִּין לְכָל בַּהֲמָה חַיָּה וְעוֹף הַעוֹשִׁים בְּמִלְּאָכָה שֶׁהִיא בְּדַבָּר מְאָכֵל. אִם כֵּן, לָמָּה נֶאֱמַר שׁוֹר? לְהוֹצִיא אֶת הָאָדָם. בְּדִישׁוֹ – יְכוּל יַחֲסִימוּ מִבַּחֲוִין? תְּלַמּוּד לֹוֹמֵר: לֹא תַחֲסֹם שׁוֹר, מִכָּל מְקוֹם. וְלָמָּה נֶאֱמַר 'דִּישׁוֹ'? לֹוֹמֵר לָךְ: מַה דִּישׁ מִיּוֹחַד, דְּבַר שְׁלֹא נִגְמְרָה מִלְּאֲכָתוֹ וְגִדּוּלוֹ מִן הָאָרֶץ, אַף כָּל כִּיּוֹצֵא בּוֹ. יֵצֵא הַחוּלֵב וְהַמְגַבֵּן וְהַמְסַבֵּץ, שְׁאֵין גִּדּוּלוֹ מִן הָאָרֶץ; יֵצֵא הַקָּלִשׁ וְהַמְקַטֵּף, שְׁנִגְמְרָה מִלְּאֲכָתוֹ לְסַלְּהָ; יֵצֵא הַבּוֹדֵל בַּתְּמָרִים וּבַגְּרוּגְרוֹת, שְׁנִגְמְרָה מִלְּאֲכָתוֹ לְמַעֲשֶׂר.

פִּי־יִשְׁבּוּ אַחִים יַחְדָּו וּמַת אַחַד מֵהֶם וַבֵּן אֵינִי־לוֹ לֹא־ תִהְיֶה אִשְׁת־הַמַּת הַחוּצָה לְאִישׁ זָר יִבְמָה יִבָּא עָלֶיהָ וְלִקְחָהּ לוֹ לְאִשָּׁה וַיִּבְמָה:
אָרִי יִתְבוּן אַחֲוִין כַּחֲדָא וַיִּמּוֹת חַד מִנְהוֹן וַיְבַר לִית לִיהָ לֹא תִהִי אַמַּת מוֹתְנָא לְבָרָא לְגַבְרָא אַחְרָן יִבְמָה יִיעוֹל עַלָּה וַיִּסְבֵּה לִיהָ לְאִתּוֹ וַיִּבְמָנָה:

פִּי יִשְׁבּוּ אַחִים יַחְדָּו – שֶׁהִיָּתָה לָהֶם יְשִׁיבָה אַחַת בְּעוֹלָם, פְּרִט לְאִשְׁת־אֲחִיו שְׁלֹא הִיָּה בְּעוֹלָמוֹ. יַחְדָּו – הַמְיּוֹחַדִּים בְּנִתְלָה; פְּרִט לְאֲחִיו מִן הָאָם. וַבֵּן אֵינִי לוֹ – עֵין עָלָיו: בֵּן, אוֹ בַת, אוֹ בֶן־בֶּן, אוֹ בַת־בֶּן, אוֹ בֶן־בֶּת, אוֹ בַת־בֶּת.

וְהִיגָה הַבְּכוֹר אֲשֶׁר תֵּלֵד יִקּוּם עַל־שֵׁם אַחֲוִי הַמַּת וְלֹא־ יִמְחָה שְׁמוֹ מִיִּשְׂרָאֵל:
וַיְהִי בּוֹכְרָא דְתֵלִיד יִקּוּם עַל שְׁמָא דְאַחֲוִי מוֹתְנָא וְלֹא יִתְמַחֵי שְׁמִיהָ מִיִּשְׂרָאֵל:

וְהִיגָה הַבְּכוֹר – גִּדּוֹל הָאֲחִים הוּא מִיבָּם אוֹתָהּ. אֲשֶׁר תֵּלֵד – פְּרִט לְאִילּוּנִית שְׁאֵינָה יוֹלְדֵת. יִקּוּם עַל שֵׁם אַחֲוִי – זֶה שְׁיִבָּם אֶת אִשְׁתּוֹ, וְיִטַּל נִחְלַת הַמַּת בְּנִכְסֵי אֲבִיו. וְלֹא יִמְחָה שְׁמוֹ – פְּרִט לְאִשְׁת־סְרִיס, שְׁשִׁמוֹ מְחוּי.

וְאִם־לֹא יַחֲפִץ הָאִישׁ לְקַחַת אֶת־יִבְמָתוֹ וְעַלְתָּהּ יִבְמָתוֹ הַשְׁעָרָה אֶל־הַזְּקֵנִים וְאָמְרָה מֵאֵן יִבְמִי לְהַקִּים לְאֲחִיו שֵׁם בְּיִשְׂרָאֵל לֹא אָבָה יִבְמִי:
וְאִם לֹא יִצְבִּי גּוֹבְרָא לְמַסַּב יֵת יִבְמָתִיהָ וְתַסַּק יִבְמָתִיהָ לְתַרְעָה בֵּית דִּינָא לְקַדָּם סְבִיָּא וְתִימַר לֹא צְבִי נְבִמִי לְאַקְמָא לְאַחֲוִי שְׁמָא בְּיִשְׂרָאֵל לֹא אָבָא לְיִבְמוֹתִיהָ:

הַשְׁעָרָה – כְּתַרְגּוּמוֹ, "לְתַרְעָה בֵּית דִּינָא".

וְקָרְאוּ־לוֹ זְקֵנֵי־עִירוֹ וְדָבְרוּ אֵלָיו וְעָמַד וְאָמַר לֹא תִפְצְתִי לְקַתְּתָהּ:
וַיִּקְרוּן לִיהָ סְבִי קַרְתִּיהָ וַיִּמְלְלוּן עֲמִיָה וַיִּקּוּם וַיִּימַר לֹא רַעֲיָנָא לְמַסְבָּה:

וְעָמַד – בְּעִמְדָה. וְאָמַר – בְּלִשׁוֹן הַקִּדְשׁ. וְאָף הִיא, דְּבְרִיָּה בְּלִשׁוֹן הַקִּדְשׁ.

וְנָגְשָׁה יִבְמָתוֹ אֵלָיו לְעִיגֵי הַזְּקֵנִים וְחַלְצָה נַעֲלוֹ מַעַל רַגְלוֹ וַיִּרְקָה בְּפָנָיו וְעָנְתָהּ וְאָמְרָה פָּכָה יַעֲשֶׂה לְאִישׁ אֲשֶׁר לֹא־יִבְנֶה אֶת־בֵּית אַחֲוִי:
וְתַתְּקַרְבַּ יִבְמָתִיהָ לְוִתִּיהָ לְקַדָּם סְבִיָּא וְתִשְׂרִי סִינִיהָ מַעַל רַגְלֶיהָ וְתִרְוֹק בְּאַנְפוּהִי וְתִתִּיב וְתִימַר כְּדִין יִתְעַבִּיד לְגּוֹבְרָא דְלֹא יִבְנֵי יֵת בֵּיתָא דְאַחֲוִיָּהּ:

וַיִּרְקָה בְּפָנָיו – עַל גְּבִי קְרָקַע. אֲשֶׁר לֹא יִבְנֶה – מִכָּאן לְמִי שֶׁחָלַץ, שְׁלֹא יִחְזוֹר וַיִּבְנֵם; דְּלֹא כְּתִיב 'אֲשֶׁר לֹא יִבְנֶה', אֲלֵא אֲשֶׁר לֹא יִבְנֶה: כִּיּוֹן שְׁלֹא יִבְנֶה, שׁוֹב לֹא יִבְנֶה.

וּנְקָרָא שְׁמוֹ בְּיִשְׂרָאֵל בֵּית חֲלוּץ הַנֶּעַל:

וּנְקָרָא שְׁמוֹ וּגְמוֹר – מִצְוָה עַל כָּל הָעוֹמְדִים שָׁם לִזְמַר חֲלוּץ הַנֶּעַל.

וַיִּתְקַרֵּי שְׁמִיָּהּ בְּיִשְׂרָאֵל בֵּית נָשִׁירִי סִינָא:

כִּי־יִנְצִוּוּ אַנְשֵׁים יַחַדְוּ אִישׁ וְאַחִיו וְקָרְבָה אִשְׁתְּ הָאָחִיד לְהַצִּיל אֶת־אִשְׁתָּהּ מִיַּד מִבְּהוּ וְשִׁלְחָה יָדָהּ וְהִחְזִיקָהּ בְּמַבְשִׁיו:
אָרִי יִנְצִוּוּ גּוֹבְרִין כְּחֵדָּא גְבַר וְאַחִוְהִי וְתַתְקַרְב אִמְתַּת מַד לְשִׁינְבָא יָת בַּעֲלָהּ מִיַּד מְחֻוְהִי וְתוֹשִׁיט יָדָהּ וְתַתְקִיף בְּבֵית בְּהַתְתִּיָּהּ:

כִּי יִנְצִוּוּ אַנְשֵׁים – סוֹפֵן לְבֹא לַיְדֵי מִכּוֹחַ, כְּמוֹ שְׂנֵאָמֵר: מִיַּד מִבְּהוּ; אִין שְׁלוֹם יוֹצֵא מִתּוֹךְ יְדֵי מִצְוֹת.

וּקְצַתָּהּ אֶת־כַּפֶּיהָ לֹא תַחֲוֶס עֵינֶיהָ:

וַיִּתְקוּץ יָת יָדָהּ לֹא תַחֲוֶס עֵינֶיהָ:

וּקְצַתָּהּ אֶת כַּפֶּיהָ – מְמוֹן, דְּמִי בְּשִׁתּוֹ, הַכֹּל לְפִי הַמְכַיֵּשׁ וְהַמְתַּבְּיֵשׁ. אוֹ אִינוּ אֵלָּא יָדָהּ מִמַּשׁ? נֵאֶמֶר כָּאִן לֹא תַחֲוֶס, וְנֵאֶמֶר לְהִלָּן בְּעַדִּים זִוְמָמִין "לֹא תַחֲוֶס"; מַה לְהִלָּן מְמוֹן, אִף כָּאִן מְמוֹן.

לֹא־יִהְיֶה לָּךְ בְּכִיסֶּךָ אָבֹן וְאָבֹן גְּדוֹלָה וְקִטְטָהּ:

לֹא יִהְיֶה לָּךְ בְּכִיסֶּךָ מִתְקַל וּמִתְקַל רַב וּזְעִיר:

אָבֹן וְאָבֹן – מִשְׁקָלוֹת. גְּדוֹלָה וְקִטְטָהּ – גְּדוֹלָה שְׁמִכְחֻשֶׁת אֶת הַקִּטְטָהּ, שְׁלֹא יִהְיֶה נוֹטֵל בְּגְדוֹלָה וּמִחְזִיר בְּקִטְטָהּ.

לֹא־יִהְיֶה לָּךְ בְּבֵיתֶךָ אֵיפָה וְאֵיפָה גְּדוֹלָה וְקִטְטָהּ:

לֹא יִהְיֶה לָּךְ בְּבֵיתֶךָ מְכִילָא וּמְכִילָא רַבְתָּא וּזְעִירְתָּא:

לֹא יִהְיֶה לָּךְ – אִם עֲשִׂיתָ כֵּן, לֹא יִהְיֶה לָּךְ כְּלוּם.

אָבֹן שְׁלֵמָה וְצִדְקָה יִהְיֶה־לָּךְ אֵיפָה שְׁלֵמָה וְצִדְקָה יִהְיֶה־ לָּךְ לְמַעַן יֵאָרְיֶכָה וְיָמִידָה עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר־יִהְיֶה־ אֶל־לְהִיף נִתָּן לָּךְ:
מִתְקַלִּין שְׁלֵמִין דְּקִשׁוּט יִהוּן לָךְ מְכִילָן שְׁלֵמִין דְּקִשׁוּט יִהוּן לָךְ בְּדִיל דְּיִירְכּוּן יוֹמֶיךָ עַל אֲרַעָא דִּינִי אֱלֹהֶיךָ יִהִיב לָּךְ:

אָבֹן שְׁלֵמָה וְצִדְקָה יִהְיֶה לָּךְ – אִם עֲשִׂיתָ כֵּן, יִהְיֶה לָּךְ הַרְבֵּה.

כִּי תוֹעֲבַת יִהְיֶה־לָּךְ אֶל־לְהִיף כָּל־עֲשֵׂה אֱלֹהַּ כָּל עֲשֵׂה צוּל:

אָרִי מְרַחַק קָדָם יִי אֱלֹהֶיךָ כָּל עֲבִיד אֵלִין כָּל עֲבִיד שְׁקָר:

זְכוֹר אֶת אֲשֶׁר־עֲשֵׂה לָּךְ עֲמָלְקָה בְּדָרְךָ בְּצִאתְכֶם מִמִּצְרַיִם:
הוּי זְכוֹר יָת דַּעְבַּד לָךְ עֲמָלְקָה בְּאוֹרְחָא בְּמַפְקָכוֹן מִמִּצְרַיִם:

זְכוֹר אֶת אֲשֶׁר עֲשֵׂה לָּךְ – אִם שִׁקְרַת בְּמַדּוֹת וּבְמִשְׁקָלוֹת, הוּי דוֹאג מִגְרוּי הָאוֹיֵב, שְׂנֵאָמֵר: "מֵאֲזִנֵּי מְרָמָה תוֹעֲבַת ה'", וּכְתִיב בְּתַרְיָה: "כָּא זְדוּן וְנִבְאָ קְלוּן".

אֲשֶׁר קָרָךְ בְּדָרְךָ וַיִּזְנַב בְּךָ כָּל־הַנְּחָשִׁים אַחֲרֶיךָ וְאַתָּה עֵינֶיךָ וַיִּגַּע וְלֹא יָרָא אֶל־לְהִיָּם:
דַּעְרַעְךָ בְּאוֹרְחָא וְקִטִּיל בְּךָ כָּל דַּהוּוּ מִתְאַחֲרִין בְּתַרְךָ וְאַתָּה מְשַׁלְּהִי וְלֹאֵי וְלֹא דַחִיל מִן קָדָם יִי:

אֲשֶׁר קָרָךְ בְּדָרְךָ – לִשְׁוֹן מִקְרָה. דְּבַר אַחֲרֵי: לִשְׁוֹן קוֹר וְחֵם; צְנִינָה וְהַפְּשִׁירָךְ מִרְתִּיקְתָּךְ. שְׁהִיו כָּל הָאֲמוֹת יִרְאִים לְהִלָּחֵם בְּכֶם, וְכֹא זֶה וְהַתְּחִיל, וְהִרְאָה מְקוּם לְאַחֲרִים. מְשַׁל לְאַמְבִּטֵי רוֹמַחַת, שְׂאִין כָּל בְּרִיָּה יְכוּלָה לִירַד בְּתוֹכָהּ, כָּא כֵּן בְּלִיעַל אַחַד, קַפְצֵי וְיִרַד לְתוֹכָהּ; אִף עַל פִּי שְׂנֵאָנְהָ, הַקְרָה אוֹתָהּ בְּפָנֵי אַחֲרִים. וַיִּזְנַב בְּךָ – מִכַּת זָנַב; חוֹמֶיךָ מִילוֹת וְזוֹרֵק כָּל־פִּי מַעֲלָה. כָּל הַנְּחָשִׁים אַחֲרֶיךָ – חֲסִרֵי כַח מִחַמַּת חֲטָאִים, שְׁהִיָּה הַעֲנֹן פּוֹלְטוֹן. וְאַתָּה עֵינֶיךָ וַיִּגַּע – עֵינֶיךָ בְּצִמָּא, דְּכְתִיב: "וַיִּצְמָא שְׁם הָעָם לַמַּיִם", וּכְתִיב אַחֲרָיו: "וַיִּבְאֵר עֲמָלְקָה". וַיִּגַּע – בְּדָרְךָ. וְלֹא יָרָא. – עֲמָלְקָה אֶל־לְהִיָּם, מִלְּהַרְע לָךְ.

וְהָיָה בְּהִגִּית יִהְיֶה־לָּךְ אֶל־לְהִיָּה לָּךְ מִכָּל־אֵיבֶיךָ מִסְבִּיב בְּאֲרִץ אֲשֶׁר יִהְיֶה־לָּךְ אֶל־לְהִיָּה נִתָּן לָּךְ נַחֲלָה לְרִשְׁתָּהּ תִּמְחָה אֶת־זְכוֹר עֲמָלְקָה מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם לֹא תִשְׁכַּח:
וְיִהְיֶה כִּד יִגִּית יִי אֱלֹהֶיךָ לָּךְ מִכָּל בַּעֲלֵי דְבַבְךָ מִסְחֹר סְחֹר בְּאֲרַעָא דִּינִי אֱלֹהֶיךָ יִהִיב לָּךְ אַחְסָנָא לְמִירְתָּה תִּמְחִי יָת דוּכְרַנְיָה דַּעֲמָלְקָה מִתַּחַת שְׁמַיָּא לֹא תִתְנַשִּׁי:

תִּמְחָה אֶת זְכוֹר עֲמָלְקָה – "מֵאִישׁ וְעַד אִשָּׁה, מֵעוֹלָל וְעַד יוֹנָק, מִשׁוֹר וְעַד שָׂה", שְׁלֹא יִהְיֶה שֵׁם עֲמָלְקָה נִזְכָּר אֶפְלוּ עַל הַבְּהֵמָה לִזְמַר: בְּהֵמָה זוֹ מְשַׁל עֲמָלְקָה הִיָּתָה.

ח פה הראני א-דני י-הוה והנה פלוב קנין: ויאמר מה-אתה ראה עמוס ואמר פלוב קנין ויאמר י-הוה אלי בא הקץ אלי-עמי ישראל לא-אוסיה עוד עבור לו: והילילו שירות היכל ביום ההוא נאם א-דני י-הוה רב הפגור בכל-מקום השליך הס: שמעו-זאת השאפים אביון ולשבית עניי-ארץ: לאמר מתי יעבר החדש ונשבירה שבר והשבית ונפתחה בר להקטין איפה ולהגדיל שקל ולעות מאזני מרמה: לקנות בפסח דלים ואביון בעבור נעלים ומפל בר נשביר: נשבע י-הוה בגאון יעקב אם-אשכח לנצח פל-מעשיהם: העל זאת לא-תרגז הארץ ואבל פל-יושב בה ועלתה כאר פלה ונגרשה ונשקה ונשקעה פיאר מצרים: והנה | ביום ההוא נאם א-דני י-הוה והבאתי השמש בצהרים והחשכתי לארץ ביום אור: והפכתי חגיכם לאבל וכל-שיריכם לקינה והעליתי על-פל-מתנים שק ועל-פל-ראש קרחה ושמתיה כאבל יחיד ואחריתה ביום מר: והנה | ימים באים נאם א-דני י-הוה והשלחתי רעב בארץ לא-רעב ללחם ולא-צמא למים פי אם-לשמע את דברי י-הוה: ונעו מים עד-ים ומצפון ועד-מזרח ישוטטו לבקש את-דבר י-הוה ולא ימצאו: ביום ההוא תתעלפנה הבתולת היפות והבחורים בצמא: הנשבעים באשמת שמרון ואמרו מי א-להיך לו וחי גרר באר-שבע ונפלו ולא-יקומו עוד:

ט ראיתי את-א-דני נצב על-המזבח ויאמר הו הפפתור וירעשו הספים ובצעם בראש פלם ואחריתם בתרב אהרג לא-ינוס להם נס ולא-ימלט להם פליט: אם-יחותרו בשאול משם ידי תקחם ואם-יעלו השמים משם אורידם: ואם-יחבאו בראש הפרמל משם אתפש ולקחתים ואם-יסתרו מנגד עיני בקרקע הים משם אצנה את-הנחש ונשכם: ואם-ילכו בשבי לפני איביהם משם אצנה את-החרב והרגתם ושמתי עיני עליהם לרעה ולא לטובה: נא-דני י-הוה הצ-באות הנוגע בארץ ותמוג ואבלו פל-יושבי בה ועלתה כיאר פלה ושקעה פיאר מצרים: הבונה בשמים מעלותו ואגדתו על-ארץ יסדה הקרא למי-הים וישפכם

על-פני הארץ י-הוה שמו: הלוא כבני כשנים אתם לי בני ישראל נאם-י-הוה הלוא את-ישראל העליתי מארץ מצרים ופלשתיים מפפתור וארם מקיר: והנה עיני | א-דני י-הוה בממלכה התטאה והשמדתי אתה מעל פני האדמה אפס פי לא השמיד אשמיד את-בית יעקב נאם-י-הוה: פי-הנה אנכל מצנה והנעותי בכל-הגוים את-בית ישראל כאשר ינוע בכברה ולא-יפול צרור ארץ: בתרב ימותו פל חטאי עמי האמרים לא-תגיש ותקדים בעדינו הרעה: ביום ההוא אקים את-ספת דויד הנפלת וגזרתי את-פרציהו והרסתיו אקים ובניתיה פימי עולם: למען יירשו את-שאריית אדום וכל-הגוים אשר-נקרא שמי עליהם נאם י-הוה עשה זאת: והנה ימים באים נאם-י-הוה ונגש חורש בקצור ודרר ענבים במשך הזרע והטיפו ההרים עסיס וכל-הגבעות תתמוגגנה: וישבתי את-שבות עמי ישראל ובנו ערים נשמות וישבו ונטעו כרמים ושתו את-יינם ועשו גנות ואכלו את-פריהם: ונטעתי על-אדמתם ולא ינתשו עוד מעל אדמתם אשר נתתי להם אמר י-הוה א-להיך:

עובדיה

א תזון עבדיה פה-אמר א-דני י-הוה לאדום שמועה שמענו מאת י-הוה וציר בגוים שלח קומו ונקומה עליה למלחמה: והנה קטן גמתיך בגוים בניי אתה מאד: וזון לבך השיאך שכני בתגוי-סלע מרום שבתו אמר בלבו מי יורדני ארץ: אם-תגביה פנשר ואם-בין פוכבים שים קנה משם אורידך נאם-י-הוה: אם-ענבים באו-לך אם-שודדי לילה איך גדמיתה הלוא יגנבו דים אם-בצרים באו לך הלוא ישאירו עללות: איך נתפשו עשו גבעו מצפניו: עד-הגבול שלחוף פל אנשי בריה השיאוף יכלו לך אנשי שלמה לחמה ישימו מזור תתיה אין תבונה בו: הלוא ביום ההוא נאם י-הוה והאבדתי חכמים מאדום ותבונה מהר עשו: ונתו גבוריה תימן למען יפרת-איש מהר עשו מקטל: מתמס אחיה יעקב תכסה בוששה ונכרת

לעולם: ביום עמדת מנגד ביום שבות זרים חילו ונכרים באו שערו ועל ירושלם ידו גורל גם אתה פאתד מהם: ואל תרא ביום אחיד ביום נכרו ואל תשמח לבני יהודה ביום אבדם ואל תגדל פיך ביום צרה: אל תבוא בשער עמי ביום אידם אל תרא גם אתה ברעתו ביום אידו ואל תשלחנה בחילו ביום אידו: ואל תעמד עליה פרק להכרית את פליטיו ואל תסגר שרידיו ביום צרה: כפי קרוב יום י הנה על פל הגוים פאשר עשית יעשה לך גמלה ישוב בראשה: כפי פאשר שיתם על הר קדשי ישתו כל הגוים תמיד ושתו ולעו והיו פלוא היו: ובהר ציון תהיה פליטה והיה קדש וירשו בית יעקב את מורשיהם: והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש ודלקו בהם ואכלום ולא יהיה שריד לבית עשו פי י הנה דבר: וירשו הנגב את הר עשו והשפלה את פלשתים וירשו את שדה אפרים ואת שדה שמרון ובנימן את הגלעד: וגלת החל הזה לבני ישראל אשר פנענים עד צרפת וגלת ירושלם אשר בספרד ירשו את ערי הנגב: וועלו מושעים בהר ציון לשפט את הר עשו והיתה לי הנה המלוכה:

יונה

א ויהי דבר י הנה אל יונה בן אמתי לאמר: קום לך אל גינות העיר הגדולה וקרא עליה פיי עלתה רעתם לפני: ונקם יונה לברח תרשישה מלפני י הנה וירד יפו וימצא אניה | באה תרשיש ויתן שכרה וירד בה לבוא עמהם תרשישה מלפני י הנה: וי הנה הטיל רות גדולה אל ליהם ויהי סער גדול ביים והאניה חשבה להשבר: וייראו המלחים ויזעקו איש אל אלה ליהו ויטלו את הפלים אשר באניה אל ליהם לתקל מעליהם ויונה ירד אל ירפתי הספינה וישכב וירדם: ויקרב אליו רב החבל ויאמר לו מה לך נרדם קום קרא אל אלה ליהו או לי יתעשת הא ליהם לנו ולא נאבד: ויאמרו איש אל רעהו לכו ונפילה גורלות בשלמי הרעה הזאת לנו ויפלו גורלות ויפל הגורל על יונה: ויאמרו אליו הגידה נא לנו באשר למי

הרעה הזאת לנו מה מלאכתך ומאין תבוא מה ארצה ואי מגה עם אתה: ויאמר אליהם עברי אנכי ואת י הנה אל ליה השמים אני ירא אשר עשה את הים ואת היבשה: וייראו האנשים יראה גדולה ויאמרו אליו מה הזאת עשית פיי ידעו האנשים פיי מלפני י הנה הוא ברח פי הגיד להם: ויאמרו אליו מה נעשה לך וישתק הים מעלינו פי הים הולך וסער: ויאמר אליהם שאוני והטילני אל ליהם וישתק הים מעליכם פי יודע אני פי בשלי הסער הגדול הזה עליכם: ויחחרו האנשים להשיב אל ליהיבשה ולא יכלו פי הים הולך וסער עליהם: וייראו אל י הנה ויאמרו אנה י הנה אל נא נאבדה בנפש האיש הזה ואל תתן עלינו דם נקיא פיי אתה י הנה פאשר חפצת עשית: וישאו את יונה ויטלהו אל ליהם ויעמד הים מזעפן: וייראו האנשים יראה גדולה את י הנה ויזבחו זבח לי הנה ויזרו נזרים:

ב וימן י הנה דג גדול לבלע את יונה ויהי יונה במעי הדג שלשה ימים ושלשה לילות: ויתפלל יונה אל י הנה אל ליהו ממעי הדגה: ויאמר קראתי מצרה לי אל י הנה ויענני מבטן שאול שועתי שמעת קולי: ומשליכני מצולה בלבב ימים ונהר יסבבני פל משבריך וגליך עלי עברו: ואני אמרתי נגרשתי מנגד עיניך אך אוסיה להביט אל היכל קדשך: אפפוני מים עד נפש תהום יסבבני סוף חבוש לראשי: לקצבי הרים ירדתי הארץ ברחיה בעדי לעולם ותעל משחת תיי י הנה אל ליה: בהתעטף עלי נפשי את י הנה זכרתי ותבוא אליך תפלתי אל היכל קדשך: משמרים הבלי שוא חסדם יעזבו: ואני בקול תודה אזבחה לך אשר נדרתי אשלמה ישועתה לי הנה: ויאמר י הנה לדג ויקא את יונה אל היבשה:

ג ויהי דבר י הנה אל יונה שנית לאמר: קום לך אל גינות העיר הגדולה וקרא אליה את הקריאה אשר אנכי דבר אליך: ונקם יונה וינלך אל גינות פדבר י הנה ויגוה היתה עיר גדולה לא ליהם מהלך שלשת ימים: ויחל יונה לבוא בעיר מהלך

מיכה

א «דבר-י-הנה | אשר ה'ה אל-מיכה המרשתי בימי יותם אתו יחזקיה מלכי יהודה אשר-תנה על-שמרון וירושלם: ששמעו עמים כלם הקשיבי ארץ ומלאה ויהי א-דני י-הנה בכם לעד א-דני מהיכל קדשו: כפי-הנה י-הנה יצא ממקומו ונרד וזרד על-במתי ארץ: ונמסו ההרים תחתיו והעמקים יתבקעו פדונג מפני האש פמים מגרים במורד: בפשע יעקב כל-זאת ובחטאות בית ישראל מי-פשע יעקב הלא שמרון ומל במות יהודה הלא ירושלם: ושמתי שמרון לעי השדה למטעי כרם והגתתי לגל אבניה ויסדיה אנגלה: וכל-פסיליה יפתו וכל-אתנניה ישרפו באש וכל-עצביה אשים שממה פי מאתנו זונה קבצה ועד-אתנו זונה ישובו: על-זאת אספדה ואילילה אילכה שולל וערום אעשה מספד פתנים ואבל פבנות יענה: כפי אנושה מפותיה פי-באה עדי-יהודה נגע עדי-שער עמי עדי-ירושלם: בגת אל-תגידו בכו אל-תבכו בבית לעפרה עפר התפלשי: «עברי לכם יושבת שפיר עריה-בשית לא יצאה יושבת צאנון מספד בית האצל יקח מכם עמדתו: כפי-תלה לטוב יושבת מרות פי-נרד רע מאת י-הנה לשער ירושלם: ירתם המרפבה לרכש יושבת לכיש ראשית חטאת היא לבת-ציון פי-בך נמצאו פשעי ישראל: לכן תתני שלוחים על מורשת גת בתי אכזיב לאכזיב למלכי ישראל: «עד הירש אבי לך יושבת מרשה עדי-עדלם יבוא כבוד ישראל: «קרחי וגזי על-בני תענוגיהו הרחבי קרחתך כפושך פי גלו ממך:

ב «הוי קשבי-און ופעלי רע על-משכבותם באור הבקר יעשויה פי ישלאל ידם: ותמדו שדות וגזלו ובתים ונשאו ועשקו גבר וביתו ואיש ונחלתו: לכן פה אמר י-הנה הנני חושב על-המשפחה הזאת רעה אשר לא-תמישו משם צוארתיכם ולא תלכו רומה פי עת רעה היא: «ביום ההוא ישא עליכם משל ונהה נהי גהיה אמר שדוד נשדנו תלק עמי ימיר איך ימיש לי לשובב ש-דינו יתלק: לכן לא-יתהי לך משליך חבל בגורל בקהל י-הנה: אל-תטפו

יום אחד ויקרא ויאמר עוד ארבעים יום וניגנה נהפכת: ויאמינו אנשי גינה בא-להים ויקראו-צום וילבשו שקים מגדולם ועד-קטנם: ונגע הדבר אל-מלך גינה ויקם מפסאו ויעבר אדרתו מעליו ויכס שק וישב על-האפר: וינזק ויאמר בניגנה מטעם המלך וגדליו לאמר האדם והבהמה הבקר והצאן אלי-טעמו מאומה אל-ירעו ומים אל-ישתו: ויתכסו שקים האדם והבהמה ויקראו אל-א-להים בתזקה וישבו איש מדרך הרעה ומן-החמס אשר בכפיהם: מי-יודע ישוב ונתם הא-להים ושב מתרון אפו ולא נאבד: וירא הא-להים את-מעשיהם פי-שבו מדרך הרעה וינחם הא-להים על-הרעה אשר-דבר לעשות-להם ולא עשה:

ד «וירע אל-יונה רעה גדולה וימר לו: ויתפלל אל-י-הנה ויאמר אנה י-הנה הלא-נה דברי עדי-היותי על-אדמתי על-כן קדמתי לברח תרשישה פי ידעתי פי אתה אל-תנון ורחום ארך אפים ורב-חסד ונתם על-הרעה: ועתה י-הנה קח-נא את-נפשי ממני פי טוב מותי מתי: ויאמר י-הנה הטיב תרה לך: ויצא יונה מן-העיר וישב מקדם לעיר ויעש לו שם ספה וישב תחתיה בצל עד אשר יראה מה-יתה בעיר: וימן י-הנה-א-להים קיקיון ויעל מעל ליונה להנות צל על-ראשו להציל לו מרעתו וישמח יונה על-הקיקיון שמתה גדולה: וימן הא-להים תולעת בעלות השחר למחרת ותך את-הקיקיון וייבש: ויהי | פורת השמש וימן א-להים רוח קדים תרישית ותך השמש על-ראש יונה ויתעלה וישאל את-נפשו למות ויאמר טוב מותי מתי: ויאמר א-להים אל-יונה הטיב תרה-לך על-הקיקיון ויאמר הטיב תרה-לי עדי-מות: ויאמר י-הנה אתה חסד על-הקיקיון אשר לא-עמלת בו ולא גדלתו שבו-לילה הנה ובו-לילה אבד: ויאני לא אחוס על-ניגנה העיר הגדולה אשר יש-בה הרבה משתים-עשרה רבו אדם אשר לא-יודע בין-ימינו לשמאלו ובהמה רבה:

יטִיפוֹן לֹא־יִטְפוּ לְאֵלֶּה לֹא יִסַּג כְּלָמוֹת: הַאֲמוּוֹ
בֵּית־יַעֲקֹב הַקָּצֵר רוּחַ יְיָ הִזָּה אִם־אֵלֶּה מֵעַלְלֵיו הֲלוֹא
דָּבָרִי יִיטִיבוּ עִם הַיָּשָׁר הַלֵּךְ: הַאֲתַמּוּל עִמִּי לְאוֹיֵב
יְקוּמֶם מִמּוּל שְׁלֹמֶה אֲדָר תִּפְשָׁטוּן מֵעִבְרִים בְּטַח
שׁוֹבִי מִלְחָמָה: בְּנִשִּׁי עִמִּי תִגְרָשׁוּן מִבֵּית תַּעֲנֻגִיהָ
מֵעַל עַלְלִיהָ תִקְחוּ הַדָּרִי לְעוֹלָם: קוּמוּ וּלְכוּ כִּי לֹא־
זֹאת הַמְּנוּחָה בַעֲבוּר טְמֵאָה תִתְחַל וְתִחַל נִמְרָץ: לֹא־
אִישׁ הַלֵּךְ רוּחַ וְשִׁקָּר כְּזָב אֲטָף לֵךְ לִינֹן וְלִשְׂכָר וְהִנֵּה
מִטִּיף הַעַם הַזֶּה: אֲטָף אֲטָף יַעֲקֹב כְּלֵךְ קִבֵּץ
אֶקְבֵּץ שְׂאֲרֵית יִשְׂרָאֵל יַחַד אֲשִׁימֶנּוּ כִּצְאוֹ בַצָּרָה
כַּעֲדָר בְּתוֹךְ הַדְּבָרוֹ תְהִימָנָה מֵאֲדָם: עֲלֶה הַפְּרִץ
לְפָנֵיהֶם פָּרְצוּ וַיַּעֲבְרוּ שַׁעַר וַיִּצְאוּ בּוֹ וַיַּעֲבֹר מִלְּפָנֶיךָ
לְפָנֵיהֶם וַי־הִנֵּה בְּרֵאשִׁים:

ג וַאֲמַר שְׁמַעוּ־נָא רֵאשִׁי יַעֲקֹב וּקְצִינִי בֵּית יִשְׂרָאֵל
הֲלוֹא לָכֶם לָדַעַת אֶת־הַמִּשְׁפָּט: שְׂנֵאֵי טוֹב וְאֶהְיִי
רַע גְּזֹלִי עוֹרֵם מֵעַלְיָהֶם וּשְׂאֲרָם מֵעַל עֲצֻמוֹתָם:
וַאֲשֶׁר אֶכְלוּ שְׂאֵר עִמִּי וְעוֹרֵם מֵעַלְיָהֶם הַפְּשִׁיטוּ
וְאֶת־עֲצֻמַּתֵיהֶם פָּצְחוּ וּפָרְשׁוּ כַּאֲשֶׁר בִּסִּיר וּכְבָשָׁר
בְּתוֹךְ קַלְחֹת: הֲאֵז יִזְעָקוּ אֲלֵי־ה' וְלֹא יַעֲנֶה אוֹתָם
וַיִּסְתֵּר פָּנָיו מֵהֶם בָּעֵת הַהִיא כַּאֲשֶׁר הִרְעוּ
מֵעַלְלֵיהֶם: הִנֵּה אָמַר יְיָ הִנֵּה עַל־הַנְּבִיאִים הַמְתַּעֲבִים
אֶת־עַמִּי הַנִּשְׁכָּחִים בְּשִׁנְיָהֶם וְקָרְאוּ שְׁלוֹם וְאֲשֶׁר לֹא־
יָתֵן עַל־פִּיָהֶם וְקִדְשׁוֹ עָלָיו מִלְחָמָה: לָכֵן לִילָה לָכֶם
מִחֲזוֹן וְחִשְׁבָה לָכֶם מִקֶּסֶם וּבָאָה הַשְׁמִימָה עַל־
הַנְּבִיאִים וְקָדַר עַלְיָהֶם הַיּוֹם: וּבָשׁוּ חֲחֹזִים וְחִפְּרוּ
הַקֶּסֶמִים וְעָטוּ עַל־שַׁפְּם כָּלָם כִּי אִין מַעֲנֶה אֶל־לִהֵם:
וַאוּלָּם אֲנֹכִי מְלֹאֲתִי כָח אֶת־רוּחַ יְיָ הִנֵּה וּמִשְׁפָּט
וּגְבוּרָה לְהַגִּיד לְיַעֲקֹב פִּשְׁעוֹ וּלְיִשְׂרָאֵל חַטָּאתוֹ:
שְׁמַעוּ־נָא זֹאת רֵאשִׁי בֵּית יַעֲקֹב וּקְצִינִי בֵּית
יִשְׂרָאֵל הִמְתַּעֲבִים מִשְׁפָּט וְאֶת כָּל־הַיִּשְׁרָה יַעֲקֹשׁוּ:
בְּנֵה צִיּוֹן בְּדָמִים וּירוּשָׁלַם בַּעֲוֹלָה: רֵאשִׁיָּה |
בְּשִׁחַד יִשְׁפָטוּ וּכְהַנִּיחַ בְּמַחִיר יוֹרוּ וּנְבִיאֵיהָ בְּכֶסֶף
יְקַסְמוּ וְעַל־יְיָ הִנֵּה יִשְׁעֶנּוּ לֵאמֹר הֲלוֹא יְיָ הִנֵּה
בְּקַרְבָּנוּ לֹא־תָבוֹא עָלֵינוּ רָעָה: לָכֵן בַּגְּלָלְכֶם צִיּוֹן
שָׁדָה תִתְחַרַשׁ וּירוּשָׁלַם עֵינֵי תִהְיֶה וְהָרַב הַבַּיִת לְבָמוֹת
יַעַר:

ד וְהִנֵּה | בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים יִהְיֶה הָרַב בֵּית־יְיָ הַנֶּחֱזֵק וְכֹחַ

בְּרֵאשׁ הַהָרִים וּנְשֵׂא הוּא מִגְבְּעוֹת וְנִהְרֹו עָלָיו
עַמִּים: וְהִלְכוּ גוֹיִם רַבִּים וְאָמְרוּ לְכוּ | וְנַעֲלֶה אֵל־
הַר־יְיָ הַזֶּה וְאֵל־בֵּית אֱלֹהֵי יַעֲקֹב וַיּוֹרְנוּ מִדְּרָכָיו
וְנִלְכָה בְּאַרְחֹתָיו כִּי מִצִּיּוֹן תִּצָּא תוֹרָה וְדַבְרֵי־יְיָ הִנֵּה
מִירוּשָׁלַם: וְשָׁפַט בֵּין עַמִּים רַבִּים וְהוֹכִיחַ לְגוֹיִם
עֲצָמִים עַד־רָחוֹק וּכְתַתּוּ חֲרַבְתֵיהֶם לְאֲתִים
וְחִנִּיתֵיהֶם לְמִזְמֹרוֹת לֹא־יִשְׁאָלוּ גּוֹי אֵל־גּוֹי חֲרַב
וְלֹא־יִלְמְדוּן עוֹד מִלְחָמָה: וַיִּשְׁבּוּ אִישׁ תַּחַת גַּפְנוֹ
וְתַחַת תְּאֲנָתוֹ וְאִין מִחֲרִיד כִּי־כִי יְיָ הִנֵּה צְבָאוֹת
דָּבָר: כִּי כָל־הָעַמִּים יִלְכוּ אִישׁ בְּשֵׁם אֱלֹהֵיו וְאֲנַחְנוּ
נִלְךְ בְּשֵׁם־יְיָ הִנֵּה אֱלֹהֵינוּ לְעוֹלָם וָעַד: בַּיּוֹם הַהוּא
נֵאֵם־יְיָ הִנֵּה אֲסַפֶּה הַצֹּלְעָה וְהַנְּדָחָה אֶקְבָּצָה וְאֲשֶׁר
הִרְעִיתִי: וְשִׁמְתִי אֶת־הַצֹּלְעָה לְשְׂאֲרֵית וְהַנְּהַלָּה
לְגוֹי עֲצוּם וּמִלֵּךְ יְיָ הִנֵּה עַלְיָהֶם בְּהָר צִיּוֹן מֵעַתָּה
וְעַד־עוֹלָם: וְאֶתְהָ מִגְדַל־עֲדָר עָפַל בַּת־צִיּוֹן עֲדִיף
תֵּאֲתָה וּבָאָה הַמְּמִשְׁלָה הַרְאֲשֻׁנָה מִמְּלַכַת לְבַת
יְרוּשָׁלַם: עַתָּה לָמָּה תִרְיַעֲנִי רַע הַמֶּלֶךְ אִין־בְּךָ אִם־
יִוַעֲצֶךָ אֲבָד כִּי־הִחַזִּיקְךָ חֵיל כִּי־לָדָה: חוּלִי וְגַחֲמִי
בַּת־צִיּוֹן כִּי־לָדָה כִּי־עַתָּה תִצְאִי מִקְרָיָה וְשִׁכְנַתְךָ
בְּשׂוּדָה וּבָאֵת עַד־כָּבֵל שָׁם תִּנְצְלִי שָׁם יִגְאָלְךָ יְיָ הִנֵּה
מִכַּף אִיבִיךָ: וְעַתָּה נִאֲסָפוּ עָלֶיךָ גוֹיִם רַבִּים
הַאֲמַרִים תִּחַנְּךָ וְתַחַז בְּצִיּוֹן עֵינֵינוּ: וְהִלָּמָּה לֹא יִדְעוּ
מִחֲשָׁבוֹת יְיָ הִנֵּה וְלֹא הִבִּינוּ עֲצָתוֹ כִּי קִבְּצָם כְּעַמִּיר
גְּרָנָה: קוּמוּ יְדוּשִׁי בַת־צִיּוֹן כִּי־קָרְבָךְ אֲשִׁים בְּרִזָּל
וּפְרִסְתִיךָ אֲשִׁים גְּחוּשָׁה וְהִדְקוֹת עַמִּים רַבִּים
וְהִתְרַמְתִּי לִי־הִנֵּה בְּצַעַם וְחִילָם לְאֲדוֹן כָּל־הָאָרֶץ:
עַתָּה תִתְגַּדְּדִי בַת־גְּדוּד מִצּוֹר שָׁם עָלֵינוּ בְּשִׁבְטֵי יַכֹּ
עַל־הַלְחִי אֶת שִׁפְט יִשְׂרָאֵל:

ה וַאֲתָה בֵּית־לָחֶם אֶפְרָתָה צַעִיר לְהִיּוֹת בְּאֶלְפֵי
יְהוּדָה מִמָּדָר לִי יִצָּא לְהִנּוֹת מוֹשֵׁל בְּיִשְׂרָאֵל
וּמוֹצֵאתִיו מִקֶּדֶם מִיַּמֵי עוֹלָם: לָכֵן יִתְנַם עַד־עַתָּה
יִוֹלְדָה יִלְדָה וַיִּתֵּר אֲחִיו יִשׁוּבּוּן עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
וְעַמִּד וְרַעַה בְּעֵז יְיָ הִנֵּה בְּגָאוֹן שָׁם יְיָ הִנֵּה אֱלֹהֵיו
וַיִּשְׁבּוּ כִּי־עַתָּה יִגְדַל עַד־אֶפְסֵי־אָרֶץ: וְהִנֵּה זֶה
שְׁלוֹם אֲשׁוּר | כִּי־יָבוֹא בְּאַרְצֵנוּ וְכִי יִדְרֹךְ
בְּאַרְמְנוֹתֵינוּ וְהִקְמִנוּ עָלָיו שִׁבְעָה רַעִים וְשִׁמְנָה
נְסִיכֵי אָדָם: וְרַעֲיוֹ אֶת־אָרֶץ אֲשׁוּר בְּחֲרַב וְאֶת־אָרֶץ
נִמְרֹד בְּפִתְחֶיהָ וְהִצִּיל מֵאֲשׁוּר כִּי־יָבוֹא בְּאַרְצֵנוּ וְכִי

יָדָרְךָ בַּגְּבוּלָנוּ: וְהָיָה | שְׂאֵרִית יַעֲקֹב בְּקֶרֶב עַמִּים רַבִּים כְּטַל מֵאֵת יְ-הוָה פָּרֻבִּים עָלַי עֹשֵׁב אֲשֶׁר לֹא-יִקְוֶה לְאִישׁ וְלֹא יִחַל לְבַנֵּי אָדָם: וְהָיָה שְׂאֵרִית יַעֲקֹב בַּגּוֹיִם בְּקֶרֶב עַמִּים רַבִּים כְּאֲרִיָּה בְּבַהֲמוֹת יַעַר כַּכִּפִּיר בַּעֲזֵרֵי-צֶאֱן אֲשֶׁר אִם-עָבַר וּרְמַס וְטָרַף וְאִין מִצִּיל: תָּרַם יָדְךָ עַל-צָרֶיךָ וְכָל-אֹיְבֶיךָ יִפְרָתוּ: וְהָיָה בַיּוֹם-הַהוּא גְּאִם-יְ-הוָה וְהִכְרַתִּי סוּסֶיךָ מִקֶּרְבְּךָ וְהִאֲבֹדְתִי מִרְכַּבְתֶּיךָ: וְהִכְרַתִּי עָרֵי אֲרָצְךָ וְהִרְסֹתִי כָל-מִבְצָרֶיךָ: וְהִכְרַתִּי כְשָׁפִים מִיָּדְךָ וּמַעוֹנָנִים לֹא יִהְיוּ-לְךָ: וְהִכְרַתִּי פְסִילֶיךָ וּמַצְבֹּתֶיךָ מִקֶּרְבְּךָ וְלֹא-תִשְׁתַּחֲוֶה עוֹד לְמַעֲשֵׂה יָדֶיךָ: וְנָתַשְׁתִּי אֲשִׁירֶיךָ מִקֶּרְבְּךָ וְהִשְׁמַדְתִּי עָרֶיךָ: וְעַשְׂוִיתִי בְּאֶף וּבַחֲמָה נִקְּמָם אֶת-הַגּוֹיִם אֲשֶׁר לֹא שָׁמְעוּ:

וּ שְׁמַעוּ-נָא אֶת אֲשֶׁר-יְ-הוָה אָמַר קוֹם רִיב אֶת-הַהָרִים וְתִשְׁמַעְנָה הַגְּבָעוֹת קוֹלְךָ: שְׁמַעוּ הָרִים אֶת-רִיב יְ-הוָה וְהִאֲתַנִּים מוֹסְדֵי אֶרֶץ כִּי רִיב לִי-הוּא עַם-עַמּוֹ וְעַם-יִשְׂרָאֵל יִתּוֹכַח: עַמִּי מִהֵ-עַשְׂוִיתִי לָךְ וּמִבֵּית הַלְּאֲתֶיךָ עָנָה בִּי: כִּי הֵעַלְתֶיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וּמִבֵּית עֲבָדִים פְּדִיתֶךָ וְאֲשַׁלַּח לְפָנֶיךָ אֶת-מִשְׁחַ אֶהְרֹן וּמִרְיָם: עַמִּי זָכַר-נָא מִהֵ-יָעֵץ בְּלֶקַח מִלֶּךְ מוֹאָב וּמִהֵ-עָנָה אֹתוֹ בַלְעָם בֶּן-בְּעוֹר מוֹ-הַשְּׂטִיִּם עַד-הַגִּלְגָּל לְמַעַן דַּעַת צַדִּיקוֹת יְ-הוָה: בַּמָּה אֶקְדָּם יְ-הוָה אֲפָף לֹא-לֹהֵי מְרוֹם הָאֶקְדָּמְנוּ בַעֲוִלוֹת בַּעֲגָלִים בְּגִי שָׁנָה: הִירָצָה יְ-הוָה בְּאַלְפֵי אֵילִים בְּרַבְבוֹת נַחֲלֵי-שָׁמֶן הָאֵתָן בְּכוֹרֵי פִשְׁעֵי פָרִי בְטָנִי חֲטָאת נִפְשָׁי: הִגִּיד לָךְ אָדָם מִהֵ-טוֹב וּמִהֵ-יְ-הוָה דוֹרַשׁ מִמֶּךָ כִּי אִם-עַשׂוֹת מִשְׁפָּט וְאַהֲבַת חֶסֶד וְהִצַּנֵּעַ לָכַת עִם-אֲ-לֹהֶיךָ: קוֹל יְ-הוָה לָעִיר יִקְרָא וְתוֹשִׁיָה יִרְאֶה שְׁמֶךָ שָׁמְעוּ מִטָּה וּמִי יַעֲדָה: עוֹד הָאֵשׁ בֵּית רָשָׁע אֲצֻרוֹת רָשָׁע וְאִיפַת רָזוֹן זַעוּמָה: הִאֲזַנְפָה בְּמֵאֲזֵנֵי רָשָׁע וּבְכִסִּים אֲבַנֵּי מִרְמָה: אֲשֶׁר עֲשִׂירֶיךָ מִלְּאוֹ חֲמָס וַיִּשְׁבִּיָה דַבְּרוּ-שִׁקָר וּלְשׁוֹנָם רַמְיָה בְּפִיהֶם: וְגַם-אֲנִי הִחֲלִיתִי הַכּוֹתְךָ הַשָּׁמַם עַל-חַטָּאתֶךָ: אֲתָה תֹאכַל וְלֹא תִשְׂבָּע וַיִּשְׁחַךְ בְּקֶרְבְּךָ וְתִסָּג וְלֹא תִפְלִיט וְאֲשֶׁר תִּפְלִט לְתֹרֵב אֲתָן: אֲתָה תִזְרַע וְלֹא תִקְצוֹר אֲתָה תִדְרֹךְ-זֵינִת וְלֹא-תִסּוֹף שָׁמֶן וְתִירוֹשׁ וְלֹא תִשְׁתַּהֲ-יָיִן: וַיִּשְׁתַּמְּרֵךְ חֲקוֹת עַמּוֹרֵי וְכָל מַעֲשֵׂה בֵית-אֱחָאָב וְתִלְכוּ בְּמַעֲצוֹתָם לְמַעַן תִּתִּי

אֶתְךָ לְשִׁמָּה וַיִּשְׁבִּיָה לְשִׁרְקָה וְתִרְפַּת עַמִּי תִשְׂאוּ: ז אֲלֵלִי לִי כִי הָיִיתִי כְּאֶסְפִּי-קִיץ כַּעֲלֹלֹת בְּצִיר אֵיךְ-אֲשַׁכּוֹל לְאֹכֹל בַּפּוֹרָה אוֹתָה נִפְשָׁי: אֲבָד חֲסִיד מוֹ-הָאָרֶץ וַיִּשָׁר בְּאָדָם אֲיִן כָּלֵם לְדָמִים יֶאֱרָבוּ אִישׁ אֶת-אֶחָיו יִצּוּדוּ חֲרָם: עַל-הֲרַע כְּפִלִּים לְהִיטִיב הַשָּׁר שֶׁאֵל וְהַשְׁפֵּט בַּשְּׁלוֹם וְהַגְּדוֹל דִּבְרַת הַנֶּת נִפְשׁוֹ הוּא וַיַּעֲבֹתוּהָ: טוּבָם כְּחֹדֶק יִשָּׁר מִמְּסוּכָה יוֹם מִצְפִּיָּךְ פִּקְדֹתֶךָ בָּאָה עֲתָה תִהְיֶה מְבוֹכְתָם: אֵל-תִּמְאֲמִינוּ בְרַע אֵל-תִּבְטְחוּ בְּאֱלוֹף מִשְׁכַּבַּת חִילְךָ שָׁמַר פִּתְחֵי-פִיךָ: פִּי-בֶן מִנְבֵּל אָב בַּת קָמָה בְּאֵמָה כָּלָה בַחֲמָתָה אֵיבֵי אִישׁ אֲנָשֵׁי בֵיתוֹ: וְאֲנִי בִי-הוּא אֲצַפֶּה אוֹחִילָה לֹא-לֹהֵי יִשְׁעֵי יִשְׁמַעְנֵי אֲ-לֹהֵי: אֵל-תִּשְׁמָתִי אֵלִבְתִּלִּי לִי כִי נִפְלַתִי קָמַתִי כִּי-אֲשַׁב בַּחֲשָׁף יְ-הוָה אֹר לִי: זַעַף יְ-הוָה אֲשָׂא כִּי חֲטָאתִי לֹו עַד אֲשֶׁר יִרִיב רִיבִי וְעַשְׂה מִשְׁפָּטִי יוֹצִיאֲנִי לְאוֹר אֲרָאָה בְּצַדִּיקוֹתוֹ: וְתִרָא אֵלִבְתִּלִּי וְתִכַּסֶּה בּוֹשָׁה הָאֲמָרָה אֵלִי אִין יְ-הוָה אֲ-לֹהֶיךָ עֵינִי תִרְאִינָה בָּה עֲתָה תִהְיֶה לְמִרְמַס כְּטִיט חוֹצוֹת: יוֹם לְבָנוֹת גְּזֵרֶיךָ יוֹם הַהוּא יִרְחַק-חֶק: יוֹם הוּא וְעֵדֶיךָ נְכוֹא לְמַנִּי אֲשׁוֹר וְעָרֵי מְצוֹר וּלְמַנִּי מְצוֹר וְעַד-נִהָר וְגַם מִיָּם וְתֵר הֲהָר: וְהָיְתָה הָאֶרֶץ לְשִׁמָּה עַל-יִשְׁבִּיָה מִפְּרֵי מַעֲלִילֵיהֶם: רַעְיָה עַמְךָ בַּשְּׁבָטֶךָ צֶאֱן נַחֲלֶתְךָ שְׁכֻנֵי לְבָדָד יַעַר בְּתוֹךְ פְּרָמָל יִרְעוּ בְּשׁוֹן וּגְלַעַד כִּימֵי עוֹלָם: כִּימֵי צִאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲרָאֵנוּ נִפְלְאוֹת: יִרְאוּ גוֹיִם וַיִּבְשׁוּ מִכָּל גְּבוּרָתָם יִשְׁיִמוּ יָד עַל-פִּה אֲזַנְיָהֶם תִּחְרַשְׁנָה: יִלְחָכוּ עֶפְרַיִם כַּנְּחָשׁ כְּזַחֲלֵי אֶרֶץ יִרְגְּזוּ מִמְּסַגְּרֵיהֶם אֵל-יְ-הוָה אֲ-לֵהֵינוּ יִפְחָדוּ וַיִּרְאוּ מִמֶּךָ: מִי-אֵל כְּמוֹךָ נִשְׂא עוֹן וְעָבַר עַל-פִּשְׁעַ לְשִׂאֲרֵית נַחֲלָתוֹ לֹא-הִחֲזִיק לְעַד אֲפֹו כִּי-תִפֹּץ חֶסֶד הוּא: יָשׁוּב יִרְחַמְנוּ וַיִּכְבָּשׁ עוֹנֵתֵינוּ וְתִשְׁלִיךְ בְּמַצְלוֹת יָם כָּל-חַטָּאוֹתָם: תִּתֵּן אֲמַת לִיעֲקֹב חֶסֶד לְאַבְרָהָם אֲשֶׁר-נִשְׁבַּעַת לְאַבְתָּינוּ מִימֵי קָדָם:

הלכות פסולי המקדשין פרק ב

ב,א פל הדמים הנתנין על מזבח החיצון-אם נתן מתנה אחת בלבד, כפר. ואפלו בחטאת-מתנה אחת היא העיקר, ושאר הארבע מתנות למצוה: שנאמר "ודם-זבחיך, ישפך על-מזבח ה' אלהיך" - שפיכת הדם על המזבח, היא העיקר. וכל הנתנין בזריקה, שנתנו בשפיכה-יצא, שנאמר "ודם-זבחיך, ישפך...".

ב,ב פל הדמים הנתנין על מזבח הפנימי-אם חסר אחת מהן, לא כפר: אלא בלו, הן עיקר הפפירה-שהרי הכתוב הקפיד על מנינו, שנאמר "שבע פעמים".

ב,ג חטאת שנתן ממנה מתנה אחת, ומתו הפעלים-ישלים ארבע המתנות לאחר המיתה. אבל אם נתן האחת ביום, לא יתן השלוש בלילה. ואם נתן אחת בפנים, והשלימן בחוץ-חיב משום מעלה בחוץ. היה מזה, ונקטעה ידו של מזה קדם שהגיע דם לאויר המזבח-לא עלתה לו הויה.

ב,ד שנה מתן קרנות בחטאת-בין בחטאת הנעשית בפנים, בין בחטאת הנעשית בחוץ-פסל; אבל בשאר הקדשים, בשרים. נתן הדם מן הקרו וזלפים-בין בחטאת בין בשאר קדשים, בין במזבח הפנימי בין במזבח החיצון-פסל.

ב,ה דם שמצותו לתן אותו למעלה מחצי המזבח, שנתנו למטה, או שמצותו למטה, שנתנו למעלה, או שמצותו לתנו בפנים בהיכל, שנתנו על המזבח החיצון, או הנתנין על מזבח החיצון, שנתנו לפנים בהיכל, או שנתן דם הנתנין בחוץ על הכבש, שלא בנגד היסוד-הרי בשר הזבח פסול; ואם על פי כן נתפפרו הפעלים בו, ביון שהגיע דם למזבח-אם על פי שהגיע שלא למקומו, הרי הוא כמו שהגיע למקומו לכפר.

ב,ו במה דברים אמורים, בשעה זה הזורק בשר לעבודה; אבל אם קבל הכשר ונתן לפסול, ונתן הפסול את הנתנין למעלן למטו, ואת הנתנין בפנים בחוץ, ואת הנתנין בחוץ בפנים, או שנתן על הכבש שלא בנגד היסוד-לא נפסל בשר הזבח, אם נשאר דם הנפש; אלא יחזר הכשר ויקבל שאר דם הנפש, ויזרק הדם במקומו.

ב,ז דמי קדשים שנתערבו-בין דם בדם, בין ביום בכוסות-אם נתערבו הנתנין מתנה אחת בנתנין מתנה אחת, יתן הכל מתנה אחת; וכן הנתנין מתן ארבע בנתנין מתן ארבע, יתן הכל מתן ארבע; נתערבו הנתנין מתנה אחת בנתנין שתים שהן בארבע, יתן הכל מתנה אחת.

ב,ח נתערבו הנתנין למעלה בנתנין למטה-ישפך הכל לאמה, והזבחים פסולין; אפלו נתערבו שירי החטאת, עם דם העולה שמקום הכל למטה-ישפך הכל לאמה. ואם לא שאל, אלא נתן מן התערבת למעלה ולמטה-הרי זה כשר; נתן למעלה, ושאל-יתן למטה; ואלו ואלו עלו לו.

ב,ט נתערבו הנתנין בפנים בנתנין בחוץ, ישפכו הכל לאמה; ואם לא שאל, ולקח דם התערבת ונתן ממנו בפנים ובחוץ-בין שנתן בפנים וחוץ, או בחוץ וחוץ ונתן בפנים-הכל בשר.

ב,י במה דברים אמורים, בשאר דמים הנתנין בחוץ-חוץ מן החטאת. אבל דם חטאת הנעשית בחוץ שנתערב בדם חטאת הנעשית בפנים-אם נתן בחוץ וחוץ ונתן בפנים, כשר; נתן בפנים וחוץ ונתן בחוץ, פסולה: שדם חטאת שנכנס להיכל, אפלו חטאת יחיד הנאכלת-אסורה, שנאמר "וכל-חטאת אשר

יובא מדמה...". והוא שיבוא דרך שער החיכל, שנאמר "יובא", דרך ביאה; אבל אם הכניסו בפשפש, או דרך חלון, או גג-אינו נפסל.

ביא פר העלם ושעירי עבודה זרה, שדמם נכנס לחיכל-אם הכניסו לקדש הקדשים, נפסל: שמקום זה, פנימה שלמקומן הוא. וכן פר ושעיר שליום הפפורים, שדמם נכנס לקדש הקדשים-אם הכניס דמם לקדש הקדשים, והזה ממנו, והוציאו לחיכל, וחזר והכניסו לקדש הקדשים-נפסל, ואינו גומר ממנו הזיות שבקדש הקדשים: שפיון שיצא, יצא.

ביב וכן אם גמר הזיות שבקדש הקדשים, והוציאו לחיכל והזה מקצת הזיות, והוציאו חוץ לחיכל, וחזר והכניס לחיכל-אינו גומר הזיות שבהיכל: שפיון שיצא הדם חוץ למקומו, נפסל.

ביג הטאת שקבל דמה בשתי בוסות, ויצאת אחת מהם לחוץ-הפנימית פשרה, ויזה ממנה; נכנסה אחת מהם לחיכל, והזה ממנה שם-אף החיצונה פסולה: שנאמר "אשר יובא מדמה"-אפלו מקצת דמה אם נכנס לכפר בקדש, נפסלה.

ביד דם החטאת שהכניסו לכפר בו בפנים ולא כפר, אלא הוציאו ולא הזה ממנו בפנים כלום-אם הכניסו בשוגג, הרי זה פשר, ומזה ממנו בחוץ, שהרי לא כפר בקדש; ואם הכניסו במזיד, פסול.

בטו הכנים החטאת עצמה לחיכל, פשרה-שנאמר "אשר יובא מדמה", ולא פשרה. חטאת העוף שפרסה ונכנסה לחיכל, פשרה. הכנים דם חטאת העוף לחיכל בצוארה, הרי זה ספק אם הצואר חשוב ככלי. נשפה דם חטאת העוף, ואספו-הרי זה ספק אם הכלי פוסל

בדמה, או אינו פוסל. לפיכך תשרה, ככל חטאת העוף שהיא ספק.

בטז חטאת שקבל דמה בארבעה בוסות, ונתן מתנה אחת מפל פוס-שירי ארבעתן נשפה על היסוד, שנאמר "ואת-פל-דמה ישפה...". נתן ארבע המתנות מפוס אחד-שירי אותו הפוס נשפה על היסוד, וישאר הפוסות נשפכין לאמה. ביז דם שנפל לתוך המים, או לתוך דמי חלין-לא יזה ממנו; ואם הזה, פסול. נפל מים לתוך הדם שבמזרק-אם יש בו מראה דם, פשר. נפל לתוכו יין או דם חלין-אומדין אותו, אלו היה מים: אם ראויין לבטל דם שבמזרק עד שלא יהיו מראיו מראה דם, הרי זה לא יזה ממנו; ואם אינם ראויין לבטל מראיו, יזה ממנו.

ביח דם הקדשים שנתערב בדם פסולי המזבח, או בדם קדשים שנפסלו בשחיטתן-ישפה הכל לאמה; ואפלו קרבו כל הפוסות חוץ מאחד-ישפה לאמה, וכל אותן הזבחים פסולין. נתערב בדם התמצית, ישפה לאמה; ואם לא שאל, ונתן-פשר.

ביט האמורין, ואברי העולות, והקמצים, והלבונה, ומנחות הנשרפות, אחר שנתקדשו בכלי שרת-אם זרק אחד מפל אלו על גבי האשים, בין ביד בין בכלי, בין בימין בין בשמאל-הרי אלו פשרים. המים והיין שנשכך-בין בקערה, בין בחין, בין בשאר כלי השרת-פשרים; נשכך בכלי חל, או בידו-פסולין.

בכב אברים שפדרין, וכן קמץ שפדרו, וסדר העצים שלמערכה למעלה מהם, או שפדרן מצדי העצים-הרי זה ספק אם דרך הקטרה בפנה, או אין דרך הקטרה בפנה. לפיכך לכתחלה לא יעשה כן; ואם עשה, הרצה.

הלכות פסולי המקדשין פרק ג

ג,א קדשי קדשים ששחטן בראש המזבח, באלו שחטן בצפון: שנאמר "וזבחת עליו את-

עלתיו ואת-שְׁלֹמִיד" – מְלִמֵּד שְׁכַל הַמִּזְבֵּחַ
רְאוּי לְשַׁחֲיטַת הָעוֹלָה, וְשַׁחֲיטַת הַשְּׁלָמִים.

ג, ב עוֹלָה שְׁשַׁחְטָה בְּרֹאשׁ הַמִּזְבֵּחַ, או שְׁשַׁחְטָה
לְמִטָּה וְהָעֹלָה אוֹתָהּ לְרֹאשׁ הַמִּזְבֵּחַ – יִפְשִׁיט
אוֹתָהּ וַיִּנְתַּח אוֹתָהּ בְּמִקְוָמָהּ, וּמִזְרִיד הַקְּרָבִים,
וּמִדִּיחֹן לְמִטָּה, וְחֹזֵר וּמַעֲלָה אוֹתָהּ; וּמִזְרִיד
הָעוֹר, וְנוֹתְנוּ לְבוֹהָנִים.

ג, ג וְכֵן זְבָחִים שְׁחֹטִים שְׁעָלוּ לְגַבֵּי הַמִּזְבֵּחַ –
מִפְּשִׁיט וּמִנְתַּח בְּמִקְוָמוֹ, וּמִזְרִיד הַקְּרָבִים,
וּמִדִּיחֹן בְּמִים, וְחֹזֵר וּמַעֲלָה אוֹתָהּ; וּמִזְרִיד אֶת
הָעוֹר וְאֶת הַבָּשָׂר, וְנוֹתְנוּ לְבָעָלִים; וְחֹזֵר
וּמִקְטִיר אֶת הַשָּׂאֵר.

ג, ד וּמִפְּנֵי מַה לֹּא יוֹרֵד הַכֹּל, אֲלֹא יִפְשִׁיט
וַיִּנְתַּח בְּרֹאשׁ הַמִּזְבֵּחַ: שְׁכַל הָרְאוּי לְאֲשִׁים – אִם
עָלָה לְרֹאשׁ הַמִּזְבֵּחַ – לֹא יֵרֵד, שְׁנֵאמַר "כֹּל – הַנִּגַּע
בַּמִּזְבֵּחַ יִקְדָּשׁ". יְכוֹל, אַף עַל פִּי שְׂאִינֵנו רְאוּי –
תִּלְמֹד לִזְמַר "הִיא הָעֹלָה עַל מִזְבְּחָהּ": מַה עוֹלָה
שְׁחִיבָה רְאוּיָה לְאֲשִׁים – אִם עָלְתָה, לֹא תֵרֵד; אַף כֹּל
הָרְאוּי לְאֲשִׁים – אִם עָלָה, לֹא יֵרֵד.

ג, ה עוֹלָה שְׁחָעָלָה חִיָּה לְרֹאשׁ הַמִּזְבֵּחַ – תֵּרֵד,
שְׁעָדִין אֵינָה רְאוּיָה. וְכֵן קָמַץ הַמִּנְחָה שֶׁלֹּא
נִתְקַדָּשׁ בְּכָלֵי שָׂרֵת, וְכֹל אִסּוּרֵי הַמִּזְבֵּחַ שְׁעָלוּ –
יֵרֵדוּ, לְפִי שְׂאִינֵנו רְאוּיִין מִתְּחִלָּתָן. וְכֵן בְּהִמַּת
קֳדָשִׁים שְׁשַׁחְטָה בְּלִילָה, או שְׁנִשְׁפָּךְ דָּמָהּ, או
שִׁינָצָה חֹיץ לְעֹזְרָה – אִם עָלְתָה, תֵּרֵד.

ג, ו אֲבָל קֳדָשִׁים שְׁלָנוּ, בֵּין שְׁלֹן חֵדָם או חַבְשָׁר
או הָאִמּוּרִים, וְזָבַח שִׁינָצָה חֹיץ לְעֹזְרָה, או
שְׁנִטְמָא, או שְׁנִפְסֵל בְּמַחְשַׁבַת הַזְּמַן או
בְּמַחְשַׁבַת מְקוֹם או בְּמַחְשַׁבַת שְׁנוּי, או שְׁקִבְלוּ
הַטְּמָאִים וְזָרְקוּ אֶת דָּמוֹ, הוֹאִיל וְרְאוּיִין
בְּעִבּוּדַת קֶרֶן תִּבָּא בְּטַמְאָה, וְשִׁנְתָן דָּמוֹ חֹיץ
לְמִקְוָמוֹ, או קֳדָשִׁי קֳדָשִׁים שְׁשַׁחְטוּ בְּדָרוֹם או
שְׁנִתְקַבַּל דָּמָם בְּדָרוֹם – אַף עַל פִּי שְׁכַל אֵלֶּינוּ
פְּסוּלִין – אִם עָלוּ לְרֹאשׁ הַמִּזְבֵּחַ, לֹא יֵרֵדוּ: כֹּל
שְׁפָסוּלוֹ בְּקֳדָשׁ, הַקֳּדָשׁ מִקְבָּלוֹ.

ג, ז וְכִשְׁם שְׂאֵם עָלוּ, לֹא יֵרֵדוּ – כִּדּוּ אִם יֵרֵדוּ, לֹא
יַעֲלוּ שְׁנִיחָה: שְׁחָרֵי פְּסוּלִין הֵם. וְאִם מִשְׁלָה בָּהֶם
הָאֹר – אַף עַל פִּי שְׂוֵרְדוֹ, יַעֲלוּ שְׁנִיחָה וַיִּשְׁלִים
הַקְּטָרְתּוֹ. קָמַץ שְׁנִתְפַּגֵּל, וּמִקְצָתוֹ בְּאֶרֶץ
וּמִקְצָתוֹ מִשְׁלָה בּוֹ הָאֹר – יַעֲלָה כֹּלוֹ.

ג, ח אֲבָרִים וְחֻלְבִּים וְקִמְצִים שְׁלָנוּ בְּרֹאשׁוֹ
שְׁלַמְזִבְחָה, כְּאֵלֶּינוּ לָנוּ בְּעֹזְרָה; וְאִם יֵרֵדוּ, לֹא יַעֲלוּ.
אֲבָל אִם לֹא יֵרֵדוּ, מִקְטִירִין אוֹתָן לְעוֹלָם. וְאִוִּיר
מִזְבֵּחַ, בַּמִּזְבֵּחַ. וְאִמּוּרֵי קֳדָשִׁים קָלִים שְׁחָעָלוּ
קֶדֶם זְרִיקַת דָּמִים – לֹא יֵרֵדוּ, שְׁחָרֵי נַעֲשִׂוּ לְחִמוֹ
שְׁלַמְזִבְחָה. הַפְּרִישׁ שְׁנֵי אֲשָׁמוֹת לְאֲחֵרִיּוֹת,
וְשַׁחַט אֶת שְׁנֵיהֶם, וְקָדָם וְהָעֹלָה אִמּוּרִים
שְׁלֹאֲחֵד מֵהֶם קֶדֶם זְרִיקָה – חֵרֵי אֵלֶּינוּ יֵרֵדוּ.

ג, ט חֻלְבַּח הַפְּסוּל וְהַנְּסָכִים הַפְּסוּלִין שְׁעָלוּ
לְמִזְבֵּחַ – חֻלְבַּח לֹא יֵרֵד כִּמוֹ שְׁבַאֲרָנוּ, מִפְּנֵי
שְׁחִיבָה רְאוּי לְאֲשִׁים; וְהַנְּסָכִים, יֵרֵדוּ. וְכֵן נְסָכִים
הַבָּאִים בְּפָנֵי עֶצְמוֹ, שְׁנִפְסָלוּ וְעָלוּ – יֵרֵדוּ. עוֹף
שְׁמֻלְקוֹ זֶר, וְעָלָה – לֹא יֵרֵד. וְקָמַץ הַמִּנְחָה
שְׁקִמְצוֹ זֶר, וְעָלָה – יֵרֵד: אַף עַל פִּי שְׁזָה פְּסוּל
זָה פְּסוּל, זֶה כְּאֵלֶּינוּ לֹא נִתְקַדָּשׁ כֹּלָּל. וְאֲחֵד חֹזֵר,
וְאֲחֵד שָׂאֵר הַפְּסוּלִין.

ג, י וְאֵלֶּינוּ – אִם עָלוּ, יֵרֵדוּ: כֹּל שְׂאִינֵנו רְאוּי
לְאֲשִׁים, בְּשָׂר קֳדָשִׁי קֳדָשִׁים, בְּשָׂר קֳדָשִׁים קָלִים,
מוֹתֵר הָעֹמֵר, וְשִׁירֵי מִנְחוֹת, וְשִׁתֵּי הַלֶּחֶם, וְלֶחֶם
הַפָּנִים, וְהַקְּטָרֵת, וְצִמֵּר שְׁבַרְאֵשִׁי כְּבָשִׁים,
וְשֶׁעַר שְׁבִזְקוֹן הַתִּישִׁים, וְהָעֶצְמוֹת, וְהַגִּידִים,
וְהַקְּרָנִים וְהַטְּלָפִים בְּזִמְזוֹן שְׂאִינֵנו מִחֻבְרִים – אִם
עָלוּ, יֵרֵדוּ. קָמַץ שְׁמִנְצָה שְׁמִנְנוּ עַל הָעֶצֶם, וְיֵרֵד
הָעֶצֶם – יִחְזִירוּ: שְׁחָדְבַר סִפְק שְׂמָא חֻבְרֵי עוֹלִין,
כְּעוֹלִין הֵם חֲשׁוּבִין.

ג, יא מִזְבֵּחַ הַפְּנִימִי מִקְדָּשׁ פְּסוּלִין, בֵּין רְאוּיִין
לוֹ בֵּין שְׂאִינֵנו רְאוּיִין לוֹ; אֲבָל מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן
אֵינֵנו מִקְדָּשׁ אֲלֹא פְּסוּלִין הָרְאוּיִין לוֹ, כִּמוֹ
שְׁבַאֲרָנוּ. בִּינָדָה: מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן שְׁעָלוּ לוֹ זְבָחִים
שְׁנִפְסָלוּ, לֹא יֵרֵדוּ; עָלְתָה לוֹ קְטָרֵת זָרָה – תֵּרֵד,
שְׂאִין הַקְּטָרֵת רְאוּיָה לְמִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן. אֲבָל

מזבחה הפנימי שעלה לו קמין מנחה, בין פשר בין פסול-לא ירד. וכן כל פיוצא בזה.

ג, יב בשם שהמזבח מקדש את הראוי לו-פך הכבש ושאר פלי השרת מקדשין את הראוי להם, שהרי נאמר בפלים "כל-הנגיע בהם, יקדש"; ומשיגיע לכבש דבר הראוי לו-לא ירד, ואף על פי שנפסל. וכן משיגיע לפלי, דבר הראוי לו-נתקדש; ולא יפדה לעולם, ואף על פי שנפסל, כמו שבארנו באסורי המזבח.

ג, יג אין פלי הלח מקדשות את היבש, ולא פלי היבש מקדשות את הלח. פמה דברים אמורים, במדות הלח והיבש שהיו במקדש, כמו שבארנו בהלכות פלי המקדש; אבל המזרקות מקדשות הלח והיבש, ופלי שרת מקדשין דם הפסול לקרב.

ג, יד כל פלי השרת-אין מקדשין אלא במקדש, ואין מקדשין אלא מדעת, ואין מקדשין אלא מתוכן, ואין מקדשין אלא שלמים. נקבו-אם עושין הן מעין מלאכתן שהיו עושין והן שלמים, מקדשין; ואם לאו, אין מקדשין. ואין מקדשין אלא מלאים. אבל המדות, אין מקדשין חסרים, אלא אם דעתו למלאותן; ואם

אין דעתו למלאותן, מקדשין להפסל אבל לא לקרב.

ג, טו פלי שרת-מקדשין שלא בזמנן להפסל, אבל לא לקרב. פיצד: דבר שמצותו פיו, שנתקדש בפלי שרת פלילה-נפסל וישרה, אבל אינו קרב: כגון שקמין מנחה פלילה, ונתן קמצה לפלי שרת-הרי זו נשרפת.

ג, טז מזבחה שנפגם-נפסלו כל הקדשים שהיו שם שחוטין במקדש, שעדין לא נזרק דמם: שהרי אין שם מזבחה לזרק עליו, ונאמר "וזבחת עליו את-עלתיה ואת-שלמיה" - כלומר תזבחה, והוא עומד בתקנו לא פגום. אבל קדשים חיים שהיו שם בעזרה כשנפגם, לא נפסלו; אלא כשיבנה המזבחה, יקרבו-שאין בעלי חיים נדחין. הקדיש בהמות עד שלא נבנה המזבחה-כשיבנה, מקריבין אותן: שהדחוי מעיקרו, אינו דחוי.

ג, יז וכן אין אוכלין קדשים והמזבחה פגום, שנאמר "ואכלוה מצות אצל המזבחה"; והוא הדיו לקדשים קלים-שאין אוכלין אותן בירושלים והמזבחה פגום, עד שיבנה.

הלכות פסולי המקדשין פירק ד

ד, א ולד חטאת, ותמורת חטאת, וחטאת שמתו בעליה, וחטאת שאבדה ונמצאת אחר שפירו הפעלים-הרי אלו ימותו. נמצאת אחר שנשחטה החטאת השניה שהפריש, קדם שיזרק דמה-הרי זו ספק אם תמות, או תרעה עד שיפיל בה מוב; לפיכך תמות. וכיצד הן מתות: לא שיהרג אותן בפלי או בידו; אלא יבנים אותן לבית, ונועל עליהם עד שימותו. ודברים אלו, כלם מפני משה רבנו נשמעו.

ד, ב אין כל הדברים אמורים, אלא בחטאת יחיד בלבד; אבל חטאת צבור שאבדה ונמצאת אחר כפרה, בין ראויה בין אינה

ראויה-תרעה עד שיפיל בה מום, ותמכר ויפלו דמיה לנדבה. ואי אתה יכול לומר בחטאת צבור, ולד או תמורה או שמתו בעליה-שכל קרבנות הצבור זכרים, ואין הצבור עושין תמורה כמו שיתבאר.

ד, ג פיר ושעיר שלזים הפפורים שאבדו והפריש אחרים תחתיהן, וכן שעירי עבודה זרה שאבדו והפריש אחרים תחתיהן-ירעו עד שיפיל בהן מום, ויפלו דמיהן לנדבה: שאין חטאת הצבור מתה. ולמה לא יקרבו עצמן נדבה, שהרי זכרים הם-גזרה לאחר כפרה, משום לפני כפרה.

ד, ה המפריש חטאתו ואבדה, והפריש אחרת תחתיה, ונמצאת הראשונה, וחרי שתייהן עומדות-משך אחת משתייהן, ונתכפר בה-האחרת תמות. בא להמליך, אומרין לו שיתכפר בזו שהפריש בראשונה; והשניה תרעה עד שיפיל בה מום, ויפלו דמיה לנדבה.

ד, ה היתה אחת מהן תמימה, ואחת בעלת מום-תמימה תקרב, ובעלת מום תפדה; נשחטה בעלת מום קדם שיזרק דם התמימה, חרי זו אסורה בהניה. היו שתייהן בעלי מומין-ימכרו שתייהן, ויביא מדמיהם חטאת; והשאר יפל לנדבה.

ד, ה הפריש חטאתו ואבדה, והפריש אחרת תחתיה ואבדה, והפריש אחרת, ונמצאו האובדות, וחרי שלשתן עומדות-נתכפר בראשונה, שניה מתה ושלישית רועה; נתכפר בשלישית, שניה מתה וראשונה רועה; נתכפר באמצעית, שתייהן מתות.

ד, ה המפריש שתי חטאות לאחריות, מתכפר באיזו שירצה; והשניה תרעה עד שיפיל בה מום, ויפלו דמיה לנדבה. הפריש חטאת מעברת, וילדה-חרי היא וילדה בשתי חטאות שנתפרשו לאחריות.

ד, ה המפריש חטאתו, ועברה שנתה-תרעה עד שיפיל בה מום, ותמכר ויביא בדמיה אחרת; וכן אם הפריש חטאתו, ונפל בה מום-יביא בדמיה אחרת.

ד, ט כל חטאת שאבדה, ונמצאת קדם כפרה-אף על פי שנמצאת בעלת מום, או שנמצאת אחר שעברה שנתה-אינה מתה אלא תרעה עד שיפיל בה מום, ויפלו דמיה לנדבה; נמצאת אחר כפרה-אף על פי שנמצאת בעלת מום, או עברה שנתה-הואיל והיתה אבודה בשעת כפרה, חרי זו תמות.

ד, ה היתה גנובה או גזולה בשעת כפרה, ואחר

כך חזרה-אינה מתה אלא תרעה: לא שמעו ממשה רבנו, אלא אבודה. היה עיקר אבדתה בלילה-אף על פי שהיתה אבודה בשעת כפרה, אינה מתה אלא תרעה. אבדה ממנו לא מן הרועה, או שאבדה מן הרועה ואינה אבודה מבעלה-אינה מתה אלא רועה. וכל אלו שרועות-רועות עד שיפיל בהן מום, ויפלו דמיהן לנדבה.

ד, יא היתה אבודה ממנו ומן הרועה, ואחר מפירה אפלו בסוף העולם-חרי זו ספק, לפיכך תמות. היתה נחפאת אחורי הדלת, או בסתר המדרגה-חרי זו אבודה, שחרי אין אדם רואה אותה בשעת כפרה. היתה בשדה, או באגם-חרי זו ספק אבדה, שמא יש שם אדם רואה אותה בשעת כפרה; לפיכך תמות מספק.

ד, יב השולח חטאתו ממדינת הים, מקריבין אותה בחזקת שחוא קים. במה דברים אמורים, בחטאת העוף, או בחטאת בהמה שלאשה, שאינה בת סמיכה כמו שפארנו.

ד, יג אשם ודאי שמתו בעליו, ושכפרו בעליו-ירעה עד שיפיל בו מום, וימכר ויפלו דמיו לנדבה: שכל שבתחטאת תמות-באשם ירעה עד שיפיל בו מום, ויפלו דמיו לנדבה. וכל אשם שנתק לרעה-אם הקריבו עולה, פשר. ולמה לא יקרב הוא עצמו עולה לכתחלה-גזרה לאחר כפרה, משום לפני כפרה.

ד, יד המפריש נקבה לאשמו-תרעה עד שיפיל בה מום, ותמכר ויביא בדמיה אשם. ואם הקריב אשמו, יפלו דמיה לנדבה; וכן וילדה. הפריש נקבה לעולתו, וילדה זכר-ירעה עד שיפיל בו מום, ויביא בדמיו עולה.

ד, טו אבל הדיוט שהפריש זכר לחטאתו, ונשיא שהפריש שעירה לחטאתו, וכוהן משיח שהפריש פרה לחטאתו-חרי אלו אין מתקדשין, לא קדשת הגוף ולא קדשת דמיו; לפיכך ימכרו שלא במום.

ד,טז המביא אשם תלוי, ונודע לו שלא הטא, או שחטא ודאי-אם עד שלא נשחט-ירעה עד שיפיל בו מום, ויפלו דמיו לנדבה: מפני שלבו שלאדם דווי על עונותיו, והואיל ועל ספק הפרישו, גמר בלבו להקדישו. אפלו הפרישו על פי עדים והזמנו, ופלו דמיו לנדבה. ואם אחר שנשחט נודע לו-הדם ישפך והפשר ישרה, פשאר פסולי המקדשין. נודע לו אחר שנזרק הדם-הפשר יאכל לפוהנים, ככל האשמות.

ד,יז אשם ודאי, אינו בין: אם עד שלא נשחט נודע לו שלא הטא-יצא וירעה בעדר בפשאר החליו, ואין בו קדשה כלל; ואם משנשחט, הרי זה יקבר; ואם משנזרק הדם-הפשר יצא לבית השרפה, בפשאר פסולי המקדשין.

ד,יח מי שנתחייב באשם תלוי, והפריש שנים לאחריות-מתכפר באחד; והשני ירעה עד שיפיל בו מום, ויפלו דמיו לנדבה. ואין צריך לומר בודאי שהוא בין.

ד,יט כל האשמות שבתורה-באין בני שנים, ובאין בכסף שקלים: חוץ מאשם מצרע ואשם נזיר-שהם בני שנה, ואין לדמיהם קצבה. אשם תלוי, בפרוש שהוא מן הגדולים; ומפי השמועה למדו, שאינו בא אלא בכסף שקלים. הוזלו אילים, ולא ימצא איל בשתי סלעים-אין לו תקנה, אלא ישהה עד שיקרו ויביא בשתי סלעים, שחרי הקפידה תורה על דמיו, ונתנה לו קצבה.

הלכות פסולי המקדשין פרק ה

ד,כ הפריש אשמו, והיה בשעת הפרשה יפה סלע, ובשעת כפרה יפה שתיים-פשו: שהדחוי מעיקרו אינו דחוי, ועדין לא נראה עד שנעשה שוה שתיים; ואף על פי שהשביח מאליו, אדם מתכפר בשבח הקדש.

ד,כא היה בשעת הפרשה יפה שתיים, ובשעת כפרה יפה סלע-הרי זה פסול. חזר ונעשה יפה שתיים, יחזר לכשרותו-שאין בעלי חיים נדחין, כמו שבארנו: למה הדבר דומה, למום שנפל ועבר.

ד,כב הפריש שתי סלעים לאשם, ולקח בהם שני אילים לאשם-אם היה אחד מהן יפה שתי סלעים, יקרב לאשמו; והשני ירעה עד שיפיל בו מום, ויפלו דמיו לנדבה.

ד,כג היה חייב באשם בין שנה והביא בין שתיים, או בכך שתיים והביא בין שנה, או ששחטו מחסר זמן בפעלים-פסול; ותעבר צורתו, ויצא לבית השרפה. זה הפלל, כל הפסול בתפאת פסול באשם: חוץ מן האשם ששחטו שלא לשמו-שהוא פשו, כמו שיתבאר.

ד,כד עולת נזיר, עולת יולדת, עולת מצרע, ששחטן בני שנים עשר חדש ויום אחד, או מחסרי זמן בפעלים-פשוים, וטעוננין נסקים. זה הפלל: כל שאינו פוסל בעולת נדבה, אינו פוסל בעולת חובה-בין עלת לפעלים, בין שלא עלת להם.

חטאת, עד שנמצאו מעות הראשונות-יביא מאלו ואלו חטאת, והשאר יפלו לנדבה.

הג הפריש מעות לחטאתו ואבדו, והפריש חטאת תחתיהן-לא הספיק להקריבה עד שנמצאו המעות, והרי החטאת בעלת מום-תמכר, ויביא מאלו ואלו חטאת; והשאר יפלו

הא המפריש מעות לחטאתו, ומת-ילכו המעות לים המלח; וכן המפריש מעות לחטאתו, ואבדו, והקריב חטאת תחתיהן, ונמצאו המעות אחר כפרה-ילכו לים המלח.

הב הפריש מעות לחטאתו ואבדו, והפריש מעות אחרות תחתיהן-לא הספיק לקח בהן

לנדבה.

הגד הפריש הטאתו ואבדה, והפריש מעות תחתייה—לא הספיק לקח בהם עד שנמצאת הטאתו, והרי היא בפעלת מום—תמכר, ויביא מאלו ואלו הטאת; והשאר יפלו לנדבה. הפריש שני צבורי מעות לאחריות—מתכפר באחד מהם, והשני יפל לנדבה.

הגה המפריש הטאתו, או דמי הטאתו, וכסבור שהוא חיב, ונמצא שאינו חיב—הרי אלו חלין, ולא נתקדשו; הפריש שתים, או דמי שתים, וכסבור שהוא חיב שתים, ונמצא שאינו חיב אלא אחת—יביא אחת, והשאר יפלו לנדבה.

הגו הלוקח מעות בידו או שהיה מלקט, ואמר אלו אביא מהם הטאתי—המותר חלין; וכן יראה לי שהדבר קל וחמר בשאר הקרבנות, שהמותר חלין.

הגו המפריש מעות למנחת חוטא, והביא מהם מנחתו, או שהפריש מנחת חוטא, והותירה—המותר יבוא מנחה נדבה. אבל מותר עשירית האיפה שלכוהן גדול, שהיא תחבתין—ירקב. וכן מותר לחמי תודה, ומותר לחמו שלגזיר—ירקבו; ומותר דמי נסכיו, יפלו לנדבה.

הגה כפר בארנו בשקלים, שמותר השקלים חלין. מותר קני זבים, קני זבות, קני יולדות, חטאות ואשמות—מותריהם יפלו לנדבה, ויקרבו עולות כמו שבארנו. מותר עולה, לעולה; מותר שלמים, לשלמים; מותר מנחה,

הלכות פסולי המקדשין פירק ו

למנחה; מותר פסח, לשלמים. מותר גזירים, לגזירים; מותר גזיר, לאותו גזיר.

הגט פמה דברים אמורים שמותר הטאת לנדבה, בחטאת קבועה. אבל מי שהוא חיב בקרבן עולה ויורה, שהפריש מעות לחטאת בהמה, והעני—מביא תחתייהם עוף; ומחללן על העוף, ויחנה בהן.

הגו וכן אם הפריש דמי עוף, והעני—מביא תחתייהם עשירית האיפה; ויחלל המעות עליה, ויחנה בהן. הפריש בהמה, ונפל בה מום—תמכר, ויביא בדמיה עוף. אבל אם הפריש עוף, ונפסל—לא יביא בדמיו עשירית האיפה; שאין לעוף פדיון, כמו שבארנו באסורי מזבח.

הגו כל חיבי קנין שפתורה שהפרישו מעות לקניהן—רצה להביא בכל המעות הטאת העוף לבדה, יביא; רצה להביא בהן עולת העוף לבדה, יביא. אפלו אמר אלו דמי הטאתי, ואלו דמי עולתי—יש לו לערב המעות ולקח בהן באחד הטאתו ועולתו, או לקח בכל הטאת או עולה; שאין הקנין מתפרשות אלא בלקיחת הפעלים, או בפעשית כוהן. לפיכך אם הפריש מעות לקנין סתם, ומת—יפלו כל אותן המעות הסתומין לנדבה, שהרי כלן ראויין לבוא עולה. חיב מי שהיה מחיב הטאת, ואמר הרי עלי עולה, והפריש מעות, ואמר אלו לחובתי—רצה להביא בהן חטאת בהמה, יביא; עולת בהמה, יביא. מת, והניח המעות—ילכו לים המלח.

היפה שבהן, מאותו המין שלקדשים שנתערב. וג נתערבו קדשים בחלין תמימים—ימכרו החלין שפתערבת לצריכי אותו המין, ויקרבו כלם. ביצד: ארבע בהמות שלמים שנתערבו בארבע בהמות חלין תמימים—ימכרו הארבע שלחלין למי שהוא צריך להביא שלמים, ויקרבו הכל שלמים; וכן בעולה, או באשם.

וא כל הזבחים שנתערב בהן אחת מחטאות המתות, או שזר הנסקל—אפלו אחד ברבוא—כלן ימותו; לפי שפעלי חיים חשובין הן, ואינן בטלין. ואם הקריב, הרצה—שאינן פעלי חיים נדחין. וב נתערב בהן אחד מאסורי המזבח—ירעו כלם עד שיפול בהן מום, וימכרו; ויביא בדמי

והדמים חליון לכל דבר, שחרי דמי חליון הן.
נתערב שור הקדש בשורים הל-גדול שבכלם
הקדש, וימכרו השאר לצריכי אותו המין.

וה נתערבו קדשים בקדשים, מין במינו-זה
יקרב לשם בעליו, וזה יקרב לשם בעליו: אף
על פי שאין כל אחד מהן מכיר קרבתו. במה
דברים אמורים, בקרנות נשים-שאין בהם
סמיכה. אבל קרנות אנשים-הואיל וכל אחד
צריך לסמוך על ראש קרבתו-חרי אלו לא
יקרבו, עד שיתן האחד חלקו לחברו; או עד
שיפיל מום בכל וימכרו, ויביא כל אחד בדמי
היפה שבהן מאותו המין.

וה נתערב מין בשאינו מינו, כגון עולה
בשלמים-לא יקרבו אפלו כחמור שבהן: שאין
מביאין קדשים לבית הפסול; וכשם שאין
ממעטין בזמן אכילתו-כה אין ממעטין
באכילתו, ולא במקום אכילתו. אלא כיצד
יעשה: ירעו הכל עד שיפיל בהן מום, וימכר כל
אחד מהן לברו, ויביא בדמי היפה שבהן ממין
זה, ובדמי היפה שבהן ממין האחר; ויפסיד
המותר מביתו.

וה אף על פי שפבר הקריב עולה שחייב בה,
או שלמים שהיה חייב להקריב-חרי זה מקריב
מדמי התערבת עולה אחרת, ושלמים אחרים.

וה חטאת שנתערבה בשלמים-ירעו הכל עד
שיפיל בהן מום, ויביא בדמי היפה שבהן
שלמים, ובדמי היפה שבהן חטאת; ואם קדם
והקריב חטאת אחרת על חטא שהפרישה לו,
כלן ימותו.

וה וכן אם נתערבו מעות חטאת במעות
אשם-לוקח שתי בהמות, ומחיל דמי חטאת
בכל מקום שהוא על חטאת, ודמי אשם על
אשם. ואם פבר קרבה חטאתו, יוליד כל
המעות לים המלה; ואם פבר קרב אשמו, יפלו
הכל לנדבה.

וט תודה שנתערבה בתמורתה-שניהם
יקרבו, ויניח הלחם עמהן. וכן אם נתערבה
תודה בשאר זבחים-אף על פי שקרבה תודתו,
ירעו הכל עד שיפיל בהן מום; ויביא בדמי
היפה תודה אחרת, ובדמי היפה זבח אחר.
תודה שנתערבה באיל נזיר-שניהם יקרבו,
ויניח הלחם עמהן.

וה פבור שנתערב בפסח-שניהם ירעו עד
שיפיל בהן מום, ויאכלו בפבור. ולמה לא
יקרבו: לפי שהפסח נאכל לכל אדם, עד חצות;
והפבור לשני ימים, ואינו נאכל אלא לפוהנים;
ואין מביאין קדשים לבית הפסול, ואין
ממעטין באכילתו.

וה וכן מעשר שנתערב בפסח-בשיפיל בהן
מום, יאכלו בפועש; הפבור והמעשר
שנתערבו, יאכלו במומן. וכן שאר קדשים
שנתערבו בפבור ובמעשר-ירעו עד שיפיל
בהן מום, ויאכלו בפבור שנפיל בו מום, או
במעשר שנפיל בו מום.

וה אשם שנתערב בשלמים-אף על פי שאין
מקריבין משניהם אלא האמורין, אבל הפשר
נאכל-לא יקרבו, אלא ירעו עד שיפיל בהן מום,
ויביא בדמי היפה אשם, ובדמי היפה שלמים;
ויפסיד המותר מביתו. ואם קדם והקריב
אשמו, שניהם יפלו לנדבה.

וה כל הקדשים-אפשר שיתערבו מין במין,
חויז מן החטאת עם האשם, שאין אשם אלא
מוכרי הכבשים, ואין לה חטאת מן הכבשים
אלא נקבה. וכל אלו המתערבין בחיים-אם
הקריב, הרצה: שאין בעלי חיים נדחין.

וה בהמה שנמצאת מירושלים ועד מגדל
עדר, ובמדתה לכל רוח-אם נקבה בת שנתה
היא, פונסה לפיפה עד שתמות: שפא חטאת
היא. היתה בת שתיים, יביא אותה שלמים;
ויביא עמה לחם, שפא תודה היא.

ו, טו מַצָּא זָכָר בֶּן שְׁתֵּי שָׁנִים, אִין לוֹ תִקְנָה—
שָׁמָא אָשָׁם הוּא, וְעָדִין לֹא כִפְרוּ בְּעֵלְיוֹ. מַצָּא
זָכָר בֶּן שָׁנָה—מִנִּיחַ אוֹתוֹ עַד שְׁיִפְלֵ בּוֹ מוֹם,
וּמִבֵּיא שְׁתֵּי בְּהֵמוֹת תַּחְתָּיו; וּמִתְנַה וְאוֹמֵר אִם
עוֹלָה הִיָּה, זֶה עוֹלָה תַּחְתָּיו, וְאִם שְׁלָמִים הִיָּה,
זֶה שְׁלָמִים תַּחְתָּיו; וּמִקְרִיב הָאֶחָד עוֹלָה, וְנִסְכָּיו
מִשְׁלֹצְבֹנָה, וְהָאֶחָד שְׁלָמִים עִם הַלֶּחֶם, שָׁמָא
תּוֹרָה הִיָּה.

ו, טז וּמָה יַעֲשֶׂה בְּזֶה הַנִּמְצָא, יֹאכֵל בְּמוֹמּוֹ—
שְׂאֵפְלוֹ הִיָּה בְּבוֹר אוֹ מַעְשָׂר, בְּמוֹמּוֹ הוּא
נֹאכֵל; וְאִם פָּסַח אַחֵר זָמְנוֹ הוּא, חָרִי זֶה
שְׁלָמִים; וּבְזָמְנוֹ, הַכֹּל נִזְחָרִין בּוֹ. וְאִם תֹּאמַר
שָׁמָא אָשָׁם נִזְיֵר, אוֹ מִצְרַע הוּא—אִינָן מְצוּיִין
תְּמִידָה; לְפִיכָף לֹא חָשׂוֹ לְחֹן.

ו, יז נִתְעַרְבוּ קֳדָשִׁים בְּקֳדָשִׁים, אַחֵר שְׁנֵשְׁחָטוּ—
יֹאכְלוּ בְּחֵמוֹר שְׂבָחָן; נִתְעַרְבוּ בְּפִסּוּלֵי
הַמִּקְדָּשִׁין, אוֹ בַחֲלוּן שְׁנֵשְׁחָטוּ בְּעִזְרָה—תֵּעָבֵר
צוּרְתָן, וַיִּצְאוּ לְבֵית הַשְּׂרָפָה.

ו, יח אֲבִירֵי חֲטָאת שְׁנֵתְעַרְבוּ בְּאֲבִירֵי עוֹלָה—
מִנִּיחִין הַכֹּל, עַד שִׁיפְסְדוּ וְתֵעָבֵר צוּרְתָן;

הַלְבוֹת פִּסּוּלֵי הַמִּקְדָּשִׁין פֶּרֶק ז

ז, א כֹּל הַפִּסּוּלִין לְעִבּוּדָה שְׂמֻלְקוֹ, מְזִיקְתָן
פִּסּוּלָה; וְאִף עַל פִּי שְׂאוֹתוֹ הָעוֹף פִּסּוּל, אִינּוּ
בְּנִבְלַת הָעוֹף הַטָּהוֹר לְטָמְאָה. וְכֵן אִם מִלֶּק
בְּלִיָּה, אוֹ שְׁשַׁחַט חֲלוּן בְּפָנִים, וּקֳדָשִׁים בַּחוּץ—
אִינָם בְּנִבְלָה. מִלֶּק תּוֹרִים שְׂלֵא הִגִּיעַ זְמַנּוֹ, וּבָנִי
יוֹנָה שְׁעָבֵר זְמַנּוֹ, וְשִׁיבֵשׁ גִּפְהָ, וְשִׁנְסַמִּית עֵינָה,
וְשִׁנְקַטְעָה רִגְלָה—חָרִי זֶה נִבְלָה לְכֹל דָּבָר. זֶה
הַכֹּל: כֹּל שְׁחִיָּה פִּסּוּלָה בְּקֳדָשׁ—פִּסּוּלָה, וְאִינָה
נִבְלָה; לֹא הִיָּה פִּסּוּלָה בְּקֳדָשׁ, חָרִי זֶה נִבְלָה לְכֹל
דָּבָר.

ז, ב לְפִיכָף הַמוֹלֵק וְנִמְצָאת טְרֵפָה, אוֹ שְׂמֻלֶק
בְּסַבִּין, אוֹ שְׂמֻלֶק חֲלוּן בְּפָנִים, וּקֳדָשִׁים בַּחוּץ—
חָרִי זֶה נִבְלָה לְכֹל דָּבָר: שְׂאִין הַמְזִיקָה מִתְּרַת
וּמִטְּחֵרַת, אִלָּא דָּבָר שְׂהוּא כָּשֵׁר לְמוֹזֵבַח.

וְשׂוֹרְפִין אוֹתָן בְּעִזְרָה, בְּמִקּוֹם שְׂשׂוֹרְפִין פִּסּוּלֵי
הַמִּקְדָּשִׁין.

ו, יט אֲבִיר שְׂלִבְעָלִי מוֹמִין שְׁנֵתְעַרְבֵי בְּאֲבִירֵי
קֳדָשִׁים, אֲפִלּוֹ אֲבִיר בְּאֵלֶף אֲבִירִים—יִצְאוּ הַכֹּל
לְבֵית הַשְּׂרָפָה; וְאֲפִלּוֹ קָרְבוֹ בִּלְוֵן חוּץ מֵאֶחָד מִן
הַתְּעַרְבֹת—חָרִי זֶה יִשְׂרַף בְּעִזְרָה, בְּמִקּוֹם
שְׂשׂוֹרְפִין פִּסּוּלֵי הַמִּקְדָּשִׁין.

ו, כ חֲתָפוֹת קֳדָשִׁי קֳדָשִׁים שְׁנֵתְעַרְבוּ בַּחֲתָפוֹת
קֳדָשִׁים קָלִים, אוֹ הַנֶּאֱכָלִין לְיוֹם אֶחָד בְּנֶאֱכָלִין
לְשָׁנֵי יָמִים—יֹאכְלוּ בְּחֵמוֹר שְׂבָחָן.

ו, כא חֲתָפָה שְׂלַחֲטָאת טָמְאָה, שְׁנֵתְעַרְבָה
בְּמֵאָה חֲתָפוֹת שְׂלַחֲטָאת טָהוֹרָה, וְכֵן פְּרוּסָה
שְׂלַחֲטָת הַפָּנִים שְׁנֵטְמָא, שְׁנֵתְעַרְבָה בְּמֵאָה
פְּרוּסוֹת שְׂלַחֲטָת הַפָּנִים הַטָּהוֹר—חָרִי זֶה תֵּעָלֶה,
כְּמוֹ שְׂבֵאֲרָנוּ.

ו, כב אֲבֵל חֲתָפָה שְׂלַחֲטָאת טָהוֹרָה, שְׁנֵתְעַרְבָה
בְּמֵאָה חֲתָפוֹת שְׂלַחֲלוּן, וְכֵן פְּרוּסָה שְׂלַחֲטָת
הַפָּנִים הַטָּהוֹר, שְׁנֵתְעַרְבָה בְּמֵאָה פְּרוּסוֹת
שְׂלַחֲלוּן—חָרִי אֵלּוֹ לֹא יַעֲלוּ, אִלָּא יֹאכֵל הַכֹּל
לְפִוְחָנִים כְּכֹל הַמְדַמְעוֹת.

ז, ג אֲבֵל הַנְּרַבֵּעַ, וְהַמְקַצֵּה, וְהַנֶּעֱבֵד, וְהַאֲתָנּוּ,
וְהַמְחִיר, וְהַטְּמֵטוֹם, וְהַאֲנִדְרָגִינוֹם, שְׁנֵמְלָקוּ—
חָרִי אֵלּוֹ נִבְלָה לְכֹל דָּבָר, וּמִטְּמָאִין בְּגָדִים
בְּבֵית הַבְּלִיעָה: שְׂאִין הַקֹּדֶשֶׁה חָלָה עֲלֵיהֶן, וְחָרִי
אִין פִּסּוּלִין בְּקֳדָשׁ.

ז, ד כָּבֵר בְּאֲרָנוֹ בְּמַעֲשֵׂה הַקָּרְבָּנוֹת, שְׂחַטָּאת
הָעוֹף נַעֲשִׂית לְמִטָּה, וְעוֹלַת הָעוֹף לְמַעְלָה.
חֲטָאת הָעוֹף שְׁעֵשִׂיהָ לְמַעְלָה—פִּסּוּלָה, בֵּין
שְׁעֵשִׂה הַזֵּיתָה בְּמַעֲשֵׂה חֲטָאת, בֵּין שְׁעֵשִׂיהָ
בְּמַעֲשֵׂה עוֹלָה, בֵּין שְׁעֵשִׂיהָ לְשֵׁם עוֹלָה, בֵּין
שְׁעֵשִׂיהָ לְשֵׁם חֲטָאת.

ז, ה וְכֵן עוֹלַת הָעוֹף שְׁעֵשִׂיהָ לְמִטָּה—אֲפִלּוֹ מִלֶּק
סִימָן אֶחָד לְמִטָּה, וְסִימָן אֶחָד לְמַעְלָה—פִּסּוּלָה,
בֵּין שְׂמֻלְקָה כְּמִלִּיקַת עוֹלָה, בֵּין שְׁעֵשִׂיהָ

במעשה הטאת, בין שעשיה לשם עולה, בין שעשיה לשם הטאת.

זו הטאת העורף שמלקה למטון במליקת עולה לשם הטאת, או במעשה הטאת לשם עולה, או במעשה עולה לשם עולה-פסולה. וכן עולת העורף שעשיה למעלה במעשה הטאת לשם עולה, או במעשה הטאת לשם הטאת-פסולה; במעשה עולה לשם הטאת-פשרה, ובלבד שלא עלת לבעלים משום חובה.

זו כל אלו העופות שנפסלו מפני מקום עשייתן, או מפני שני מעשיהן, או שני שמם-אינן כגבלת העורף לטמאה. וכן הטאת העורף או עולת העורף שנתפגלה, או נטמאת, או נעשת נותר-אינה מטמאה בבית הבליעה כגבלת העורף: שכל אלו, פסולין בקדש.

זו הטאת העורף הפאה על הספק-נעשית במצותה, ואינה נאכלת, אלא תשרף, ככל פסולי המקדשין. וכיצד תבוא על הספק-כגון שהיתה האשה ספק זבה, או ספק יולדת, וכל פירצא בה. ואין לנו טאת בהמה על ספק-שם נסתפק לו אם טטא או לא טטא, יביא אשם תלוי כמו שיתבאר בהלכות שנגזרות.

זו הטאת העורף הפאה על הספק, ונודע לה שהיא חיבת בה ודאי-אם עד שלא נמלקה נודע לה-תעשה ודאית, ותאכל; ואם אחר שנמלקה נודע לה-חרי זה גומר הזית דמה ותמציתו, ותשרף, כדי שלא יאמרו הטאת העורף הפאה על הספק תאכל, שחרי בתחלה על ספק פאה. נודע לה שאינה חיבת בה מאחר שנמלקה, חרי זו תקבר.

הלכות פסולי המקדשין פרק ח

פסולין, שחרי נתערבה עולה בחטאות: בין שהיתה החובה הסתומה מרבה על העולות שנתערבו בה, בין שהיו העולות מרבין על החובה הסתומה, בין שהיו שתיהן שוות-אין פשר אלא מנין עולות שבהחובה. לפיכך אם היתה החובה שתיים בעולה-תצי החובה פשר, וחציה פסול; ויראה לי שהוא עושה כגון למעלה, במעשה עולה.

הד חובה סתומה וחובה אחרת סתומה שנתערבו, בין שהיו שתיהן משם אחד, כגון קני זבים עם קני זבים, או משני שמות, כגון קני זבים עם קני יולדות, בין שהיו שתיהן לאדם אחד, בין שהיו לשנים-אם היו שניהן שוות, מחצה פשר ומחצה פסול; בין שעשה הכל למעלה, או הכל למטה, או עשה חצין למעלה וחצין למטה-לעולם מחצה פשר, ומחצה פסול.

הה מפני שהכל חצין עולה וחצין טאת, והחטאת למטה והעולה למעלה-אם עשה הכל

הא הטאת העורף שנתערבה בעולת העורף, או עולת העורף שנתערבה בחטאת העורף-אפלו אחד ברבוא-פלן ימותו. במה דברים אמורים, בשחיו מפרשות בשעת לקיחת הפעלים, זו הטאת וזו עולה; אבל אם הביא עופות לחבתו, מהן טאת ומהן עולה, ולא פרש אלא כגון סתומות, ונתערבה טאת או עולה בחובה זו הסתומה-יש להן דינים אחרים.

הב וכיצד דיניהן: אם נתערבה טאת בחובה זו הסתומה, אין פשר אלא מנין טאת שבהחובה; אבל מנין העולות שבהחובה עם החטאת שנתערבה בהן-פסולין, שחרי נתערבה טאת בעולות. לפיכך אם היתה החובה שתיים בחטאת-תצי החובה פשר, וחציה פסול; ויראה לי שהוא עושה כגון למטה, במעשה הטאת.

הג וכן אם נתערבה עולה בחובה זו הסתומה, אין פשר אלא מנין עולות שבהחובה; אבל מנין החטאות שבהחובה, עם העולה שנתערבה בהן-

לְמַעַלָּה, חֲצִיזֵן בְּשֵׁרֹת וְהֵן הָעוֹלֹת; וְאִם עָשָׂה
כִּלְכֵן לְמַטָּה, חֲצִיזֵן בְּשֵׁרֹת וְהֵן הַחֲטָאוֹת. עָשָׂה
חֲצִיזֵן לְמַטָּה וְחֲצִיזֵן לְמַעַלָּה—חֲצִיזֵן חֲחֲצִיזֵן שֶׁעָשָׂה
לְמַעַלָּה כְּשֵׁר, מִפְּנֵי הַתְּעַרְבֵת, וְהוּא עוֹלֹת;
וְחֲצִיזֵן חֲחֲצִיזֵן שֶׁלְּמַטָּה, כְּשֵׁר וְהוּא חֲטָאוֹת.

הוּא הָיָה שְׁתֵּי הַחֹבֹבוֹת הַסְתַּוּמוֹת שֶׁנִּתְעַרְבוּ זֶה
גְּדוּלָּה מִזֶּה, כְּגוֹן שֶׁהִיָּתָה אַחַת אֲרַבְעָה עוֹפּוֹת
וְחֲשֻׁנִּיהָ שֵׁשֶׁה—אִם עָשָׂה הַכֵּל לְמַעַלָּה, אִם עָשָׂה
הַכֵּל לְמַטָּה, מְחַצֵּה פְּסוּל וּמְחַצֵּה כְּשֵׁר, מִטַּעַם
שְׁבַאֲרָנוּ. עָשָׂה חֲצִיזֵן לְמַטָּה, וְחֲצִיזֵן לְמַעַלָּה—אִם
אַחַר שִׁשָּׁאֵל עָשָׂה בֵּן, הַמּוֹעֵט כְּשֵׁר; וְאִם
מִדַּעְתּוֹ עָשָׂה, הַמְּרַבֵּה כְּשֵׁר.

הַזֶּה הַכֵּל: כֹּל שֶׁעָשָׂה הַכּוֹהֵן מִדַּעְתּוֹ חֲצִיזֵן
לְמַעַלָּה וְחֲצִיזֵן לְמַטָּה, וְאִי אֶפְשָׁר שֶׁלֹּא יִהְיֶה
מִשְׁלֵאֲחָד לְמַעַלָּה וּלְמַטָּה—הֲרִי זֶה הַמְּרַבֵּה כְּשֵׁר;
הוּאִיל וְדָבָר יִדוּעַ שֶׁמִּקְצַת קַרְבָּנֹתָיו לְמַעַלָּה
וּמִקְצַתָּן לְמַטָּה, יִהְיֶה כֹּל קַרְבָּנֹתָיו כְּשֵׁרִים.

הַחֲשֻׁנִּים שֶׁלְקָחוּ קִנְיָהֶם בְּעֵרוֹב, אִם שֶׁנִּתְּנוּ
דְּמֵי קִנְיָהֶם לַכּוֹהֵן—לְאִיזָה שִׁירְצָה הַכּוֹהֵן יִקְרִיב
חֲטָאת, וּלְאִיזָה שִׁירְצָה יִקְרִיב עוֹלָה: שְׂאִין

הַקְּנִיָּה מִתְּפָרְשִׁין אֵלֶּה בְּלִקְיַחַת הַבְּעָלִים אִם
בְּעֵשִׂית הַכּוֹהֵן, כְּמוֹ שְׁבַאֲרָנוּ.

הַטְּ הָיָה לְפָנֵי הַכּוֹהֵן חֲטָאוֹת וְעוֹלֹת—עָשָׂה
שְׁתֵּיחֵן לְמַעַלָּה, אִם שְׁתֵּיחֵן לְמַטָּה—מְחַצֵּה כְּשֵׁר,
וּמְחַצֵּה פְּסוּל. עָשָׂה חֲצִיזֵן לְמַעַלָּה, וְחֲצִיזֵן לְמַטָּה,
וְלֹא יָדַע אִם חֲטָאוֹת הֵם שֶׁעָשָׂה לְמַטָּה, אִם
הָעוֹלֹת—הֲרִי הַכֵּל פְּסוּל: שְׂאִיזֵן אֹמֵר הָעוֹלֹת
הֵם שֶׁעָשָׂה לְמַטָּה, וְחֲטָאוֹת לְמַעַלָּה.

הַיִּי הָיָה לְפָנָיו שְׁלוֹשָׁה צְבּוּרֵי עוֹפּוֹת, אֶחָד
חֲטָאוֹת, וְאֶחָד עוֹלֹת, וְהָאֶחָד סְתוּם חֲצִיזֵן
עוֹלֹת וְחֲצִיזֵן חֲטָאוֹת, וְלֹא כְּרִשׁוֹ—אִם עָשָׂה כֹּלֵם
לְמַעַלָּה אִם לְמַטָּה, מְחַצֵּה כְּשֵׁר וּמְחַצֵּה פְּסוּל.
עָשָׂה חֲצִיזֵן לְמַעַלָּה וְחֲצִיזֵן לְמַטָּה—אִין הַכְּשֵׁר
אֵלֶּה הַסְתַּוּם בְּלִבָּהּ, שֶׁעָשָׂה חֲצִיזֵן לְמַעַלָּה וְחֲצִיזֵן
לְמַטָּה, וְהוּא מִתְחַלֵּק בֵּין הַבְּעָלִים, וְעוֹלָה
לְשִׁנִּיחֵן: שְׁחֲרֵי הַכּוֹהֵן אִינּוּ יוֹדֵעַ לְאִיזָה מִחֵן
כְּרִשׁ, וּלְאִיזָה מִחֵן הִיָּה הַסְתַּוּם. וּשְׁנֵי הַצְּבּוּרִין
הַמְּכַרְשִׁין, פְּסוּלִין—שְׁחֲרֵי לֹא יוֹדֵעַ אִיזָה עָשָׂה
לְמַעַלָּה, וְאִיזָה עָשָׂה לְמַטָּה, וְשִׁמּוֹא הָעוֹלָה
נַעֲשִׂית לְמַטָּה, וְחֲטָאוֹת לְמַעַלָּה.

דער הייליגער רבי האט צוגעזאגט (חי מוהר"ן סימן רכ"ח) און ער האט באשטימט דערזויף צוויי עדות, אז ווער עס וועט קומען צו זיין קבר און געבן א פרוטה פאר צדקה לעילוי נשמתו און זאגן די צען קאפיטלעך תהלים פון "תיקון הכללי", וואס דאס זענען די קאפיטלעך ט"ז, ל"ב, מ"א, מ"ב, נ"ט, ע"ז, צ', ק"ה, קל"ז, ק"נ, וועט ער זיך לייגן אויף די לענג און אויף די ברייט צו העלפן דעם מענטש, און דער רבי האט געזאגט: "ביי די פאות וועל איך אים ארויסשלעפן פון גיהנום, אפילו דער מענטש זאל אויסקוקן סיי ווי אזוי ער קוקט אויס, אפילו ער האט שוין עובר געווען אויף די ערנסטע עבירות, אויב וועט ער זיך פארנעמען פון יעצט מער נישט צו טוהן קיין עבירות, וועל איך אים ארויסשלעפן פון גיהנום און אים העלפן!"

ווי האט מען נאך געהערט פון א צדיק, זייט די וועלט שטייט, וואס זאל צוזאגן אזא שטארקע הבטחה? און דערפאר ווער עס האט שוין זוכה געווען צו זיין איינמאל ביים רבינ'ס ציון דארף ער זיך זייער פרייען אז ער האט געהאט די געוואלדיגע זכ'ן, און דער רבי וועט אים זיכער העלפן מיט אלעם.

די בעסטע זאך איז ווען א מענטש האט די זכ'ן און פארט צום רבינ'ס ציון אויף ראש השנה, ווייל דער רבי האט געזאגט (חי מוהר"ן סימן ת"ט): "אפילו די מענטשן וועמען איך קען א נאגן יאר נישט העלפן, קען איך זיי אבער העלפן ראש השנה". אבער אפילו ווער עס איז נישט זוכה צו פארן אויף ראש השנה, זאל כאטש זען צו פארן אינמיטן יאר, צו זוכה זיין צו די גרויסע תקונים.

ווען א מענטש קומט צום רבינ'ס ציון, ער זאגט דארט די צען קאפיטלעך תהלים, "די תיקון הכללי", און ער רעדט זיך אויס דאס הארץ צום אייבערשטן. קען ער ממש שפירן ווי דער רבי וואשט אויס זיין נשמה, און געבט אים צוריק א ריינע נשמה.

איינמאל וואס מען האט שוין געשפירט דעם מענטש, מען איז שוין געווען ביים רבינ'ס ציון, באקומט מען א שטארקע בענקעניש און תשובה נאכאמאל צוריק צו גיין אהין. דאס ווארט "ציון" איז די זעלבע לשון פון "ציען", דער ציון פון רבי'ן האט געוואלדיגע כח המושך, עס ציט דעם מענטש און ברענגט אים צוריק צום אייבערשטן.

<p>8 ראשון</p>	<p>ה</p> <p>5</p>	<p>עלות השחר _____ 6:20 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 9:27 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:30 שקיעה _____ 7:12 בבלי: ב"ב עה • ירושלמי: ראש השנה יט • תוספתא: אהלות ד בבלי: עמוס ח-ט • רמב"ם: פסולי המוקדשין ב</p>
<p>9 שני</p>	<p>ו</p> <p>6</p>	<p>עלות השחר _____ 6:20 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 9:27 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:30 שקיעה _____ 7:11 בבלי: ב"ב עו • ירושלמי: ראש השנה כ • תוספתא: אהלות ה בבלי: עובדיה א - יונה א • רמב"ם: פסולי המוקדשין ג</p>
<p>10 שלישי</p>	<p>ז</p> <p>7</p>	<p>עלות השחר _____ 6:21 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 9:28 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:30 שקיעה _____ 7:10 בבלי: ב"ב עז • ירושלמי: ראש השנה כא • תוספתא: אהלות ו בבלי: יונה ב-ג • רמב"ם: פסולי המוקדשין ד</p>
<p>11 רביעי</p>	<p>ח</p> <p>8</p>	<p>עלות השחר _____ 6:21 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 9:28 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:30 שקיעה _____ 7:08 בבלי: ב"ב עח • ירושלמי: ראש השנה כב • תוספתא: אהלות ז בבלי: יונה ד - מיכה א • רמב"ם: פסולי המוקדשין ה</p>
<p>12 חמישי</p>	<p>ט</p> <p>9</p>	<p>עלות השחר _____ 6:22 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 9:28 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:30 שקיעה _____ 7:07 בבלי: ב"ב עט • ירושלמי: יומא א • תוספתא: אהלות ח בבלי: מיכה ב-ג • רמב"ם: פסולי המוקדשין ו</p>
<p>13 ששי</p>	<p>י</p> <p>10</p>	<p>עלות השחר _____ 6:23 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 9:28 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:30 שקיעה _____ 7:06 בבלי: ב"ב פ • ירושלמי: יומא ב • תוספתא: אהלות ט בבלי: מיכה ד-ה • רמב"ם: פסולי המוקדשין ז</p>
<p>14</p> <p>הפטרה: רני עקרה שב"ק</p>	<p>יא</p> <p>11</p>	<p>עלות השחר _____ 6:23 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 9:28 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:30 שקיעה _____ 7:04 בבלי: ב"ב פא • ירושלמי: יומא ג • תוספתא: אהלות י בבלי: מיכה ו-ז • רמב"ם: פסולי המוקדשין ח</p>

דלקת הנרת	ירושלים	ת"א	חיפה	יבנאל
6:07	6:27	6:18	6:06	

מצ"ש ר"ת	ירושלים	ת"א	חיפה	יבנאל
7:58	7:23	7:25	7:24	7:22
	8:00	7:59		7:57

בְּשֶׁהוּ לִבְיָן עַל קַבְרֵי צַדִּיקִים, צָרִיד לָזַח זְכוּת שֵׁיזְכֹּל לְאַסֵּף רוּחוֹ וּנְשָׁמָתוֹ לְקַבֵּר,
 שְׂיִהְיֶה בְּאֵלּוּ הוּא חַי, כִּי אִם אֵין זְכוּת אֲזִי רוּחוֹ וּנְשָׁמָתוֹ עוֹלִים לְמַעְלָה לְתוֹךְ
 שְׁאֵר הַצַּדִּיקִים.
 (סֵפֶר הַמִּדּוֹת אוֹת צַדִּיק ח"ב סִימָן י"ט)